

INTERNATIONAL MAGAZINE
RNI No. 61816/95

Postal Regd. No. CHD/0081/2015-17

30/-

Date of Publishing : 20/12/2016
Page No. From 1 to 68
Date of Posting 31/12/2016
Last Date of Every Month
Posted by MBU

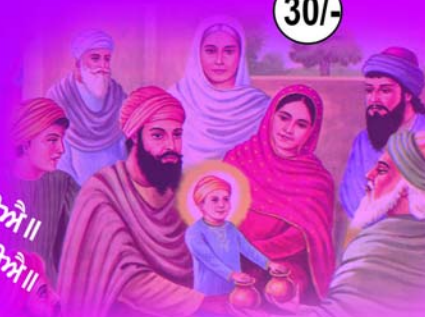
ਬ੍ਰਹਮ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਜਨਵਰੀ 2017

ਤਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ ਹਮਾਰਾ ਭਯੋ॥
ਪ੍ਰਦਨਾ ਸੁਭ ਸੁਖੀ ਭਵ ਲਯੋ॥

ਆਤਮ ਮਾਰਗ

ਸਾਲ-ਬਾਈਵਾਂ, ਮਹੀਨਾ-ਜਨਵਰੀ, 2017
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਸੰਚਾਲਕ

ਸੱਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ
ਸੰਤ ਮਾਤਾ (ਬੀਜੀ) ਰਣਜੀਤ ਕੌਰ ਜੀ

ਚੇਅਰਮੈਨ ਐਡੀਟਰ-ਇਨ-ਚੀਫ
ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਮੈਨੇਜਿੰਗ ਐਡੀਟਰ ਚੀਫ ਐਡੀਟਰ
ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
(ਫੋਨ ਨੰ. 9779816909)

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ
ਜੇਕਰ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 15 ਤਰੀਕ ਤੱਕ
ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ ਅਤੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਸੰਬੰਧੀ ਹਰ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ
ਦਫਤਰੀ ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 10.00 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 5.00
ਵਜੇ ਤੱਕ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ।
ਫੋਨ :- 94172-14391, 94172-14379,
84378-12900

Email : atammarg1@yahoo.co.in

Postal Address for any Enquiry,
Money Order, Cheque and drafts :

'ATAM MARG' MAGAZINE
Gurdwara Ishar Parkash, Ratwara Sahib
(New Chandigarh) P.o. Mullanpur
Garibdas, Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar
(MOHALI) - 140901, Pb. India

SUBSCRIPTION - ਚੰਦਾ - (ਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ	ਫੀ ਕਾਪੀ
300/-	3000/-	30/-
320/-	3020/-	(For outstation cheques)

SUBSCRIPTION FOREIGN (ਵਿਦੇਸ਼)

ਸਾਲਾਨਾ	ਜੀਵਨ ਕਾਲ
\$ 60/-	\$ 600/-

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦੇ ਸਭ ਹੱਕ ਰਾਖਵੇਂ ਹਨ।
ਪ੍ਰਿੰਟਰ, ਪਬਲਿਸ਼ਰ ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਨੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਜੈ ਆਫਸੈਟ ਪ੍ਰਿੰਟਰਜ਼, 905
ਇੰਡਸਟਰੀਅਲ ਏਰੀਆ, ਫੇਜ਼-2, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਛਪਵਾ ਕੇ
ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ', ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ
ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਤਹਿਸੀਲ ਖਰੜ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ
ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੋਹਾਲੀ) ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ।

Please visit us on internet at :-

For Atam Marg Email : atammarg1@yahoo.co.in,
Website & Live video -
www.ratwarasahib.in } (Every sunday and Puranmasi)
www.ratwarasahib.org }

Email : sratwarasahib.in@gmail.com

ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਕੇਂਦਰ
ਅਮਰੀਕਾ - ਬਾਬਾ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ
ਫੋਨ ਅਤੇ ਫੈਕਸ : 001-408-263-1844
ਕਨੇਡਾ - ਭਾਈ ਸਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਵੈਨਕੂਵਰ
ਫੋਨ : 001-604-433-0408
ਭਾਈ ਤਰਜੇਮ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ - ਮੋਬਾਇਲ : 001-604-862-9525
ਫੋਨ : 001-604-599-5000
ਭਾਈ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਠੂ ਫੋਨ : 001-604-589-9189
ਇੰਗਲੈਂਡ - ਬੀਬੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਕੌਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੱਗੀ
ਫੋਨ : 0044-121-200-2818
ਫੈਕਸ : 0044-121-200-2879
ਭਾਈ ਅਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰਾਜ) ਮੋਬਾਇਲ : 0044-7968734058
ਆਸਟਰੇਲੀਆ- ਬੀਬੀ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ : ਮੋਬਾਇਲ - 0061-406619858

ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ

1. ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ (ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ)
9417214391, 9417214379, 84378-12900
2. ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ
ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (CBSE) , ਫੋਨ : 0160-2255003
3. ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਫਰੀ ਸਿਲਾਈ ਸੈਂਟਰ
ਮੋਬਾਇਲ : 96461-01996
4. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ
ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ (PSEB)
ਮੋਬਾਇਲ : 95920-55581
5. ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ
98786-95178, 92176-93845
6. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਨਰਸਿੰਗ
ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
7. ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਇਨ ਕਾਲਜ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ
(ਬੀ.ਐੱਫ) ਮੋਬਾਇਲ : 94172-14382
8. ਅਕਾਲ ਬਿਰਧ ਆਸ਼ਰਮ (ਫਰੀ) ਮੋਬਾਇਲ : 98157-28220

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਜੀ - 98551-32009
ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਸੇਵਾ - 94647-12900
ਆਡੀਓ-ਵੀਡੀਓ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ - 98728-14385
98555-28517
ਕੇਬਲ ਟੀ.ਵੀ ਨੈਟਵਰਕ - 94172-14385

ਹੋਰ ਸੰਪਰਕ ਨੰਬਰ
98889-10777, 96461-01996, 9417214381

ਤੋਤਕਰਾ

1.	ਸੰਪਾਦਕੀ	5
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
2.	ਬਾਰਹਮਾਹਾ	7
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	
3.	ਨੂਰ ਦਰ ਹਰ ਚਸਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	8
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
4.	ਆਤਮ ਗਿਆਨ	24
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	
5.	ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	29
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
6.	ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ	39
	ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ	
7.	ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਮਾਰਗ	43
	ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ	
8.	ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ	49
	ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ	
9.	ਸਗਲ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸਟ ਧਰਮ	51
	ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ	
10.	ਨੌਵੇਂ ਰਤਨ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ	53
	ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ	
11.	ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ	56
	ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ	
12.	ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਰਗ	61
	ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ	
13.	ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ :- ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਵੈਬਸਾਈਟ, ਕੀਰਤਨ ਲਾਈਵ ਟੈਲੀਕਾਸਟ, ਬੈਂਕ ਅਕਾਊਂਟ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ, ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਸੂਚੀ	63

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਨਵਾਂ ਸਾਲ 2017 ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸਮੂਹ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਬਾਰਕ-ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 350ਵੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੀ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੂੰ, ਸਮੂਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਵਧਾਈ। ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ ਮੰਗਣ ਦੀ ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਸਦਕਾ ਹੀ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ, ਤੇਰੇ ਭਾਣੇ ਸਰਬੱਤ ਕਾ ਭਲਾ॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਅਸੀਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਰ ਦਿਨ, ਹਰ ਪਹਿਰ, ਹਰ ਘੜੀ, ਹਰ ਮਿੰਟ, ਹਰ ਸਵਾਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਹੋਵੇ -

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਨਿਤ ਭੁੰਚਹੁ

ਸਰਬ ਵੇਲਾ ਮੁਖਿ ਪਾਵਹੁ ॥

ਜਰਾ ਮਰਾ ਤਾਪੁ ਸਭੁ ਨਾਠਾ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਨਿਤ ਗਾਵਹੁ ॥

ਅੰਗ- ੬੧੧

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ, ਹਰ ਰੋਜ਼, 365 ਦਿਨ ਸਾਡੀ ਅਰਦਾਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਾਡਾ ਹਰ ਸ੍ਰਾਸ, ਹਰ ਦਮ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਰੇ ਜੋ ਸਦਾ-ਸਦਾ ਸਾਡੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਦਮਿ ਦਮਿ ਸਦਾ ਸਮਾਲਦਾ ਦੰਮੁ ਨ ਬਿਰਥਾ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ - ੫੫੬

ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਭੂ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬੀਤਿਆ ਜੀਵਨ ਹੀ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਹੈ, ਯਾਦ ਵਿਗੁਣਾ ਜੀਵਨ ਬਿਰਥਾ ਹੈ, ਮਰਨ ਤੁਲ ਹੈ, ਆਤਮਿਕ ਮੌਤ ਹੈ -

ਆਖਾ ਜੀਵਾ ਵਿਸਰੈ ਮਰਿ ਜਾਉ॥

ਆਖਣਿ ਅਉਖਾ ਸਾਚਾ ਨਾਉ॥

ਅੰਗ- ੧

ਦੇਸੀ ਸਾਲ, ਨਵਾਂ ਵਰ੍ਹਾ ਚੇਤ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੇਤ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਲਈ ਬੜਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨ ਸਦਕਾ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀ ਅਨੰਦ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਚੇਤਿ ਗੋਵਿੰਦੁ ਅਰਾਧੀਐ ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ ॥

ਸੰਤ ਜਨਾ ਮਿਲਿ ਪਾਈਐ ਰਸਨਾ ਨਾਮੁ ਭਣਾ ॥ ਅੰਗ - ੧੩੩

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਜੁੜਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਰੁੱਤਾਂ, ਸਾਰੇ ਮਹੀਨੇ, ਸਾਰੇ ਪਲ ਸੋਹਣੇ, ਸੁਖਾਵੇਂ ਅਤੇ ਸੁਹਾਵਣੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ -

ਜੇਹੀ ਰੁਤਿ ਕਾਇਆ ਸੁਖੁ ਤੇਹਾ ਤੇਹੋ ਜੇਹੀ ਦੇਹੀ ॥

ਨਾਨਕ ਰੁਤਿ ਸੁਹਾਵੀ ਸਾਈ ਬਿਨੁ ਨਾਵੈ ਰੁਤਿ ਕੇਹੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੪

ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੋਂ ਸੇਧ ਲੈ ਕੇ ਅਨੰਦ-ਮਈ ਜੀਵਨ ਦੀ ਘਾੜਤ ਘੜਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ

ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੇ ਨਿਤ-ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਾਰਣੀ ਦੱਸੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਗੋਚਰ ਹਨ -

ਗੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਜੋ ਸਿਖੁ ਅਖਾਏ

ਸੁ ਭਲਕੇ ਉਠਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਉਦਮੁ ਕਰੇ ਭਲਕੇ ਪਰਭਾਤੀ

ਇਸਨਾਨੁ ਕਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰਿ ਨਾਵੈ ॥

ਉਪਦੇਸਿ ਗੁਰੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਜਪੁ ਜਾਪੈ

ਸਭਿ ਕਿਲਵਿਖ ਪਾਪ ਦੋਖ ਲਹਿ ਜਾਵੈ ॥

ਫਿਰਿ ਚੜੈ ਦਿਵਸੁ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਾਵੈ

ਬਹਦਿਆ ਉਠਦਿਆ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਵੈ ॥

ਜੋ ਸਾਸਿ ਗਿਰਾਸਿ ਧਿਆਏ ਮੇਰਾ ਹਰਿ ਹਰਿ

ਸੋ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਮਨਿ ਭਾਵੈ ॥

ਜਿਸ ਨੋ ਦਇਆਲੁ ਹੋਵੈ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ

ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਉਪਦੇਸੁ ਸੁਣਾਵੈ ॥

ਜਨੁ ਨਾਨਕੁ ਯੁਤਿ ਮੰਗੈ ਤਿਸੁ ਗੁਰਸਿਖੁ ਕੀ

ਜੋ ਆਪਿ ਜਪੈ ਅਵਰਹੁ ਨਾਮੁ ਜਪਾਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੩੦੫

ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ ॥

ਕੋਟਿ ਬਿਘਨੁ ਲਾਥੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸਰਣਾ ਪ੍ਰਗਟੇ ਭਲੇ ਸੰਜੋਗਾ ॥ ੧ ॥ ਪ੍ਰਭੁ

ਬਾਣੀ ਸਬਦੁ ਸੁਭਾਖਿਆ ॥

ਗਾਵਹੁ ਸੁਣਹੁ ਪੜਹੁ ਨਿਤ ਭਾਈ ਗੁਰ ਪੂਰੈ ਤੂ ਰਾਖਿਆ ॥

ਰਹਾਉ ॥

ਸਾਚਾ ਸਾਹਿਬੁ ਅਮਿਤਿ ਵਡਾਈ ਭਗਤਿ ਵਫਲੁ ਦਇਆਲਾ ॥

ਸੰਤਾ ਕੀ ਪੈਜ ਰਖਦਾ ਆਇਆ ਆਦਿ ਬਿਰਦੁ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਾ ॥੨॥

ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਾਮੁ ਭੋਜਨੁ ਨਿਤ ਭੁੰਚਹੁ

ਸਰਬ ਵੇਲਾ ਮੁਖਿ ਪਾਵਹੁ ॥

ਜਰਾ ਮਰਾ ਤਾਪੁ ਸਭੁ ਨਾਠਾ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ ਨਿਤ ਗਾਵਹੁ ॥ ੩ ॥

ਸੁਣੀ ਅਰਦਾਸਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰੈ ਸਰਬ ਕਲਾ ਬਣਿ ਆਈ ॥

ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਸਗਲੇ ਜੁਗ ਅੰਤਰਿ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥

ਅੰਗ - ੬੧੧

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ 350ਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ 5 ਜਨਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਕੇਵਲ 42 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਹਨ ਜੋ ਸਦੀਆਂ ਦੀ ਘਾਲਣਾ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣੇ ਵੀ ਕਠਨ ਜਾਪਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਕਰਤਵ ਨਾ ਕੇਵਲ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਮੂਹ ਜਨਤਾ ਲਈ ਲਾਸਾਨੀ ਹਨ ਸਗੋਂ ਸਮੂਹ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਅਮੋਲਕ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੀਵਨ ਯਾਤਰਾ 26 ਦਸੰਬਰ 1666 ਈ. ਨੂੰ ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਆਰੰਭ ਹੋਈ। ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਆਗਮਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਮਹਾਨ ਸੂਫੀ ਫਕੀਰ ਭੀਖਣਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਟਨਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਖੇ ਕਿਸੇ ਮਹਾਨ ਰੱਬੀ ਨੂਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤਹਿ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਤੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਇ

ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਸੰਬਾਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੂਰੇ ਤਸੱਲੀ ਬਖਸ਼ ਉਤਰ ਸੁਣ ਸਜਦਾ ਕਰ, ਵਾਪਸ ਪੰਜਾਬ ਪਰਤਿਆ। ਬਾਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਕੌਤਕ ਕਰਦੇ ਆਪ ਜੀ ਪਰਿਵਾਰ ਸਣੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਬਿਰਾਜੇ। ਏਥੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉਦੋਂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਕੇਵਲ ਨੌਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸੀ। ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਆਬਰੂ ਨੂੰ ਮਹਾਨ ਖਤਰਾ ਸਨਮੁਖ ਹੋਇਆ।

ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁੱਤਸਬੀ ਮੁੱਲਾਂ ਮੁਲਾਣੇ ਤੇ ਅਹਿਲਕਾਰ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਬਰਨ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਸੀ। ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੰਭੀਰ ਸੋਚ ਵਿਚ ਸਨ ਜਦੋਂ ਬਾਲ ਗੋਬਿੰਦ ਨੇ ਮਹਾਨ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ-ਹਿੰਦ ਦੀ ਚਾਦਰ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦੇਣਾ ਸਹਿਜਮਈ ਵੱਗ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨੇ ਬਾਲ-ਗੁਰੂ ਅੰਦਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਅੰਦਰ ਇਕ ਮਹਾਨ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕੀਤਾ। ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਸਪਸ਼ਟ ਲਿਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤਿਲਕ ਅਤੇ ਜੰਜੂ ਖਤਰੇ ਵਿਚ ਸਨ ਜੋ ਸਦਾ ਲਈ ਮਲੀਆਮੇਟ ਹੋ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਹਿੰਦੂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਦਾ ਬਲੀਦਾਨ ਦਿਤਾ। ਕਲਜੁਗ ਅੰਦਰ ਇਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸਾਕਾ ਸੀ-

ਤਿਲਕ ਜੰਝੂ ਰਾਖਾ ਪੁਭ ਤਾਕਾ।
ਕੀਨੋ ਬਡੋ ਕਲੁ ਮਹਿ ਸਾਕਾ।
ਸਾਧਨਿ ਹੇਤਿ ਇਤੀ ਜਿਨਿ ਕਰੀ।
ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰ ਸੀ ਨਾ ਉਚਰੀ।
ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਾਕਾ ਜਿਨਿ ਕੀਆ।
ਸੀਸੁ ਦੀਆ ਪਰੁ ਸਿਰਰੁ ਨ ਦੀਆ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪਸ਼ਟ ਸੀ -

ਜਹਾ ਤਹਾ ਤੈ ਧਰਮੁ ਚਲਾਇ।
ਕਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕੁ ਹਟਾਇ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ॥ਚੌਪਈ॥

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੰਭਾਲਣ ਉਪਰੰਤ ਸਿੱਖ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਸਪੰਨਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸੰਤ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਸੰਤ-ਸਿਪਾਹੀ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਵਧਣ ਫੁੱਲਣ ਲਈ ਪੁਰਸਾਹਤ ਕੀਤਾ। ਛੇਵੀਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਵਲੋਂ ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਦੇ ਅਮਲ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤਾਂਕਿ ਹਰ ਸਿੱਖ ਇਕ ਬੰਨੇ ਆਪਣੀ ਸੈ-ਰਖਿਆ ਕਰ ਸਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਵੇ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਜ਼ਲੂਮ, ਕਮਜ਼ੋਰ ਉਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਜਾਗ੍ਰੂਤੀ, ਦਲੇਰੀ, ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਏਨੀ ਡਰੂ ਅਤੇ ਬੁਜ਼ਦਿਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦੀ, ਆਪਣੀਆਂ ਬਹੂ ਬੇਟੀਆਂ ਦੀ, ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਸੋਚ ਗਵਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੈਮਾਨ ਅਤੇ ਅਜ਼ਾਦੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੁਪਨੇ ਨਿਆਈਂ ਸੀ। ਐਸੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ 1699 ਦੀ

ਵਿਸਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਵਿਚ 'ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ' ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਕੀਤੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ (ਸ਼ੇਰ) ਸਜਾਇਆ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਦਿਤਾ, ਸ਼ਸਤਰਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਾਰ ਦਿਤਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਉਚ-ਨੀਚ, ਅਮੀਰ-ਗਰੀਬ, ਛੂਤ-ਛਾਤ ਦੀ ਵੰਡ ਤੇ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲ-ਪੁਰਖ ਦੀ ਫੌਜ ਗਰਦਾਨਿਆਂ (ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ) ਜੋ ਜੋ ਕਿਰਿਆ ਮੁਗਲ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਵਰਜਿਤ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਖੁਲ੍ਹੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ। ਸ਼ਸਤਰ-ਬਸਤਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ, ਘੋੜ-ਸਵਾਰੀ ਨੇਜਾ-ਬਾਜੀ, ਤੀਰ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਜੌਹਰਾਂ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਅਜੀਤ ਨਿਗਾਰੇ ਤੇ ਜਿੱਤ ਦੀ ਚੋਟ ਲਗਾਈ। ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਵਿਚ ਵੰਡੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ, ਮੁਗਲਾਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ-ਲਾਖੇ ਹੋਏ। ਲੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਮੁਗਲਈ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀ ਸੈਨਾ ਨੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਕਿਲ੍ਹਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤਕ ਘੇਰੀ ਰੱਖਿਆ ਪਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਈਨ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਡੱਟ ਕੇ ਲੜਦੇ ਰਹੇ। ਮੁਗਲਾਂ ਅਤੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਧੋਖੇ ਫਰੋਬ ਨਾਲ ਅਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਸੌਂਹਾਂ ਖਾ ਕੇ ਸੁਲਾਹ-ਸਫਾਈ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ, ਕਿਲ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਕਰਵਾ ਲਿਆ ਪਰ ਝੱਟ ਹੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਘੋਰਿਆ। ਸਰਸਾ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਯੁੱਧ ਹੋਏ, ਚਮਕੌਰ ਦੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਤੇ ਕਈ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ। ਮੁਗਲ ਐਨੇ ਘਬਰਾਏ, ਭੈਭੀਤ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 7 ਸਾਲ ਅਤੇ 9 ਸਾਲ ਦੇ ਛੋਟੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਵਿਖੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਯੁੱਧਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਪਰ ਈਨ ਨਾ ਮੰਨੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਇਹ ਲਹਿਰ ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਵਿਚ ਸਿਖਰਾਂ ਛੂੰਹਣ ਲੱਗੀ, ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਵਜਾਈ ਗਈ, ਦੇਖੀਆਂ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਲੜਾਈ 1700 ਤੋਂ 1800 ਈ. ਤਕ ਸੱਤ ਸਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਅੰਤ ਮੁਗਲਾਂ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਬੇਦਖਲ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਦਰਾ ਖੈਬਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਭਜਾ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਸੱਚਾ ਤੇ ਸੁੱਚਾ ਇਤਿਹਾਸ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦਾ।

ਐਸੇ ਸੂਰਬੀਰ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਰ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ -

ਧੰਨ ਜੀਓ ਤਿਹ ਕੇ ਜਗ ਮੈ ਮੁਖ ਤੇ
ਹਰਿ ਚਿਤ ਮੈ ਜੁਧੁ ਬਿਚਾਰੈ।
ਦੇਹ ਅਨਿੰਤ ਨ ਨਿੰਤ ਰਹੈ
ਜਸੁ ਨਾਵ ਚੜੈ ਭਵ ਸਾਗਰ ਤਾਰੈ।

ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਲਈ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਸਰਬ-ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਦੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਕਰਮ-ਕਾਂਡੀ ਰਸਤਿਆਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰਾਹੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਰਾਹ ਦਰਸਾਇਆ -

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 52'ਤੇ)

ਮਾਘ

(ਮਾਘ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੰਗਰਾਂਦ : 14 ਜਨਵਰੀ, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ)

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਮਾਘ ਮਜਨੁ ਸੰਗਿ ਸਾਧੂਆ ਧੂੜੀ ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ॥
 ਹਰਿ ਕਾ ਨਾਮੁ ਧਿਆਇ ਸੁਣਿ ਸਭਨਾ ਨੇ ਕਰਿ ਦਾਨੁ ॥
 ਜਨਮ ਕਰਮ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਮਨ ਤੇ ਜਾਇ ਗੁਮਾਨੁ ॥
 ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨ ਮੋਹੀਐ ਬਿਨਸੈ ਲੋਭੁ ਸੁਆਨੁ ॥
 ਸਚੈ ਮਾਰਗਿ ਚਲਦਿਆ ਉਸਤਤਿ ਕਰੇ ਜਹਾਨੁ ॥
 ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਪੁੰਨ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨੁ ॥
 ਜਿਸ ਨੇ ਦੇਵੈ ਦਇਆ ਕਰਿ ਸੋਈ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਨੁ ॥
 ਜਿਨਾ ਮਿਲਿਆ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪਣਾ ਨਾਨਕ ਤਿਨ ਕੁਰਬਾਨੁ ॥
 ਮਾਘ ਸੁਚੇ ਸੇ ਕਾਢੀਅਹਿ ਜਿਨ ਪੁਰਾ ਗੁਰੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ ॥ ਅੰਗ

135

ਮਾਘ ਵਿਚ ਇਹ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਕਿ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਸੰਗ ਵਿਚ ਰਹੁ (ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚਰਨ) ਧੂੜੀ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਾਮ (ਆਪ) ਸਿਮਰ, ਸੁਣ ਤੇ (ਇਹ ਨਾਮ ਅੱਗੋਂ) ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਦਾਨ ਕਰ। (ਇਸ ਨਾਮ ਨਾਲ) ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਕਰਮ-ਮੈਲ ਉਤਰ ਜਾਏਗੀ ਤੇ ਮਨ ਤੋਂ ਹੰਕਾਰ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ। ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ (ਭੀ ਤੈਨੂੰ) ਠੱਗ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ ਤੇ ਲੋਭ ਕੁੱਤਾ ਬੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। (ਇਸ) ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਦਿਆਂ (ਸਾਰਾ) ਜਹਾਨ (ਤੇਰੀ) ਉਸਤਤਿ ਕਰੇਗਾ। ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ (ਦੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦਾ ਫਲ) ਸਾਰੇ ਪੁੰਨਾਂ (ਦਾ ਫਲ) ਜੀਅ ਦਾਨ (ਆਦਿ ਦਾਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਜੋ) ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ, (ਉਸ ਸੱਚੇ ਨਾਮ ਦੇ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)। ਜਿਸ ਨੂੰ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦਇਆ ਕਰਕੇ (ਨਾਮ ਦਾ ਸਿਮਰਨ) ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਪੁਰਖ ਸੁਜਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ

ਪ੍ਰਭੂ (ਨਾਮ ਨਾਲ) ਮਿਲ ਪਿਆ ਹੈ, ਨਾਨਕ (ਜੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੈ। ਮਾਘ (ਦੇ ਮਹੀਨੇ) ਦਾ (ਉਪਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ) ਓਹੋ (ਪੁਰਖ) ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਗਿਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ - ਇਹ ਮਹੀਨਾ ਬੀ ਠੰਢਾਂ ਦਾ ਹੈ, ਬਰਫਾਂ ਬੀ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਰੁੱਤ ਕੁਛ ਬਦਲ ਖੜੋਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਸੰਤ ਦਾ ਕੁਛ ਆਗਮਨ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੁਹਾਗਣ ਦੇ ਰੂਪਕ ਵਿਚ ਮਿਲ ਪਏ ਸੰਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਹੈ।

ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਪ੍ਰਯਾਗ ਆਦਿ ਤੀਰਥਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਦੇ ਮਹਾਤਮ ਕਥੇ ਹਨ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸੇ ਰੂਪਕ ਵਿਚ ਸਾਧੂ ਦੇ ਸੰਗ ਰੂਪੀ ਤੀਰਥ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਦੱਸਦੇ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਜਪ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਦਾਨ ਕਰ।

ਨੂਰ ਦਰ ਹਰ ਚਸਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ

(ਸਭ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਆਤਮਾ, ਸਾਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਚਾਨਣਾ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੁ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!

ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥ ਅੰਗ - ੨੫੯

ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਧਾਰਨਾ - ਖੇਲੇ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ, ਨਿਰਗੁਣ ਹੋ ਕੇ,
ਸਰਗੁਣ ਹੋ ਕੇ।

ਸਰਗੁਣ ਨਿਰਗੁਣ ਨਿਰੰਕਾਰ ਸੁੰਨ ਸਮਾਧੀ ਆਪਿ ॥
ਆਪਨ ਕੀਆ ਨਾਨਕਾ ਆਪੇ ਹੀ ਫਿਰਿ ਜਾਪਿ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੦

ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ,
ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਦੇ ਹੋਏ,
ਸੁਰਤੀ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲੋ 'ਸਤਿਨਾਮੁ ਸ੍ਰੀ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ।'

ਅੱਜ ਇਸ ਪੰਡਾਲ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਦੀਵਾਨ ਹੈ, ਆਖਰੀ
ਦੀਵਾਨ ਹੈ। ਪੰਜ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ
ਹਨ, ਬਹੁਤ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਦੂਰ-ਦਰਾਜ਼ ਤੋਂ
ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਲਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ, ਬਟਾਲਾ,
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸੰਗਤ ਹੈ।
ਬਹਿਰਾਮ ਵਗੈਰਾ ਦੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਤੋਂ, ਏਧਰ ਪਟਿਆਲੇ
ਤੱਕ, ਰਾਜਪੁਰਾ, ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ, ਹੋਰ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ
ਮੇਰੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਸੰਗਤ ਦੇ ਮੈਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ
ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕੀ ਖਿੱਚ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਪਹੁੰਚ
ਰਹੇ ਨੇ। ਐਡੀ ਦੂਰ ਤਾਂ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ ਨਹੀਂ ਸੀਗੇ, ਇਹ
ਤਾਂ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਜਿਵੇਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਹੁੰਦੈ, ਉਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਲਿਆ ਇਸ ਨੇ। ਇਹ ਕੋਈ ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਖੇਲੂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕਰਨ
ਵਾਲੇ ਉਹ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰੇਰ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਥੇ
ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ
ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਮੈਂ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ
ਸੀ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਭਾਵੁਕ ਬਣ ਗਈ ਸੀ। ਉਹ ਇਹ ਸੀ
ਕਿ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਨਿਗੂ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਸੰਗਤ ਦੇ
ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਰਹੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ
ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ
ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਨਾ ਸੀ, ਪੜ੍ਹਿਆ ਇਕ ਧਾਰਨਾ।

ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਦਾ ਸੀ, 'ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ
ਪਾਇਓ।' ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਖਾਲੀ ਨਾ ਮੋੜਿਆ।
ਇਕ ਐਸੀ ਅੰਦਰ ਹੀ ਅੰਦਰ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਬਿਜਲੀ ਦੀ
ਲਹਿਰ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਵੀ ਸੰਗਤ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ
ਸਟਾਲ 'ਤੇ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਲੰਗਰ 'ਚ ਪ੍ਰਸਾਦੇ
ਛਕਦੇ ਸੀ, ਇਕ ਐਸੀ ਭਾਵਨਾ ਹੋਈ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਿ
ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਜਲ ਆ ਗਿਆ। ਧਾਰਨਾ ਕੋਈ
ਨਾ ਪੜ੍ਹੇ, ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵੀ ਓਹੀ ਅਸਰ ਹੋ
ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਲੱਗਿਆ ਮੈਂ ਬੋਲ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਸੰਤ ਸਾਧੂ
ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਗਰੂਰ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ
ਉਹ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਰੋਣ ਤੇ ਨਾਲ ਸੀਗੇ, ਵੇਦ ਭਾਰਤੀ ਜੀ,
ਸੰਨਿਆਸੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਗਤ ਦੇ ਵਿਚ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਇਕ ਝਲਕ ਦਿਖਾ ਦਿਤੀ ਪਿਆਰ ਦੀ -

ਜੜ੍ਹ ਤੜ੍ਹ ਦਿਸਾ ਵਿਸਾ ਹੁਇ ਫੈਲਿਓ ਅਨੁਰਾਗ। ਜਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ
ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਐ। ਪਿਆਰ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਖਿੱਚ
ਹੈ। ਖਿੱਚ ਹਰੇਕ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਪੈ ਗਈ, ਨਤੀਜਾ ਕੀ
ਹੋਇਆ, ਕੋਈ ਵੀ ਅੱਖ ਐਸੀ ਨਾ ਰਹੀ ਜਿਹੜੀ ਸੁੱਕੀ
ਰਹਿ ਜਾਏ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਗੱਡੀ 'ਚ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ
ਹਾਂ, ਸਕਿਉਰਟੀ ਵਾਲੇ ਉਥੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਆਏ ਸੀ, ਐਸ.ਪੀ
ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਰੁਮਾਲ, ਅੱਖਾਂ 'ਚੋਂ ਹੰਝੂ ਪੂੰਝੀ
ਜਾਣ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ,
ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਐਨੇ ਸਖਤ ਦਿਲ ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਭਾਵ ਨੇੜੇ ਵੀ
ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਸਿਪਾਹੀ ਅੱਖਾਂ ਰੁਮਾਲਾਂ ਨਾਲ ਪੂੰਝ ਰਹੇ
ਨੇ। ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ -

ਮਿਲਿ ਸਤਸੰਗਤਿ ਖੋਜੁ ਦਸਾਈ

ਵਿਚਿ ਸੰਗਤਿ ਹਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਵਸੈ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੯੪

ਉਸ ਉਹਦਾ ਲਿਸ਼ਕਾਰਾ ਵੱਜ ਗਿਆ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ
ਹਿਰਦਿਆਂ 'ਚ। ਹੁਣ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਇਥੇ ਐਨਾ ਇਕੱਠ ਹੋ
ਰਿਹਾ, ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੋਂ ਆਪੇ ਹੀ ਸੰਗਤ ਆਈ ਹੋਈ
ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦੀਵਾਨ 'ਚ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਿਚਾਰ
ਚੱਲੀ ਸੀ ਸਿੱਖ ਦਾ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਕਿੰਨਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਨੇ
ਬਚਨ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਉਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪਿਲਾਇਆ। ਸਿੱਖ
ਨੇ ਤਾਂ ਯਥਾਰਥ ਗੱਲ ਕਹੀ ਸੀ, ਕੋਈ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਸੀ
ਦਿਤਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੈ, ਉਹ
ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮਨ ਹੱਠ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਹਾਰ
ਚੁੱਕੇ ਸੀ, ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ 24 ਸਾਲ ਤਪ ਕਰੀ ਗਿਆ, ਰੱਬ
ਦਾ ਕਿਤੇ ਨਾਮ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਵੀ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਦਰਸਨ ਦੇਣ ਲੱਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਤੂੰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈਂ। ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਆਈ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਕੋਲ ਆਇਆ, ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਜੋ ਰੂਹਾਨੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਜੋ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਮ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠਣਾ, ਜੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਦੋਵੇਂ ਤਰੀਕੇ ਨੇ, ਪਹਿਲੇ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਇਹ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸਨ ਹੋ ਕੇ ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਜਾਨਣਾ ਸੀ ਜਾਣ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਸੀ ਪਹੁੰਚ ਲਏ। ਹੁਣ ਵਾਧੂ ਕਾਹਨੂੰ ਲਈਂ ਫਿਰਨਾ ਹੈ। ਉਹ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ।

ਪਰ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚ ਅੱਧੀ ਤੁੱਕ ਹੈ ਜਿਹਨੂੰ ਆਪਾਂ ਵਿਚਾਰਨਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ 'ਸਚੁ ਉਰੈ ਸਭੁ ਕੈ ਉਪਰਿ ਸਚੁ ਆਚਾਰੁ ॥' (ਅੰਗ-62) ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੇ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਉਹ ਜੀਵਨ ਜਿਹੜਾ ਸੱਚ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਜਾਣਦੇ ਨੇ, ਸੱਤ ਭੂਮਿਕਾ ਦੱਸੀਆਂ ਨੇ ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਦੀਆਂ। ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਵਿਚ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਨੇ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਖੰਡ ਹੈ, ਗਿਆਨ ਖੰਡ, ਸਰਮ ਖੰਡ ਹੈ, ਕਰਮ ਖੰਡ ਹੈ, ਫੇਰ ਸੱਚਖੰਡ ਹੈ। ਇਹ ਪੰਜਾਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਲੰਘਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਤ ਸੀ, ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਇਸਲਾਮ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਛੇ ਸੀ - ਪਹਿਲੀ ਖੋਜ ਦੀ ਸੀ, ਦੂਸਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਜੋ ਸੀ ਉਹ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸੀ, ਮੰਜ਼ਲ-ਏ-ਇਸ਼ਕ, ਤੀਸਰੀ ਮਾਰਫਤ, ਚੌਥੀ ਸੀ ਲਿਵ ਦੀ, ਪੰਜਵੀਂ ਸੀ ਵਹਿਦੀਅਤ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਆਤਮ ਚਿੰਤਨ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਣਾ। ਛੇਵੀਂ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਇਥੇ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਨਦਰਿ ਨਿਹਾਲ ॥

ਅੰਗ - ੮

ਜਿਹੜੀ ਆਖਰੀ ਮੰਜ਼ਲ ਸਚਖੰਡ ਦੀ ਹੈ ਉਹ ਨਦਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪੂਰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਲੰਘਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੱਲਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਇੱਕੋ ਹੀ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡਾ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤੀ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ਉਹਦੇ 'ਚ ਪੰਜਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੋ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਵਾਸਨਾਵਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀ, ਤੱਤ੍ਰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹਨੂੰ ਪੰਜਵੀਂ ਭੂਮਿਕਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਛੇਵੀਂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਦਾਰਥ ਭਾਵਨਾ ਗਾਇਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੁਛ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ, ਸੱਤਵੀਂ ਵਿਚ

ਬੋਝੇ ਦਿਨ ਸਰੀਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲੀ ਕੰਮ ਇਸ ਨੇ ਜਦ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦ ਇਹਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵੀ ਹੈ ਆਪ ਵੀ ਤੇ ਇਹਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਵੀ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹਨੂੰ ਸੋਝੀ ਆ ਗਈ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹਦਾ ਆਚਾਰ ਸੱਚ ਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੇਅੰਤ ਸਾਖੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਤ ਬੇਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਜੀਵਨ ਲੈ ਲਓ, ਰਲਦਾ-ਮਿਲਦਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ।

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਣਾ -

ਮੈਂ ਹੋ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਕੋ ਦਾਸਾ॥

ਦੇਖਨ ਆਯੋ ਜਗਤ ਤਮਾਸਾ॥ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਚ॥ਚੌਪਈ॥

ਪੂਰਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਕੁਛ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ, ਸਭ ਭਾਣਾ ਵਰਤਾਅ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਜਿੰਨਾਂ ਹੀ ਤਾਣ ਵਰਤਿਆ, ਬਾਕੀ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਟ ਕਰਿਆ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਜੁਰੱਅਤ ਦਿਤੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਸਵੈਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜੀਉਣਾ ਕਿਵੇਂ ਹੈ। ਇਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਸਮਾਧੀ ਲੈ ਲਈ, ਦੂਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਜੀ ਉਹ ਤਾਂ ਹਰ ਵਕਤ ਹੀ ਆਪਣੇ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਗੁਰੂ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ -

ਜਬ ਲਗੁ ਦੁਨੀਆ ਰਹੀਐ ਨਾਨਕ

ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੬੬੧

ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸ ਤੱਕ ਕੁਛ ਨਾ ਕੁਛ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਜਿਹੜਾ ਕਰਨਗੇ ਉਹ ਸਤਿ ਦਾ ਹੋਏਗਾ। ਉਹਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿਤੀ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਯੁੱਧ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸੀ ਘੋਰਾ ਪਏ ਨੂੰ। ਜਿਹੜੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਸੀ, ਉਹ ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਸੀਗੇ, ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਂਦੇ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਚੁੱਕੇ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਲਾਈਨ ਟੁੱਟੀ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਕਤ ਸਿਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਵਕਤ ਸਿਰ ਪਾਣੀ ਮਿਲ ਜਾਏ, ਪਿਆਸੇ ਰਹਿਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਇਧਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਬੜਾ ਤਕੜਾ ਹੱਲਾ ਹੁੰਦਾ, ਮੋਰਚਿਆਂ 'ਚ ਆ ਕੇ ਹੱਲਾ ਕਰਨਾ, ਨਠਾ ਦੇਣੇ। ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ, ਲਗਾਤਾਰ ਇਸ ਯੁੱਧ ਨੂੰ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਤੇ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਕੋਲ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਈ, ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਕ ਸਿੱਖ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਖਾਲਸਾ ਫੌਜ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਉਹਨੂੰ ਅਸੀਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਵਰਜਿਆ ਹੈ, ਆਪ ਦੇ ਵਰਜਣ ਦੀ ਲੋੜ

ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀ ਉਹ ਪਾਣੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਸ਼ਕ ਭਰ ਲੈਂਦੇ, ਸਵੇਰ ਤੋਂ ਹੀ ਪਿਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਉਹ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਿਤੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਪਿਆਸੇ ਮਰ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਜਾ ਕੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਅਸੀਂ ਹਟਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਘਨੱਈਆ ਨਾ, ਪਾਣੀ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇ, ਭੁੱਖੇ-ਤਿਹਾਏ ਮਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਆਪੇ ਨੱਠ ਜਾਣਗੇ।

ਮਹਾਰਾਜ! ਯੁੱਧ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਖਿਲਾਫ ਹੈ ਇਹ ਗੱਲ ਤੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਪਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹੋ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਿੰਘ ਭੇਜੇ ਕਿ ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਓ। ਜਾਣਦੇ ਤਾਂ ਸਭ ਕੁਛ ਸੀਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੁਛ।

ਮੈਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਨਾਟਕ ਸੀਗਾ। ਨਾਟਕ ਦੇ ਵਿਚ ਜੋ ਨਾਟਕ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਨਾਟਕ ਦੇ ਅਸੂਲ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਥੇ ਗਏ ਤਾਂ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਤਾਂ ਆਏ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੇਟ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਯੁੱਧ ਤਾਂ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਜਾਂਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਯੁੱਧ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਜਿੰਨੇ ਜ਼ਖਮੀ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸੀ। ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਬੰਦੇ ਚੁੱਕਦੇ ਸੀ, ਕੁਛ ਐਸੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਨਿਯਮ ਵੀ ਸੀਗੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਆਏ ਨਹੀਂ, ਉਥੇ ਹੀ ਹੋਏ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ 'ਚ। ਹਨੂਰਾ ਸੀਗਾ, ਉਥੇ ਸਿੰਘ ਚਲੇ ਗਏ, ਉਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ, ਚੁੱਪ-ਚਾਂਦ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁਣੀ। ਜਿਹੜਾ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਇਆ-ਹੋਇਆ ਗਿਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੱਟ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹਦੀ ਦੰਦਲ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾਇਆ ਉਹਦੇ। ਪਾਣੀ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੌਣ?

ਕੌਣ ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਜਰਨੈਲ ਹਾਂ ਫੌਜ ਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਸੀ, ਰੋਪੜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਅੱਜ ਪਾਨ ਦਾ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅੱਜ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿਓਗਾ ਤੇ ਜਾਂ ਮੈਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਊਂਗਾ। ਜੰਗ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਵਾਂਗਾ ਅੱਜ। ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ

ਗਿਆ, ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਕੇ ਗਿਰਿਆ ਜਦ, ਬੇਹੋਸ਼ ਪਿਆ ਰਿਹਾ। ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਨੇ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਲੈ ਆਂਦੇ।

ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈਂ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ?

ਭਾਈ ਘਨੱਈਏ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ -

ਮਨਿ ਸਾਚਾ ਮੁਖਿ ਸਾਚਾ ਸੋਇ ॥

ਅਵਰੁ ਨ ਪੇਥੈ ਏਕਸੁ ਬਿਨੁ ਕੋਇ ॥

ਨਾਨਕ ਇਹ ਲਛਣ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੨੨੨

ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਕਦੇ ਵੀ ਦੇਖੇਗਾ, ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਤਮਾ ਦੇਖੇਗਾ। ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ -

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੮੪੬

ਉਹ ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈਂ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਘਨੱਈਆ! ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈਂ ਕਿ ਤੂੰ ਕੀਹਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈਂ? ਮੈਂ ਉਹ ਜਰਨੈਲ ਹਾਂ ਜਿਹਨੇ ਅੱਜ ਤਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਾਂਗਾ ਜਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗਾ। ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮੇਰੇ ਲਈ ਬੁਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ, ਵੈਰ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਤੈਨੂੰ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ। ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਬੇਗਾਨਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਰਿਹਾ?

ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾਇਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਤੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕੀ ਸਿਖਾਇਆ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ-

ਆਪੇ ਪਟੀ ਕਲਮ ਆਪਿ ਉਪਰਿ ਲੇਖੁ ਭਿ ਤੂੰ ॥

ਏਕੋ ਕਹੀਐ ਨਾਨਕਾ ਦੂਜਾ ਕਾਹੇ ਕੂ ॥ ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥

ਖੇਲ ਖੇਲ ਅਖੇਲ ਖੇਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ ॥ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਏਕੰਕਾਰ ਨੇ ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਏ। ਉਹ ਖੇਲੂ ਦੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਖੇਲੂ ਖੇਲਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ -

ਸਾਂਗੁ ਉਤਾਰਿ ਬੰਮਿਓ ਪਾਸਾਰਾ ॥

ਤਬ ਏਕੋ ਏਕੰਕਾਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੨੩੬

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਥੇ ਏਕੰਕਾਰ ਹੀ ਹੋਏਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਜੀ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ?

ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਨਾ ਦਿਸੈ ਬਿਗਾਨਾ ਜੀ,
ਨਾ ਕੋਈ ਬੈਰੀ-ਨਾ ਕੋਈ ਬੈਰੀ।

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੯

ਮੇਰਾ ਗੁਰੂ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਵੈਰ ਨਾ ਕਰੋ -

ਵਵਾ ਵੈਰੁ ਨ ਕਰੀਐ ਕਾਹੂ ॥

ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਬ੍ਰਹਮ ਸਮਾਹੂ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਅੱਲਾਹ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡਾ ਵੈਰ ਅੱਲਾਹ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਨਾ ਸਕਦਾ। ਸਰੀਰ ਤੇਰਾ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਹੈ ਹੁਣ ਹੈਗਾ ਫੇਰ ਹੈ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਤਾਲੀਮ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇਖੋ।

ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਨੇ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹਾਂ ਗੁਰੂਆਂ ਤੋਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਹੈ।

ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਧਿਰਕਾਰ ਹੈ ਸਾਡੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਆਰਫ, ਦੇਵਤਾ, ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਫੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹ-ਚਾੜ੍ਹ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਘਨੱਈਆ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਹੀ ਨੀਂ ਪਿਲਾਇਆ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵੈਰ ਭਾਵ ਸਾਰਾ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਸਾਫ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇਰੇ ਪਾਣੀ ਨੇ। ਮੈਂ ਰਿਣੀ ਹਾਂ ਤੇਰਾ। ਮੈਂ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਤੇਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਂਗਾ।

ਓਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਐਨੇ ਨੂੰ ਸਿੰਘ ਆ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਨੱਈਆ! ਤੈਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਬੁਲਾ ਰਹੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਕੋਲ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ ਤੇਰੀ, ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਇਹ ਕਹਿਣੈ ਕਿ ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਨੇ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੀਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੈਰੀ ਕਹਿੰਦੇ

ਨੇ, ਵੈਰੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੈ ਹੀ ਨੀਂ ਸੰਸਾਰ 'ਚ।

ਤੂੰ ਪਾਣੀ ਕੀਹਨੂੰ ਪਿਲਾਉਂਦੇ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਦੇ ਸੀ ਸਾਰੇ, ਚੰਗੇ ਵੀ ਮੰਦੇ ਵੀ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਤੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਦੂਜਾ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ। ਬੇਗਾਨਾ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ -

ਧਾਰਨਾ- ਸਾਹਿਬ! ਤੈਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਵਾਂ,
ਹੋਰ ਦਿਸਦਾ ਕੋਈ ਨਾ।

ਤੂੰ ਹੀ-ਤੂੰ ਹੀ ਮੋਹਿਨਾ,
ਹੋਰ ਦਿਸਦਾ ਕੋਈ ਨਾ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜਦੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪਣੇ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਸੀ, ਬੇਗਾਨੇ ਵੀ ਦਿਸਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਤੂੰ ਗਿਆਨ ਅੰਜਨ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਗਿਆ -

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥ ਹਰਿ
ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਦਿਸਿਆ ਕੀ?

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪੁਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬੰਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖ ਪਾਉ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੪

ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਗਿਆਨ ਦਾ 'ਅੰਜਨੁ' ਪਾ ਦਿਤਾ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀਆਂ -

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੪੦੨

ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧਾਰਨ ਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹੇ 'ਤੇ।

ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਸਿਆ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨੇ ਨਵੀਂ ਅੱਖ ਖੋਲ੍ਹੀ, ਮੈਂ ਕੀ ਦੇਖਿਆ -
'ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥' ਹੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਬਗੈਰ

ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਹੀ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਕੀ?

ਮੋਕਉ ਤਉ ਇਮਹੀ ਦ੍ਰਿਸਟਾਵੈ।
ਤੁਧ ਬਿਨ ਦੁਸਰ ਨਜਰ ਨ ਆਵੈ।

ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ। ਇਥੇ ਇਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ, ਅਨੇਕ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਹੋਏ ਨੇ-

ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੁਇਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੇ ਚਰ ਕੀਓ,
ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ॥
ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ॥
ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੇ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,
ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ॥
ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਗੀਤ, ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ,
ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ॥ ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ

ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਨੂੰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਘਨੱਈਆ, ਨਿਹਾਲ! ਨਿਹਾਲ!! ਨਿਹਾਲ!!!

ਕਹਿੰਦੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ, ਇਹਨੇ ਉਹ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖੀ ਨੇ ਸਭ ਕੁਛ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਣ ਜਾਣਾ -

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੁਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ ॥
ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ ॥
ਅੰਗ - ੧੩੭੫

ਆਪ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਓਹੀ ਦਿਸਦੈ, ਬਾਹਰ ਵੀ ਓਹੀ ਦਿਸਦੈ। ਇਕੋ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਂਦੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਗੱਲੀਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਏਕੋ ਏਕੁ ਕਹੈ ਸਭ ਕੋਈ ਹਉਮੈ ਗਰਬੁ ਵਿਆਪੈ ॥
ਅੰਤਰਿ ਬਾਹਰਿ ਏਕੁ ਪਛਾਣੈ ਏਉ ਘਰੁ ਮਹਲੁ ਸਿਵਾਪੈ ॥
ਅੰਗ - ੯੩੦

ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਵਾਣ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਰਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋਵੇ। ਹੁਣ ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਬਿਰਤੀ ਇਹ ਗੁਰਸਿੱਖ ਦੀ ਬਿਰਤੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹਦਾ ਜੀਵਨ ਲੈ ਲਓ, ਚਾਹੇ ਕੁਛ ਕਰ ਲਓ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਸਰਾ ਲਗਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ। ਇਕੋ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਸੀਸ ਮੰਗੇ। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਭੁਲੇਖਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ਰਧਾ 'ਚ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ ਉਹ

ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਸਾਡੀ ਕਿਤਾਬ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨੀ ਹੈ? ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖ ਦਿਤੀ, ਮੰਨਣੀ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਉਹ ਗੱਲ ਲਿਖੇ ਜਿਹੜੀ ਦੂਜੇ ਮੰਨਣ। ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਮੰਨਣ ਨਾ ਮੰਨਣ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅਸਲ ਦਸਣੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਾਂ ਜੀ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਦੂਜੀ ਦਿਤੀ, ਫੇਰ ਤੀਜੀ ਦਿਤੀ, ਫੇਰ ਸਿੱਖੀ ਕਾਹਦੀ ਹੋਈ 200 ਸਾਲ 'ਚ? ਫੇਰ ਤਾਂ ਕਹਿ-ਕਹਿ ਕੇ ਸੀਸ ਲਏ। ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ ਹਾਲ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਸੀਗੇ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਚੱਲ ਕੇ ਦਸ ਜਾਮਿਆਂ 'ਚ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲ 'ਚ, ਐਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਵੀ ਨਾ ਟੁੱਟਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਦੇ ਨੇ, ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ, ਇਕ ਦਮ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਸੀਸ ਉਹਦਾ ਲਾਹ ਦਿਤਾ। ਦੂਜੇ ਦਾ ਤੀਸਰੇ ਦਾ, ਚੌਥੇ ਦਾ, ਪੰਜਵੇਂ ਦਾ। ਉਥੇ ਇਕ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਜਸੂਸ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਦਾ ਓਥੇ ਸੀ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਬੁੱਲ ਤਰਾਨੀ ਸੀ ਉਹਦਾ ਨਾਉਂ ਗੋਲਕੰਡੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਦੱਖਣ ਵਿਚ। ਉਹ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਤੂੰ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਹੈ, ਵੇਦਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਜਾਣਦੇ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਭੇਤ ਮੈਨੂੰ ਦਿਆ ਕਰ ਨੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸੀਸ ਲਾਹਿਆ ਮੈਂ ਤਾਂ ਡਰ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਬੈਠਾ ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਦੂਜੇ, ਤੀਜੇ, ਚੌਥੇ ਪੰਜਵੇਂ ਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਨੱਠਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨੱਠ ਚੱਲੋ, ਜੇ ਥੱਲੇ ਆ ਗਏ ਆਪਣੀ ਵੀ ਵਾਰੀ ਆ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਵੱਢੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਬੰਦੇ। ਪਰ ਮੈਂ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇਣੀ ਸੀ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਕਾਫੀ ਨੇ ਅਜੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਰੱਖ ਦਿਤੀ, ਸੀਸ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਹੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੋੜ ਦਿਤੇ, ਕੋਈ ਕਲਾਮ ਪੜ੍ਹੀ, ਉਹ ਪਾਣੀ ਲਿਆ, ਉਹਨਾਂ 'ਤੇ ਛਿੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ, ਜਿਹਦੇ ਉਤੇ ਮਾਰਦੇ ਉਹ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ, 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਖਾਲਸਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ।' ਇਕ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਬਖਸ਼ੀ ਸਿੰਘ, ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਜੇ ਭਲਾਂ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀਏ, ਆਪ ਵਿਚਾਰ ਕਰਕੇ ਦੇਖੀਏ।

ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਹਾਕੀ (ਖਿਦੋ ਖੁੰਡੀ) ਖੇਡਦੇ ਨੇ, ਪਿੱਤ ਰਹਿ ਗਈ ਮੋਹਨ ਦੇ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੋਹਨ ਦੇ ਸੱਪ ਲੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਮਰ ਗਿਆ। ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ, ਸਵੇਰੇ ਵਾਰੀ ਦੇਣ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਹ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹਨੂੰ ਲਿਆਓ। ਘਰ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੁਲਾਇਆ ਹੀ ਬੋਲੇਗਾ, ਸਾਡਾ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਬੋਲਦਾ ਨੀਂ, ਪਤਾ ਨੀਂ ਨੀਂਦ ਬਹੁਤੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈ ਇਹਨੂੰ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਆਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਵਾਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਸੌਂ ਗਿਆ। ਖੁੰਡੀ ਪਾਈ ਗਲ 'ਚ ਉਠਾਲ ਕੇ ਬਿਠਾਲ ਦਿਤਾ।

ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ miss use ਗਲਤ ਵਰਤ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਾਕਤ। ਪੋਤਾ ਸੀ ਬੜਾ ਪਿਆਰਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਖ ਇਹ ਤੂੰ ਗੱਲ ਗਲਤ ਕਰੀ। ਇਹ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਰੇ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਇਥੇ ਲਿਆ-ਲਿਆ ਕੇ ਸੁੱਟੀ ਜਾਇਆ ਕਰਨੇ ਨੇ। ਕਿੰਨਿਆਂ ਕੁ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦੇ ਕਰ ਦਿਓਗੇ? ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ?

ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਜੀ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਛੱਡਣਾ ਪਿਆ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ, ਕੀਰਤਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਗਏ, ਉਥੇ ਕਮਰਕੱਸਾ ਉਤਾਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਅਸੀਂ ਯੁੱਧ ਕਰਨਾ। ਉਥੇ ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਰ ਗਏ, ਉਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੇ ਇਕ ਚੀਤਾ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਹ ਜੰਗਲ ਘਣਾ ਸੀ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਇਕ ਗਊ ਸੀ ਚਿਤਮ-ਚਿੱਤੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਛਾਣੀ ਨਾ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਣ ਮਾਰਿਆ, ਤੇ ਉਹ ਮਰ ਗਈ। ਮਰੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪਹਾੜੀਏ ਆ ਗਏ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ, ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡੀ ਗਊ ਮਾਰ ਦਿਤੀ। ਇਕ ਤਾਂ ਗਊ ਮਾਰਨ ਦਾ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਦੋਸ਼। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਫਰਿਆਦ ਕਰਾਂਗੇ, ਬਹੁਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਊਆਂ ਚਾਰ ਲੈ ਲਓ, ਪੰਜ ਲੈ ਲਓ, ਦਸ ਲੈ ਲਓ, ਮੈਂ ਮੁੱਲ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਪਤਾ ਸੀ, ਬਾਬੇ ਅਟੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ, ਅਖੀਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਹਿ ਛਿੱਟਾ ਮਾਰਿਆ, ਗਊ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜੀ ਹੋ ਗਈ।

ਗੁਰੂ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਜੀ ਹੋਏ ਨੇ, ਭਾਈ ਗੌਰੇ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ। ਜਿਹੜਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਸੀ ਉਹ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ ਖਾਰ ਖਾਂਦਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਲੜਕਾ ਮਰ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਲੈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾ ਉਹ ਰਾਜੀ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਤੂੰ ਐਂ ਕਰ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਹੱਠ ਕਰੀਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਮਸੰਦ ਵੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਗਏ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਚਿਖਾ ਦੇ ਵਿਚ ਜਲ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨਾਲ ਹੀ। ਮਹਾਰਾਜ! ਬਦਨਾਮੀ ਬਹੁਤ ਹੋਏਗੀ। ਧੀਰਮੱਲ ਦੇ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਚੁੱਕ ਲੈਣੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਗੱਲ, ਜੀਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦਾ ਕਰ ਦੇਈਏ, ਲੱਖ ਕਰ ਦੇਈਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਨੇਤ ਦੇ ਵਿਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਦ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਚੰਗਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਜਾਓ, ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੈਗਾ ਕਿ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਜਾ ਸਕਦੈ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਬਾ ਜਵਾਲਾ ਸਿੰਘ ਜੈਤੋਂ ਗਏ ਹੋਏ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ ਖੱਤਰੀ, ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਬਿਮਾਰ ਹੋ ਗਈ। ਪਿਆਰ ਉਹਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੀ।

ਉਹਨੇ ਆ ਕੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਫੜੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਘਰ ਹੀ ਉੱਜੜ ਜਾਏਗਾ, ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਸਾਹਾਂ 'ਤੇ ਪਈ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਜੋ ਮਰਿਆਦਾ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਕਮ ਕਰੋ। ਕਹਿੰਦੇ, ਚੱਲ।

ਆਪ ਉਹਦੀ ਪੈਂਦ ਵੱਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵੀਹ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੇਰੀ ਬਚਦੀ ਹੈ, ਚੱਲ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਦਸ ਸਾਲ ਤੂੰ ਦੇ-ਦੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਜਾਓਗੇ, ਦਸ ਸਾਲ ਬਾਅਦ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਆਪਣੀ ਦਸ ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਇਹਨੂੰ ਦਿੰਦੇ, ਇਹਦੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਨਿਤਨੇਮ ਕਰਦੈ, ਦਾਨ ਕਰਦਾ, ਹੋਰ ਸੰਗਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੈ, ਜਿਹੜੀ ਉਹਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਖੱਤਰਾਣੀ ਸੀ ਉਹ ਰਾਜੀ ਹੋ ਗਈ।

ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਸੰਤਾਂ 'ਚ ਬੜੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਥੋੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਰਖਦੇ ਸੀ। ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਕਾਜਾ॥

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ॥

ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮੁੜਦਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਸ਼ਕਤੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਭਾਈ ਮਤੀ ਦਾਸ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਵਕਤ ਪਿੰਜਰੇ 'ਚ ਸੀਗੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਸੀਂ ਤਕਲੀਫ ਝਲਦੇ ਹੋ ਤੇ ਮੈਂ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦੇਵੋ, ਮੈਂ ਲਾਹੌਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ, ਛੋਟੇ ਵਾਂਗੂੰ ਵਜਾ ਦੇਵਾਂ। ਅਰ ਇਹ ਬਾਦਸ਼ਾਹੀ ਖਤਮ ਹੀ ਕਰ ਦੇਵਾਂ। ਇਹਦਾ ਖਾਨਦਾਨ ਹੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਬੜੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਤੇਰੇ 'ਚ? ਇਹ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਮਹਾਰਾਜ, ਮੇਰੇ 'ਚ ਆ ਗਈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਰਾਤ ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਗੰਨੇ ਚੂਪੇ ਸੀ, ਉਹ ਛਿਲਕ ਚੂਪਿਆ ਸੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਮਹਾਰਾਜ। ਮੈਂ ਗੰਨੇ ਤੋਂ ਹੀ ਅਣਜਾਣ ਹਾਂ। ਉਹ ਛਿਲਕ ਆ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰ ਮਾਰਦੇ ਸੀ ਜ਼ੋਰ ਦੀ, ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਆ ਗਏ, ਉਹ ਮਿੱਠੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਚੂਪ ਲਏ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਆਈ ਨਾ ਤੇਰੇ 'ਚ ਸ਼ਕਤੀ? ਕਹਿੰਦਾ, ਹਾਂ ਜੀ। ਉਰੇ ਆ, ਕਹਿੰਦੇ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ। ਨੇੜੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਾਂਹ ਫੜ ਲਈ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਹ

ਵਜਾ ਦੇ ਛੋਟੇ। ਖੜ੍ਹਾ ਹੈ ਚੁੱਪ ਕਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਵਜਾਉਂਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਹੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੀ। ਰਹਿਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ! ਛਿਲਕ ਚੁੱਪ ਕੇ ਤੇਰੇ 'ਚ ਜੇ ਐਨਾ ਜੋਸ਼ ਆ ਗਿਆ, ਝੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਫੇਰ ਜਿਹਦੇ ਗੰਨੇ ਚੂਪੇ ਹੋਣੇ ਉਹਦੇ 'ਚ ਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ?

ਉਹ ਇਕ ਦਰਿਆ ਵਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ। ਤੈਨੂੰ ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਮਿਲ ਗਿਆ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਜਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਸੀਂ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦੇ। ਲੇਕਿਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਘਰ ਉਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰਨੀ, ਸਾਡੇ ਲਿਖਾਰੀ ਡਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਂ ਦਿਉਂ, ਸਾਰਾ ਸਮਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਲੰਘ ਜਾਏਗਾ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੈ।

ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਉੱਠਿਆ, ਉੱਠ ਕੇ ਜਾ ਕੇ ਉਹਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਲੜਕਾ ਜੀਉਂਦਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਦੇਖੋ, ਮੇਰਾ ਕਿਹੜਾ ਪਿਆਰਾ ਪੁੱਤਰ ਗਿਆ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਜੀਵਨ ਬੈਠਾ ਸੀ ਇਥੇ, ਬਰਾੜ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂਹੀ ਚੈਨ ਆਈ ਨਾ, ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਤੁਸੀਂ ਰਾਜੀ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਇਹ ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਜਦੋਂ ਇਥੇ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ 'ਚ ਤਾਕਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਿੰਨਾਂ ਨਾਸਤਕ ਲਿਖਾਰੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਇਤਿਹਾਸਾਂ 'ਚ। ਜਿੱਥੇ ਆ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਟਕੋਰ ਮਾਰਦੇ ਨੇ। ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬੱਕਰੇ ਵੱਢੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੀ ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ? ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਨਿਗ੍ਰਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਛ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਹੁਣ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿਖਾਲੋ, ਘੇਰਾ ਵੱਡਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਮ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਕਮਾਣ 'ਤੇ ਤੀਰ ਚਾੜ ਲਿਆ। ਨਾਲ ਨੇਤਰ ਦੇ ਦਿਤੇ, ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਖੜ੍ਹੀਆ ਨੇ ਅਸਮਾਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਰਹਿਮ ਕਰੋ, ਰਹਿਮ ਕਰੋ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿਉਂ ਬਈ, ਇੱਕੋ ਬਾਣ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਏ ਨੇ, ਪਾਂਡਵਾਂ ਦਾ ਜਦੋਂ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਇੱਕ-ਇੱਕ ਬਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਦਸ-ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਮਾਰਦੇ ਸੀ ਉਹ। ਹੁਣ ਕਿਹੜਾ ਉਹ ਵਿਦਿਆ ਲੁੱਕ ਗਈ। ਪਰ ਇਹ ਕਲਜੁਗ ਹੈ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਅਸੀਂ। ਆਪਣੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਦਾਰੀਆਂ ਦੀ ਜਮਾਤ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਣੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਰ ਬਣਾਇਆ -

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ,
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਵਾਰ ੩/੧੮

ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਗੁਪਤ ਕਰਕੇ ਰੱਖੇ। ਜਰ ਜਾਓ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਬਾਤ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਆਪ ਦੀ ਮੌਜ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਹ ਤੀਰ ਅੰਬ 'ਚ ਮਾਰਿਆ, ਹੁਣ ਤੱਕ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖ ਲਓ, ਅੰਬ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਤੀਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਅੱਜ ਤੱਕ।

ਲਿਖਾਰੀ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਰੇ ਉਲਟਾ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ, ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਹੈ -

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ

ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ ॥

ਗੁਰ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੂ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥

ਅੰਗ - ੪੪੨

ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ ਦੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, 'ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ' ਉਹਦੇ 'ਚ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੈਂ ਵੇਦਾਂਤ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ। ਇਕ ਸਵਾਮੀ ਆ ਗਿਆ, ਮੌਤ ਦਾ ਪ੍ਰਕਰਣ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾਵਾਂ ਉਹ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਪਏ ਤਾੜੀ ਮਾਰ ਕੇ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਇਹ ਸਵਾਮੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪੜ੍ਹਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਤੇ ਇਹ ਮਖੌਲ ਕਰ ਰਿਹੈ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹਾ ਹਟਿਆ, ਛੇਤੀ ਜਮਾਤ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਸਵਾਮੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਸਵਾਮੀ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਹਸਦੇ ਕਿਉਂ ਸੀ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੇ ਅਣਜਾਣਪੁਣੇ 'ਤੇ ਹੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੇਰਾ ਅਣਜਾਣਪੁਣਾ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਮੌਤ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਲਿਆ ਚੁੱਕ ਕੇ। ਨੇੜੇ ਇਕ ਕੀੜਾ ਜਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਮੈਂ ਲੈ ਆਇਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਚਾਕੂ ਦੇ।

ਚਾਕੂ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਚਾਕੂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਵੱਢ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਏਧਰ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੁੱਟ ਦਿਤਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਆਰਾਮ ਕਰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਏਧਰਲਾ ਹਿੱਸਾ ਕੀੜੇ ਦਾ ਏਧਰੋਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਦੂਸਰਾ ਓਧਰੋਂ ਆ ਰਿਹੈ। ਦੋਨੋਂ ਹਿੱਸੇ ਜੁੜ ਗਏ। ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਕੀੜਾ ਫੇਰ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਕਹਿੰਦਾ, ਆਹ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਗਾਂਹਾਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗੱਲ ਖੋਲੀ। ਐਨਾ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੈ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਿਆ। ਅੱਜ ਦੇ ਸਵਾਮੀ ਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਨੇ ਫੇਰ ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀਆਂ? ਕਿਉਂ ਸਾਨੂੰ ਭੁਲੇਖਿਆਂ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦੈ। ਕਿਉਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਉਹ ਜਸੂਸ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕੀਹਦਾ ਸੀਸ ਕੀਹਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਿਆ, ਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਪੰਜੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਅਸੀਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਪੀਵੇ ਤੁਸੀਂ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਮਰ ਹੋ ਜਾਓਗੇ। ਜਿਹੜਾ ਵੀ ਪੀ ਲਏਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਜਨਮ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਪੈਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ,
ਹੋਵੇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ।

ਹਰਿ ਸਚੇ ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਾ।
ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚਿ ਸਿਧਾਂ ਖੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸਿਮਰਿ ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਵੇਲਾ।
ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੁਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ।
ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ।
ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ।

(ਦੂਜਾ) ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ

ਐਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਬਾਹਰਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੇ ਅੰਦਰਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੋਵੇਂ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਰਤੀ 'ਚ ਪਾਣੀ ਹੈ। ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਲਾ ਲਵਾਂ। ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਲਾ ਲਿਆ, ਪਾਣੀ ਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਫਿਲਟਰ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਪਾ ਦਿਤਾ, ਮੋਟਰ ਫਿੱਟ ਪਾ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਅਣਜਾਣ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਮੋਟਰ ਦਾ ਬਟਨ ਦੱਬ ਦਿਤਾ, ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਦੱਬ ਦਿਤਾ ਫੇਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ, ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੋਤਸ਼ੀਆਂ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ। ਮੈਂ ਦੇਖਦਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਵੀ ਕਈ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਸਾਡੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਨੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਪਾਣੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਢਿੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਵਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਉਥੋਂ। ਪਾਣੀ ਆਏਗਾ ਤਾਂ ਜਦ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲ (ਡਲੀਵਰੀ ਪਾਈਪ) ਨੂੰ ਭਰੋ ਸਾਰੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹੋਂ ਤੁਸੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਟਨ ਦੱਬਿਆ, ਜਿੰਨਾਂ ਡੂੰਘਾ ਪਾਣੀ ਉਤੇ ਹੈ, ਜਿੰਨਾਂ ਨਾਲ (ਪਾਈਪ ਦਾ) ਦਾ, ਓਨੀਂ

ਹੇਠਲੀ ਡੂੰਘਿਆਈ ਤੱਕ ਉਹਨੇ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚਣਾ ਹੈ, ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚ ਸਕਦਾ। ਉਹਨੇ ਓਨਾਂ ਪਾਣੀ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, 15 ਫੁੱਟ ਨਾਲ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਗਈ ਤੁਹਾਡੀ, ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ 15 ਫੁੱਟ ਦਾ ਪਾਣੀ ਪਾਓ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਰਿਫਲੈਕਸ ਵਾਲਵ ਨਾਲ ਆ ਲੱਗਿਆ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਬਟਨ ਦੱਬੋਗੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚੱਲ ਪਏਗਾ। ਹੁਣ ਇਹ ਤਾਂ ਹੈਗਾ ਇਕ ਦੁਨਿਆਵੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੈਗਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਪਿਆਲਾ -

ਘਰ ਹੀ ਮਹਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਭਰਪੂਰੁ ਹੈ
ਮਨਮੁਖਾ ਸਾਦੁ ਨ ਪਾਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੪

ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੀ ਹੈ, ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ - ੫੩੮

ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੱਤ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ ਅੰਦਰਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਪਹੁੰਚੇ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ -

ਹਉਮੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਿੰਦੁੜੀਏ
ਹਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਬਿਖੁ ਲਹਿ ਜਾਏ ਰਾਮ ॥

ਅੰਗ- ੫੩੮

ਇਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਲਿਖਾਰੀ ਕੁਛ ਲਿਖੀ ਜਾਣ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੋ ਕੰਮ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਹਉਮੈ ਕਰਕੇ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੜਦਾ ਲਹਿ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਏ ਨੇਤ੍ਰੁਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ॥

ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ

ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥

ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ

ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

ਅੰਗ - ੯੨੨

ਕਿਉਂਕਿ ਲਹਿ ਗਿਆ ਮੁਹਰਿਓਂ ਮੋਤੀਆਂ ਬਿੰਦ, ਜਦੋਂ ਮੋਤੀਆ ਆਉਂਦੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੁਛ। ਸਾਰੇ ਕਹੀ ਜਾਣਗੇ ਫਲਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਫਲਾਣੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਉਹਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਉਹ ਲਾਹ ਦਿਤਾ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦਿਸਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਪਾ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੋਤੀਆਂ ਬਿੰਦ ਜਿਹੜਾ ਵੱਖਰਾ-ਵੱਖਰਾ ਦੇਖਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਲਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਫੇਰ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਇੱਕੋ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ -

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਬੁਝਿਆ ਜਾ ਵੇਖਾ ਹਰਿ ਇਕੁ ਹੈ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਕੋਈ ॥

ਕਹੈ ਨਾਨਕੁ ਏਹਿ ਨੇਤ੍ਰੁ ਅੰਧ ਸੇ

ਸਤਿਗੁਰਿ ਮਿਲਿਐ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਹੋਈ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੨

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ ਸਾਰੇ। ਜਦੋਂ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹੀ ਹੁਲਾਰੇ ਆਉਣਗੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਦੂਸਰਾ ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ। ਸੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਜਿਹੜਾ ਸੀਗਾ, ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਕੇਵਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਕਾਇਆ ਕਿ ਪੰਜ ਘੁੱਟਾਂ ਪਿਲਾ ਦਿਤੀਆਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਕਿਰਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਸੰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਦਿਤਾ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਅਗਲੇ ਬਚਨ ਕਹੇ ਉਹ ਘੱਟ ਹੀ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਉਹ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੀਨੇ-ਬਸੀਨੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵ ਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰਕੇ, ਆਤਮ ਭਾਵ 'ਚ ਲੈ ਗਏ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਉਹਨੂੰ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੁਣ ਪੰਜ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੋ ਗਏ, ਹੁਣ ਪਰਮਾਣੀਕ ਸਬੂਤ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਮੈਂ ਛਕਦਾਂ ਹਾਂ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਗਏ ਹੋ ਗਏ ਪੰਜੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਨਾ ਜਾਣਿਓ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਉੱਚੀ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਸੁਣੋ। ਇਹ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜ ਨੇ, ਜੋ ਗੁਰੂ 'ਚ ਤਾਕਤ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ 'ਚ ਉਹ ਤਾਕਤ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਰੂਪ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤੇ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਰੂਪ ਦੇ ਵਿਚ ਨੇ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਂਗੇ, ਫੇਰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਮੰਗਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਛਕਾਓ। ਉਹ ਸਾਡਾ ਜਿਹੜਾ ਭਰਮ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਲਾਹੁਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ - 'ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ'। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਲਿਆ ਦਿਤੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਾ ਤਪ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਨਾ ਜਪ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਉਹਦੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਹੈ ਚੋਣ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਆ ਰਿਹੈ ਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਹੇ ਕਹਾਏ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਜਾ ਰਿਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕੇ ਉਹ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨੇ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਣੈ, ਬੇਮੁਖੀ ਦਾ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ ਲਗਣੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰੇ।

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ, ਜਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਦਿਓ, ਕਹਿਣਾ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਤੂੰ ਮੂਲਮੰਤ੍ਰ ਦੀਆਂ ਮਾਲਾਂ ਕਰ 33 ਰੋਜ਼ ਦੀਆਂ। ਸਵਾ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਸਵਾ ਲੱਖ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਕਰਾਈ ਜਾਣੀਆਂ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਦੀ ਬਿਰਤੀ ਦੇਖਣੀ ਕਿ ਇਹਦੀ ਬਿਰਤੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨੂੰ ਸਾਂਭ ਲਏਗੀ। ਇਹਦੀ ਝੋਲੀ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ 'ਨਾਮ' ਪੈਣੈ। ਕੀ ਇਹ ਜਪ ਵੀ ਲਏਗਾ? ਫੇਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ।

ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ 101 ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਇਸ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ। ਅਰ ਉਹ

101 ਹੀ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੀ, ਉਹ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਤਕ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਜਿਹੜਾ ਜਾਪ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸਮਝ ਲਓ। ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਉਹਦੇ ਬਹੁਤ ਤਰੀਕੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਮਾਲਾ ਦੀ ਮਦਦ ਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਵਾਸ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੈ। ਸਵਾਸ ਦੇ ਦੋ ਹਿੱਸੇ ਕਰ ਲਓ। 'ਵਾਹਿ' ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਕਰ ਲਓ, 'ਗੁਰੂ' ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਕਰ ਲਓ। 'ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ' ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਮੈਂ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਅਪਣਾਅ ਲਓ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਬਿਰਤੀ ਟਿਕਣ ਲਗ ਜਾਏਗੀ।

'ਵਾਹਿ.....ਗੁਰੂ।'

'ਵਾਹਿ.....ਗੁਰੂ।'

'ਵਾਹਿ.....ਗੁਰੂ।'

'ਵਾਹਿ.....ਗੁਰੂ।'

'ਵਾਹਿ.....ਗੁਰੂ।'

ਇਸੇ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਦੋ ਮਿੰਟ ਅੰਦਰ ਸੁਣੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਵਾਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ, ਨਾ ਜੀਭ ਹਿੱਲੇ, ਨਾ ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੋਵੇ, ਸਿਰਫ ਸੁਣਨਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਇਕ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਨਾ ਛੇਤੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਾਹਰ, ਛਾਲ ਮਾਰਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਟੇਪ ਲੈ ਲਓ, ਜਾਂ ਫੇਰ ਆਪ ਹੀ ਬੋਲ ਲਈਏ, ਪੰਜ ਕੁ ਮਿੰਟ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਕਹਿ ਦਿਓ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਫੇਰ ਕਹਿ ਲਓ। ਜਦੋਂ ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਦਤ ਪੈ ਗਈ, ਅੰਦਰ ਸੁਣਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਅਗਾਂਹਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਆਪੇ ਹੀ ਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਨੇ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਕਮਾਲ ਦੀਆਂ ਨੇ ਆਦਮੀ ਝੁੰਮਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਆਪੇ ਹੀ, ਐਸੀ ਚੀਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਹੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲਾ ਅੱਖਰ ਨਾ ਤੁਸੀਂ ਬੋਲਿਓ -

ਰਾਮ ਰਾਮ ਸਭੁ ਕੇ ਕਹੈ ਕਹਿਐ ਰਾਮੁ ਨ ਹੋਇ ॥

ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਰਾਮੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਾ ਫਲੁ ਪਾਵੈ ਕੋਇ ॥

ਅੰਗ - ੪੯੯

ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿਚ ਆਓ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਥੇ ਸਾਰੇ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਿਸਦਾ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਆਕਸੀਜਨ ਦਿਸਦੀ ਹੈ? ਆਕਸੀਜਨ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਅਸੀਂ ਜੀਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਹੀ

ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏ। ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ -
ਜਿਸੀ ਜਮਾਨ ਕੇ ਬਿਖੈ ਸਮੱਸਤਿ ਏਕ ਜੋਤ ਹੈ॥
ਨਾ ਘਾਟ ਹੈ ਨ ਬਾਢ ਹੈ ਨਾ ਘਾਟਿ ਬਾਢਿ ਹੋਤ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਚਲੋ ਜੇ ਉਹ ਅੱਖਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲੀਆਂ ਨਹੀਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ, ਨਿਸ਼ਚਾ ਤਾਂ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਹਿਣੈ -

ਪੇਖਤ ਸੁਨਤ ਸਦਾ ਹੈ ਸੰਗੇ ਸੈ ਮੂਰਖ ਜਾਨਿਆ ਦੂਰੀ ਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੧੨

ਮੈਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਦਾ ਵੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮੈਂ ਕਮਲਾ ਉਹਨੂੰ ਦੂਰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਦੂਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਾਮ ਜਪਣਾ ਹੈ, ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਅਸੀਂ ਭੁੱਲ ਦੂਰ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਖਾਈ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਭੁੱਲ ਦੀ। ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਪੁਲ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਸੀਂ 'ਯਾਦ' ਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ, ਸੁੱਕਾ ਹੀ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਨਾ ਕਹੋ। ਇਹਦਾ ਫਲ ਬੜਾ ਧੀਰਜ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮੈਂ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਲਓ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਇਹ ਸੌ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਲਓ, ਇਕੋ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਦੀਆਂ ਫੇਰ ਜੁਗਤੀਆਂ ਨੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਬਥੇਰਾ ਦਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਦੀਵਾਨਾਂ 'ਚ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਿਰੰਕਾਰ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰੋ, ਉਹਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਰੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਜਪੋ ਖਾਲਸਾ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ।

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ

ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ॥

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ

ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮੜੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ॥

ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ,

ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ॥

ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ

ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ॥

ਐ ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਅੰਦਰੋਂ, ਵਸ ਗਿਆ ਹਿਰਦੇ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ

ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੬੪੯

ਇਹ ਐਵੇਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਰਟੀ ਜਾਣੈ, ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਸਾਰੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ -

ਕਰਿ ਇਸਨਾਨੁ ਸਿਮਰਿ ਪ੍ਰਭੁ ਅਪਨਾ

ਮਨ ਤਨ ਭਏ ਅਰੋਗਾ ॥

ਅੰਗ- ੬੧੧

ਅਰੋਗਤਾ ਆਏਗੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸੋ ਐਸੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੀਂ ਚੀਜ਼ ਦਿਤੀ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਭੁੱਲਣਾ ਨਾ। ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਤੁਸੀਂ 'ਨਾਮ' ਦੇ ਲੜ ਲੱਗੇ ਰਹੋਗੇ। ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪਵੋਗੇ ਪਿਆਰਿਓ! ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਜੋ ਮੇਰਾ ਤੇਜ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹੇਗਾ।

ਧਾਰਨਾ - ਦਿਤਾ ਖਾਲਸਾ ਤੈਨੂੰ ਤੇਜ ਆਪਣਾ ਮੈਂ।

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ॥

ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇਗਾ, ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਕਰੇਗਾ, ਉੱਚਾ ਚਰਿੱਤਰ ਰੱਖੇਗਾ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਰਹੇਗਾ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਰਹੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਮੇਰਾ ਤੇਜ ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਿਆ ਰਹੇਗਾ। ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ। ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਬੁੜ੍ਹੇਗਾ ਨਹੀਂ -

ਜਬ ਇਹ ਗਰੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ॥

ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥

(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਜਦੋਂ ਇਹ ਫੇਰ ਮੜੀਆਂ ਮਸਾਣੀਆਂ ਨੂੰ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਲਗ ਗਿਆ, ਸੂਰਜ ਚੰਦ ਨੂੰ ਟੇਕਣ ਲੱਗ ਗਿਆ, ਹੋਰ-ਹੋਰ ਕੋਈ ਕਰਮ-ਕਾਂਡਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਇਹ ਮੇਰੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਇਹਦੀ ਪਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਖਾਲਸਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਵਕਤ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਹੀ ਉੱਤਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤੇ। ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਿਆ।

ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਸ਼ੇਰ ਮਾਰ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹਦੀ ਖਲ ਜ਼ਰਾ ਬੜੀ ਸਾਂਭ ਕੇ ਲਾਹਿਓ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਲਾਹੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿ ਇਕ ਗਧਾ ਫੜ ਕੇ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਉ। ਖੱਲ ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤੀ, ਚੰਗਾ ਪਲਿਆ ਹੋਇਆ ਗਧਾ ਸੀ। ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਛੱਡ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਮੌਜ ਬਣ ਗਈ ਉਹਨੂੰ। ਨਾ ਉਹਦੇ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਜਾਵੇ, ਨਾ ਉਹ ਘਰ ਜਾਵੇ, ਉਥੇ ਫਸਲਾਂ ਖਾਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਆਏ ਲੋਕ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਜਾਣਾ ਹੀ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਸ਼ੇਰ ਫਿਰਦੈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਮਾਰ ਲਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਐਡੇ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਤਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ। ਜਿਹਦੇ 'ਤੇ ਕੁੱਦ ਗਿਆ ਉਹ

ਤਾਂ ਫੇਰ ਹੈ ਨਹੀਂ ਬੰਦਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਜਾਨਵਰ ਹੈ ਉਹ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਕਾਬੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਡੰਡਾ ਵੀ ਖਾ ਲਵੇ। ਆਪ ਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਜਿਹੜਾ ਘੁਮਿਆਰ ਸੀ ਜਿਹਦਾ ਗਧਾ ਖੋਇਆ ਸੀ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਧੇ ਲੈ ਕੇ ਓਧਰ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਖਾਂਦਾ-ਖਾਂਦਾ ਉਹ ਵੀ ਨੇੜੇ ਨੂੰ ਆ ਗਿਆ। ਗਧਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਹੀ ਭਾਈ ਹੈ। ਉਹ ਬੋਲਣ ਲੱਗ ਗਏ ਹਿਚਕੂ-ਹਿਚਕੂ ਉਹ ਵੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਰਨ। ਘੁਮਿਆਰ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੀ ਗਧਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਗੁਆਚਿਆ ਹੈ। ਜਾ ਕੇ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਕੇ ਕੰਨ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ। ਪੰਜ-ਸੱਤ ਡੰਡੇ ਮਾਰੇ, ਕਹਿੰਦਾ, ਫਸਲਾਂ ਖਾ-ਖਾ ਤਕੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਮਹਾਰਾਜ ਕੋਲ ਖੱਲੂ ਲਾਹ ਕੇ, ਲਿਆ ਕੇ ਦੇ ਦਿਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੌਤਕ ਹੈ ਕੋਈ। ਬੜਾ ਹੀ ਹਾਸਾ ਪਿਆ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੀ ਕੌਤਕ ਹੋਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਦੇਖੋ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਿਰਭੈ ਬਣਾਇਐ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਤੁਹਾਡੇ ਹਰ ਵਕਤ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵਸਾਇਐ, ਜਿਹੜਾ ਨਿਰਭਉ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਦੇ ਉਤੇ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨੇ, ਡਰਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਤੋਂ। ਪਰ ਪਿਆਰਿਓ! ਹੈ ਤਾਂ ਗਧਾ, ਪਰ ਉਤੇ ਚਾੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਖੱਲੂ, ਕਾਫੀ ਦਿਨ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਰਹੇ ਸਾਰੇ। ਜੇ ਨਾ ਬੋਲਦਾ ਬੋਲੀ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਵਾਲੀ, ਕਹਿੰਦੇ ਅਜੇ ਵੀ ਇਹਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਣਾ। ਦਹਿਸ਼ਤ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਖਾਲਸਾਪੁਣ ਨਿਕਲ ਜਾਏਗਾ, ਕੇਵਲ ਸ਼ਕਲ ਸੂਰਤ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ ਕਿ ਆਹ ਸਿੱਖ ਹੈ ਜੀ, ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੀ, ਉਤਲੇ-ਉਤਲੇ ਭੇਖ ਵਿਚ ਆ ਜਾਓਗੇ, ਉਦੋਂ ਅੰਦਰਲੇ ਪਾਸੇ ਵਾਲਾ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਹੋ ਜਾਏਗਾ, ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਵੀ, ਲੋਭ ਦਾ ਵੀ, ਕਾਮ ਦਾ ਵੀ, ਵੈਰ ਭਾਵ ਦਾ, ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਤੁਹਾਡਾ ਫੇਰ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਤੇ ਏਸ ਕੌਤਕ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਣਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਾਈਆਂ, ਬੜੇ ਯੁੱਧ ਹੋਏ। ਸਾਰੇ ਸੁਣਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਆਪਾਂ। ਇਕ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਭੁਲੇਖਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਆਉਂਦੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਹੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਵੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਸਮਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਮੁਗਲਾਂ ਨੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੀ ਵੀ ਫੌਜ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਹੱਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ

ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਦੋਵੇਂ ਪਾਸੇ ਤਾਕਤਾਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨਿਭਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਟੁੱਟ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਤੋੜਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਪਾਟ ਗਏ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕਿ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਿ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਤਾਕਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਅਹਿਦਨਾਮੇ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਉਹ ਤੋੜ ਕੇ ਲੰਘ ਆਏ ਸਤਿਲੁਜ ਦੀ ਹੱਦ। ਸਿੰਧਾ ਹੀ ਲਾਹੌਰ ਗਿਆ ਦੁਜੀ ਲੜਾਈ 'ਤੇ। ਜਾ ਕੇ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲਾਹ ਦਿਤਾ, ਕਿੱਥੇ ਗਈਆਂ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਜਸੀ ਜਿਹਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੇ 'ਚ ਬਚਨ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਿਆ ਕਰਦਾ। ਉਹਦੇ 'ਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਿਤ। ਬਚਨ ਕੋਈ ਲਗਾਮ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜੀ ਰੋਕ ਲਏਗੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ। ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਕਾਗਜ਼ ਕੋਈ ਐਟਮ ਬੰਬ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਲੰਘ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੁਤਾਬਿਕ ਉਹਨੇ ਬਦਲ ਜਾਣੈ, ਆਪਣਾ ਸਭ ਕੁਛ ਦੇਖ ਕੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਦੇ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਇਤਬਾਰ ਨਾ ਕਰੋ। ਤਾਕਤ ਹੋਏਗੀ ਤਾਂ ਅਹਿਦਨਾਮਾ ਨਿਭਦਾ ਹੈ, ਨਹੀਂ ਹੋਏਗੀ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਨਿਭਦਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ।

ਹੋਇਆ ਕੀ ਇਹ ਗੱਲ ਚੱਲ ਪਈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦਾ ਕੋਈ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ।

ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਜੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਰਬਾਬ ਨਾ ਚੁੱਕਦਾ ਤਾਂ ਕੀ ਬਾਣੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣੀ। ਬਾਣੀ ਆ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਰਬਾਬ ਸੁਰ ਕਰ ਆਸਾ ਰਾਗ 'ਚ, ਬਾਣੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਹੀ ਰਾਗ 'ਚ ਸੁਰ ਕਰ, ਬਾਣੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਬਾਬ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੇ ਹੀ ਵਜਾਈ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਰਿਹਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ, ਘਰ ਦਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਉਹਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿਤਾ। ਫੇਰ ਸਾਥੀ ਕੌਣ ਹੋਇਆ?

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਪੈਗੰਬਰ ਐਲਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਘੜਾਮ ਪੀਰ ਸੀ, ਭੀਖਣ ਸ਼ਾਹ। ਉਹਨੇ ਟੈਸਟ ਲਿਆ ਤੇ ਨਮਾਜ਼ ਓਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਪੜ੍ਹੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੈਗੰਬਰ ਆ ਗਿਆ। ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਖਰੀ ਪੈਗੰਬਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ। ਪਰ ਉਹਨੇ ਕਹਿ ਦਿਤਾ, ਬੰਧਨ ਤੋੜ ਦਿਤੇ, ਸੂਫੀ ਸੀਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਘੜਾਮ ਦੇ ਪੀਰ ਨੇ ਸਿਜਦਾ ਕਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ, ਸਿਜਦਾ ਕਰਦੇ ਓ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਉਥੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਆਏ ਨੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ। ਜਦ ਬੱਚੇ ਸੀ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਜਦੋਂ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਭੰਗਾਣੀ ਦਾ,

ਪਾਉਂਟਾ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਇਆ ਕੀ, ਜਿਹੜਾ ਮਿੱਤਰ ਸੀ ਫਤਿਹ ਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਵਾ ਲੱਖ ਦਾ ਤੰਬੋਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਸੁਗਾਤਾਂ ਭੇਜੀਆਂ ਸੀ ਉਹਦੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਵਾਸਤੇ। ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਾਇਮ ਕਰਾਈ ਸੀ ਨਾਹਨ ਵਾਲੇ ਦੀ ਅਰ ਉਹਦੀ। ਘਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਸੀ। ਐਡੇ ਸਬੰਧ ਉਸ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਵਿਗੜਿਆ, ਅਰ ਆ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ 'ਤੇ ਹੱਲਾ ਕਰਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਫੌਜ 'ਚ ਪਠਾਣ ਸੀ, ਉਹ ਲਾਲਚ 'ਚ ਆ ਕੇ ਓਧਰ ਹੋ ਗਏ, ਫੇਰ ਨਾਲ ਨਿਭਿਆ ਕੌਣ?

ਪੀਰ ਬੁੱਧੂਸ਼ਾਹ 700 ਮੁਰੀਦ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਅਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਵਿੰਗ 'ਤੇ ਕੌਣ ਲੜ ਰਿਹੈ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਇਥੇ ਭਾਜੜ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਖਤ ਲੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਜੀ, ਪੀਰ ਬੁੱਧੂਸ਼ਾਹ 700 ਮੁਰੀਦ ਲੈ ਆਇਆ ਆਪਣੇ।

ਸਰਸਾ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਾਰ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਹੰਗ ਖਾਂ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਆਏ। ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਕਿਲੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਰਹੋ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਨਹੀਂ ਇਥੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਭਾਈ ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ-ਹੋਏ ਨੇ, ਇਹ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਨਾ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਏ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨਿਹੰਗ ਖਾਨ ਦੇ ਕਿਲੇ 'ਚ ਆਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਤਿੰਨ ਤਾਂ ਸੀਗੇ ਪੀਰ ਮੌਲਵੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਮੌਕਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਿਹੜਾ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਾਉਣ ਦਾ। ਪਰ ਨਹੀਂ ਐਸਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਰਿਆ। ਦੋ ਚਾਰਪਾਈ ਚੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਸੀ, ਗਨੀ ਖਾਂ ਤੇ ਨਬੀ ਖਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਗਏ ਰਾਏ ਕੱਲੇ ਕੋਲ ਗਏ। ਉਹ ਵੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਰਹੰਦ ਦੇ ਨਵਾਬ ਦੀ ਚਿੱਠੀ ਆਈ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਣਾ। ਤੂੰ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਾ ਦੇ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਨਵਾਬ ਸਾਹਿਬ! ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੇਰੇ ਪੀਰ ਨੇ, ਪੀਰਾਂ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਮੁਰੀਦ ਜਿਵੇਂ ਲੜ ਕੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਦ ਤਕ ਮੇਰੀ ਰਿਆਸਤ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਬੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਮਿੱਤਰਤਾ ਹੀ ਹੋਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਲਿਖਦੇ ਨੇ -

ਦੇਹਰਾ ਮਸੀਤ ਸੋਈ, ਪੁਜਾ ਔ ਨਿਵਾਜ ਓਈ,
ਮਾਨਸ ਸਬੈ ਏਕ ਪੈ ਅਨੇਕ ਕੋ ਭੁਮਾਉ ਹੈ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ

ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ। ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਤੱਬ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਟੇਕ ਲੈ ਕੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਵਾਚਦੇ ਹਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਡੇ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਸਮਝ 'ਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਇਥੋਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਮਾਲਵੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਦਿਨ ਕੁਝ ਗੱਡੇ ਆਏ ਰਾਸ਼ਨ ਦੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਹ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਨ ਆਏ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸੀਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਵਰ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਲਿਆ ਕੇ ਇਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਉਹ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਸਕਾਰ ਕਰਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛੋ, ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ ਕਿ ਭਾਈ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ! ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ? ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸੀਂ ਸਰਹੰਦ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਉਥੇ ਯੁੱਧ ਹੋਇਆ, ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਲੰਗੋਟੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ, ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ, ਇਹਨੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ 'ਚ ਸੁਆਹ ਪਾ ਦਿਤੀ, ਮੈਂ ਇਹਦੇ ਪਾ ਦਿਤੀ। ਜਦੋਂ ਨੇੜੇ ਗਏ ਕਮਲਿਆਂ ਵਾਂਗਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਲੜ ਪੈਂਦੇ ਸੀ, ਕਦੇ ਘੁਲ ਪੈਂਦੇ ਸੀ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਵੀ ਢੋਂਦੇ ਸੀਗੇ ਆਪਣੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਘੜੀਸਣ ਲੱਗ ਗਏ ਨਾਲ ਹੀ। ਨਿਗੂ ਸਾਡੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਉਤੇ ਸੀ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਣ। ਇਕ ਥਾਂ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕੁਛ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਸਸਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਲੇਕਿਨ ਵਿਚਾਲੇ ਰਹਿ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਨੱਠ-ਨੱਠ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਕਹਿੰਦੇ, ਆਹ ਕਮਲੇ ਬੜੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਵਿਚੋਂ ਅਸੀਂ ਨਿਗੂ ਰਖਦੇ ਸੀ। ਲਕੜੀ ਜਿਹੜੀ ਮਿਲਣੀ ਚੁੱਕ ਕੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਸੁੱਟ ਆਉਣੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੋਟਿਸ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਕੰਮ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ?

ਕਹਿੰਦੇ ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਅਸੀਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰੀ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਨੇਤਰ ਦੇਹ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਏ। ਕਹਿੰਦੇ ਅਸੀਂ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕੁਛ ਝਾਫੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹਵਾ ਬਹੁਤ ਚੱਲੀ ਸੀ, ਕੁਛ ਵਾੜ ਉਡ ਕੇ ਆ ਕੇ ਇਕ ਥਾਉਂ 'ਤੇ ਪਏ ਤੇ ਉਡਾਰ ਦਾ ਰੇਤਾ ਪਿਆ, ਉਥੇ ਹੇਠਲੇ ਪਾਸੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਏ। ਪੂਰੇ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੀਗੇ ਅਸੀਂ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੱਢੇ ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ ਬਹਾਨੇ ਵਗੈਰਾ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਵਗੈਰਾ ਪੀਣ ਲੱਗ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਅਸੀਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰੀਆਂ। ਮੌਕਾ ਪਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਸੁਆਹ ਅਸੀਂ ਰੱਖ ਆਏ

ਹਾਂ ਪਾ ਕੇ ਮੱਟਾਂ 'ਚ। ਮਹਾਰਾਜ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਗਈ। ਮੰਗੋ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਮੰਗਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ! ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਹੈ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਗਿਆ।

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲਾ।
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
'ਰਾਮਾ ਸਿੰਘ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ।
ਜਾਚ ਲੇਹੁ ਹਮ ਤੇ ਬਾਂਛਤ ਮਨ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੬੧੧੫
ਸਾ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸਫਲ ਹੈ ਜਿਤੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨੇ ॥
ਜਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਾ ਮਨੁ ਮੰਨਿਆ ਤਾ ਪਾਪ ਕਸੰਮਲ ਭੰਨੇ ॥
ਅੰਗ- ੩੧੪

ਦੱਸੋ ਕੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰ 'ਚੋਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਰਾਹਕ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਵਸਣ ਦਾ ਥਾਂ ਆਪ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਵਸਣ ਦਾ ਥਾਂ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਵਸਣ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਦੁਨੀਆਂ ਮੰਗਿਆ ਕਰੇਗੀ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਧਾਰਨਾ - ਬਖਸ਼ੀ ਮਾਲਕਾ! ਕਿਤੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਰਹਿਣ ਦਾ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਪੈਰ ਲੱਗ ਜਾਣ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ -

ਦਯਾ ਸਿੰਧੁ ਸੁਨਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨਿ।
ਤੁਮ ਤੋਂ ਦੇਸ ਸਕਲ ਹੀ ਲੀਨਿ।
ਐਸੇ ਪਾਇ ਤੁਮਾਰੇ ਜਸੈਂ।
ਭੂਪਨ ਭੂਪ ਦੇਸ਼ ਗਨ ਨਮੈਂ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ ੬੧੧੫

ਤੁਸੀਂ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਟਿਕਾਣਾ ਕੀ ਮੰਗਦੇ ਓ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਟਿਕਾਣਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬਣ ਜਾਓਗੇ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਲੈ ਲਿਆ ਤੁਸੀਂ -

ਧਾਰਨਾ - ਤੁਸੀਂ ਰਾਜ ਕਰੋਗੇ ਇਸ ਜਗ 'ਤੇ,
ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਲੇਖੇ ਪੈ ਗਈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਰਕਤਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸੀ ਦਮਦਮੇ ਸਾਹਿਬ। ਅੱਜ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਅਸੀਂ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਕਾਰਜ ਹੈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਮਾਲਵੇ ਦੀ ਮੁਖੀ-ਮੁਖੀ ਸਿੰਘ ਸੀਗੇ। ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ, ਦੂਜੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਦੂਸਰਾ ਤਿਲੋਕ ਸਿੰਘ, ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ, ਹੋਰ ਘਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ, ਦੀਵਾਨੇ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ

ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡੇ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇਥੇ ਹਾਂ ਇਕ ਭਰਾ ਨਾਲ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ। ਫਤਹਿ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿਓ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਤੂੰ? ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਜਾਊਂਗਾ। ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ? ਕਹਿੰਦਾ, ਜੀ ਇਹ ਤਾਂ ਕੱਚੇ ਪਿੱਲੇ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਕਤਰਾਉਂਦੇ ਨੇ। ਨਾਲ ਚੱਲਾਂਗੇ ਅਸੀਂ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ, ਦੋ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਜਿਸ ਵਕਤ ਗਏ ਤਾਂ ਘਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਰਬਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੱਠ ਗਏ ਰਾਤ ਨੂੰ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਤਾਂ ਦੌੜ ਗਏ ਰਾਤ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦੂਜੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਰੋਜ਼ ਹੀ ਨੱਠਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ! ਤੇਰੀ ਕੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਨਿਭਾਂਗਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਹੋ ਗਈ, ਮਨ ਡੋਲ ਗਿਆ।

ਇਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਵਿਚਾਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਵਰਗਾ ਗੁਰੂ ਹੋਵੇ, ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਰ ਆਇਆ ਹੋਵੇ ਸਾਡੇ ਵਾਸਤੇ। ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਹੋਈਏ ਤੇ ਅਜੇ ਕਿਤੇ ਗਏ ਨੀਂ, ਦੋ ਮੰਜ਼ਲਾਂ, ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਪਾਰ ਕਰੀਆਂ ਨੇ, ਤਿੰਨ ਦਿਨ ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਤਿੰਨ ਦਿਨ 'ਚ ਘਰ ਯਾਦ ਗਿਆ, ਨੱਠਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ। ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲਾ ਸਿੰਘ! ਤੂੰ ਵੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦਸ ਦੇ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਾ ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਰਹਾਂਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪਲੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਖੰਡਾ, ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦਾ ਸੀ, ਹੀਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਜੜਾਊ ਕੜੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦਿਤੇ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਕੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਸਰ੍ਹਾਣੇ ਧਰ ਦਿਤੇ, ਮੰਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਖੰਡਾ ਖੜ੍ਹਾਅ ਦਿਤਾ। ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ, ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੰਦੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ ਹੋਏ ਸੀ, ਤੁਰ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਦਿਤੀ, ਪਹਿਰੇ ਤੇ ਵੀ ਓਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਡੱਲ ਸਿੰਘ!

ਉਥੇ ਇਕ ਫਕੀਰ ਸੀ, ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੀ ਉਹ। ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ! 'ਨਾ ਡੱਲਾ ਨਾ ਮੱਲਾ, ਰਹਿ ਗਿਆ ਗੁਰੂ ਕੱਲਾ।'

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਫਕੀਰ! 'ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਅੱਲਾ, ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਨਾ ਕੱਲਾ।'

ਕਿੰਨੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇਖੋ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ। ਸਾਥੀ ਨੱਠੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਦੇਖੋ ਕਿੰਨਾ ਹੈ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਿਹੜਾ ਸੀਗਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਵੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਵੀ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਸੀਗੀ ਸਾਡੀ ਪੁਰਾਣੀ।

ਕਿਉਂਕਿ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪੁੱਤਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਾਈ ਭਗਤੂ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਉਲਾਦ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨੂੰ ਮੋੜ ਲਿਆਓ।

ਪਿੱਛੇ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਠ-ਸੱਤ ਮੀਲ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਿਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਮੁੜ ਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਦੂਸਰੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਭੇਜਿਆ, ਉਹ ਫੇਰ ਨਾ ਮੁੜਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ, ਸਾਡਾ ਰੁਮਾਲ ਲੈ ਜਾਓ। ਲਕੀਰ ਕੱਢ ਦਿਓ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹਰੇ, ਕਹਿ ਦਿਓ ਕਿ ਦਸਤਾਰ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਇਹਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਜਾਣੈ ਤਾਂ ਚਲਿਆ ਜਾਹ। ਘੋੜੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ ਅੱਡੀ ਮਾਰੀ ਪਾਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ।

ਈਸਾ ਜੀ ਨਾਲ ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਿਤਰਸ ਸੀਗਾ, ਸੱਤ ਦਰਵਾਜ਼ਿਆਂ 'ਚ ਬੰਦ ਸੀਗਾ। ਤਾਲੇ ਤੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹੋਣ ਲੱਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ, ਪਿਤਰਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੈਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਾਤ ਆਇਆਂ। ਯਾਨਿ ਉਹਨੇ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਸਾਥ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿਤਾ, ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਹੋਣੈ ਠੀਕ ਹੈ।

ਇਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਜੂਲੀਅਸ ਸੀਜ਼ਰ ਸੀਗਾ, ਉਹਦਾ ਇਕ ਜਰਨੈਲ ਸੀ ਬੜੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ। ਜਿਸ ਵਕਤ ਜੂਲੀਅਟ ਸੀਜ਼ਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ, ਸੱਤ ਜਰਨੈਲ ਜਿਹੜੇ ਵੱਡੇ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਕੀਮ ਬਣਾ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆ ਕੇ ਘੋਰ ਲਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਖੜ੍ਹੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਹਿੰਮਤ ਕਰੀ ਕਿ ਮੈਂ ਯੁੱਧ ਕਰਾਂਗਾ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਲ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਆਹ ਮੈਂ ਰਖਦਾਂ ਹਥਿਆਰ ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਉਥੇ।

ਸਾਥੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਦੇਵੇ, ਅੱਖੇ ਵੇਲੇ ਕੋਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਨਾ ਮਾਰੇ। ਆਦਮੀ ਦੇ ਮਨੇ ਬਲ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਸਰ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਉਥੋਂ ਚੱਲੇ, ਬਹਾਦਰਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦਿਵਾਇਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੱਜ ਨਾਂਦੇੜ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਉਥੇ ਸਿੰਘ ਹੈਗੇ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਿੰਘ ਨੇ। ਜਿਹੜੇ ਨਵੇਂ ਰੱਖੇ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਤੁਰ ਗਏ ਸੀ। ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਿੰਘ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ

ਮਹਾਰਾਜ ਨਾਲ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕ ਕੇ ਹਟੇ, ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਮਾਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਜਨਮ ਸਵਾਰਿ ਦਰਗਹ ਚਲਿਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਹੋਈ ਬਈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਦੱਸੇ ਹੀ?

ਬੁਲਾ ਕੇ ਲਿਆਓ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘ ਗਿਆ, ਜਾ ਕੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮਿਲ ਕੇ ਜਾਓ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਕੇ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਉਹ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬੜਾ ਹੀ ਵੈਰਾਗ ਕਰਿਆ।

ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ! ਆਪਾਂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਇਕੱਠੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਚਿੱਠੀ ਦੇ ਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ, ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਾ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਏਧਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੋਂ ਤੇ ਓਧਰ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਹੋਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਹੁਕਮ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਲਦੀ ਆ ਜਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ।

ਹੁਕਮ?

ਆਪ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾਓ, ਪਰ ਸਾਡਾ ਇਕ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਜਾਓ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਅਸੀਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਵੀ ਦਿਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ ਸਾਰੇ -

ਧਾਰਨਾ - ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ।

ਮਿੱਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ।

ਮਿੱਤ੍ਰ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਹਾਲ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ॥

ਤੁਧੁ ਬਿਨੁ ਰੋਗ ਰਜਾਈਆਂ ਦਾ ਓਢਣ,

ਨਾਗ ਨਿਵਾਸਾਂ ਦੇ ਰਹਣਾ॥

ਸੂਲ ਸੁਰਾਹੀ ਪੰਜਰੁ ਪਿਆਲਾ,

ਬਿੰਗ ਕਸਾਈਆਂ ਦਾ ਸਹਣਾ॥

ਯਾਰੜੇ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਸਥਰੁ ਚੰਗਾ,

ਭਠ ਖੇੜਿਆਂ ਦਾ ਰਹਣਾ॥

ਖਿਆਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦

ਅੱਡਾ ਭਾਈ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋਂ। ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ, ਜਾ ਕੇ ਕੁਸ਼ਾ ਦਾ ਆਸਣ ਵਿਛਾਇਆ, ਲੰਮੇ ਪਏ, ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੱਪ ਕੁੰਜ ਛੱਡ ਜਾਇਆ ਕਰਦੈ।

ਧਾਰਨਾ - ਆਵੈ ਜਾਏ ਨਿਸੰਗ

ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਪਿਆਰਾ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਵੈ ਜਾਇ ਨਿਸੰਗੁ ॥

ਅੰਗ - ੯੩੨

ਸਰੀਰ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੇ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਦੈ, ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਚਾਹੁੰਦੇ, ਉਠ ਖੜ੍ਹਦੇ। ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਉਹ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਅਸੀਂ ਵੀ ਤੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। 20 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਮਹਾਰਾਜ ਚਲੇ ਗਏ ਫੇਰ।

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਪੰਜ ਸਿੰਘ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਤਾਬੇ, ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਕੇ, ਨਾਰੀਅਲ ਲੈ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਦਿਤਾ।

ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ। ਜਿਹਦੇ ਅੱਗੇ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਵੀ ਨਿਵੇ। ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ ਇਹ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਣ ਨੂੰ ਬੜੀ ਦੇਰ ਲੱਗੇਗੀ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੈ ਕੀ। ਇਹ ਜਿਹੜਾ ਕੁਛ ਸਾਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਉਹ ਬ੍ਰਹਮ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਰਚਨਾ ਹੋਈ ਹੈ ਸਾਰੀ। ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਸਾਡਾ ਗੁਰੂ ਹੈ, 'ਸਬਦੁ ਗੁਰੂ ਸੁਰਤਿ ਧੁਨਿ ਚੇਲਾ ॥' (ਅੰਗ-943) ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ -

ਆਗਿਆ ਭਈ ਅਕਾਲ ਕੀ, ਤਬੀ ਚਲਾਯੋ ਪੰਥ॥
ਸਭ ਸਿੱਖਨਿ ਕੇ ਹੁਕਮ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਮਾਨਿਓ ਗ੍ਰੰਥ॥
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਓ, ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ॥
ਜੇ ਪ੍ਰਭ ਕੇ ਮਿਲਬੇ ਚੈ, ਖੋਜ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਲੇਹ॥ ਦੋਹਰਾ

ਇਹ ਪੰਥ ਮੈਂ ਜਿਹੜਾ ਨਵਾਂ ਚਲਾਇਐ, ਇਹ ਹੁਕਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ-

ਮੈਂ ਅਪੁਨਾ ਸੁਤ ਤੋਹਿ ਨਿਵਾਜਾ॥
ਪੰਥ ਪ੍ਰਚਰ ਕਰਬੇ ਕਉ ਸਾਜਾ॥
ਜਾਹਿ ਤਹਾ ਤੈ ਧਰਮੁ ਚਲਾਇ॥
ਕਬੁਧਿ ਕਰਨ ਤੇ ਲੋਕ ਹਟਾਇ॥

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਬਾਚ॥ ਚੌਪਈ॥

ਜਿਹੜੀ ਕੁਬੁੱਧੀ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ ਲੋਕਾਂ 'ਚ ਇਹਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿਓ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਦਿਓ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਸ ਦਿਓ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ। ਹੁਣ ਉਲਝਣ ਬਾਜ਼ੀਆਂ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿਓ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹੁਣ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਚ ਪੰਥ ਚਲਾਇਐ।

ਹੁਣ ਦੇਹ ਵਾਲਾ ਗੁਰੂ ਜਿਹੜਾ ਹੈ ਉਹ ਚਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕਲਜੁਗ ਦੇ ਵਿਚ। ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੇ ਕਹਿਣੈ ਕਿ ਮੇਰਾ ਆਹ ਹੋ ਗਿਆ, ਆਹ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਕੀਹਦੀ-ਕੀਹਦੀ ਖੁਆਇਸ

ਪੂਰੀ ਕਰੀ ਜਾਏਗਾ। ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਗੁਰੂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣਾ ਕਿਸੇ ਦਾ।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਹੋਇ ਬਹੈਗੇ ਰਾਮਾ॥
ਤਿਨ ਤੇ ਸਰੈ ਨ ਕਛੁਐ ਕਾਮਾ॥

ਸੌ ਸਾਖੀ - ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੜ ਲਾਉਂਦਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਹੀ ਚੰਦਨ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਮੰਗਾਇਆ। ਚਿਖਾ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਈ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਦੇ ਜ਼ਖਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਪ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੰਨ੍ਹਾਇਆ ਨਹੀਂ, ਕੱਤਕ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਐਸਾ ਕਰਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਦਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਵਾਲ ਕਰੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਾਡਾ ਬਣੇਗਾ ਕੀ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਤੇ ਚੱਲੇ ਹਾਂ? ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਕਿਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦੈ?

ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਮਝਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਕਨਾਤ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਵੈਰਾਗ ਛੁਟ ਗਿਆ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ, ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਾ ਰਿਹਾ ਜਿਹੜਾ ਨਾ ਵੈਰਾਗ 'ਚ ਹੋਵੇ। ਬੇਨਤੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਧਾਰਨਾ - ਝੱਲਿਆ ਨੀਂ ਜਾਣਾ ਸਾਹਿਬਾ,
ਤੇਰਾ ਵਿਛੋੜਾ।

ਵਿਛੋੜਾ ਸੁਣੇ ਡੁਖੁ ਵਿਣੁ ਡਿਠੇ ਮਰਿਓਦਿ ॥
ਬਾਝੁ ਪਿਆਰੇ ਆਪਣੇ ਬਿਰਹੀ ਨਾ ਧੀਰੋਦਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੧੦੦

ਜਿਸੁ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹੁ ਤਿਸੁ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ ॥
ਪ੍ਰਿਗੁ ਜੀਵਣੁ ਸੰਸਾਰਿ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ ॥ ਅੰਗ- ੮੩

ਐਸੇ ਭਾਵ ਦਾ ਜਦੋਂ ਕਰੁਣਾ ਰਸ ਛਾ ਗਿਆ, ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਜਾ ਰਿਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਦੁਬਾਰਾ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਕਨਾਤ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਮੁਖੀ ਸੀਗੇ। ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੱਫਾ ਪਾ ਲਿਆ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ, ਮਹਾਰਾਜ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ, ਬਾਹਾਂ ਕੱਟ ਦਿਓ ਮੇਰੀਆਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣ ਦਊਂ। ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਜੱਫਾ ਪਾਇਆ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਹੀ ਆ ਲੱਗੀਆਂ ਮੁੜ ਕੇ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ? ਫੇਰ ਪਾਇਆ, ਫੇਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਇਆ। ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਕਰਿਆ ਉਹਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਦੂਸਰੇ ਸਿੰਘ ਵੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਿਆ, ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਸੀ, ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ, ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਨੇ ਕਰਿਆ, ਹੱਥ 'ਚ ਹੀ ਨਾ ਆਏ ਮਹਾਰਾਜ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਇਸ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਰਹੂੰਗਾ, ਦਿਸਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਖੇਤੀ ਮੇਰੀ, ਕਰਹੂੰ ਸੰਭਾਲ ਮੈਂ ਤਿਸ ਕੇਰੀ।

ਮੈਂ ਇਹਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਦਿਸਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮੈਂ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਅਸੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਸਰੀਰ ਧਾਰ ਕੇ ਕੱਤਕ ਕਰੇ ਸੀ। ਨਾਟਕ ਕਰਿਆ ਸੀ। ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੀ ਖੇਤੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਰਹੋਂਗੇ, ਬੰਦਗੀ ਕਰੋਂਗੇ, ਨਾਮ ਜਪੋਂਗੇ, ਰਹਿਤਾਂ ਵਿਚ ਪੱਕੇ ਰਹੋਂਗੇ, ਫੇਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਹੀ ਜੁੜਿਆ ਰਹਾਂਗਾ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓਂਗੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਆਪ ਛੱਡ ਦੇਣਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਉਸ ਵਕਤ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਕਨਾਤ 'ਚ ਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਨਾਤ ਤਾਣੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਕਿਉਂ ਤਾਣੀ ਹੋਈ ਸੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਕਹਿ ਸਕਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਮਾਲਕ ਦੀ ਕੀ ਮੌਜ ਸੀ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਐਸੀ -

*ਧਾਰਨਾ - ਕਦੇ ਹੋਣਗੇ ਸੰਜੋਗਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲੇ,
ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਵਹਿਣ ਵਿਛੜੇ।*

*ਨਦੀਆ ਵਾਹ ਵਿਛੁੰਨਿਆ ਮੇਲਾ ਸੰਜੋਗੀ ਰਾਮ ॥
ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਮੀਠਾ ਵਿਸੁ ਭਰੇ ਕੇ ਜਾਣੈ ਜੋਗੀ ਰਾਮ ॥*

ਅੰਗ - ੪੩੯

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਯੋਗ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਅਗਨ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰ ਲਈ।

ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਆਹ ਈਟਾ ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਉਥੇ ਇਕ ਨਿਹੰਗ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, 110 ਸਾਲ ਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਇਥੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਮੈਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਇਕ ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਸੀ ਸਿੰਘ, ਉਹ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਲੜਕਾ ਭੇਜ ਦਿਤਾ ਆਪਣਾ ਕਿ ਜਾਹ ਤੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਆ। ਰੋਜ਼ ਹੀ ਛਕਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਾਕਾ ਬਰਤਨ ਲੈ ਜਾਈਂ। ਉਹ ਜਦੋਂ ਬਰਤਨ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ, ਕੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਨਿਹੰਗ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਨੇ ਸਫ 'ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅੱਗ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਹਨੇ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਗ ਨਿਕਲ ਰਹੀ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ 'ਚੋਂ ਤਾਂ। ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋਇਆ। ਇਕੱਲਾ-ਇਕੱਲਾ ਅੱਗ ਅੱਗ 'ਚ ਜਲਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਾਂਹ ਜਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਲੱਤ ਜਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੱਪੜਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਜਲ ਰਿਹਾ। ਐਸ.ਪੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਉਹ ਆ ਗਿਆ, ਡੀ. ਸੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਉਹ ਆ ਗਿਆ, ਸਾਇੰਸ ਦਾ ਉਥੇ ਕਾਲਜ ਸੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆ ਗਏ। ਦੇਖੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਡੀ.ਸੀ ਹੱਥ

ਲਾਉਣ ਲੱਗਿਆ, ਅੱਗ ਇਕ ਦਮ ਆਈ ਉਹਦੇ ਵਲ। ਉਹ ਪਾਸੇ ਹੱਟ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਮਾਈ ਆਈ, ਪਤਾ ਉਹਨੂੰ ਕੀ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਨੱਠ ਕੇ ਆ ਕੇ ਜਿਹੜਾ ਪੈਰ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੈਰ ਦੇ ਉਤੇ ਮੱਥਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਜਦੋਂ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ, ਅੱਗ ਬੁਝ ਗਈ। ਪੈਰ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਜਾਤੀਆਂ ਨੇ, ਹਿੰਦੂ, ਮੁਸਲਮਾਨ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਉਦੋਂ ਪੈਰ ਦਾ ਜਲੂਸ ਕੱਢ ਕੇ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨ ਭੂਮੀ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਸਸਕਾਰ ਕਰਿਆ ਸੀ।

ਉਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਯੋਗ ਅਗਨ। ਯੋਗੀ ਚਿਖਾ 'ਚ ਨਹੀਂ ਬੈਠਦੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਭਸਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਬੈਠੇ ਅੱਗ ਜਦੋਂ ਲੱਗੀ ਚਿਖਾ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਕੁਛ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਪੂਰੇ ਸ਼ਸਤਰ ਪਾਏ ਹੋਏ ਨੇ, ਅੱਗ ਲੱਗ ਹੀ ਨੀਂ ਰਹੀ, ਉਥੋਂ ਜਿਵੇਂ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਐਨੇ ਨੂੰ ਅਫਸੋਸ 'ਚ ਬੈਠੇ ਨੇ ਦਸ ਵੱਜ ਗਏ ਰਾਤ ਦੇ ਤੇ ਜਿਹੜਾ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਸੀਗਾ ਤਬੇਲੇ ਦਾ, ਘੋੜਿਆਂ ਦਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਕਮੈਤ ਘੋੜਾ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਦਾ ਸੀ ਉਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿੱਧਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਤਾਲੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੁਕਮ 'ਚ ਆਏ ਸੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਭੇਜੇ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਜੀਵਨ ਦਾ ਰਾਹ ਦਸ ਕੇ, ਜੀਉਣ ਦੀ ਜੁਗਤੀ ਦਸ ਕੇ, ਸਵਾਏਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਦਸ ਕੇ, ਉਹ ਅਲੋਪ ਹੋ ਗਏ, ਗਏ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਹੈਗੇ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਿੱਖ ਕਦੇ ਟੁੱਟਦਾ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਲੋਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬਾਂ ਪੀਣ ਲਗ ਜਾਏ, ਰਹਿਤਾਂ ਤੋਂ ਕੁਰਹਿਤਾਂ 'ਚ ਪੈ ਜਾਏ, ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਏ, ਚੁਗਲੀਆਂ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਏ, ਲੜਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲਗ ਜਾਏ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਪਾਸੇ ਹਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਵੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਨ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

ਆਤਮ ਗਿਆਨ

ਪ੍ਰਵਚਨ - ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਸੰਪਾਦਕ - ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਦਸੰਬਰ 2016 ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-24)

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ! ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਦਇਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜੇ ਦਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਖਿਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਇਆ ਧਰਮ ਦਾ ਮੂਲ ਅੰਗ ਹੈ।

ਧੌਲ ਧਰਮ ਦਇਆ ਕਾ ਪੁਤ੍ਰ॥

ਅੰਗ - ੩

ਦਯਾ ਧਰਮ ਕਾ ਮੂਲ ਹੈ ਪਾਪ ਮੂਲ ਅਭਿਮਾਨ।

ਤੁਲਸੀ ਦਯਾ ਨ ਛੋਡੀਐ ਜਬ ਲਗ ਘਟਿ ਮੇਂ ਪ੍ਰਾਨ।

ਜਿਹੜੇ ਬੰਦੇ ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਲਈ ਜਾਨਵਰ ਮਾਰ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਧਰਮ ਕਿਵੇਂ ਪੱਲਰੇਗਾ? ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਜੀਅ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਨਾਮ ਜਪੀਏ, ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹੀਏ। ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਲੱਗ ਜਾਏਗਾ? ਜਦ ਸਾਂਤਕੀ ਭੋਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਮਸੀ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਮਨ ਤਾਮਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਪੜੇ ਉੱਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਪੈ ਜਾਣ ਤਾਂ ਪਲੀਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਭੋਜਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮਨ ਕਿਵੇਂ ਸਾਫ ਰਹੇਗਾ? ਜੀਵਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਵੱਡਾ ਪੁੰਨ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਇਆ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਕਬੂਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਜੇ ਰਤੁ ਲਗੈ ਕਪੜੈ ਜਾਮਾ ਹੋਇ ਪਲੀਤੁ ॥

ਜੇ ਰਤੁ ਪੀਵਹਿ ਮਾਣਸਾ ਤਿਨ ਕਿਉ ਨਿਰਮਲ ਚੀਤੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੦

ਅਠਸਠਿ ਤੀਰਥ ਸਗਲ ਪੁੰਨ ਜੀਅ ਦਇਆ ਪਰਵਾਨੁ॥

ਅੰਗ - ੧੩੯

ਦਇਆ ਬਾਰੇ ਇਸਲਾਮ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਰਾਵੀਆ ਦੀ ਕਥਾ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਕਾਫਲਾ ਮੱਕੇ ਦੇ ਹੱਜ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਰਾਵੀਆ ਵੀ ਇਸ ਕਾਫਲੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੱਕਾ 60 ਕੋਹ ਰਹਿ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਕ ਕੁੱਤੀ ਆਪਣੇ ਕਤੂਰਿਆਂ ਸਮੇਤ ਖੂਹ ਦੀ ਮੌਣ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਚੱਕਰ ਲਗਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਦੀ ਮੌਣ ਤੇ ਮੂਹਰਲੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਲਾ ਕੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਕਤੂਰੇ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ। ਰਾਵੀਆ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਦਇਆ ਆਈ ਕਿ ਪਿਆਸੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ ਜਾਵਾਂ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕੱਪੜੇ ਫਾੜ ਕੇ ਰੱਸੀ ਬਣਾਈ ਪਰ ਛੋਟੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਫੇਰ ਸਿਰ ਦੇ ਵਾਲ ਪੁੱਟ ਕੇ ਰੱਸੀ ਬਣਾਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਲਿਆ, ਰੱਸੀ ਪਾਣੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ। ਹੇਠਲਾ ਕੱਪੜਾ ਪਾਣੀ ਨਾਲ

ਭਿੱਜ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕੱਪੜਾ ਬਾਹਰ ਖਿੱਚ ਕੇ, ਨਚੋੜ ਕੇ, ਕਤੂਰਿਆਂ ਤੇ ਕੁੱਤੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਆਸ ਬੁਝਾਈ। ਜਦੋਂ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਾਰੇ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਰਾਵੀਆ ਨੇ ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਕੇ ਸਰੀਰ ਗਰਦਨ ਤੱਕ ਰੇਤੇ ਨਾਲ ਢੱਕ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਵਸਤਰਾਂ ਨਾਲ ਰੱਸੀ ਵੱਟ ਲਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਹਾਜੀਆਂ ਦਾ ਜੱਥਾ ਮੱਕੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਕਾਬੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਾ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਕਾਬੂ ਫੇਰਿਆ ਸੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿਵੇਂ ਫਿਰ ਗਿਆ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਹਾਜੀਆਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਵੱਡੇ ਹਾਜੀ ਇਬਰਾਹੀਮ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਹੋ ਅੱਲਾ ਤਾਲਾ! ਸਾਥੋਂ ਕੀ ਭੁੱਲ ਹੋ ਗਈ, ਕਾਬੂ ਕਿੱਧਰ ਚਲਾ ਗਿਆ? ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਹਾਜੀਓ! ਬੀਬੀ ਰਾਵੀਆ ਨੇ ਬਹੁਤ ਨੇਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਥੇ ਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦੀ, ਖੁਦਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਕੇ ਇਥੋਂ 60 ਕੋਹ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਹੱਜ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਹੱਜ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਹਾਜੀ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਦੇਖਿਆ ਰੇਤੇ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਢੱਕ ਕੇ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣੀ, ਕਪੜੇ ਦਿਤੇ ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਬੀਬੀ! ਤੂੰ ਧੰਨ ਹੈਂ ਜਿਸ ਨੇ ਜੀਵਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਕੇ ਰੱਬ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸਿਰ ਕੀ ਸੋਭ ਉਤਾਰ ਕੇ ਚੀਨਯੋ ਆਤਮ ਰਾਮ।

ਸਾਠ ਕੋਸ ਮੱਕਾ ਮਿਲਿਆ ਦੇਖ ਦਇਆ ਕੇ ਕਾਮ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣ ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ! ਧਰਮ ਦੇ ਇਹ ਅੱਠ ਅੰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਸਤਿ, ਸੰਤੋਖ, ਦਇਆ, ਖਿਮਾ, ਧੀਰਜ, ਅਹਿੰਸਾ, ਸ਼ੀਲ, ਸੌਚ। ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਤਿ ਹੈ। ਸੌਚ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਿਤਾ ਕੇ ਸਤਯਪ੍ਰਤੱਗੀ ਬਣ ਕੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨਾ। ਮਿਹਨਤ ਕਰਕੇ ਜੇ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਉਸ ਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਣਾ।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੇ ਲੋਭ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋ ਕੇ ਧਨ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ। ਦਇਆ, ਖਿਮਾ ਤੇ ਅਹਿੰਸਾ ਧਾਰਨ ਕਰਨੀ, ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਮਾਨਸਿਕ ਜਾਂ ਸਰੀਰਕ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਣਾ, ਜੀਵ ਹੱਤਿਆ ਨਾ ਕਰਨੀ। ਸਰੀਰ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਰੱਖਣੀ, ਮਨ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣਾ। ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਹੰਕਾਰ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ, ਛਲ-ਫਰੇਬ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ। ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਚੱਲ ਕੇ ਸੰਜਮ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਵੇ ਉਸ

ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਤਰੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖਚਤ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰਕੇ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਭਾਗੀ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੂੰ ਸੋਚਦਾ ਹੋਵੇਂਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਲੁੱਟ ਦੇ ਧਨ ਵਿਚੋਂ ਦਾਨ ਕਰਕੇ ਬੜਾ ਪੁੰਨ ਖੱਟ ਲਿਆ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਸਿਰ ਪਾਪਾਂ ਦੇ ਭਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਤੈਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੰਮ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਤੇਰੀ ਬੇਪਵਾਹੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਨੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਕਰਕੇ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਤੇ ਨਾਲ 'ਨਾਮ' ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਚੰਗੇ ਕਰਮਾਂ ਨੇ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਜੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਮਾੜਿਆਂ ਨੇ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਪਿਆਰਿਆ! ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਚੁਰਾਸੀ ਲੱਖ ਜੂਨਾਂ ਘੁੰਮਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਜ਼ੂਲ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਤੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੈਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਸਤੇ, ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਸਵਰਗਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦੇਵਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦੇਹੀ ਨੂੰ ਲੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਸਾਡਾ ਸਵਰਗ ਖਤਮ ਹੋਵੇ ਤੇ ਮਾਤ ਲੋਕ ਜਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਮਿਲੇ। ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ, ਕਰਮ, ਉਪਾਸ਼ਨਾ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਪਰਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਕੇ ਸਦਾ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋ ਜਾਈਏ।

ਭਈ ਪਰਾਪਤਿ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਰੀਆ ॥

ਗੋਬਿੰਦ ਮਿਲਣ ਕੀ ਇਹ ਤੇਰੀ ਬਰੀਆ ॥

ਅਵਰਿ ਕਾਜ ਤੇਰੈ ਕਿਤੈ ਨ ਕਾਮ ॥ ਅੰਗ - ੧੨

ਗੁਰ ਸੇਵਾ ਤੇ ਭਗਤਿ ਕਮਾਈ ॥

ਤਬ ਇਹ ਮਾਨਸ ਦੇਹੀ ਪਾਈ ॥

ਇਸ ਦੇਹੀ ਕਉ ਸਿਮਰਹਿ ਦੇਵ ॥

ਸੋ ਦੇਹੀ ਭਜੁ ਹਰਿ ਕੀ ਸੇਵ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੫੯

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਪਰ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪਰਦਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਵੇਂ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ? ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿੱਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਧਰ-ਉਧਰ ਭਟਕਣ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮਿਲਣਾ ਨਹੀਂ ਐਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਇਆ ਨਗਰੁ ਨਗਰੁ ਗੜ ਅੰਦਰਿ ॥

ਸਾਚਾ ਵਾਸਾ ਪੁਰਿ ਗਗਨੰਦਰਿ ॥

ਅਸਥਿਰੁ ਥਾਨੁ ਸਦਾ ਨਿਰਮਾਇਲੁ ਆਪੇ ਆਪੁ ਉਪਾਇਦਾ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੩੩

ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ, ਦੁਰਲੱਭ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬੜਾ ਵਚਿੱਤਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ 2 ਖਰਬ 15 ਅਰਬ ਸੈਲ, 72 ਕਰੋੜ 72 ਲੱਖ 72 ਹਜ਼ਾਰ 2 ਸੌ ਖੂਨ ਵਾਲੀਆਂ ਨਾਲੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਵਾਲ ਤੋਂ

ਵੀ ਬਰੀਕ ਬਹੁਤ ਸੂਖਸ਼ਮ ਹਨ ਜੇ ਜ਼ਰਾ ਨਹੁੰ ਮਾਰੇ ਤਾਂ ਖੂਨ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਪੰਜ ਪ੍ਰਾਣ - ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਾਣ ਸਵਾਸ ਕ੍ਰਿਆ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਅਪਾਨ - ਇਹ ਖਾਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਠੀਕ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮੈਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਦਾ ਹੈ। ਤੀਜਾ ਸਮਾਨ - ਇਹ ਮਿਹਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਚਨ ਕ੍ਰਿਆ ਠੀਕ ਰੱਖ ਕੇ ਹਰ ਥਾਂ ਖੁਰਾਕ ਭੇਜਦਾ ਹੈ। ਚੌਥਾ ਉਦਾਨ - ਇਹ ਕੰਠ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਵਾਂ ਬਿਆਨ - ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ ਤੇ ਰਕਤਚਾਪ ਕਾਇਮ ਰਖਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਮਨ ਹੈ ਜੋ ਫੁਰਨੇ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਹੈ ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਫੁਰਨੇ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚਿੱਤ ਹੈ ਜੋ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਹੰਭਾਵ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਝੂਠੀ 'ਮੈਂ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਉਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਮੁਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਅੰਦਰ ਹੈ ਉਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਬਾਹਰ ਹੈ ਪਰ ਅੱਖਾਂ ਤੇ ਮੋਤੀਆ ਬਿੰਦ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਸਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣ ਕੇ ਭਜਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਪਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥ ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਅੰਗ- ੨੯੩

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ ਜੀ ਦੀ ਦਿਬ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਅੰਦਰ ਸਭ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੋਣ ਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਇਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਤੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ, ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਘਨੱਈਆ! ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ-ਨਿਹਾਲ। ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿੱਖੀ ਕਮਾ ਲਈ। ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪਿਲਾਈਂ, ਮੇਰੇ ਜ਼ਖਮਾਂ ਉਤੇ ਮਲ੍ਹਮ ਪੱਟੀ ਵੀ ਕਰਿਆ ਕਰੀਂ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਦੋਂ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਥਾਂ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਦਿਸ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦੇਖ ਭਾਈ

ਭੂਮੀਆ! ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਵਸਦਾ ਹੈ ਉਥੇ ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਖੁਲ੍ਹਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅੰਦਰ ਬੈਠਾ ਪ੍ਰਭੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਧਾਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਖੋਜ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਚਾਬੀ ਦੇਵਾਂ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇ। ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖਾ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਪਾਸੋਂ 'ਗੁਰਮੰਤਰ' ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਉਸ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧਿਰਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੁੱਤਾ, ਸੂਰ, ਕਾਂ, ਗਧਾ ਤੇ ਸੱਪ ਐਸੀਆਂ ਨਖਿੱਧ ਜੁਨੀਆ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਜਿਹਾ ਆਇਆ, ਜਿਹਾ ਨਾ ਆਇਆ। ਜਿਵੇਂ ਪਸ਼ੂ, ਪੰਛੀ ਆਦਿ ਜੀਵਨ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਨੁੱਖਾ ਜਨਮ ਬਿਰਥਾ ਗੁਆ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰ ਮੰਤ੍ਰ ਗੀਣਸੁ ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਧਿਰੰਤ ਜਨਮ ਭ੍ਰਸਟਣਹ ॥ ਕੂਕਰਹ ਸੁਕਰਹ ਗਰਧਭਹ ਕਾਕਹ ਸਰਪਨਹ ਤੁਲਿ ਖਲਹ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੫੯

ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨੌਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਖੁਲ੍ਹਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦਸਵਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬੰਦ ਪਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਿਬ ਰਸਨਾ, ਦਿਬ ਨੇਤ੍ਰ, ਦਿਬ ਕੰਨ, ਦਿਬ ਨਾਸਕਾ ਤੇ ਦਿਬ ਸਪਰਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਸ਼ਬਦ (ਮੰਤਰ) ਲਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਮਨ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਧੁਨ ਸੁਣਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਵਿਚ ਉਸ ਰਚਨਹਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਹੀ ਜਲਵਾ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ ॥
ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ ॥
ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ ॥
ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ ॥
ਸਭ ਮਹਿ ਏਕ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ ॥

ਅੰਗ- ੯੫੪

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ! ਤੂੰ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਕਿਹੜਿਆਂ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗ ਕੇ ਜੀਵਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਗ ਪਿਆ। ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਛਮ-ਛਮ ਕਰਕੇ ਪਛਤਾਵੇ ਦੇ ਅੱਥਰੂ ਵਗ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਦਮ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਤੇ ਢਹਿ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਤਾਂ ਪਾਪੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ

ਅੰਦਰ, ਮੈਂ ਕਿਵੇਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨੂਰੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਝਲਕਾਰੇ ਤੋਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪ ਜੀ ਵਰਗਾ ਦਇਆਲੂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਡੁੱਬਦਾ ਪੱਥਰ ਵੀ ਤਰ ਜਾਵੇਗਾ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਸੋਝੀ ਕਰਾ ਦਿਤੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਮਿਲਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਨਰਕਾਂ ਵਿਚ ਗੋਤੇ ਖਾਣੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਔਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹਾਂ, ਆਪ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਹੋ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਪਿਛਲੇ ਗੁਨਾਹ ਮਾਫ ਕਰਕੇ ਅੱਗੇ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਰਸਤੇ ਪਾਵੇ। ਆਪ ਜੋ ਕਹੋਗੇ ਮੈਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭਾਵ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀ ਖਤੇ ਬਹੁਤੁ ਕਮਾਵਦੇ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥

ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਕਰਿ ਕੈ ਬਖਸਿ ਲੈਹੁ

ਹਉ ਪਾਪੀ ਵਡ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੧੯

ਜੇਤਾ ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਨੀਰਿ ਭਰਿਆ ਤੇਤੇ ਅਉਗਣੁ ਹਮਾਰੇ ॥

ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਕਿਛੁ ਮਿਹਰ ਉਪਾਵਹੁ ਡੁਬਦੇ ਪਥਰ ਤਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੧੫੯

ਮਹਾ ਬਿਖਾਦੀ ਦੁਸਟ ਅਪਵਾਦੀ ਤੇ ਪੁਨੀਤ ਸੰਗਾਰੇ ॥ ੧ ॥

ਜਨਮ ਭਵੰਤੇ ਨਰਕਿ ਪੜੰਤੇ ਤਿਨੁ ਕੇ ਕੁਲ ਉਧਾਰੇ ॥

ਅੰਗ - ੪੦੯

ਮੈ ਜੇਹਾ ਨ ਅਕਿਰਤਘਣ ਹੈ ਭਿ ਨ ਹੋਆ ਹੋਵਣਿ ਹਾਰਾ।

ਮੈ ਜੇਹਾ ਨ ਹਰਾਮ ਖੋਰੁ ਹੋਰੁ ਨ ਕੋਈ ਅਣਗੁਣਿਆਰਾ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੩੭/੨੯)

ਸਤਿਗੁਰ ਗੁਣੀ ਨਿਧਾਨ ਹੈ ਗੁਣ ਕਰਿ ਬਖਸੈ ਅਣਗੁਣਿਆਰੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰਾ ਵੈਦ ਹੈ ਪੰਜੇ ਰੋਗ ਅਸਾਧ ਨਿਵਾਰੇ।

(ਵਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ-੨੯/੧੦)

ਉਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੁਣ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਇਆ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ! ਹੁਣ ਤੂੰ ਸੱਚ ਦੀ ਰਹਿਤ ਸੁਣ ਲੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਬੰਦੇ ਦਾ ਜੀਵਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਾਂਗੇ ਕਿਵੇਂ? ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਹਾ, ਅੱਲਾ ਕਿਹਾ, ਰਾਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂ God ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਆਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੇ ਹੀ ਨਾਮ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਝੂਠ, ਨਿੰਦਿਆ, ਚੁਗਲੀ, ਈਰਖਾ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਔਗੁਣ ਕੱਢ ਕੇ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਲੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸਾਨ ਬੀਜਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਇਸ ਅੰਦਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਬੀਜ ਪਾਈਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਾਂ ਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਦਾਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਕੱਢਣਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ। ਨਾਮ ਜਪ ਕੇ ਆਤਮ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਹੈ

ਕਿ ਮੈਂ ਸਥੂਲ, ਸੁਖਸ਼ਮ, ਕਾਰਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ; ਤਿੰਨਾਂ ਗੁਣਾਂ ਰਜੋ, ਸਤੋ, ਤਮੋ, ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਣ ਨਹੀਂ; ਮਨ ਬੁੱਧ ਤੇ ਚਿੱਤ ਵੀ ਨਹੀਂ; ਮੈਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਾ 'ਆਤਮਾ' ਹਾਂ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਤਮ ਤਰੀਥ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾਰੂ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮੈਲ ਧੋਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਲੈ ਕੇ, ਮਨ ਇਸ ਤੀਰਥ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, 'ਨਾਮ ਰਸ' ਵਿਚ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚ ਪੱਲੇ ਪੈ ਜਾਣ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਇਕ ਸੁਰ ਹੋ ਕੇ ਭਗਤੀ ਮਾਰਗ ਤੇ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਰਿਦੈ ਸਚਾ ਹੋਇ ॥
ਕੂੜ ਕੀ ਮਲੁ ਉਤਰੈ ਤਨੁ ਕਰੇ ਹਛਾ ਧੋਇ ॥
ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਚਿ ਧਰੇ ਪਿਆਰੁ ॥
ਨਾਉ ਸੁਣਿ ਮਨੁ ਰਹਸੀਐ ਤਾ ਪਾਏ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥
ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਜੁਗਤਿ ਜਾਣੈ ਜੀਉ ॥
ਧਰਤਿ ਕਾਇਆ ਸਾਧ ਕੈ ਵਿਚਿ ਦੇਇ ਕਰਤਾ ਬੀਉ ॥
ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਸਿਖ ਸਚੀ ਲੋਇ ॥
ਦਇਆ ਜਾਣੈ ਜੀਅ ਕੀ ਕਿਛੁ ਪੁੰਨੁ ਦਾਨੁ ਕਰੇਇ ॥
ਸਚੁ ਤਾ ਪਰੁ ਜਾਣੀਐ ਜਾ ਆਤਮ ਤੀਰਥਿ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੋ ਪੁਛਿ ਕੈ ਬਹਿ ਰਹੈ ਕਰੇ ਨਿਵਾਸੁ ॥
ਸਚੁ ਸਭਨਾ ਹੋਇ ਦਾਰੂ ਪਾਪ ਕਛੈ ਧੋਇ ॥
ਨਾਨਕੁ ਵਖਾਣੈ ਬੇਨਤੀ ਜਿਨ ਸਚੁ ਪਲੈ ਹੋਇ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੮

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਮ ਪਹਿਲਾਂ ਰਸਨਾ ਨਾਲ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੈਖਰੀ ਬਾਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਧਮਾ ਬਾਣੀ ਕੰਠ ਵਿਚ, ਪਸੰਤੀ ਬਾਣੀ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਤੇ ਫੇਰ ਪਰਾ ਬਾਣੀ ਨਾਲ ਦਸਵੇਂ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਸ-ਸਵਾਸ ਜਪ ਕੇ ਵੀ ਤੇ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮ ਜਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਜੁਗਤ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਯਾਦ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਸਮਝ ਲਵੋ ਕਿ ਨਾਮ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਲੱਗ ਤੁਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਮੰਗਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਰਾਜਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਵ ਨਿਧੀ ਅਠਾਰਹ ਸਿਧੀ ਪਿਛੈ ਲਗੀਆ ਫਿਰਹਿ
ਜੋ ਹਰਿ ਹਿਰਦੈ ਸਦਾ ਵਸਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੬੪੨
ਰਾਜਾ ਸਗਲੀ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਕਾ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਮਨੁ ਭਿੰਨਾ ॥
ਅੰਗ - ੭੦੭

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਪਿਆਰਿਆ! ਲਗਾਤਾਰ ਨਾਮ ਜਪ-ਜਪ ਕੇ ਹਉਮੈ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਜਦ ਤੱਕ 'ਮੈਂ' ਭਾਵ ਹੈ ਤਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਵਿਚ ਵਾਸਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਹਉਮੈ ਦਾ ਪੜਦਾ ਟੁੱਟਣ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰ ਸਾਰੇ

ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪਰਮ ਪਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਹਉ ਹਉ ਕਰਤ ਨਹੀ ਸਚੁ ਪਾਈਐ॥
ਹਉਮੈ ਜਾਇ ਪਰਮ ਪਦੁ ਪਾਈਐ॥ਅੰਗ - ੨੨੬

ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਾਈ ਭੂਮੀਆਂ! ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਕੇ ਬਚਨ ਸੁਣ, ਤੈਨੂੰ ਰਹਿਤਾਂ ਦਸਦੇ ਹਾਂ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋ ਕੇ ਨਿਭਾਉਣਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਜੀ! ਆਪ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਨਿਭਾਵਾਂਗਾ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਤੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਹਟਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਤੇਰਾ ਜੱਦੀ-ਪੁਸ਼ਤੀ ਕਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਚੋਰੀ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਾਉਂਦੇ ਪਰ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਬਚਨ ਯਾਦ ਰੱਖੀਂ ਕਿ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਦੂਜਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਝੂਠ ਨਾ ਬੋਲੀਂ। ਤੀਜਾ ਬਚਨ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਹਰਾਮ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਭਾਈ ਭੂਮੀਏ ਨੇ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਮੈਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਕਰਕੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਚੌਂਕੜਾ ਲਗਵਾ ਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕਰਕੇ ਬਿਠਾ ਲਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ ਭਾਈ ਭੂਮੀਆਂ! ਕਹਿ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ।' ਇਕ ਵਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਰੋਮ-ਰੋਮ ਵਿਚ ਵਸ ਗਿਆ, ਤੀਸਰੀ ਵਾਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀ। ਬਿਰਤੀ ਸਿਖਰ ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿਤੀ, ਬੜੀ ਦੇਰ ਸਮਾਧੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠਾ ਰਿਹਾ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਹਲੂਣ ਕੇ ਸਾਵਧਾਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਤੁਬਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਆਪ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾਉਣਾ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਲੁੱਟ ਦਾ ਮਾਲ ਹੁਣੇ ਕਹਿ ਕੇ ਸਭ ਦੇ ਘਰੋਂ-ਘਰੀ ਪੁਚਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੇਰੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਾਲਾ ਛੱਕਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਹੀ ਫਲਣਾ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਖਰਾ ਰੱਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਛਕਾ ਦਿਤਾ। ਕਈ ਦਿਨ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਟਿਕੇ ਰਹੇ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਤਿਸੰਗ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਭਾਈ ਭੂਮੀਏ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਲਿਖਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਯਾਦ ਕਰ ਲੈ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਕਰੀਂ। ਉਥੋਂ ਵਿਦਾ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਲੀ ਯਾਤਰਾ 'ਤੇ ਚੱਲ ਪਏ। ਹੁਣ ਭਾਈ ਭੂਮੀਏ ਦਾ ਘਰ ਅੰਦਰ ਸਤਿਸੰਗ ਜੁੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਗਤ ਦਾ ਇਕੱਠ ਤੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਜਦੋਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ ਤਾਂ ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਨਾਲ ਦੇ ਸਾਥੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭੂਮੀਆਂ ਜੀ! ਕੋਈ ਉਪਾਅ ਕਰੋ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਬਚਨ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਕਹਿੰਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਗਰੀਬ ਦੇ ਚੋਰੀ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਵੱਡੇ ਅਮੀਰ ਦੇ ਕਰ ਲਵੇ। ਸੋਚ-ਸੋਚ ਕੇ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮੀਰ ਰਾਜਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਹੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨ ਕੇ, ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਦੇ ਟਾਈਮ ਰਾਜ ਮਹੱਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਹਿੰਦੇ, ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੇ ਕਿੱਥੇ ਜਾਣਾ ਹੈ? ਭਾਈ ਭੂਮੀਆਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ, ਮਹਿਲ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸੁਣ ਕੇ ਠਠਬਰ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਸਬੰਧੀ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਚੋਰ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚੋਰ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਹਜ਼ੂਰ! ਗਲਤੀ ਮਾਫ ਕਰਨੀ, ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰਾ ਘੋੜਾ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿਓ ਤੇ ਆਪ ਅੰਦਰ ਜਾ ਵੜਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਸੱਚ ਦਾ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪ੍ਰਤੱਖ ਦੇਖ ਲਿਆ ਕਿ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ। ਉਹ ਅੰਦਰ ਦਾ ਭੇਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਰਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਮਿਲਣ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੇ ਗਹਿਣੇ, ਸੋਨਾ, ਰੁਪਏ ਆਦਿ ਇਕੱਠੇ ਕਰਕੇ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਜਦੋਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੱਗਾ। ਜਦੋਂ ਜੁਬਾਨ ਤੇ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਲੂਣ ਦਾ ਸਵਾਦ ਆਇਆ। ਬਚਨ ਚੇਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਲੂਣ ਖਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਕਹਿੰਦਾ ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਤੀਸਰਾ ਬਚਨ ਵੀ ਸੱਚ ਹੋ ਗਿਆ।

ਚੋਰੁ ਗਇਆ ਘਰਿ ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਵੜਿਆ।
ਕੁਛਾ ਕੁਣੈ ਭਾਲਦਾ ਚਉਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹਿਆ।
ਸੁਇਨਾ ਰੂਪਾ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਅਗਲਾਈ ਅੜਿਆ।
ਲੋਭ ਲਹਿਰ ਹਲਕਾਇਆ ਲੂਣ ਹਾਂਡਾ ਫੜਿਆ।
ਚੁੱਖਕੁ ਲੈ ਕੇ ਚੱਖਿਆ ਤਿਸੁ ਕੱਖ ਨ ਖੜਿਆ।
ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ ਗੁਨਹਗਾਰ ਧੜ ਧੰਮੜ ਧੜਿਆ।

ਵਾਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ੨੫/੧੦

ਪੰਡ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਗਹਿਣਿਆਂ ਦੀ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹੀ ਪਈ ਹੈ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਚੋਰ ਆਇਆ ਸੀ ਪਰ ਲੈ ਕੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ? ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਚੋਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਕੋਈ ਸ਼ਹਿਜ਼ਾਦਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਚੋਰ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਫੜੋ, ਮੈਂ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਕੁੱਟਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਭਾਈ ਭੂਮੀਏ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਬਚਨ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੀਂ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਰਾਜਨ! ਗਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡਾ ਚੋਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤਣ ਨੂੰ

ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਭੂਮੀਆ! ਤੂੰ ਵੱਡਾ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਹੈਂ ਤੇ ਧਰਮੀ ਬੰਦਾ ਹੈਂ। ਚੋਰੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਫੇਰ ਸਭ ਕੁਛ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਚਲਾ ਗਿਆ? ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦੱਸੀ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸੱਚ ਬੋਲੀਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ। ਦੂਜਾ ਸੀ ਕਿ ਗਰੀਬ ਮਾਰ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇਵੀਂ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਰਾਜ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਤੀਜਾ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਹਰਾਮ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੰਡ ਚੁੱਕ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲਗਾ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਨਮਕ ਦੀ ਡੱਬੀ 'ਚ ਵੱਜਾ ਤੇ ਜੀਭ ਨਾਲ ਚੱਖ ਲਿਆ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਸਭ ਕੁਝ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਹਾਂ। ਰਾਜਾ ਸੁਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਗੁਰੂ ਬੜਾ ਕਾਮਲ ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਕਹਿੰਦਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਕੀ ਦੇਵਾਂ, ਇਸ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੋ ਗਈ ਜਿਸ ਨੇ ਜੁਗਤੀ ਨਾਲ ਇਸ ਦੀ ਬਦੀ ਛੁਡਾ ਦਿਤੀ। ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਹੀ ਬੜਾ ਨੇਕ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਨਮਕ ਖਾ ਕੇ ਸਾਰਾ ਸਮਾਨ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਆਪਣਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ, ਰਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਭੂਮੀਆਂ! ਤੂੰ ਬੜਾ ਕਾਬਲ ਬੰਦਾ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਵਜ਼ੀਰ ਥਾਪਦਾ ਹਾਂ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਲਗਵਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਵੀ ਜੀਵਨ ਸਫਲ ਹੋਵੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸੱਚੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਦਕਾ ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ ਚੋਰੀਆਂ ਦਾ ਖਹਿੜਾ ਛੱਡ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਰਾਜਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ ਜਿਸ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਤੇ ਐਨੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸਿੱਖ ਬਣਾ ਲੈ। ਰਾਜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੇਵਕ ਬਣ ਗਿਆ, ਧਰਮਸਾਲਾ ਬਣਵਾ ਦਿਤੀ, ਲੰਗਰ ਚਾਲੂ ਕਰ ਦਿਤਾ ਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਤਿਸੰਗ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਭਾਈ ਭੂਮੀਆ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਰਾਜਾ ਵੀ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣ ਕੇ ਨੇ ਨਾਲ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਜੇ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਅਰਦਾਸ ਕਰੋ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਮੇਰੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਦਾਤ ਬਖਸ਼ਣ। ਭਾਈ ਭੂਮੀਏ ਨੇ, ਸੰਗਤ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਇਹ ਨੇਕ ਰਾਜਾ ਤੇਰਾ ਸੇਵਕ ਹੈ, ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਘਰ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਭੇਜੋ। ਗੁਰਸਿੱਖ ਵਲੋਂ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਿਆਰ ਧਾਰਨ ਕਰਕੇ, ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਕਦੀ ਬਿਰਥੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ।

ਬਿਰਥੀ ਕਦੇ ਨ ਹੋਵਈ ਜਨ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਨਾਨਕ ਜੋਰੁ ਗੋਵਿੰਦ ਕਾ ਪੂਰਨ ਗੁਣਤਾਸਿ॥ ਅੰਗ - ੮੧੯

'ਚਲਦਾ.....'

ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਦੀਆਂ ਤੈਹਾਂ ਵਿਚ ਬੇਅੰਤ ਇਤਿਹਾਸ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਤਿ ਬਚਨ ਆਪਣੇ ਪੈਰ ਚਿਤਰ ਛੱਡਦੇ, ਅਨੰਤ ਕਾਲ ਤੋਂ ਚਲੇ ਹੀ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ, ਸੰਸਾਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਆਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਸੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਰੱਥ ਚਲਣ ਨਾਲ ਬੇਅੰਤ ਪੂੜ ਉਡ ਗਈ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ contour ਬਣ ਗਏ, ਬਾਰਸ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਥਾਂ ਹੋਰ ਗਹਿਰੇ ਕਰ ਲਏ। ਅੰਤ ਦਰਿਆਵਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣੇ ਜਾਣ ਲੱਗੇ। ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕੁਝ ਕੁ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ -

ਜੋਗੀ ਜਤੀ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਬਡੇ ਬਡੇ ਫਤ੍ਰਧਾਰੀ,
ਫਤ੍ਰ ਹੀ ਕੀ ਛਾਇਆ, ਕਈ ਕੌਸ ਲੋ ਚਲਤ ਹੈਂ॥
ਬਡੇ ਬਡੇ ਰਾਜਨ ਤੇ ਦਾਬਤ ਫਿਰਤਿ ਦੇਸ,
ਬਡੇ ਬਡੇ ਭੂਪਨ ਕੇ ਦ੍ਰਪ ਕੋ ਦਲਤੁ ਹੈਂ॥
ਮਾਨ ਸੇ ਮਹੀਪ ਔ, ਦਲੀਪ ਕੇ ਸੇ ਫਤ੍ਰਧਾਰੀ,
ਬਡੇ ਅਭਿਮਾਨ ਭੁਜ ਦੰਡ ਕੋ ਕਰਤ ਹੈਂ॥
ਦਾਰਾ ਸੇ ਦਿਲੀਸਰ, ਦੁਜੋਧਨ ਸੇ ਮਾਨਧਾਰੀ,
ਭੋਗ ਭੋਗ ਭੂਮ, ਅੰਤ ਭੂਮ ਮੇ ਮਿਲਤ ਹੈਂ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਦੇਵ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਆਪ ਨੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਲਾ-ਪਨਾਹ ਸੀ, ਅਨੁਮਾਨ ਰਹਿਤ ਸੀ, ਅਮਿਤ ਓੜ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਕਾਲ ਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਅਨੁਮਾਣਿਤ ਮਿਥੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇਵਤਾ ਜਿਸਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਜੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ-ਵਿਸ਼ਾਲ ਅਨੰਤਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਜਗ ਸਾਜ ਰਹੇ ਹਨ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਸਿੰਘਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਹੀ ਵਿਸ਼ਨੂੰਆਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸੰਕਟ ਹਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਦੇਵੀ ਦੇਵ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ -

ਕੋਟਿ ਬਿਸਨ ਕੀਨੇ ਅਵਤਾਰ॥
ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਜਾ ਕੇ ਧ੍ਰਮਸਾਲ॥
ਕੋਟਿ ਮਹੇਸ ਉਪਾਇ ਸਮਾਏ॥
ਕੋਟਿ ਬ੍ਰਹਮੇ ਜਗੁ ਸਾਜਣ ਲਾਏ॥
ਐਸੋ ਧਣੀ ਗੁਵਿੰਦੁ ਹਮਾਰਾ॥
ਬਰਨਿ ਨ ਸਾਕਉ ਗੁਣ ਬਿਸਥਾਰਾ॥

ਅੰਗ - 1156

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਅਨੰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਾਇਆ ਸੇਵਕ ਬਣ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦਾਸੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਹਰ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਤਪਰ ਹੈ, ਕ੍ਰੋੜਾਂ-ਕ੍ਰੋੜਾਂ-ਕ੍ਰੋੜਾਂ-ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਹੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵਸ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਕੋਟਿ ਮਾਇਆ ਜਾ ਕੈ ਸੇਵਕਾਇ॥
ਕੋਟਿ ਜੀਅ ਜਾ ਕੀ ਸਿਹਜਾਇ॥
ਕੋਟਿ ਉਪਾਰਜਨਾ ਤੇਰੇ ਅੰਗਿ॥
ਕੋਟਿ ਭਗਤ ਬਸਤ ਹਰਿ ਸੰਗਿ॥

ਅੰਗ - 1156

ਅਜਿਹੇ ਅਨੰਤ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅਸਾਡਾ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਹੈ, ਤੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰੋੜਾਂ ਧਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਅਸਾਡੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧਰਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਵਰਤ ਰਹੀ ਬ੍ਰਹਮਾ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਵਾਰੀ ਚੌਹਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 4 ਅਰਬ, 32 ਕਰੋੜ ਸਾਲ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਸ ਸੌ ਸਾਲ ਵਾਲੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 36 ਹਜ਼ਾਰ 500 ਦਿਨ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬ੍ਰਹਮਾ ਇਹ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਵ ਜੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ 36 ਹਜ਼ਾਰ 500 ਬ੍ਰਹਮੇ ਲੰਘ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਕੋਣ ਕਰੇ ਲੇਖਾ ਜੋਖਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇਵ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਦਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਇਸ ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀ ਖੇਲੂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਗਿਆਤ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਗੁਰੂ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਏਕ ਸ਼ਿਵ ਭਏ ਏਕ ਗਏ ਏਕ ਫੇਰ ਭਏ,
ਰਾਮ ਚੰਦ੍ਰ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੇ ਅਵਤਾਰ ਭੀ ਅਨੇਕ ਹੈਂ॥
ਬ੍ਰਹਮਾ ਅਰੁ ਬਿਸ਼ਨ ਕੇਤੇ ਬੇਦ ਔ ਪੁਰਾਨ ਕੇਤੇ,
ਸਿੰਮ੍ਰਿਤਿ ਸਮੂਹਨ ਕੈ ਹੁਇ ਹੁਇ ਬਿਤਾਏ ਹੈਂ॥
ਮੌਨਦੀ ਮਦਾਰ ਕੇਤੇ ਅਸੁਨੀ ਕੁਮਾਰ ਕੇਤੇ,
ਅੰਸਾ ਅਵਤਾਰ ਕੇਤੇ ਕਾਲ ਬਸ ਭਏ ਹੈਂ॥
ਪੀਰ ਔ ਪਿਕਾਂਬਰ ਕੇਤੇ ਗਨੇ ਨ ਪਰਤ ਏਤੇ,
ਭੂਮ ਹੀ ਤੇ ਹੁਇਕੈ ਫੇਰੇ ਭੂਮ ਹੀ ਮਿਲਏ ਹੈਂ॥

ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਇਸ ਚਲ ਰਹੇ ਕਾਲ ਦੇ ਅਨੰਤ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਵਜੂਦ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਕ ਬੁਲਬੁਲੇ ਵਾਂਗੂੰ ਜਾਂ ਇਕ ਛੋਟੀ ਲਹਿਰ ਵਾਂਗੂੰ ਇਸ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਸ਼ਾਖਸ਼ਾਤਕਾਰ

ਹੋਇਆ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਮਿਲੀ, ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਖੇਲੂ ਦੇਖੇ। ਬਹੁਤ ਤੱਤ ਬਚਨ ਸੁਣੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਤਿ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਮਹਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਝਾਕੀਆਂ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਈਆਂ, ਪਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਹ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਲਗਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਆਸ਼ੇ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਮ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ 108 ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜੇ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਜੋ ਇਸ ਲੇਖ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਤੱਤ ਬਚਨ ਜਿਹੜੇ ਅਨੇਕ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਸੁਣੇ, ਉਹ ਅਸੀਂ ਕਲਮ ਰਾਹੀਂ ਰੂਪਮਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਅਸਾਡੇ ਪਾਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾਦਾਇਕ ਪੱਤਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੋ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਹੋਏ, ਉਸ ਦੀ ਗਿਆਤ ਅਸਾਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਾਹੀਂ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਿਰਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਦਾ ਰੂਪ ਸਨ ਜਾਂ ਐਉਂ ਕਹੋ ਪਿਆਰ ਹੀ ਰੂਪਧਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਹੁਲਾਰੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨੂਰਾਨੀ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਲਦੇ ਬਲਦੇ ਮਚੇ ਭਾਂਬੜਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆਰ ਫੁਹਾਰਾਂ ਪਾ ਕੇ ਅਗਨ ਬੁਝਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਜੇ ਐਸੇ ਬਚਨ ਨਾ ਲਿਖੇ ਗਏ ਤਾਂ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਲਾਭ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਇਹ ਲੇਖਕ (ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ) ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬਚਨ ਅਤੇ ਦੇਖੇ ਹੋਏ, ਪਰਖੇ ਹੋਏ, ਸਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਅਨੇਕਾਂ-ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਨੁਭਵ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਬਚਨ ਹੋਏ ਅਤੇ ਕੀ ਅਲੌਕਿਕ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਦੇਖਿਆ। ਮਾਨਯੋਗ ਸਚਖੰਡ ਵਾਸੀ ਸੰਤ ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਜ਼ਾਦ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕੀਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਤੇ ਘੁੰਮ ਕੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਚੈਕ ਕੀਤੀਆਂ। ਬੇਅੰਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਸੇਵਾ ਸਦਾ ਹੀ ਯਾਦ ਰਹੇਗੀ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਦੇ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸੂਝ ਤੇ ਸੇਧ ਦਿੰਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੌਤਕ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੇਖੇ, ਅਜੇ ਜੀਵਤ ਹਨ। ਪਰ ਘਾਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ scientific ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਿਲਸਿਲੇਬਧ ਘਟਨਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਦਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਜੋ ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਲਿਖਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ, ਉਹ ਬਾਹਰ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਗਿਆਨੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜਾ ਢੰਗ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਵਰਤ ਕੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਖਸ਼ਿਆ। ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਦੀ ਸਰੀਰਕ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ

ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਕੁਝ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਮੇਰਾ ਸੰਪਰਕ ਵੀ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਯਾਦਾਂ ਮੇਰੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਕੁਝ ਬਚਨ ਜੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਧਿਆਤਮਵਾਦ ਭਰਪੂਰ ਹਨ ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਨੌਟ ਬੁਕਾਂ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹਨ, ਜਾਂ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਹੋਰ ਵੀ ਲਿਖਣ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਤਨ ਕਰਾਂਗੇ।

ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਜਿਸਨੂੰ ਕਰਮਸਰ ਦਾ ਨਾਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ, ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਤਪਾਂ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲਣ ਕਰਕੇ ਸਚਮੁੱਚ ਹੀ ਬੈਕੁੰਠ ਤੋਂ ਵਧ ਅਨੰਦ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਦੀਆਂ ਇਮਾਰਤਾਂ ਕੱਚੀਆਂ ਸਨ। ਕੇਵਲ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਉਪਰ ਟੀਨਾਂ ਪਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਝਿੜੀ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲੇ ਤਪੀ ਲੋਕ, ਸਤਿਜੁਗ, ਤੇਤੇ, ਦੁਆਪਰ ਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਸਾਧਕਾਂ, ਬਾਨਪ੍ਰਸਤਾਂ, ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਘਟ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਜੋ ਵੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰੇਮੀ ਉਸ ਝੜੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਚਲਦਾ ਹੋਇਆ ਲੰਗਰ ਤਕ ਪੁਜ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਹਰ ਸਮੇਂ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਲਿਵਤਾਰ ਰਿਹਾ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਨੇਕ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿਆਰੇ ਮੌਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟ ਬਚਨ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਹਿਜ ਤਪ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਦੀ ਸੁਗੰਧੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਮਹਿਕਾਉਣ ਲੱਗੀ। ਉਹ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਖੰਡਨ-ਮੰਡਨ ਆਪਣੇ ਪੂਰੇ ਜੋਬਨ ਤੇ ਸੀ। ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰੇਮ ਲੋਅ ਮਧਮ ਪੈ ਚੁਕੀ ਸੀ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤਰਕ ਹੀ ਤਰਕ ਸੀ ਜਾਂ ਭੇਖ ਹੀ ਭੇਖ ਸੀ ਪਰ ਅਭੋਲ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਾਗਣਾ, ਖੂਹਾਂ ਤੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਫੇਰ ਸਵੱਛ ਥਾਂ ਦੇਖ ਕੇ ਪਿੰਡੋਂ ਬਾਹਰ ਹੀ ਕਿਸੇ ਟੋਭੇ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਵੱਛ ਖੂਹ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਬਤੀਤ ਕਰਨਾ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਨੋਖੀਆਂ ਅਤੇ ਪਿਆਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਸਿੰਘ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿਰਤੀ ਪ੍ਰੇਮੀ ਭੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਖੰਡਨ-ਮੰਡਨ ਦੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਹ ਇਕ ਖਾਸ ਹੀ ਗਰੁੱਪ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਕੁਚੱਜੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਆਮ ਜਨਤਾ, ਬਿਨਾਂ ਵਿਤਕਰੇ ਸਾਧੂਆਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋਚਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਰਖਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਚਲਦਾ.....

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਨਿਉ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)

ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ (2016-17)

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਕਰ ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸੀਨੀ: ਸੈਕੰ: ਸਕੂਲ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਾਰਨ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਇੱਥੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਰਵ-ਪੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਸਕੂਲ ਨੂੰ ਚਾਰ ਹਾਊਸਾਂ (ਸਰਕਲਾਂ) ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ -

1. ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਊਸ 2. ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਹਾਊਸ 3. ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਹਾਊਸ 4. ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਹਾਊਸ। ਸੀ.ਬੀ.ਐਸ.ਈ. ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰਨ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਹਾਊਸਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਅੱਠ ਕਲੱਬਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ -

* ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਖੰਕ ਕਰਨ ਲਈ 'ਨੈਤਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਕਲੱਬ'।

* ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਹਤ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ' ਕਲੱਬ।

* ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਅਤੇ ਸੁਚੱਜੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਲੀਕਾ ਸਮਝਾਉਣ ਲਈ 'ਕਨਵਰਸੇਸ਼ਨ ਕਲੱਬ'।

* ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਲਈ 'ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ' ਕਲੱਬ।

* ਹਸਤ-ਕਲਾ ਦਾ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਆਰਟ ਐਂਡ ਕਰਾਫਟ' ਕਲੱਬ।

* ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਤੋਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿਣ ਲਈ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਲੱਬ'।

* ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ 'ਵਿਗਿਆਨ ਕਲੱਬ'।

* ਭਾਸ਼ਾ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਚੀ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਕਰਨ ਲਈ 'ਭਾਸ਼ਾ-ਗਿਆਨ' ਕਲੱਬ ਆਦਿ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਸਾਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ-ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਗੁਰਮਤਿ ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਵੱਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਫਿਰ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖੁਬ ਅਨੰਦ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ 'ਧਰਤੀ ਬਚਾਓ' ਗਤੀਵਿਧੀ ਕਰਵਾਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰ ਕਲਾ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨ ਲਈ 'ਕਾਰਡ ਬਣਾਓ', 'ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ' ਆਦਿ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਭਾਗ ਲਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

'ਮਈ' ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 'ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਚ ਸੁਚੱਜੀ ਕਿਰਤ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ, ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਲੇਖ ਆਦਿ ਸੁਣਾਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆ ਕੇ ਬੋਲਣ ਦਾ ਹੌਂਸਲਾ ਖੁੱਲ੍ਹਿਆ। 'ਮਾਂ ਦਿਵਸ' ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਮਾਂ ਰੂਪੀ ਘਣਛਾਵੇਂ ਬੂਟੇ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਿਆਂ, ਕਾਰਡ ਬਣਾਏ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿਤੇ ਗਏ ਉਪਰੰਤ ਜੇਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰਕ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੱਤਵੀਂ ਤੋਂ ਦਸਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਹੈਂਡਬਾਲ ਦਾ ਮੈਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਬੜੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ 'ਪਿਤਾ ਦਿਵਸ' ਤੇ 'ਰੁੱਖ ਲਗਾਓ ਦਿਵਸ' ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਅਧੀਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ "ਕੁਲਾਜ਼" ਬਣਾਇਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਅਤੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਏ।

'ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ 'ਗੁਰਮਤਿ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਕਾਬਲਾ' ਗਤੀਵਿਧੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਹੀ। ਇਹ

ਗਤੀਵਿਧੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ਚਾਰੋਂ ਹਾਊਸਾਂ ਦੇ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚਾਰ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾਈਆ ਗਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੱਚੇ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ੌਂਕ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ, ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ ਤੇ ਆਪ ਨੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈਂ ਰੌਚਕ ਤੱਥ ਰੱਖੇ। ਜੇਤੂ ਰਹੀ ਟੀਮ, ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਜੋਰਾਵਾਰ ਸਿੰਘ ਹਾਊਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿਤਾ। 15 ਅਗਸਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ 'ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ' ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਏ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਭਾਸ਼ਣ ਦੁਆਰਾ ਚਾਨਣਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਬੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਗਈ।

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 'ਰੰਗੋਲੀ ਮੁਕਾਬਲਾ' ਤੇ 'ਹਿੰਦੀ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੰਗ ਬਰੰਗੀ ਰੰਗੋਲੀ ਸਜਾਈ ਗਈ ਤੇ ਜੇਤੂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿਤੇ ਗਏ।

ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ 'ਖੇਡ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ 'ਖੇਡ ਦਿਵਸ' ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਟਰੱਸਟ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਚਾਰਾਂ ਹਾਊਸਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਡਾਂ ਜਿਵੇਂ - ਫੁਟਬਾਲ, ਵਾਲੀਬਾਲ, ਕਬੱਡੀ, ਦੌੜਾਂ ਵਿਚ - ਸਪੂਨ ਰੇਸ, ਰਿਲੇਅ ਰੇਸ, 100 ਮੀਟਰ, 200 ਮੀਟਰ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਖੇਡ ਸਮਾਰੋਹ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤੇ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਸਮਾਰੋਹ ਦੀ ਓਵਰਆਲ ਟਰਾਫੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਹਾਊਸ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ

ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੰਡੇ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈ ਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਕੂਲੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਪਿੰਡ ਤਿਉੜ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਖੇਡ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਦੂਜਾ ਤੇ ਤੀਜਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਗਰ (ਮੁਹਾਲੀ) ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫੁੱਟਬਾਲ ਅਤੇ ਹੈਂਡਬਾਲ ਵਿਚੋਂ ਦੂਜਾ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਵੀ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਹਨ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੱਚੇ ਰਾਜ-ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਯੂਸ਼ ਫੁੱਟਬਾਲ ਲਈ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਾਕਾ ਰਣਜੋਧ ਸਿੰਘ, ਤਨੁਜ ਅਤੇ ਸੁਭਮ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ ਲਈ ਚੁਣੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਕੂਲ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ।

ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 'ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਓ' ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਉਣ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸੋਹਣੀਆਂ-ਸੋਹਣੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਤੇ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਭਾਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਪਰੰਤ ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਛੇ ਪਉੜੀਆਂ, ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਾਠ ਕੀਤਾ। ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਸਭ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ। ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇੰਜ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਤੇ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿਤੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਕੂਲ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਿਨੋ ਦਿਨ ਤਰੱਕੀ ਦੀਆਂ ਪੁਲਾਘਾਂ ਪੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਥੇ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਾਲ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ 'ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ
 ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ (ਨਿਊ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ)
 ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ
 2016-2017

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਬਾਨੀ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਕਰ-ਕਮਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਛੂਹ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਰਵ ਪੱਖੀ ਤੇ ਉਜਵਲ ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਾਊਸਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ -

1. ਸਤਲੁਜ ਹਾਊਸ
2. ਰਾਵੀ ਹਾਊਸ
3. ਬਿਆਸ ਹਾਊਸ

ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਹਾਊਸਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਮੁਕਾਬਲੇ ਇੰਟਰ ਸਕੂਲ (ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰੀ) ਵਿਚ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਵੇਂ ਸੈਸ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ੍ਰੀ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੇ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਧਰਤੀ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ, slogan writing ਅਤੇ poster making ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ 'ਮਾਂ ਨੂੰ' ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਨਮਾਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਸਕੂਲ ਵਿਚ 'ਮਾਂ ਦਿਵਸ' ਮਈ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਵਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਕਾਰਡ ਬਣਾਏ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖਦਿਆਂ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ 'ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਿਵਸ' ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਤੀ ਲੋਕਾਂ

ਵਿਚ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ +1, +2 ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾਓ ਤੇ ਰੁੱਖ ਬਚਾਓ ਤੇ ਰੈਲੀ ਕੱਢੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਰਸਰੀ ਤੇ ਕੇ.ਜੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਕਲਾਰਜ਼ ਬਣਾਏ।

ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਨਰਸਰੀ ਕੇ.ਜੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ Healthy tiffin ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਹਤਮੰਦ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਤੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਪੰਜਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੱਕ spellbee ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਵਧਦੀ ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਮੱਦੇ-ਨਜ਼ਰ ਰਖਦੇ ਹੋਏ world population day ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੇਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜੇਤੂਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਵੀ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬੱਚੇ ਜਿੱਥੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਥੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਉਹ ਸਹਿ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਦਿਅਕ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਮ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਅਗਸਤ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਜ਼ਿਲਾ ਪੱਧਰੀ ਸਹਿ-ਅਕਾਦਮਿਕ ਵਿਦਿਅਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਹਾਲੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ, ਭਾਸ਼ਣ, ਲੋਕ-ਨਾਚ, ਲੋਕ-ਗੀਤ, ਚਿੱਤਰਕਲਾ, ਕਵਿਤਾ (ਤਿੰਨਾਂ ਵਰਗਾਂ) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਹੇ।

ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਮਨਾ ਕੇ ਹੋਈ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਖਾਸ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ, ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਨ, ਵਾਰ, ਕਵੀਸ਼ਰੀਆਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਵੱਲ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਮੁੱਲਾਂਪੁਰ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਜ਼ੋਨ-ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਟੀਮ, (ਲੜਕਿਆਂ), ਹੈਂਡਬਾਲ (ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕਿਆਂ) ਬੈੱਡਮਿੰਟਨ (ਲੜਕੀਆਂ), ਚੈੱਸ (ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ) ਅਤੇ ਗਤਕਾ (ਲੜਕਿਆਂ) ਨੇ

ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਇਹੀ ਟੀਮਾਂ ਅੱਗੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਭਾਗ ਲੈਣ ਲਈ ਯੋਗ-ਕਰਾਰ ਹੋਈਆਂ।

ਦੀਵਾਲੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਤਿਉਹਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤਿਉਹਾਰ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ candle decoration ਅਤੇ ਸੱਤਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤੋਂ ਬਾਰੂਵੀਂ ਜਮਾਤ ਤਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਰੰਗੋਲੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਇਸੀ ਮਹੀਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਗਤਕਾ (ਲੜਕਿਆਂ) ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਹੈਂਡਬਾਲ ਦੀ ਟੀਮ, ਬੈਂਡਮਿੰਟਨ ਅਤੇ ਚੈੱਸ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਂ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਕਾਕਾ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੋ ਕਿ +2 ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ) ਨੇ ਜੈਵਲਿਨ ਥਰੋ ਵਿਚ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਜ ਪੱਧਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੌਰ ਦਿਖਾਏਗਾ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਗਏ 'ਸਲਾਨਾ ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਿਤ ਰੂਹਾਨੀ ਸਮਾਗਮ' ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਗਵਾਈ।

ਨਵੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਕੂਲ ਸਿੱਖਿਆ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਸਹਿ ਅਕਾਦਮੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਪੰਜ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੇ ਭਾਗ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਭ ਆਰੰਭ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਵਰਗ ਦਾ ਸ਼ਬਦ, ਲੋਕ-ਗੀਤ, ਲੋਕ-ਨਾਚ, ਭਾਸ਼ਣ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਹੇ। ਦੂਸਰੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਭੰਗੜਾ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਿਹਾ। ਉਥੇ ਹੀ ਗਿੱਧੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ, ਭਾਸ਼ਨ ਅਤੇ ਚਿੱਤਰਕਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਸਕੂਲ ਨੇ 'ਤੀਜਾ ਸਥਾਨ' ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ।

ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਤੀਸਰੇ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਨਾਚ ਲੁੱਡੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਕੂਲ ਦਾ ਨਾਮ ਰੋਸ਼ਨ ਕੀਤਾ।

ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਗਤਕੇ ਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਦੂਜਾ ਸਥਾਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਟੇਟ-ਲੈਵਲ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰ ਖੋਲ੍ਹ ਲਏ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 39 ਮੈਡਲਾਂ ਵਿਚੋਂ 14 ਮੈਡਲ ਆਪਣੇ ਸਕੂਲ ਦੇ ਨਾਮ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇੰਜਨੀਅਰ ਸ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜੇਤੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਡਲ ਦਿਤੇ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡਮ, ਸਟਾਫ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅਣਖੱਕ ਮਿਹਨਤ ਦੀ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ।

ਨਵੰਬਰ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਹੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸਭਾ ਕਰਵਾਈ ਗਈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼ਬਦ, ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵੀ ਦਿਤੀ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਹਾਨ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ। ਇਥੇ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਰਾਜ-ਪੱਧਰੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਭਾਸ਼ਣ ਸ਼ਬਦ-ਗਾਇਨ ਗਿੱਧਾ, ਭੰਗੜਾ, ਚਿੱਤਰਕਲਾ, ਲੁੱਡੀ ਲਈ ਵੀ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਸਕੂਲ ਵਿਖੇ ਦਸੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਹਾਨ ਘਟਨਾ ਜੋ ਕਿ ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਲਾਸਾਨੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਸੰਬੰਧੀ ਭਾਸ਼ਣ ਕਵਿਤਾ ਉਚਾਰਨ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿਦਵਤਾ ਪੂਰਨ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਦਿਆਂ ਬਹੁਤ ਫ਼ਖਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਕੂਲ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਜਿਥੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਮੈਡਮ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸ: ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸਿਆਣ ਦੀ ਅਣਖੱਕ ਮਿਹਨਤ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਸੱਚੀ ਲਗਨ ਅਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਤੱਕ ਦੇ ਦਿਲੀ ਜਜ਼ਬੇ ਕਿਸੀ ਵੀ ਗੱਲੋਂ ਅੱਖੋਂ-ਪਰੇਖੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸਕੂਲ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਸਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਕੂਲ ਸਦਾ ਹੀ ਚੜਦੀਆਂ ਕਲਾਂ ਵਿੱਚ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰਦਾ ਰਹੇ।

ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਿਮਰਉ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸੁਖੁ ਪਾਵਉ ॥
ਕਲਿ ਕਲੇਸ ਤਨ ਮਾਹਿ ਮਿਟਾਵਉ ॥
ਸਿਮਰਉ ਜਾਸੁ ਬਿਸੁੰਭਰ ਏਕੈ ॥
ਨਾਮੁ ਜਪਤ ਅਗਨਤ ਅਨੇਕੈ ॥
ਬੇਦ ਪੁਰਾਨ ਸਿੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਧਾਖੁਰ ॥
ਕੀਨੇ ਰਾਮ ਨਾਮ ਇਕ ਆਖੁਰ ॥
ਕਿਨਕਾ ਏਕ ਜਿਸੁ ਜੀਅ ਬਸਾਵੈ ॥
ਤਾ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਗਨੀ ਨ ਆਵੈ ॥
ਕਾਂਖੀ ਏਕੈ ਦਰਸ ਤੁਹਾਰੇ ॥
ਨਾਨਕ ਉਨ ਸੰਗਿ ਮੋਹਿ ਉਧਾਰੇ ॥ ੧ ॥
ਸੁਖਮਨੀ ਸੁਖ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੁਛ ਨਾਮੁ ॥
ਭਗਤ ਜਨਾ ਕੈ ਮਨਿ ਬਿਸੁਮ ॥

ਅੰਗ- ੨੬੩

ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ, ਗੁਰੂ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਸੇਭਤ ਹੋਈ ਗੁਰੂ ਪਿਆਰੀ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀਓ! ਖਿਆਲਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀਏ। ਚਿੱਤ ਬਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰੀਏ ਇਕਾਗਰ, ਰਸਨਾ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰਤਾ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕਰੋ ਜੀ 'ਸਤਿਨਾਮੁ ਵਾਹਿਗੁਰੁ'। ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਤੇ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਈ।

ਸਤਸੰਗਤਿ ਕੈਸੀ ਜਾਣੀਐ ॥
ਜਿਥੈ ਏਕੈ ਨਾਮੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ - ੨੬

ਜਿਥੇ ਕੇਵਲ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਮਾਹੌਲ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ 'ਸਤਿ' ਨਾਲ ਜੁੜ ਜਾਣ, 'ਨਾਮ' ਉਹ ਸਤਿਸੰਗ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ, ਇਸ ਦਿਨ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਮਹਾਤਮਾ ਨੇ ਅਵਤਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਕ 'ਗੋਤਮ' ਖਾਨਦਾਨ ਸੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ। ਨਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਿਧਾਰਥ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਆਪ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰਾਜਾ ਸ਼ੋਧਨ ਸੀ, ਮਾਤਾ ਮਾਇਆ ਦੇਵੀ ਸੀ। ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਧੀਆ ਢੰਗ ਨਾਲ, ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਹੁੰਦੇ, ਉਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਚਾ ਜਨਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਗਹਿਰ ਗੰਭੀਰ ਸੀ। ਜਨਮ ਕੁੰਡਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਦੁਖ-ਦਰਦ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਐਸਾ ਮਾਹੌਲ, ਐਸੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿਚ ਪਾਲਣ ਪੋਸ਼ਣ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹਦੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੇਸ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ।

ਵਿਆਹ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਬੱਚੇ ਨੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਜਿਹਦਾ ਨਾਉਂ ਰਾਹੁਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਇਕ ਦਿਨ ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਲ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵੀ ਵੇਖਾਂ। ਜਿਹੜਾ ਆਪਣਾ ਰਥਵਾਹੀ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤੇ ਚੱਲ ਪਿਆ।

ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਹਨੂੰ ਇਕ ਐਸਾ ਰੋਗੀ ਮਿਲਿਆ ਜਿਹੜਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਸੀ ਤੇ ਸਹਾਰੇ ਦੇ

ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਚੰਨੇ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ, ਇਹ ਰੋਗੀ ਹੈ? ਕਹਿੰਦੇ, ਰੋਗ ਕਿਵੇਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ? ਚੰਨਾ ਸਤਿਸੰਗੀ ਸੀ, ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਹੇ ਸਿਧਾਰਥ! ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਰੋਗ ਤੇ ਸੋਗ ਦਾ ਘਰ। ਇਥੇ ਤਾਂ ਜੋ ਵੀ ਹੈ ਰੋਗੀ ਹੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ 'ਚ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਜੋ ਜੋ ਦੀਸੈ ਸੋ ਸੋ ਰੋਗੀ ॥

ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਜੋਗੀ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੪੦

ਇਥੇ ਤਾਂ ਜੋ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਉਹ ਰੋਗੀ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਪੁੱਛੇ ਨੇ ਕਿ ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਵੀ ਕੋਈ ਹੈ? ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੋਗ ਰਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹੈ।

ਚੰਨਾ ਰਥਵਾਹੀ ਸਿਆਣਾ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਸੰਸਾਰ ਰੋਗਾਂ ਨੇ ਗ੍ਰਸਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਹੀ ਰੋਗ ਹੈ? ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਕੁਮਾਰ, ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ।

ਰੋਗ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਸਿਆਣੇ ਕੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ? ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ 'ਨਾਮ' ਹੈ। ਨਾਮ ਦੀ ਦਵਾਈ ਸਭ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਈ ਹੈ -

ਹਰਿ ਅਉਖਧੁ ਸਭ ਘਟ ਹੈ ਭਾਈ ॥

ਗੁਰ ਪੂਰੇ ਬਿਨੁ ਬਿਧਿ ਨ ਬਨਾਈ ॥

ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਸੰਜਮੁ ਕਰਿ ਦੀਆ ॥

ਨਾਨਕ ਤਉ ਫਿਰਿ ਦੁਖੁ ਨ ਥੀਆ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੯

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸ ਦਵਾਈ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਜਾਏਗਾ? ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਸੁੱਧ ਵਾਤਾਵਰਣ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਉਹਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਿੱਥੇ ਬੈਠਾਂ ਜਾ ਕੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਜਿੱਥੇ ਪਿੱਪਲ ਦਾ ਦਰਖਤ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਆਕਸੀਜਨ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਤਾਂ ਚਲੇ ਸਾਇੰਸ ਸਿੱਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ 'ਚ ਰਿਸ਼ੀਆਂ-ਮੁਨੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਸੀ, ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰਨੀ।

ਜਦ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ ਸਿਧਾਰਥ, ਫੇਰ ਰੱਥ ਰੁਕ ਗਿਆ। ਕਹਿੰਦੇ ਇਹ ਕੌਣ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਕੋਈ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬੜੇ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਤੁਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਿਰੁ ਕੰਪਿਓ ਪਗ ਡਗਮਗੇ ਨੈਨ ਜੋਤਿ ਤੇ ਹੀਨ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੮

ਪੈਰ ਰੱਖਦਾ ਕਿਤੇ ਹੈ, ਜਾਂਦਾ ਕਿਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ

ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਹੈ ਜਰਾ ਰੋਗ -
 ਜਬ ਲਗੁ ਜਰਾ ਰੋਗੁ ਨਹੀ ਆਇਆ ॥
 ਜਬ ਲਗੁ ਕਾਲਿ ਗੁਸੀ ਨਹੀ ਕਾਇਆ ॥
 ਜਬ ਲਗੁ ਬਿਕਲ ਭਈ ਨਹੀ ਬਾਨੀ ॥
 ਭਜਿ ਲੇਹਿ ਰੇ ਮਨ ਸਾਰਿਗਪਾਨੀ ॥ ਅੰਗ - ੧੧੫੯

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੈ, ਜਰਾ ਰੋਗ ਆ ਗਿਆ,
 ਬੁਢੇਪਾ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਵੀ ਆਉਣੈ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਅਵੱਸ਼ ਆਉਣੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਰਬਵਾਹੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀ
 ਆਸ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਮੌਤ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਖੋਲ੍ਹਦੀ
 ਦਸਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਇਹ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ
 ਕਦੋਂ ਕਾਲ ਦਾ ਗੁਲੇਲਾ ਲਗ ਜਾਵੇ।

ਨਹ ਬਾਰਿਕ ਨਹ ਜੋਬਨੈ ਨਹ ਬਿਰਧੀ ਕਛੁ ਬੰਧੁ ॥
 ਓਹ ਬੇਰਾ ਨਹ ਬੁਝੀਐ ਜਉ ਆਇ ਪਰੈ ਜਮ ਫੰਧੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੫੪

ਹੁਣ ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਚੱਲਿਆ, ਅਰਥੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ,
 ਕੁਕ ਗਿਆ। ਪੁੱਛਿਆ ਇਹ ਕੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ -

ਦੇਖੋ ਬੰਦਾ ਚੱਲਿਆ, ਚਹੁੰ ਜਣਿਆ ਦੇ ਕੰਨੂ।

ਫਰੀਦਾ ਦਰੀਆਵੈ ਕੰਨੈ ਬਗਲਾ ਬੈਠਾ ਕੇਲ ਕਰੇ ॥
 ਕੇਲ ਕਰੇਦੇ ਹੰਝ ਨੇ ਅਚਿੰਤੋ ਬਾਜ ਪਏ ॥
 ਬਾਜ ਪਏ ਤਿਸੁ ਰਬ ਦੇ ਕੇਲਾਂ ਵਿਸਰੀਆਂ ॥
 ਜੇ ਮਨਿ ਚਿਤਿ ਨ ਚੇਤੇ ਸਨਿ ਸੋ ਗਾਲੀ ਰਬ ਕੀਆਂ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੮੩

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ
 ਅਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਦੇ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ -

ਮੈ ਨ ਮਰਉ ਮਰਿਬੋ ਸੰਸਾਰਾ ॥ ਅੰਗ- ੩੨੫

ਹੈ ਵੀ ਠੀਕ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। 'ਮੈਂ' ਦੁਬਾਰਾ
 ਫੇਰ ਜੰਮਦੀ ਹੈ -

ਹਉਮੈ ਏਹਾ ਜਾਤਿ ਹੈ ਹਉਮੈ ਕਰਮ ਕਮਾਹਿ ॥
 ਹਉਮੈ ਏਈ ਬੰਧਨਾ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ਜੋਨੀ ਪਾਹਿ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੬

ਹਉ ਹਉ ਮੈ ਮੈ ਵਿਚਹੁ ਖੋਵੈ ॥ ਦੂਜਾ ਮੇਟੈ ਏਕੋ ਹੋਵੈ ॥

ਅੰਗ - ੯੪੩

ਆਹ ਦੂਜਾਇਗੀ, ਦੂਤ ਇਹ ਸਾਡੀ ਮਿਟਦੀ ਨਹੀਂ,
 ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਮੈਂ-ਮੇਰੀ 'ਚ, ਹੰਗਤਾ-ਮਮਤਾ
 'ਚ, ਇਸ ਕਰਕੇ - 'ਜਹਾਂ ਆਸਾ ਤਹਾਂ ਵਾਸਾ।' ਹੈ ਤਾਂ
 ਪਰਉਪਕਾਰ ਹੀ। ਪਰਉਪਕਾਰ ਨੂੰ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦਸਦੇ ਨੇ
 ਕਿ ਕੀ ਹੈ? ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸੋਨੇ ਦੀ ਜੰਜੀਰ ਹੈ, ਇਕ ਲੋਹੇ
 ਦੀ ਜੰਜੀਰ ਹੈ, ਬੰਨ੍ਹ ਤਾਂ ਲੈਂਦੀ ਹੈ -

ਕਰਮ ਕਰਤ ਹੋਵੈ ਨਿਹਕਰਮ ॥

ਤਿਸੁ ਬੈਸਨੋ ਕਾ ਨਿਰਮਲ ਧਰਮ ॥

ਅੰਗ - ੨੭੪

ਕਰਮ ਕਰਦਾ, ਕੰਮ ਕਰਦਾ, ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਕਦੇ ਇਹ
 'ਮੈਂ-ਮੈਂ' ਨਾ ਕਰੇ -

ਕਬੀਰ ਨਾ ਹਮ ਕੀਆ ਨ ਕਰਹਿਗੇ ਨਾ ਕਰਿ ਸਕੈ ਸਰੀਰੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੩੬੭

ਅਸੀਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ
 ਦੀ ਸੱਤਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ -

ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਸਦ ਜੀਵੈ ਨਹੀ ਮਰਤਾ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੩

ਸਿਧਾਰਥ ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਉਹਨੇ
 ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ, ਗ੍ਰਹਿਸਤ ਦਾ ਬੰਧਨ
 ਬਾਰ-ਬਾਰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਗਿਰਸਤ ਕਾ ਫਾਸਾ ॥

ਹੋਨੁ ਨ ਪਾਈਐ ਰਾਮ ਕੇ ਦਾਸਾ ॥

ਅੰਗ - ੧੮੦

ਬੰਧਨ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੰਸਾਰਿ ॥

ਬੰਧਨ ਸੁਤ ਕੰਨਿਆ ਅਰੁ ਨਾਰਿ ॥

ਅੰਗ - ੪੧੬

ਬੰਧਨ ਬੰਧਿ ਭਵਾਏ ਸੋਇ ॥

ਪਇਐ ਕਿਰਤਿ ਨਚੈ ਸਭੁ ਕੋਇ ॥

ਨਚਿ ਨਚਿ ਹਸਹਿ ਚਲਹਿ ਸੇ ਰੋਇ ॥

ਉਡਿ ਨ ਜਾਹੀ ਸਿਧ ਨ ਹੋਹਿ ॥

ਨਚਣ ਕੁਦਣ ਮਨ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਨੁ ਮਨਿ ਭਉ ਤਿਨੁ ਮਨਿ ਭਾਉ ॥

ਨਾਉ ਤੇਰਾ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਹੈ ਨਾਇ ਲਇਐ ਨਰਕਿ ਨ ਜਾਈਐ ॥

ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭੁ ਤਿਸ ਦਾ ਦੇ ਖਾਜੈ ਆਖਿ ਗਵਾਈਐ ॥

ਜੇ ਲੋੜਹਿ ਚੰਗਾ ਆਪਣਾ ਕਰਿ ਪੁੰਨਹੁ ਨੀਚੁ ਸਦਾਈਐ ॥

ਜੇ ਜਰਵਾਣਾ ਪਰਹਰੈ ਜਰੁ ਵੇਸ ਕਰੇਦੀ ਆਈਐ ॥

ਕੋ ਰਹੈ ਨ ਭਰੀਐ ਪਾਈਐ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੫

ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਮੇਰਾ ਚੰਗਾ ਬਣੇ। ਪੁੰਨ ਕਰਕੇ
 ਵੀ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੰਨੇ ਗਏ ਕਿ ਆਹ ਮੈਂ ਕੀਤਾ।
 ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਜ਼ੀਰੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ
 ਸੰਗਤ -

ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

ਅੰਗ - ੧੧੦੨

ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹਦੀ 28 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਸੀ। ਰਾਤ
 ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹਨੂੰ ਨੀਂਦ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਘਰਵਾਲੀ
 ਸੁੱਤੀ ਪਈ ਹੈ, ਬੱਚਾ ਸਾਲ ਕੁ ਦਾ ਹੈ, ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੈ।
 ਇਸ ਨੇ ਪਰਕਰਮਾ ਕੀਤੀ, ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ
 ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਮੁਸਾਫਰ ਬਣ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ,
 ਜੀਉਂਦੇ ਜੀਅ ਤਿਆਗ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਇਹ ਤੁਰ
 ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਸਿਧਾਰਥ ਚੱਲ ਪਿਆ,
 ਹੁਣ ਇਹ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਕਿਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਚੱਲ ਪਿਆ।
 ਮਨ 'ਚ ਵੈਰਾਗ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਵੈਰਾਗ ਤੋਂ ਬਗੈਰ -

ਨਾ ਮੈਂ ਜੋਗ ਧਿਆਨ ਚਿਤੁ ਲਾਇਆ ॥

ਬਿਨੁ ਬੈਰਾਗ ਨ ਛੁਟਸਿ ਮਾਇਆ ॥ ਅੰਗ- ੩੨੯

ਭਾਵੇਂ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨਾ ਕੁਛ ਕਰੀ ਜਾਈਏ-

ਲੋਕ ਪਚਾਰਾ ਕਰੈ ਦਿਨੁ ਰਾਤਿ ॥

ਬਾਹਰਿ ਭੇਖ ਅੰਤਰਿ ਮਲੁ ਮਾਇਆ ॥

ਛਪਸਿ ਨਾਹਿ ਕਛੁ ਕਰੈ ਛੁਪਾਇਆ ॥

ਬਾਹਰਿ ਗਿਆਨ ਧਿਆਨ ਇਸਨਾਨ ॥

ਅੰਤਰਿ ਬਿਆਪੈ ਲੋਭੁ ਸੁਆਨੁ ॥ ਅੰਗ- ੨੬੭

ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਲੋਭ ਰੂਪ ਕੁੱਤਾ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੱਕਰਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਸਤੇ, ਹੁਣ ਵੈਰਾਗ ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿੰਨਾਂ ਕੁਛ ਕਰ ਲਵੇ -

ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀ ਭਗਵੰਤ ॥

ਅੰਗ- ੨੫੩

ਅਤਿ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਹੋਵੇ, ਕੁਲੀਨ ਹੋਵੇ, ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਪਰ ਨਹੀਂ -

ਬੰਦੇ ਸੇ ਜਿ ਪਵਹਿ ਵਿਚਿ ਬੰਦੀ ਵੇਖਣ ਕਉ ਦੀਦਾਰੁ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੫

ਦੇਵਤਿਆ ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ਦੁਖ ਭੂਖ ਤੀਰਥ ਕੀਏ ॥

ਅੰਗ- ੩੫੮

ਕਿੰਨਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਦੁਖ-ਭੁੱਖ ਸਹਾਰੀਆਂ, ਤਪ ਕੀਤੇ। ਉਹ ਸਾਧਨ ਪੱਖ ਹੈ, ਕਰਮ ਆਪਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪਾਸਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਇਥੇ ਗੁ. ਨਿਰਮਲ ਡੇਰਾ ਹਿਰਦਾਪੁਰ ਖੋੜੀ ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਬਾਬਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਪਿਛਲੇ ਦੇ ਢਾਈ ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਹ ਆਏ ਸੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਾਸਤੇ। ਸਾਧਨ ਕਰਨ ਪਹਾੜਾਂ ਤੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਬਾਰਿਸ਼ ਪੈ ਗਈ, ਇਥੇ ਆ ਗਏ। ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਰਹਿਣੈ। ਜਗ੍ਹਾ ਨੇ ਖਿੱਚ ਪਾਈ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਲੰਘ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਮਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਇਥੇ ਬੈਠੇ ਨੇ। ਉਪਾਸਨਾ ਦੀ ਗੱਲ, ਪ੍ਰੈਕਟੀਕਲ ਰੂਪ 'ਚ। ਰਾਤ ਦੇ ਇਕ ਵਜੇ ਸਾਵਧਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। 1.00 ਵਜੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਕੇ। ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੂੰ -

ਸਤਿਗੁਰੁ ਜਾਗਤਾ ਹੈ ਦੇਉ ॥ ਅੰਗ- ੪੭੯

ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਾਰੀ ਸਫਾਈ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਆਓ, ਆਪਣੇ ਸਿੰਘਾਸਨ ਦੇ ਉਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਵੋ। ਕਿੱਡੀ ਉਪਾਸਨਾ ਹੈ। ਸਵੇਰ ਦੇ 8 ਵਜੇ ਤੱਕ। ਕਿੰਨੇ ਘੰਟੇ ਹੋ ਗਏ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਹੀ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਲਓ। ਲਗਾਤਾਰ ਉਪਾਸਨਾ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਸਮਝ ਕੇ -

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ

ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ ॥

ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ

ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮਤੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ ॥

ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ,

ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ ॥

ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ

ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ ॥

ਉਪਾਸਨਾ, ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਸਨਮੁਖ ਰੱਖ ਕੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਦਿਨ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਅਸੀਂ ਸੰਥਿਆ ਲੈ ਰਹੇ ਸੀ, ਗਿਆਨੀ ਜੀ ਤੋਂ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਹ ਤੁਕ ਪੜ੍ਹੋ -

ਜੋ ਦੀਸੈ ਗੁਰਸਿਖੜਾ

ਤਿਸੁ ਨਿਵਿ ਨਿਵਿ ਲਾਗਉ ਪਾਇ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੭੬੩

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਚਰਨ ਫੜੋ। ਉਹਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਝੁੱਕੋ। ਚਰਨ ਧੂੜ ਪਵਿੱਤਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਉਪਾਸਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਵਿਗਿਆਨ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਉਹ ਨਿਰਾਕਾਰ ਸਾਰੇ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਗੌਤਮ ਬੁੱਧ ਸਿਧਾਰਥ ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਹਨੂੰ ਮਹਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਐਨੀ ਸਾਧਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਦਰਖਤ ਥੱਲੇ ਆਸਨ ਲਾ ਲਿਆ। ਐਨੀ ਸਾਧਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਕਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਐਸੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਫਰੀਦਾ ਤਨੁ ਸੁਕਾ ਪਿੰਜਰੁ ਥੀਆ ਤਲੀਆਂ ਖੁੰਡਹਿ ਕਾਗ ॥ ਅਜੈ ਸੁ ਰਬੁ ਨ ਬਾਹੁਤਿਓ ਦੇਖੁ ਬੰਦੇ ਕੇ ਭਾਗ ॥

ਅੰਗ - ੧੩੮੨

ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ (ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ) ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਉਸ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਸਾਧਨ ਪੱਖ ਦੇ, ਜਦੋਂ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਕੀ ਦੇ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸਰੀਰ ਸੁੱਕਿਆ ਪਿਆ ਹੈ, ਲਾਈਟਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਕੋਈ ਰੋਸ਼ਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦੇ, ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਵਗਦਾ-ਵਗਦਾ, ਚਰਨਾਂ ਤੱਕ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਸਾਰੇ ਵਸਤਰ ਭਿੱਜ ਜਾਂਦੇ। ਐਨਾ ਵੈਰਾਗ ਸੀ, ਸਰੀਰ ਸਾਧਨ ਪੱਖ 'ਚ ਐਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲਾਇਆ। ਕਿੰਨਾ ਤੇਜ ਵਧਿਆ।

ਇਕ ਵਾਰ ਬੀਬੀਆਂ ਵਿਆਹ 'ਚ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੈਦਲ ਹੀ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਉਹ ਬੀਬੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਇਸ ਮਹਾਤਮਾ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਜੋ ਇਹਦੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬ ਲਿਆਇਆ। ਬੀਬੀਆਂ ਦੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਸੀ - ਕਿ ਫਕੀਰਾ, ਇਉਂ ਨਾ ਕਰ। ਤਨ ਨਾ ਸੁੱਕਾ ਇਹ ਤਾਰ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦੀ। ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗੀ -

ਨਾਨਕ ਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਸਿਮਰੀਐ ਤਿਸੁ ਦੇਹੀ ਕਉ ਪਾਲਿ ॥ ੨ ॥

ਅੰਗ- ੫੫੪

ਇਹਦੀ ਪਾਲਣਾ ਪੋਸਣਾ ਕਰ, ਜੋ ਇਹਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ। ਤਾਰ ਐਨੀ ਵੀ ਢਿੱਲੀ ਨਾ ਛੱਡ ਦੇ ਕਿ ਉਸ ਮੰਜਲ

ਤਕ ਤੈਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾ ਨਾ ਸਕੇ। ਭਾਰਾ ਸਰੀਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਐਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੁਕਾ ਹੀ ਲਵੇ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਇਸ ਤਾਰ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਐਨੀ ਕੱਸ ਕਿ ਤਾਰ ਟੁੱਟ ਹੀ ਜਾਵੇ। ਫੇਰ ਕਹਿੰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਹੀ ਗਿਆ ਇਹ, ਭੌਰ ਉਡਾਰੀ ਹੀ ਮਾਰ ਗਿਆ, ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਐਨਾ ਨਾ ਦੁੱਖ ਦੇਹ। ਸਾਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਉਸ ਗੀਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ।

ਉਸ ਰਾਤ, ਜੋ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਦੀ ਰਾਤ ਸੀ। ਪਿੱਪਲ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ 'ਚੋਂ, ਚੰਦਰਮਾ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਮਾਂ ਇਸਦੇ ਤਨ 'ਤੇ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਾਂਤੀ ਵਰਤ ਗਈ, ਫੇਰ ਹੱਠ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਅਨੰਦ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਆ ਗਿਆ, ਖੇੜੇ 'ਚ ਆ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਬੋਧ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸੂਝ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਬੋਧੀ ਤੋਂ ਅਰਥ ਹੈ, ਅਹਿੰਸਾਵਾਦੀ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਬੋਧ ਹੋ ਜਾਣਾ - ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੁੱਖ ਨਾ ਦੇਣਾ। ਅਹਿੰਸਾ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਇਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਵਾਚਕ ਹੈ। ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾਉਣ ਵਾਸਤੇ, ਫੇਰ ਇਹਨੂੰ ਗਿਆਨ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਇਹਨੇ ਸਾਰੇ ਤਿੱਬਤ 'ਚ, ਚੀਨ, ਜਪਾਨ 'ਚ, ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਤ ਵਿਚਾਰ ਦਿਤੇ। 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਰਾਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਆਈ ਬਣ ਗਏ। ਬੜਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ, 80 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ ਸਰੀਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤਿਆਗ ਕੀਤਾ।

ਸੋ ਆਪਾਂ ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਸਨਮੁਖ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲੇ ਕਿ-
ਬਾਲ ਜੁਆਨੀ ਅਰੁ ਬਿਰਧਿ ਫੁਨਿ ਤੀਨਿ ਅਵਸਥਾ ਜਾਨਿ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੨੮

ਸੋ ਇਹ ਸਤਿਸੰਗ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਹੈ। ਸਤਿਸੰਗ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਾਂ ਇਕ ਸਬਕ ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਆਪਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਾਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਐਨਰਜੀ ਹੈ। ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਕੀ ਹੈ - 'ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ'। ਜਿਹੜਾ ਦਿਨ ਤੇ ਰਾਤ ਉਸ ਨੂੰ ਜਪਦਾ ਹੈ - 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ।' ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕਹੇ ਕਿ -

ਸੁੰਨ ਮੰਡਲ ਇਕੁ ਜੋਗੀ ਬੈਸੇ ॥
ਨਾਰਿ ਨ ਪੁਰਖੁ ਕਹਹੁ ਕੋਊ ਕੈਸੇ ॥

ਅੰਗ - ੬੮੫

ਇਹ ਹੈ ਸ਼ਬਦ, ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਆਵਾਜ਼। ਜਿਹੜਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਮਾਤਾ ਜੀਤੋ ਜੀ ਨੂੰ, ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ। ਪੁਸਤਕ ਹੈ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ 'ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ'। ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ। ਇਕ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਪੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਵਿਚਾਰ 'ਚ ਲਿਆਇਓ ਉਸਨੂੰ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕਮਾ ਲਿਆ, ਕਿੱਡੇ ਵੱਡੇ ਫੇਰ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਸਿੱਧ ਹੋਏ। ਤ੍ਰਿਕਾਲਦਰਸ਼ੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਹੈ, ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ, ਸਾਰਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆ

ਗਿਆ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ! ਇਹ ਸਮਾਂ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ, ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ। ਇਹ ਅਵਸਥਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੰਦਰਲਾ ਰਸਤਾ ਤਹਿ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਸ ਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਕਿਹਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਦਸ ਨਾਂ ਦਿਤੇ ਸੀ ਜਦੋਂ ਇਹਦਾ ਟਾਈਟਲ ਲੈਣ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਦਿੱਲੀ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੱਗੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾਂ ਤਾਂ ਆਪਾਂ ਇਹਦਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਹੀ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਦਸ ਨਾਂ ਸੀ, ਉਥੇ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖੇ, ਉਹਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕ ਮਾਰਕ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਏਧਰੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਸੀ, ਉਹ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਸ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਹੋਈ। ਇਹਦਾ ਨਾਮ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰੱਖਿਆ। ਇਹ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਜਿਥੇ ਜਾ ਕੇ 'ਏਕੋ ਬ੍ਰਹਮ ਦੁਤੀਆ ਨਾਸਤਿ।' -

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪੁਭ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥

ਅੰਗ- ੮੪੬

ਉਸ ਅਵਸਥਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਟਾਈਟਲ ਪੇਜ ਬਹੁਤ ਸੋਹਣਾ ਹੈ ਇਸਦਾ। ਜਿਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਹਰ ਕੋਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ। ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ। ਇਹ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਟਾਈਟਲ 'ਤੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਇਹਦੇ ਅੰਦਰ ਜਿਹੜੇ ਬਚਨ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਕਮਾਈਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਅਨੁਭਵ 'ਚੋਂ ਆਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੋ ਬੜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। 21 ਸਾਲ ਤੋਂ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਪੁਰਵਕ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਹੀਏ ਕਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੀਏ। ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੰਵਾਰ ਹੁੰਦਾ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਕੀ ਸੰਵਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ, ਸਮਝਾ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ, ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਨਾਮ ਨਾਲ ਇਹ ਜੋੜਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਅੰਦਰ ਹੈ, ਨਾਮ 'ਚ ਸਥਿਤੀ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸਾਧੂ ਕੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਨਾਮ ਦੀ ਹੀ ਦਵਾਈ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਇੱਕੋ ਹੀ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦੇਣੀ -

ਪੂਤਾ ਮਾਤਾ ਕੀ ਆਸੀਸ ॥
ਨਿਮਖ ਨ ਬਿਸਰਉ ਤੁਮੁ ਕਉ ਹਰਿ ਹਰਿ
ਸਦਾ ਭਜਹੁ ਜਗਦੀਸ ॥

ਅੰਗ- ੪੯੬

ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕੀ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਦਵਾਈ ਦਿਤੀ।

ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਮੇ ਕਉ ਸਾਧੂ ਦੀਆ ॥

ਅੰਗ- ੧੦੧

ਸੰਤਨ ਮੇ ਕਉ ਪੁੰਜੀ ਸਉਪੀ ਤਉ ਉਤਰਿਆ ਮਨ ਕਾ ਧੋਖਾ ॥
ਧਰਮ ਰਾਇ ਅਬ ਕਹਾ ਕਰੈਗੋ ਜਉ ਫਾਟਿਓ ਸਗਲੋ ਲੇਖਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੧੪

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਿਹ ॥

ਰੁਹਾਨੀਅਤ ਦਾ ਮਾਰਗ (ਭਾਗ-2)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੁ. ਮਿਸ਼ਨ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਦਸੰਬਰ 2016 ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-47)

ਇਕ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਹੋਏ ਨੇ, ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਤੋਂ ਤੀਸਰੇ ਥਾਂ 'ਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਅਉਲੀਆ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਅੱਜ ਸਟੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਗੱਡੀਆਂ ਚਲਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਪ ਦੇ ਕੋਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਰੀਦ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਜੋ ਰਾਜ ਕਵੀ ਸੀ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਰਾਜਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਰਿਹਾ, ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਸੀ। ਬਦਾਈਂ ਦਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਹੁਤ ਸਮਾਨ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਨਜ਼ਰਾਨੇ ਮਿਲੇ ਹੋਏ ਸੀ ਰਾਜਿਆਂ ਤੋਂ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਠ ਭਰ ਕੇ ਸਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਘਰ ਨੂੰ ਜਿਸ ਵਕਤ ਆਇਆ, ਪੀਰ ਰੁਕਸਤੀ ਲੈ ਕੇ। ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਓਧਰ ਇਕ ਕੌਤਕ ਵਰਤਿਆ ਕਿ ਬਦਾਈਂ ਦਾ ਹੀ ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ, ਨਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਅਉਲੀਏ ਕੋਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਉਲੀਆ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਬੰਦਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ, ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਇਕ ਪੈਸਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਪੈਦਲ ਚੱਲ ਕੇ ਆਇਆ ਹਾਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ, ਦੇਖ ਬਈ ਪਿਆਰਿਆ! ਪੈਸੇ ਵਗੈਰਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਜੋ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਨਾ ਅਸੀਂ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਰਾ ਹੀ ਖਰਚ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਵੜਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਗਰੀਬ ਜਨਤਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਜੋ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਆਏਗਾ ਤੂੰ ਲੈ ਲਈਂ। ਕਹਿੰਦਾ ਠੀਕ ਹੈ ਜੀ।

ਦੂਸਰਾ ਦਿਨ ਆਇਆ, ਕੋਈ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਹੀ ਨਾ ਆਇਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਮੇਰੀ ਲੜਕੀ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇ ਦਿਓ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਨਾ ਭਾਈ! ਸਾਧੂ-ਸੰਤ ਉਧਾਰਾਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਬਦਨਾਮੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਧਾਰ ਨਾ ਮੋੜੋ ਜੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਪੈਰਾਂ ਦਾ ਜੋੜਾ ਹੈ ਇਹ ਲੈ ਜਾ ਤੂੰ। ਤੇਰੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਆ ਜਾਏਗਾ।

ਜੋੜਾ ਲਾਹ ਦਿਤਾ।

ਆਪ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਹੋ ਗਏ।

ਜੋੜਾ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਤੁਰ ਬਦਾਈਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਆਇਆ, ਉਥੇ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਮੈਂ ਵੀ ਬਦਾਈਂ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਕਾਫਲਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਰਲ ਗਿਆ। ਇਕ

ਦਿਨ ਗੱਲ ਕਰੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਜਿਹੜਾ ਪੀਰ ਹੈ ਨਾ ਨਿਜ਼ਾਮੂਦੀਨ ਚਲਾਕ ਬੜਾ ਹੈ ਇਹ।

ਗੁਰੂ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਕਦੇ ਵੀ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਰਦਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਾੜੀ ਬਾਤ ਤਾਂ ਕਦੇ ਸੁਣੇ ਹੀ ਨਾ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਤ ਸੁਣਨ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਮਰ ਜਾਣਾ ਅੱਛਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਇਹ ਗੱਲ ਕਰੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਤਕਲੀਫ ਹੋਈ ਉਸ ਮੁਰਸ਼ਦ ਤੋਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲ। ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਵਾ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਨ ਨਾ ਦਿਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਹ ਜੁੱਤੀ ਦੇ ਦਿਤੀ।

ਜੁੱਤੀ ਦਿਖਾ ਦਿਤੀ।

ਜੁੱਤੀ ਲਈ, ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਨੇ, ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਲਾਈ, ਮਸਤਕ ਨਾਲ ਲਾਈ, ਸਿਰ 'ਤੇ ਰੱਖ ਲਈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਓਏ ਤੈਨੂੰ ਤਾਂ ਬੇਮੁੱਲੀ ਦਾਤ ਮਿਲ ਗਈ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਪੀਰ ਨੇ ਦਿਤੀ ਹੈ ਤੂੰ ਤਾਂ ਨਾ-ਸੁਕਰਾ ਹੈਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿੰਨੇ ਦੀ ਹੈ? ਦੇ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ? ਆਨੇ ਦੀ ਹੋਣੀ, ਦੁਆਨੀ ਦੀ ਹੋਣੀ। ਐਨੇ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਣੀ ਹੈ।

ਜਦ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੀ ਗਊ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ।

ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਦੇ-ਦੇ, ਮੈਂ ਮੁੱਲ ਪਾ ਦਿੰਦਾਂ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾ ਦੇ, ਲੈ-ਲੈ ਜੁੱਤੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਖੱਟਿਆ ਹੋਇਆ ਧਨ, ਉਠਾਂ 'ਤੇ ਲੱਦੇ ਹੋਏ ਸੋਨੇ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਬਰਤਨ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੈ-ਲੈ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜੋੜਾ ਦੇ-ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪਿਆਰਿਆ, ਮੁੱਲ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਫੇਰ ਵੀ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਦਿਤੀ।

ਇਹ ਕੋਈ ਖੇਡਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀਆਂ। ਸਿੱਖ ਬਣਨਾ, ਮੁਰੀਦ ਬਣਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ। ਇਹਦੇ ਵਿਚ ਗਿਣਤੀ ਮਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ -

ਆਸਕੁ ਏਹੁ ਨ ਆਖੀਐ ਜਿ ਲੇਖੈ ਵਰਤੈ ਸੋਇ ॥

ਅੰਗ- 828

ਲੇਖਿਆਂ ਵਾਲੇ ਆਸਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ -

ਸਲਾਮੁ ਜਬਾਬੁ ਦੋਵੈ ਕਰੇ ਮੁੰਢਹੁ ਘੁਥਾ ਜਾਇ ॥

ਨਾਨਕ ਦੋਵੈ ਕੁੜੀਆ ਥਾਇ ਨ ਕਾਈ ਪਾਇ ॥ ਅੰਗ - 828

ਸਲਾਮ ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ

ਕਰਦੇ। ਆਸ਼ਕ ਓਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰ ਲਾਹ ਕੇ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਆਪਣਾ ਆਪਾ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਵੇਚ ਦੇਵੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੇ।

ਜੋੜਾ ਲੈ ਕੇ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ ਦਿੱਲੀ ਵਾਪਸ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਅਉਲੀਏ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਖੁਸਰੋ! ਤੈਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿਤੀ ਸੀ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ, ਤੂੰ ਰਾਹ 'ਚੋਂ ਮੁੜ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਭੁੱਲ ਹੋਈ। ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਬੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ, ਆਪਣਾ ਜੋੜਾ ਭੇਜ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਕਿੰਨਾ ਪੀਰ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੋਣਾ। ਤਿਆਗ ਕਿੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਦਿਤੀ। ਪੀਰ ਦੇ ਜੋੜੇ ਬਦਲੇ। ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਰੋਮ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੋ ਜਹਾਨ ਮੁੱਲ ਦੇਣਾ ਵੀ ਸਸਤਾ ਹੀ ਹੈ -

*ਦੀਨ ਦੁਨੀਆ, ਦਰ ਕਮੰਦੇ, ਅੰ ਪਰੀ ਰੁਖਸਾਰਿ ਮਾ।
ਹਰ ਦੇ ਆਲਮ ਕੀਮਤੇ ਯਕ ਤਾਰੇ ਮੁਏ ਯਾਰਿ ਮਾ।*

ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀਰ ਨੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰ ਲਈ ਤੇ ਕਿ ਕੀਹਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਜਾਈਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ 32 ਚੇਲੇ ਸੀ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਚੜ੍ਹਦਾ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਪਿਆਰਓ! ਆਪਾਂ ਕਦੇ ਦਿੱਲੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀ। ਹੁਣ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖਣੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ 'ਚ ਵੜ ਗਏ, ਜਾ ਕੇ ਵੇਸਵਾਵਾਂ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਅਧਰਮ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ। ਸਾਰੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਪੀਰ ਜੀ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਚਲਦੇ। ਵਧੀਆ-ਵਧੀਆ ਬਜ਼ਾਰ ਨੇ ਆਹ ਕਿਹੜੇ ਬਜ਼ਾਰ 'ਚ ਵੜ ਗਏ। ਦੇਖਦੇ-ਦੇਖਦੇ ਇਕ ਵੇਸਵਾ ਜੁਆਨ ਜਿਹੀ ਹੈ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਠਹਿਰ ਗਏ, ਪੌੜੀਆਂ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ। ਜਾ ਕੇ ਐਸੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੀ, ਸੁਰਤ ਬਦਲ ਦਿਤੀ ਉਹਦੀ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਬਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਜੀ ਗਏ ਸੀ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਚ, ਸੁਰਤ ਬਦਲ ਦਿਤੀ ਸੀ ਉਹਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਨਾਲ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਬੇਟੀ! ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਤੱਕ ਕੰਮ ਹੈ ਬੜਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਤੂੰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈਂ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਦੱਸੋ, ਅੱਬਾ ਜਾਨ! ਜੋ ਕਹੋਗੇ ਮੈਂ ਕਰਾਂਗੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਆਹ ਮੇਰੇ 32 ਚੇਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਠਾ ਸਕਦੀ ਹੈਂ? ਕੋਈ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਡਰਾਮਾ ਰਚ, ਕੋਈ ਐਹੋ ਜਿਹਾ ਜਾਲ ਰਚ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸਾਰੇ ਨੱਠ ਜਾਣ। ਕਹਿੰਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ। ਪਰ ਮੇਰੀ ਗੁਸਤਾਖੀ ਮੁਆਫ ਕਰਿਓ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਠੀਕ ਹੈ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਆਰਾਮ ਨਾਲ ਬੈਠ ਜਾਓ। ਮੈਂ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਇਹ ਬੰਦੇ, ਸਵੇਰੇ ਤੱਕ ਇਕ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗਾ ਇਥੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਾਹਰ, ਬਾਹਰ

ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਉਲੀਆ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਥੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਹੀ ਸੇਵਾ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂਗੀ। ਬਾਕੀ ਬੰਦੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ, ਰੋਕ ਦਿਓ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਜਾਓ ਜਾ ਕੇ ਇਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਰਾਬ ਲੈ ਕੇ ਆਓ। ਮੂੰਹ ਉਡ ਗਿਆ ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ ਕਿ ਆਹ ਕੀ ਪੀਰ ਜੀ ਕਰਨ ਲਗ ਗਏ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਆ ਗਿਆ, ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਫੇਰ ਭੇਜ ਦਿਤੇ, ਜਾਓ ਹੋਰ ਲਿਆਓ। 15-16 ਖਿਸਕ ਗਏ ਕਿ ਐਵੇਂ ਭੁਲੇਖੇ 'ਚ ਰਹੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਪੀਰ ਬਿਲਕੁਲ ਕੱਚਾ ਪੀਰ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਰਾਤ ਦੇ ਦਸ ਵਜ ਗਏ। ਜਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਹਜ਼ੂਰ! ਦੋ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਖਿਸਕ ਗਏ ਸਾਰੇ। ਕਹਿੰਦੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਠਾਓ।

ਚਾਰ ਵਜੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਤੀ ਕਿ ਇਕ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਇਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੱਢੋ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਹਜ਼ੂਰ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਹੱਥ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਮਾਰਨਾ ਪੈਣੈ, ਕੁੱਟਣਾ ਪੈਣੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਕੁੱਟੋ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਨੌਕਰ ਸੀ ਉਹ ਕੁੱਟਣ ਲੱਗ ਗਏ, ਕਹਿੰਦੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈਂ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਜਾਂਦਾ ਨੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਤੱਕ ਧੱਕੇ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਥੇ ਫੇਰ ਖੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਫੇਰ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫੇਰ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਤੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਕੇ ਸੁੱਟ ਆਓ। ਕੁੱਤੇ ਵਾਂਗਣ ਧੂਹ ਕੇ ਸੁੱਟ ਆਂਦਾ। ਫੇਰ ਆ ਗਿਆ, ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਮਹਾਰਾਜ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀਰ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਉਹ ਖੁਸਰੋ! ਜਿਥੇ 31 ਗਏ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਗਿਆ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿਤਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਪੀਰ ਜੀ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਸੀ, ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਪੀਰ ਜੀ! ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਥਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂ ਕਿੱਥੇ? ਜੇ ਮੇਰਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਚਲਿਆ ਜਾਵਾਂ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਹੈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ -

ਧਾਰਨਾ - ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ ਕੋਈ।

ਮੇਰਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਏਕੋ ਮਾਲਕਾ।

ਕਿਸ ਹੀ ਕੋਈ ਕੋਇ ਮੰਵ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕੁ ਤੂ ॥

ਕਿਉ ਨ ਮਰੀਜੈ ਰੋਇ ਜਾ ਲਗੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੭੯੨

ਦੇਹਰਾ॥ ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕੋਊ ਛਾਡਿਕੈ।

ਗਹਿਓ ਤੁਹਾਰੇ ਦੁਆਰ।

ਬਾਹਿ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਸੀ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਦਸ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਜਾਵਾਂ?

ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਤਰੇ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਪੀਰ ਦੇ ਜਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਖੁਸ਼ਰੋ! ਤੇਰੇ 'ਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਬਖਸ਼ ਦਿਤੇ।

ਸੋ ਇਹ ਕਸਵੱਟੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਸਵੱਟੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹਦੇ 'ਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਸਭ ਕੁਛ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ 'ਤੇ ਕਸਵੱਟੀ ਲਗ ਗਈ। ਬਾਰਿਸ਼ ਪੈਣ ਲੱਗ ਗਈ। ਸਰਦੀਆਂ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਹੈ। ਛਾਛੜੇ ਦਾ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹਵਾ ਠੱਕਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਬਹੁਤ। ਐਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ ਛਰਾਟਾ ਅੰਦਰ ਆਇਆ, ਵਰਾਂਡੇ 'ਚ ਜਿਥੇ ਅੱਗ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅੱਗ ਬੁਝ ਗਈ। ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਆਪਣੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਉਠਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਵਾਂ। ਜਦੋਂ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਅੱਗ ਕੋਲ, ਉਹ ਗਿੱਲੀ ਸੁਆਹ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਧਰਤੀ ਨਿਕਲ ਗਈ ਪੈਰਾਂ ਥੱਲੋਂ। ਚੱਕਰ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਐਨੇ ਭਾਗ ਹਾਰ ਗਏ ਮੇਰੇ ਤੇ ਚੌਵੀਂ ਸਾਲ ਤੇ ਚੌਦਾਂ ਸਾਲ, 38 ਸਾਲ ਦੀ ਜੇ ਮਿਹਨਤ ਹੈ, ਅੱਜ ਜੇ ਪੀਰ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਨਾ ਮੈਂ ਕਰਾ ਸਕਿਆ। ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਣ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ। ਜੇ ਪੀਰ ਨਰਾਜ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਗਿਆ ਆਇਆ ਸਭ ਕੁਛ -

ਗੁਰ ਪੀਰਾਂ ਕੀ ਚਾਕਰੀ ਮਹਾਂ ਕਰਤੀ ਸੁਖ ਸਾਰੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੨

ਹੱਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਔਖੀ ਹੈ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਰਾਦਾ ਕਰਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਵਾਂ ਤੇ ਅੱਗ ਲੈ ਕੇ ਆਵਾਂ। ਉਸ ਵਕਤ ਬੜੇ ਮਨ ਵਿਚ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਮੀਂਹ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸ਼ਹਿਰ ਦੂਰ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਹੈ ਡੇਰਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਕਰਕੇ -

ਭਿਜਉ ਸਿਜਉ ਕੰਬਲੀ ਅਲਹ ਵਰਸਉ ਮੇਹੁ ॥

ਜਾਇ ਮਿਲਾ ਤਿਨਾ ਸਜਣਾ ਤੁਟਉ ਨਾਹੀ ਨੇਹੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੭੯

ਧਾਰਨਾ - ਮੇਰੀ ਟੁੱਟੇ ਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੀ ਡੋਰੀ,

ਭਿਜ ਭਾਵੇਂ ਜਾਵੇ ਕੰਬਲੀ।

ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਮੀਂਹ ਪੈਂਦੇ 'ਚ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੇ ਨੇ। ਹਨ੍ਹੇਰ ਘੁੱਪ ਹੈ ਗਲੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਇਕ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਚੀਥਾਂ 'ਚੋਂ ਕੁਝ ਚਾਨਣਾ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ।

ਜਾ ਕੇ ਦਸਤਕ ਦਿਤੀ। ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਕੌਣ? ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਕੋਈ ਬੀਬੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੇਟੀ! ਮੈਂ ਫਰੀਦ ਹਾਂ, ਪੀਰ ਜੀ ਦਾ ਅਧਨਾ ਜਿਹਾ ਮੁਰੀਦ, ਮੈਨੂੰ ਕੰਮ ਹੈ ਬੇਟੀ ਤੇਰੇ ਤੱਕ।

ਸਖਤ ਹੋ ਗਈ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਫਰੀਦਾ! ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ ਪੀਰਾਂ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਨਰਕਾਂ ਦਾ ਜਿਹਨੇ ਟਿਕਟ ਲੈਣਾ ਹੋਵੇ -

ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥

ਅੰਗ - ੬੪੨

ਇਥੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਘਰ ਮੂਹਰੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੈਂ ਤੂੰ, ਤੇਰਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀ ਕੰਮ? ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਬੇਟੀ ਨੀ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਬੇਟਾ! ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ।

ਇਕ ਦਮ ਆਈ ਬੜੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਤੂੰ ਤੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈਂ ਸੌਣ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ, ਅੱਗ ਬੁੱਝ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਅੱਗ ਦਾ ਕੋਲਾ ਦੇ-ਦੇ। ਮੈਂ ਅੱਗ ਜਾ ਕੇ ਜਲਾ ਲਵਾਂ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਆਹ ਮੀਂਹ ਪੈਂਦੇ 'ਚ, ਜੇ ਠਹਿਰ ਕੇ ਨ੍ਹਾਹ ਲਊਗਾ ਤਾਂ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦੈ। ਕਹਿੰਦਾ, ਨਹੀਂ ਬੀਬੀ! ਸਾਡੇ ਨੇਮ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਸਾਡਾ ਨੇਮ ਟੁੱਟ ਗਿਆ, ਸਭ ਕੁਛ ਜਾਂਦਾ ਰਹੇਗਾ। ਇਕ ਗਲਤੀ ਕਰ ਲਈਏ, ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਸੋ ਇਹ ਪੀਰਾਂ ਤੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਤੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਦੇ ਦੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਫੇਰ ਅੱਗ ਮੁਫਤ ਤਾਂ ਮਿਲਣੀ ਨਹੀਂ ਨਾ?

ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ -

ਤਨ ਗੰਦੜੀ ਦੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ,

ਹਰਿ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਖਾਨ।

ਸਿਰ ਦਿਤਿਆ ਜੇ ਹਰਿ ਮਿਲੇ

ਤਾਂ ਵੀ ਸਸਤਾ ਜਾਣ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਬੇਟੀ! ਜੇ ਮੇਰਾ ਸਿਰ ਵੀ ਤੂੰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੇਂ ਉਹ ਵੀ ਮੈਂ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਨੂੰ ਇੱਕ ਅੰਗ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ।

ਹੁਕਮ ਕਰ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਅੱਖ ਦਾ ਡੋਲ੍ਹਾ ਕੱਢ ਦੇ। ਛੁਰੀ ਮੰਗਾ ਲਈ ਤੇ ਪਲੇਟ ਮੰਗਾ ਲਈ। ਅੱਗੇ ਅੱਖ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕੱਢਣਾ, ਆਪੇ ਕੱਢ।

ਬੜਾ ਔਖਾ ਹੈ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ! ਬਚਨ ਕਰ ਲੈਣੇ ਸੁਖਾਲੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਐਸਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਧਾਰਨਾ - ਡੇਰਾ ਨੀਂ ਜਿੰਦੇ, ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ।

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੋਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

ਅੰਗ- ੧੪੧੨

ਉਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਨੇ ਝਟਕਾ ਮਾਰਿਆ, ਡੋਲ੍ਹਾ ਕੱਢ ਕੇ ਪਲੇਟ 'ਚ ਰੱਖ ਦਿਤਾ। ਦਸਤਾਰ ਪਾੜੀ ਪਾੜ ਕੇ ਅੱਖ ਦੇ ਉਤੇ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਅੱਗ ਲੈ ਲਈ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਆ ਕੇ, ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰੀ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੈਂ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਕੇ ਆਪ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਇਆ। ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਨੇ, ਸਭ ਗੱਲ ਜਾਣਦੇ ਨੇ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਮੈਨੂੰ ਹਰ ਵਕਤ ਦੇਖਦੇ ਨੇ। ਜਿਹਨੂੰ ਐਨੀ presence ਹੋਵੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਤੇ, ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ। ਦੂਜਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦੇ।

ਸੋ ਜਿਸ ਵਕਤ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪੀਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਰੀਦ ਕਿੱਥੇ ਹੈ? ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ?

ਕਹਿੰਦੇ, ਮਹਾਰਾਜ! ਬੈਠਾ ਹੈ ਉਹ।

ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੁਲਾਓ ਉਸ ਨੂੰ?

ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, ਕਹਿੰਦੇ, ਫਰੀਦ! ਅੱਖ ਬੰਨ੍ਹੀਂ ਐ ਬਈ?

ਜੇ ਅੱਖ ਦੁਖਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਚ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਅੱਖ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪੀਰ ਜੀ! ਅੱਖ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਫੇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ ਪੱਟੀ ਆਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੰਨ੍ਹੀਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਗਈਆਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹੀਦਾ ਹੁੰਦੇ।

ਪੱਟੀ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿਤੀ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੋਲ੍ਹਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਰਸ਼ਦ 'ਨੇ ਉੱਠ ਕੇ ਜੱਫੀ 'ਚ ਲੈ ਲਿਆ ਫਰੀਦ ਨੂੰ। ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਰਿੱਧੀਆਂ-ਸਿੱਧੀਆਂ, ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨ ਸਾਰਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਣਾ ਦਿਤਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਐਸੀ ਅਵਸਥਾ ਹੋ ਗਈ, ਦਿੱਬਯ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਹ ਅੱਖ ਮਿਲ ਗਈ -

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥

ਅੰਗ- ੪੦੭

ਐਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਿਹੜਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ -

ਧਾਰਨਾ - ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਓ ਵੇਖ ਲਿਆ,

ਜਿਹੜਾ ਰੱਬ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦਿਸਦਾ।

ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਜਿਹੜਾ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਨਾ ਦੇਵੀਆਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੂੰ -

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥
ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ ॥
ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥
ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥

ਅੰਗ- ੭

ਏ ਨੇੜਹੁ ਮੇਰਿਹੋ ਹਰਿ ਤੁਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਧਰੀ
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ॥
ਹਰਿ ਬਿਨੁ ਅਵਰੁ ਨ ਦੇਖਹੁ ਕੋਈ ਨਦਰੀ ਹਰਿ ਨਿਹਾਲਿਆ ॥
ਏਹੁ ਵਿਸੁ ਸੰਸਾਰੁ ਤੁਮ ਦੇਖਦੇ
ਏਹੁ ਹਰਿ ਕਾ ਰੂਪੁ ਹੈ ਹਰਿ ਰੂਪੁ ਨਦਰੀ ਆਇਆ ॥

ਅੰਗ- ੯੨੨

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧੋਰ ਬਿਨਾਸੁ ॥ ਹਰਿ
ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੋਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ ॥ ੧ ॥

ਅੰਗ - ੨੯੩

ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਦਿਸਦਾ ਕੀ ਹੈ? ਜਿੱਧਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ-

ਤੂੰ ਆਦਿ ਪੁਰਖੁ ਅਪਰੰਪਰੁ ਕਰਤਾ
ਤੇਰਾ ਪਾਰੁ ਨ ਪਾਇਆ ਜਾਇ ਜੀਉ ॥
ਤੂੰ ਘਟ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਸਰਬ ਨਿਰੰਤਰਿ
ਸਭ ਮਹਿ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ਜੀਉ ॥

ਅੰਗ - ੪੪੮

ਹਰੇਕ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚ ਓਹੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਵਿਆਪਦਾ ਨਜ਼ਰ ਕਰਾ ਦਿਤਾ, ਗੁਰੂ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੯੧

ਗੁਰੂ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਜਿਹੜਾ ਆਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਘਰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ।

ਮਨ ਮਹਿ ਆਪਿ ਮਨ ਅਪੁਨੇ ਮਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੯

ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿ ਜਨੁ ਜਨ ਮਹਿ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਅੰਗ - ੨੮੯

ਖੋਜਦੇ-ਖੋਜਦੇ ਤੱਤ ਦੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਐਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦੇ। ਸੋ ਉਹ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਿਖਾ ਦੇਣਾ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ ॥

ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦ ਨੀਸਾਣੁ ॥

ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ ॥

ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤੁ ਤਹ ਸਾਚਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਉਹ ਸੁਲਤਾਨ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਸਾਮ੍ਹਣੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, 'ਮੈਂ' ਮਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਿਲਕੁਲ, ਆਪ

ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ।

ਕਬੀਰ ਤੂੰ ਤੂੰ ਕਰਤਾ ਤੂ ਹੁਆ ਮੁਝ ਮਹਿ ਰਹਾ ਨ ਹੂੰ ॥
ਜਬ ਆਪਾ ਪਰ ਕਾ ਮਿਟਿ ਗਇਆ ਜਤ ਦੇਖਉ ਤਤ ਤੂ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੭੫

ਦੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਇਕੋ ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
ਸੋਈ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤੂ ਭਇਆ ਜਾ ਕਉ ਕਹਤਾ ਅਉਰੁ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੬੯

ਉਹ ਟੋਲ੍ਹਣ ਗਿਆ ਸੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਤੇ ਜਦੋਂ ਰੱਬ ਦਿਸਿਆ
'ਮੈਂ' ਰਹੀ ਨਾ -

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ ॥
ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ
ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥ ਅੰਗ- ੬੫੭

'ਮੈਂ' ਮਰ ਗਈ, ਹੁਣ ਰੱਬ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜੋ
ਸੱਚ ਸੀ ਉਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਲੇਕਿਨ ਮਾਇਆ ਦੇ
ਅਸਰ ਕਰਕੇ ਸਾਧਸੰਗਤ ਜੀ, ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵਰਤਦਾ
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਇਹ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ
ਕਿ ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਦੀ ਮੈਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਦੇਵੇ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ
ਨਜ਼ਰ ਆ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਲਈਏ, ਜਿਹਦੇ
ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਮਿਲਿਆ। ਹੁਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ
ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ। 'ਨਾਮ' ਲੈ ਲਿਆ
ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ। ਅਗਾਂਹਾਂ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?
ਅਗਾਂਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਜਿਹੜੇ ਸੋਝੀ ਵਾਲੇ ਕਹਿੰਦੇ
ਕਿ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੂੰ ਹੁਣ ਨਾਮ ਜਪੀਂ, ਜੇ ਤਾਂ ਲਗਨ ਹੈ
ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਹੀ ਜਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇ, ਫੇਰ ਨਾ ਛੱਡ।
ਨਾ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ -

ਹਾਥ ਪਾਉ ਕਰਿ ਕਾਮੁ ਸਭੁ ਚੀਤੁ ਨਿਰੰਜਨੁ ਨਾਲਿ ॥
ਅੰਗ- ੧੩੭੬

ਮੋਟਰ ਚਲਦੀ ਹੈ, ਉਹਦੀ ਧੁਨ ਦੇ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਨਾਮ
ਜਪ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਧੁਕ-ਧੁਕ ਕਰਦਾ
ਹੈ ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਓ।
ਸਾਇਕਲ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਸੱਜੇ ਪੈਰ ਨਾਲ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰੀ
ਜਾਓ, ਖੱਬੇ ਨਾਲ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਓ। ਬੈਠ ਕੇ ਭਜਨ
ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਸਾਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰੋ,
ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੋ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਨੂੰ
ਆਉਂਦਾ 'ਵਾਹਿ' ਕਰੋ, ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਸਵਾਸ ਆਉਂਦਾ 'ਗੁਰੂ'
ਕਰੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਪਦਿਆਂ-ਜਪਦਿਆਂ ਸੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੁਰਤੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੈ ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਫੇਰ ਅਨੰਦ
ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਉਸ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਸੰਤ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਮਹਾਤਮਾ
ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਭੇਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਸ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਗਲਾ
ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖ ਪਿਆਰਿਆ! ਇਥੇ ਇਹ
ਭੇਤ ਹੈ, ਇਹ ਭੇਤ ਦੀ ਗੱਲ ਤੈਨੂੰ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ
ਦਸਦਾ ਉਹਨੂੰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਿਲਕੁਲ ਕਾਬਲ ਹੋਵੇ, ਜਿਉਂਦਾ

ਮਰ ਜਾਵੇ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਭੇਤ ਦੱਸਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।
ਕਿਉਂਕਿ -

ਰਾਮ ਪਦਾਰਥੁ ਪਾਇ ਕੈ ਕਬੀਰਾ ਗਾਂਠਿ ਨ ਖੋਲੁ ॥
ਨਹੀ ਪਟਣੁ ਨਹੀ ਪਾਰਖੁ ਨਹੀ ਗਾਹਕੁ ਨਹੀ ਮੋਲੁ ॥ ੨
ਅੰਗ - ੧੩੬੫

ਚਾਰ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਦਿਤਾ। ਉਹ ਭੇਤ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ।
ਇਸ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਬੰਦਗੀ
ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅਗਲਾ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।
ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਨਾਮ ਜਪਦੇ-ਜਪਦੇ ਜੇ ਭਲਾ
ਇਸ ਜਨਮ 'ਚ ਨਾ ਵੀ ਮਿਲੇ, ਅਗਲਾ ਜਨਮ ਮਿਲੇਗਾ,
ਨਾਲ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ,
ਸਤਿਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਰਸਤੇ 'ਤੇ
ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਲੇਕਿਨ ਇਹ ਰਸਤਾ ਤਹਿ
ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਵੀ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਜ਼ਾਰ
ਜਨਮ ਵੀ ਲਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਨ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ -

ਮਮਾ ਮਨ ਸਿਉ ਕਾਜੁ ਹੈ ਮਨ ਸਾਧੇ ਸਿਧਿ ਹੋਇ ॥
ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸਿਉ ਕਹੈ ਕਬੀਰਾ ਮਨ ਸਾ ਮਿਲਿਆ ਨ ਕੋਇ ॥
ਅੰਗ- ੩੪੨

ਮਨ ਨੂੰ ਮਨਾਓ, ਜੇ ਮਨ ਮੰਨ ਜਾਵੇ -
ਮੰਨੇ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ ॥
ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਪਿਛੈ ਪਛੁਤਾਇ ॥ ਅੰਗ - ੩

ਅਕਲ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਹੈ, ਇਹਦੇ
'ਚ ਚੰਗੇ ਵੀ ਨੇ, ਮਾੜੇ ਵੀ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਨੇ, ਬੇਗਾਨੇ ਵੀ
ਨੇ, ਸੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਦੁਖ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਨੇ। ਇਹ
ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੈਗੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ -

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥
ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ ॥
ਅੰਗ- ੪੬੩

ਉਹ ਆਪੇ ਹੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕਰਦਾ ਹੈ -
ਏਕ ਮੂਰਤਿ ਅਨੇਕ ਦਰਸਨ ਕੀਨ ਰੂਪ ਅਨੇਕ ॥
ਖੋਲ ਖੋਲ ਅਖੋਲ ਖੋਲਨ ਅੰਤ ਕੋ ਫਿਰ ਏਕ ॥ ਜਾਪੁ ਸਾਹਿਬ

ਇਸ ਨਿਸਚੇ 'ਤੇ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪਹੁੰਚ ਜਾਣਾ ਹੈ ਨਾ,
ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹਿਲਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਮੈਂ' ਮਰ ਜਾਂਦੀ
ਹੈ। 'ਮੈਂ' ਰਹਿੰਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਗੱਲਬਾਤ ਵਾਸਤੇ 'ਮੈਂ' ਚਲਦੀ
ਹੈ, ਦਰਅਸਲ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸਮਝ ਆ
ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਪ੍ਰਭੁ ਨੇੜੈ ਹਰਿ ਦੂਰਿ ਨ ਜਾਣਹੁ ਏਕੋ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਸਬਾਈ ॥
ਏਕੰਕਾਰੁ ਅਵਰੁ ਨਹੀ ਦੁਜਾ ਨਾਨਕ ਏਕੁ ਸਮਾਈ ॥
ਅੰਗ - ੯੩੦

ਬ੍ਰਹਮੁ ਦੀਸੈ ਬ੍ਰਹਮੁ ਸੁਣੀਐ ਏਕੁ ਏਕੁ ਵਖਾਣੀਐ ॥
ਆਤਮ ਪਸਾਰਾ ਕਰਣਹਾਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਨਾ ਨਹੀ ਜਾਣੀਐ ॥
ਅੰਗ - ੯੪੬

ਪਰ ਇਹ ਮੈਂ ਓਨੀਂ ਦੇਰ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦਾ ਸਾਧਨ ਕਰ-ਕਰ ਕੇ -

ਹਉਮੈ ਦੀਰਘ ਰੋਗੁ ਹੈ ਦਾਰੂ ਭੀ ਇਸੁ ਮਾਹਿ ॥
ਕਿਰਪਾ ਕਰੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਤਾ ਗੁਰ ਕਾ ਸਬਦੁ ਕਮਾਹਿ ॥

ਅੰਗ- ੪੬੬

ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰੋ। ਬੰਦਗੀ ਕਰੋ। ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਉਥੇ ਇਹ ਵੀ ਕਰੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਬਾਕੀ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਜਹ ਮਾਤ ਪਿਤਾ ਸੁਤ ਮੀਤ ਨ ਭਾਈ ॥
ਮਨ ਊਹਾ ਨਾਮੁ ਤੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਹਾਈ ॥
ਜਹ ਮਹਾ ਭਇਆਨ ਦੂਤ ਜਮ ਦਲੈ ॥
ਤਹਿ ਕੇਵਲ ਨਾਮੁ ਸੰਗਿ ਤੇਰੈ ਚਲੈ ॥
ਜਹ ਮੁਸਕਲ ਹੋਵੈ ਅਤਿ ਭਾਰੀ ॥
ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮੁ ਖਿਨ ਮਾਹਿ ਉਧਾਰੀ ॥

ਅੰਗ- ੨੬੪

ਸੋ ਇਸ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾਮ ਲੈ ਲਿਆ, ਫੇਰ ਨਾ ਭਟਕੋ ਕਿ ਮੈਂ ਓਧਰ ਜਾਵਾਂ ਜਾਂ ਏਧਰ ਜਾਵਾਂ। ਇਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਾ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਸਭ ਦੇ। ਲੇਕਿਨ 'ਨਾਮ' ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਮੋਟੇ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਦਿੱਬਯ ਕੰਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਧੁਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ - **'ਪੰਚ ਸਬਦ ਧੁਨਿਕਾਰ ਧੁਨਿ ਤਹ ਬਾਜੈ ਸਬਦੁ ਨੀਸਾਣੁ ॥ ਦੀਪ ਲੋਅ ਪਾਤਾਲ ਤਹ ਖੰਡ ਮੰਡਲ ਹੈਰਾਨੁ ॥'** ਐਨੀ ਹੈਰਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਵਿਸਮਾਦ ਹੀ ਵਿਸਮਾਦ ਹੈ, ਖੇੜਾ ਹੀ ਖੇੜਾ ਹੈ। **'ਤਾਰ ਘੋਰ ਬਾਜਿੰਤ੍ਰ ਤਹ ਸਾਠਿ ਤਖਤਿ ਸੁਲਤਾਨੁ ॥'** ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਿਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਿਸਿਆ ਮੈਂ ਮਰ ਗਈ, ਫੇਰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹਾਂ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੈਂ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਂ ਜਿਹੜੀ ਸੀ ਰੁਕਾਵਟ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਅਸਲੀਅਤ ਆ ਕੇ ਗੱਲ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ -

ਜਬ ਹਮ ਹੋਤੇ ਤਬ ਤੂ ਨਾਹੀ ਅਬ ਤੂਹੀ ਮੈ ਨਾਹੀ ॥
ਅਨਲ ਅਗਮ ਜੈਸੇ ਲਹਰਿ ਮਇ ਓਦਧਿ
ਜਲ ਕੇਵਲ ਜਲ ਮਾਂਹੀ ॥

ਅੰਗ- ੬੫੭

ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਲਹਿਰਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਸੀ। ਲਹਿਰ ਜਦੋਂ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਆ ਗਈ ਫੇਰ ਉਹਦਾ ਵਜੂਦ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਮੁੰਦਰ ਨਾਲ ਸਮੁੰਦਰ ਹੀ ਬਣ ਗਈ -

ਜਿਉ ਜਲ ਮਹਿ ਜਲੁ ਆਇ ਖਟਾਨਾ ॥
ਤਿਉ ਜੋਤੀ ਸੰਗਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਨਾ ॥
ਮਿਟਿ ਗਏ ਗਵਨ ਪਾਏ ਬਿਸੁਆਮ ॥
ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਭ ਕੈ ਸਦ ਕੁਰਬਾਨ ॥

ਅੰਗ- ੨੭੮

ਸੋ ਭਗਤੀ ਭਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ। ਸੋ

ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਵਰਤਣ ਵੈਰਾਗ, ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ, ਪਕੜਾਂ ਫੜ ਲੈਣਗੀਆਂ, ਮੁੜ ਕੇ ਇਥੇ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬਣਾ ਦੇਣਗੇ। ਠੀਕ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਿਰਬਾਹ ਵਾਸਤੇ ਤਿੰਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕੁੱਲੀ, ਜੁਲੀ, ਗੁੱਲੀ ਉਹ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੇ ਦੇਣੀ ਹੀ ਦੇਣੀ ਹੈ। ਵੈਰਾਗ ਵਿਚ ਰਹੋ, ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਾ ਰਹੋ। ਮੁੱਖ ਭਗਤੀ, ਸਾਧਨ ਭਗਤੀ ਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚੇ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਫਾਰਮੂਲੇ ਨੇ ਜਿਹਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਉਤੇ ਆਹ ਜੀਵਨ ਬਸਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਅੰਦਰੋਂ ਜਾਗਦੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਬਾਹਰੋਂ ਹੁਕਮ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਵਾੜ 'ਤੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੀ, ਸੱਪ ਦੀ ਕੁੰਜ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਹਿੱਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਾਲਬਧ ਦੇ ਵਸ ਕਦੇ ਓਧਰ ਜਾਹ, ਕਦੇ ਓਧਰ ਜਾਹ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਲੇਕਿਨ ਅੰਦਰ ਗਿਆਨ ਪਰਪੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੀਵਾ ਬਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਦੀਵਾ ਬਲਣਾ ਹੈ। 'ਦੀਵਾ ਬਲੇ ਅੰਧੇਰਾ ਜਾਇ।'

ਅਲਹੁ ਗੈਬੁ ਸਗਲ ਘਟ ਭੀਤਰਿ ਹਿਰਦੈ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ ॥ ਹਿੰਦੂ
ਤੁਰਕ ਦੁਹੂੰ ਮਹਿ ਏਕੈ ਕਹੈ ਕਬੀਰ ਪੁਕਾਰੀ ॥

ਅੰਗ - ੪੮੩

ਸੋ -

ਸੁਖਮਨ ਕੈ ਘਰਿ ਰਾਗੁ ਸੁਨਿ ਸੁੰਨਿ ਮੰਡਲਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ॥
ਅਕਥ ਕਥਾ ਬੀਚਾਰੀਐ ਮਨਸਾ ਮਨਹਿ ਸਮਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਮਨੋ ਨਾਸ਼, ਵਾਸ਼ਨਾ ਖੈ, ਤੱਤ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਹੁਣ -

ਉਲਟਿ ਕਮਲੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤਿ ਭਰਿਆ ਇਹੁ ਮਨੁ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਇ ॥

ਅੰਗ- ੧੨੯੧

ਅਨੰਦ ਹੀ ਅਨੰਦ ਹੋ ਗਿਆ, ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਮਨ ਦੋੜਦਾ, ਉਸ ਅਨੰਦ ਦੇ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਹੜਾ ਅਸਲੀ ਘਰ ਹੈ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਲੱਭ ਗਿਆ। ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਇਸ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਪਿਆਰਿਓ! ਅਸੀਂ ਉਹਦੇ ਦਾਸ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਘਰ ਦਾ ਵਾਸੀ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਘਰ ਹੈ ਆਪਣਾ ਜਿਹਨੂੰ ਥਿਰ ਘਰ, ਸੋ ਘਰ, ਜਿਹਨੂੰ 'ਸੋ ਦਰੁ ਕੇਹਾ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨਾ ਸਾਡਾ ਪਰਮ ਮਨੋਰਥ ਹੈ। ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਬੇਅੰਤ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ਨੇ। ਇਹਦੇ ਉਤੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਓ ਲੱਗ ਜਾਓ ਜਿਸ ਤੋਂ ਲੱਗਿਆ ਜਾਂਦੇ। ਸੋ ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ, ਅਰਦਾਸ, ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਰਥ-ਭੰਡਾਰ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਰੰਧਾਵੇ ਵਾਲੇ'

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਸਿਰੀਰਾਗੁ ਮਹਲਾ ੧

ਜਾਲਿ ਮੋਹੁ ਘਸਿ ਮਸੁ ਕਰਿ;

ਮਤਿ ਕਾਗਦੁ ਕਰਿ ਸਾਰੁ ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਮੋਹ ਨੂੰ ਜਾਲਿ=ਜਲਾ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਰੂਪ ਘਸਿ=ਰਗੜ ਕੇ ਮਸੁ=ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ ਅਤੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਮਤਿ=ਬੁੱਧ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲਾ ਸਾਰੁ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ; ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਦੇਹ ਦੀਵਟੀ ਕੇ ਕੇ ਵਿਖੇ ਮੋਹ ਨੇਹ ਭਰਪੂਰ॥

ਬਾਤੀ ਬਿਸ਼ਿਅਨ ਬਾਸ਼ਨਾ, ਗਿਆਨ ਅਗਨ ਤੇ ਦੂਰ॥

(ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰ)

ਅਰਥਾਤ ਜਿਹੜਾ ਮੋਹ ਰੂਪੀ ਤੇਲ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪੀ ਬੱਤੀ ਹੈ, ਅੰਤਹਕਰਣ ਰੂਪੀ ਦੀਵਾ ਹੈ। ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਅਗਨੀ ਕਰਕੇ, ਸ਼ਰਧਾ ਰੂਪੀ ਠੂਠੀ 'ਚ ਜੋ ਕੱਜਲ ਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜਿਹੜਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਉਹ ਘਸਾਉਣੀ ਹੈ ਭਾਵ ਮੋਹ ਨੂੰ ਜਲਾ ਕੇ, ਗਿਆਨ ਰੂਪੀ ਅਗਨੀ ਘਸ ਕੇ ਜੋ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ। ਜਿਹੜੀ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ੈਣੀ ਉੱਤਮ ਮੱਤ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਾਲਾ ਸਾਰੁ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਕਾਗਜ਼ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਭਾਉ ਕਲਮ ਕਰਿ ਚਿਤੁ ਲੇਖਾਰੀ;

ਗੁਰ ਪੁਛਿ ਲਿਖੁ ਬੀਚਾਰੁ ॥

ਜੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਭਾਉ=ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਲਮ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁੱਧ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਲਿਖਾਰੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਰ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਕੇ ਸਤਿ ਤੇ ਅਸਤਿ ਦੀ ਨਿਰਣੈ ਰੂਪੀ ਵੀਚਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖੁ=ਲਿਖਣਾ ਕਰ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਸਾਧੋ ਇਹ ਤਨੁ ਮਿਥਿਆ ਜਾਨਉ॥

ਯਾ ਭੀਤਰਿ ਜੋ ਰਾਮੁ ਬਸਤੁ ਹੈ ਸਾਚੇ ਤਾਹਿ ਪਛਾਨੋ॥

ਅੰਗ - ੧੧੮੬

ਪਾਂਧੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਹੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। ਤਦ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਲਿਖੁ ਨਾਮੁ, ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੁ;

ਲਿਖੁ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ ॥੧॥

ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਬੁੱਧੀ ਰੂਪੀ ਕਾਗਜ਼ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਲਿਖੁ=ਲਿਖਣਾ ਕਰ ਅਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਸਾਲਾਹ=ਸਿਫਤ ਲਿਖੁ=ਲਿਖਣਾ ਕਰ। ਤੇ ਫਿਰ ਲਿਖੁ=ਲਿਖਣਾ ਕਰ ਕਿ ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਤੇਰੇ ਅੰਤ ਦਾ ਪਾਰਾਵਾਰ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ

ਜਾਂਦਾ, ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ ॥

ਬਾਬਾ; ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੁ ॥

ਬਾਬਾ=ਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗੋ! (ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 'ਬਾਬਾ' ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀਦਾ ਹੈ) ਭਾਵ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਇਹ ਲੇਖਾ ਲਿਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣੁ=ਜਾਨਣਾ ਕਰ।

ਜਿਥੇ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ;

ਤਿਥੇ ਹੋਇ ਸਚਾ ਨੀਸਾਣੁ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਜਿਥੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਲੇਖਾ=ਹਿਸਾਬ ਮੰਗੀਐ=ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਿਥੇ=ਉਥੇ ਇਹ ਨਾਮ ਦਾ ਲੇਖਾ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਸੱਚਾ ਨੀਸਾਣੁ=ਟੋਂਬੂ ਹੋਇ=ਹੋਵੇਗਾ। ਰਹਾਉ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ ਮੰਗਦੇ। ਕਰ ਵਸੂਲੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪਾਂਧੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਗਰੀਬ ਤੇ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਨਾਮ ਜਪਣ ਦਾ ਕੀ ਲਾਭ ਹੈ? ਤਦ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ -

ਜਿਥੇ ਮਿਲਹਿ ਵਡਿਆਈਆ;

ਸਦ ਖੁਸ਼ੀਆ ਸਦ ਚਾਉ ॥

ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਜਿਥੇ ਨਾਮ ਜਪਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਵਡਿਆਈਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ ਸਦਾ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਸੋਗ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਸੋਗ ਰੂਪੀ ਸਾਗਰ 'ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਘਰ, ਪਰਿਵਾਰ, ਪੁੱਤਰ, ਦੌਲਤ ਆਦਿ ਛੱਡ ਚੱਲਿਆ ਹਾਂ, ਪਰ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰਲੋਕ=ਸੱਚਖੰਡ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਅ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਤਿਨ ਮੁਖਿ ਟਿਕੇ ਨਿਕਲਹਿ;

ਜਿ ਮਨਿ ਸਚਾ ਨਾਉ ॥

ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਗਇਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰਮੁਖਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਜੱਸ ਰੂਪੀ ਟਿਕੇ=ਤਿਲਕ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਸੱਚਾ ਨਾਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਦਰਗਾਹ 'ਚ ਵੀ ਮਾਣ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੈਸਾ ਕਿ-

ਨਾਨਕ ਧਰਮ ਐਸੇ ਚਵਹਿ ਕੀਤੇ ਭਵਨੁ ਪੁਨੀਤ॥

ਅੰਗ - ੧੪੨੫

ਕਰਮਿ ਮਿਲੈ ਤਾ ਪਾਈਐ;

ਨਾਹੀ ਗਲੀ ਵਾਉ ਦੁਆਉ ॥੨॥

ਜੇਕਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਕਰਮਿ=ਮੇਹਰ ਹੋਵੇ ਵਾ: ਚੰਗੇ ਕਰਮ ਹੋਣ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਮਿਲੈ ਮਿਲਾਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

ਤੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮ ਪਾਈਐ=ਪਾਈਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਾਉ ਦੁਆਉ=ਵਿਅਰਥ ਗੱਲੀ=ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਹੀ=ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਬੇਅਰਥ ਗੱਲਾਂ ਤਾਂ ਹਵਾ ਦੇ ਵਿਚ ਪੱਤ੍ਰ ਖੜਕਣ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹਨ। ਨਿਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਰ ਸਰਾਪ ਦੇਣੇ, ਦੁਆ ਜਾਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣੀਆਂ ਵਿਅਰਥ ਹਨ। ਭਾਵ ਅਸੀਸਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਸਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਭੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਾਂਧੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਜਿਹੜੇ ਰਾਜੇ ਆਦਿਕ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਜਪਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਕਮ ਕਿਉਂ ਬਣਾਇਆ ਹੈ? ਉਹ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਖਸੁੱਟਦੇ, ਜੇਲ੍ਹਾਂ 'ਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਕਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪ੍ਰਭੂ ਵੱਲੋਂ ਦੰਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਤਦ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ -

**ਇਕਿ ਆਵਹਿ, ਇਕਿ ਜਾਹਿ ਉਠਿ;
ਰਖੀਅਹਿ ਨਾਵ ਸਲਾਰ॥**

ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵ=ਨਾਮ ਸਲਾਰ=ਸਰਕਾਰ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਆਦਿ ਰਖੀਅਹਿ=ਰੱਖੀਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਹਲਟ ਦੀਆਂ ਟਿੰਡਾਂ ਦੇ ਗੋੜ ਵਾਂਗੂੰ ਇਕ ਆਵਹਿ=ਆ ਰਹੇ ਭਾਵ ਜੰਮ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਕ ਉਠ ਭਾਵ ਮਰ ਕੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨੂੰ ਜਾਹਿ=ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਥਵਾ ਇਕ ਤਪ ਕਰਕੇ ਵਾਸ਼ਨਾ ਸਮੇਤ ਆਵਹਿ=ਆ ਕੇ ਹਕੂਮਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੁੰਨ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਇਕ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉੱਠ ਭਾਵ ਕੂਚ ਕਰ ਜਾਹਿ=ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਪੱਥਰ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਉਹ ਨਰਕਾਂ 'ਚ ਸੁੱਟੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਸਲਾਰ=ਸਰਦਾਰ ਵਾ: ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਆਦਿ ਰਖੀਅਹਿ=ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

**ਇਕਿ ਉਪਾਏ ਮੰਗਤੇ;
ਇਕਨਾ ਵਡੇ ਦਰਵਾਰ॥**

ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਇਕ ਪੁੰਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣੇ ਮਨੁੱਖ ਮੰਗਤੇ=ਭਿਖਾਰੀ ਉਪਾਏ=ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਕਨਾ=ਇਕ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਕਾਮ ਕਰਮ ਭਾਵ ਸਹਿਤ ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਤਪ, ਦਾਨ ਆਦਿ ਕੀਤੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ, ਦਰਬਾਰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪੁੰਨਾਂ ਦਾ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਨ।

**ਅਗੈ ਗਇਆ ਜਾਣੀਐ;
ਵਿਣੁ ਨਾਵੇ ਵੇਕਾਰ॥**

ਅਗੈ=ਅੱਗੇ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਗਇਆਂ ਜੀਵ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਿਨਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਮ ਤੋਂ ਸਭ ਵੇਕਾਰ (ਨਿਕੰਮੇ) ਹੀ ਕਰਮ ਹਨ, ਭਾਵ ਨਾਮ ਵਿਹੁਣੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਟੇਢੀਆਂ ਜੂਨਾਂ 'ਚ ਧਕੇਲ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਨੇਖ ਰਾਜਾ ਇੰਦ੍ਰ ਪਦਵੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁੰਨ ਖਤਮ ਹੋਏ; ਇੰਦ੍ਰ ਦੀ ਸਤੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਸਤ ਤੋੜਣ ਲਈ, ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਪਾਲਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਸਤੀ ਦੇ ਮੰਦਰ ਨੂੰ ਚੱਲਿਆ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਰਿਖੀਆ ਦੇ ਆਰ ਮਾਰੀ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਛੇਤੀ ਚੱਲੋ। ਤਾਂ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਨੇ

ਸਰਾਪ ਦੇ ਦਿਤਾ ਕਿ ਕਾਮੀ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਤੂੰ ਸੱਪ ਬਣ ਜਾਵੇਂ। ਫਿਰ ਰਾਜਾ ਸਵਰਗ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗਿਆ ਸੀ।

ਫਿਰ ਪਾਂਧਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਜੇਕਰ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਭਜਨ ਕਰ ਲੈਣ। ਤਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ -

**ਭੈ ਤੇਰੈ ਡਰੁ ਅਗਲਾ;
ਖਪਿ ਖਪਿ ਛਿਜੈ ਦੇਹ॥**

ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਅਸੀਂ ਤੇਰੈ=ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਭੈ=ਖੌਫ ਦੀ ਗੱਲ ਦੱਸਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਗਲਾ=ਪ੍ਰਲੋਕ ਦਾ ਬਹੁਤ ਡਰੁ=ਭੈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਹ=ਦੇਹੀ ਵੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਪਿ ਖਪਿ=ਗਰਕ-ਗਰਕ ਕੇ ਛਿਜੈ=ਨਾਸ਼ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਵਾ: ਖਪਿ=ਖਪਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਮ ਆਦਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖਪਿ=ਖੱਚਤ ਹੋ ਕੇ ਦੇਹ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਥਵਾ ਪਾਂਧਾ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੈ ਹੈ? ਤਦ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੇ ਪਾਂਧਾ ਜੀ! ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਪਰਲੋਕ ਦਾ ਬੜਾ ਭੈ ਹੈ ਤੇ ਤੇਰੇ ਤਾਈਂ ਵੀ ਭੈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ-ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਵਿਚ ਪਰਲੋਕ ਦੇ ਭੈ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਵਾਲੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਗਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ, ਬੈਤਰਨੀ ਨਦੀ ਆਦਿ ਦਾ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਕੁਰਾਨ ਅੰਦਰ ਪੁਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ; ਜੈਸਾ ਕਿ -

ਵਾਲਹੁ ਨਿਕੀ ਪੁਰ ਸਲਾਤ ਕੰਨੀ ਨ ਸੁਣੀਆਇ॥

ਅੰਗ - ੧੩੨੭

**ਨਾਵ ਜਿਨਾ ਸੁਲਤਾਨ ਖਾਨ;
ਹੋਦੇ ਡਿਠੇ ਖੇਹ॥**

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਵ=ਨਾਮ ਸੁਲਤਾਨ=ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਜਾਂ ਖਾਨ=ਪਠਾਣਾਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਆਦਿ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਖੇਹ=ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦੇ ਦੇਖੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਹੱਥ ਕੁ ਪੈਰ ਚੁੱਕੀਏ ਤਾਂ ਅਗਲਾ ਕਦਮ ਬਾਦਸ਼ਾਹਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਉਤੇ ਹੀ ਟਿਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਚੁੱਕੀਏ ਤਾਂ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦੀ ਕਬਰ ਉਤੇ ਟਿਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਐਨੇ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਅਮੀਰ ਵਜ਼ੀਰ ਹੋ ਗੁਜ਼ਰੇ ਹਨ। ਜੈਸਾ ਕਿ -

**ਨਾਨਕ ਉਠੀ ਚਲਿਆ;
ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਤੁਟੇ ਨੇਹ॥**

ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜੀਵ-ਆਤਮਾ ਆਪਣੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚੋਂ ਉੱਠ ਪਿਆ ਭਾਵ ਚਲਿਆ=ਚੱਲ ਪਿਆ, ਤਦ ਸਾਰੇ ਕੂੜੇ=ਝੂਠੇ ਨੇਹੁ=ਪ੍ਰੇਮ ਤੁਟੇ=ਟੁੱਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। 'ਜੱਤ੍ਰ ਆਇਆ ਤੱਤ੍ਰ ਗਛਤੀ' ਭਾਵ ਜਿਧਰੋਂ ਜੀਵ ਆਉਂਦਾ, ਉਧਰ ਹੀ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਕਿਥਹੁ ਆਇਆ ਕਹ ਗਇਆ ਕਿਹੁ ਨ ਸੀਓ ਕਿਹੁ ਸੀ॥

ਮਨਿ ਮੁਖਿ ਗਲਾ ਗੋਈਆ ਕੀਤਾ ਚਉ ਰਲੀ॥

ਅੰਗ- ੧੨੮੭

ਸਗਲ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ੍ਰੇਸਟ ਧਰਮ। ਹਰਿ ਕੇ ਨਾਮ ਜਪੁ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਵਿਗਾਸ ਦਾ ਧਰਮ ਗੁਰੂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗਿਆਨ ਦਾ ਐਸਾ ਮੰਬਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਪੰਥ, ਅਧਿਆਤਮਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਖੋਂ ਵਿਕਾਸਸ਼ੀਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਅੱਜ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੱਖੋਂ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਸੇਧ ਨੂੰ ਹੀ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਸਿੱਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਠੀਕ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁੱਜ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੱਛਮੀ ਚਿੰਤਕ ਹਕਸਲੇ ਨੇ ਠੀਕ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਯਾਤਰਾ ਸਫਲ ਕਰਨ ਲਈ, ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਲਈ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਦੇ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਐਸਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਸਮਝੋ ਅੱਧੀ ਯਾਤਰਾ ਇਕ ਦਮ ਤੈਅ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਦਰਸਾਇਆ ਹੈ। ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਆਰੰਭਕ ਸਲੋਕ ਹਨ -

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ ॥
ਜਿਨਿ ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੨

ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ (superman) ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਉੱਚੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲਾ, ਜਾਗਰੂਪ ਮਨੁੱਖ, ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਚੇਤੰਨ, ਨੇਕ ਅਤੇ 'ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ ॥ (ਅੰਗ-1299) ਦਾ ਧਾਰਨੀ।

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ ॥
ਏਤੇ ਚਾਣਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਅਰਥਾਤ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਘੁੱਪ ਅਨੁਭਵ ਨੂੰ ਸੈਂਕੜੇ ਚੰਨਾ ਜਾਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਭਟਕਣਾ ਅਤੇ ਸੰਤਾਪ ਦਾ ਕਾਰਨ ਅੰਦਰ ਦਾ ਹਨੁਰਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਨ ਚੇਤਨੀ ਮਨਿ ਆਪਣੈ ਸੁਚੇਤ ॥
ਛੁਟੇ ਤਿਲ ਬੁਆੜ ਜਿਉ ਸੁੰਵੇ ਅੰਦਰਿ ਖੇਤ ॥
ਖੇਤੈ ਅੰਦਰਿ ਛੁਟਿਆ ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਉ ਨਾਹ ॥
ਫਲੀਅਹਿ ਫਲੀਅਹਿ ਬਪੁੜੇ ਭੀ ਤਨ ਵਿਚਿ ਸੁਆਹ ॥

ਅੰਗ - ੪੬੩

ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨਿਆਵੀ ਗਿਆਨ ਦੀ ਚਤੁਰਾਈ ਵਿਚ ਸਰਬੱਗ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁਖ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਉਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਸੁੰਢੀ ਪੈਲੀ ਵਿਚ ਅੰਦਰੋਂ ਸੜੇ ਹੋਏ ਤਿਲ ਨਿਖਸਮੇ ਪਏ ਹੋਏ ਹਨ, ਨਾ ਉਹ ਫੁਲਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਫਲਦੇ ਹਨ।

ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬੇਮੁੱਖ ਚਤੁਰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਨਾ ਆਪ ਫਲਦਾ ਫੁਲਦਾ ਹੈ, ਨਾ ਸਮਾਜ ਲਈ ਗੁਣਕਾਰੀ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ, ਸਗੋਂ ਸਾਰਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਬਲਕਿ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਭਾਗਸ਼ੀਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਅਤੇ ਕਲਿਆਣ ਹਿਤ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਮਝ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਗਵਾਈ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਵੈਰਾਂ ਵਿਰੋਧਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਸੁਖ, ਸਹਜ, ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਵੀ ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਲੜ ਲਗ ਕੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ ਹੀ ਆਪਣੀ ਨਿਘਰੀ ਹੋਈ ਹਾਲਤ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਾਲਾ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਮਾਣ ਸਕਦੀ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰ ਨੋ ਸਭੁ ਕੋ ਵੇਖਦਾ ਜੇਤਾ ਜਗਤੁ ਸੰਸਾਰੁ ॥
ਭਿਠੈ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੋਵਈ ਜਿਚਰੁ ਸਬਦਿ ਨ ਕਰੇ ਵੀਚਾਰੁ ॥ ਅੰਗ
- ੫੯੪

ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦੂਜਾ ਮੁੱਖ ਸੰਕਲਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ, ਸੱਚੀ ਹੈ, ਨਿਰੰਤਰ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੇ ਸੱਚ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਸੱਚੀਆਂ-ਸੁੱਚੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਨਾਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰੂਹਾਨੀ ਆਦਰਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਸੁਚੇਤ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਹੋਂਦ ਛੁਲਾਵਾ ਨਹੀਂ, ਸੁਪਨਾ ਨਹੀਂ ਸੋਗਾਂ ਸਤਿ ਹੈ, ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਆਪਿ ਸਤਿ ਕੀਆ ਸਭੁ ਸਤਿ ॥
ਤਿਸੁ ਪ੍ਰਭ ਤੇ ਸਗਲੀ ਉਤਪਤਿ ॥ ਅੰਗ - ੨੯੪

ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਖੇਡ ਸਮਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਖੰਡ-ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਆਕਾਰ ਵੀ ਸੱਚੇ ਹਨ, ਓਨਾਂ ਚਿਰ ਜਿੰਨਾਂ ਚਿਰ ਰਚਨਾ ਹੈ। ਰਚਨਾ ਕਾਲ ਵਿਚ ਥਿਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਇਹ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ, ਲੋਕ, ਆਕਾਰ, ਜੀਅ ਜੰਤ ਆਦਿਕ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਹਸਤੀ, ਸਭਨਾ ਦਾ ਆਸਰਾ ਸੱਚਾ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੈ ਅਤੇ ਰਚਨਾ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਸੱਚੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸਿਰਜੀ ਇਸ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਗੁਰੂ

ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਹੈ ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਸੱਚ ਨੂੰ ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸੱਚ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਿਮਰਦੇ, ਸਰੀਰਕ ਜੀਵਨ ਤਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਜੰਮਣ ਮਰਣ ਦੇ ਗੇੜ ਵਿਚ ਪਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚੇ ਮਨੁੱਖ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ-

ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਧਿਆਇਨਿ ਸਚੁ ॥
ਜੋ ਮਰਿ ਜੰਮੇ ਸੁ ਕਚੁ ਨਿਕਚੁ ॥ ਅੰਗ - ੪੬੩

ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਸਦਾ ਜੀਵਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮਰਦਾ ਨਹੀਂ। ਮਰਦਾ ਸਰੀਰ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਆਤਮਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਮੁੱਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਬਾਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਗਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੈ, ਪ੍ਰਭੂ ਇਸ ਵਿਚ ਵਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਖੇਡ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ -

ਇਹੁ ਜਗੁ ਸਚੈ ਕੀ ਹੈ ਕੋਠੜੀ ਸਚੇ ਕਾ ਵਿਚਿ ਵਾਸੁ ॥
ਇਕਨਾ ਹੁਕਮਿ ਸਮਾਇ ਲਏ ਇਕਨਾ ਹੁਕਮੇ ਕਰੇ ਵਿਣਾਸੁ ॥
ਅੰਗ - ੪੬੩

ਸਮਾਜ ਦਾ ਧਰਮ

ਸਮਾਜ ਦੀ ਪੁਨਰ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਆਣ-ਸੁਖਾਵੀਆਂ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ, ਰਸਮੋ-ਰਿਵਾਜ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਦਰਸਾਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪੁਰਾਤਨਤਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹੀ ਨਵੀਨਤਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਪੁਰਾਤਨ ਅਕੀਦੇ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਸੰਸਕਾਰ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁਰਾਣੇ ਪੱਤੇ ਝੜਨ ਨਾਲ ਹੀ ਨਵੇਂ ਪੁੰਗਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਨਵਾਂ ਸਮਾਜ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਦਾ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਸਰਬ ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ ਸਾਂਝੇ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਆਰਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਉਸਾਰੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਂਝਾ ਇਸ਼ਟ ਇਕ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਏਕਤਾ ਦਾ ਚਿੰਨ੍ਹ ਇਕ ਓਅੰਕਾਰ ਹੈ, ਇਕ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ, ਦੈਵ-ਰਹਿਤ ਪਰਮਾਤਮਾ ਜਿਸ ਦੀ ਆਰਾਧਨਾ ਸੱਚੇ ਨਾਮ (ਸਤਿਨਾਮੁ) ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਵਾਨਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਾਮ ਹੀ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਧਰਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੀ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਸਰਬ-ਸ਼੍ਰੇਣ ਧਰਮ ਹੈ, ਐਸਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਦਾਹਵਾ ਹੈ -

ਸਰਬ ਧਰਮ ਮਹਿ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਧਰਮੁ ॥
ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮੁ ਜਪਿ ਨਿਰਮਲ ਕਰਮੁ ॥ ਅੰਗ - ੨੬੬

ਚਲਦਾ

(ਪੰਨਾ 6 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸਾਚੁ ਕਹੈ ਸੁਨ ਲੇਹੁ ਸਭੈ
ਜਿਨ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਓ ਤਿਨ ਹੀ ਪ੍ਰਭ ਪਾਇਓ॥ ਤ੍ਰਪੁਸਾਦਿ ਸਵੱਯੇ

ਆਪ ਨੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਜੋਤਿ ਹੈ, ਸਭ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਇਹ ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ -

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਕੋਊ ਰਾਫਜੀ ਇਮਾਮ ਸਾਫੀ
ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ।
ਕਰਤਾ ਕਰੀਮ ਸੋਈ ਰਾਜਕ ਰਹੀਮ ਓਈ
ਦੁਸਰੇ ਨ ਭੇਦ ਕੋਈ ਭੂਲ ਭ੍ਰਮ ਮਾਨਬੋ॥ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਸੇ ਜਾਤੀ, ਧਰਮ ਜਾਂ ਕੌਮ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਪਾਪ ਅਤੇ ਜੁਲਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ। ਏਸੇ ਲਈ ਪੀਰ ਬੁੱਧੂ ਸ਼ਾਹ, ਨਬੀ ਖਾਂ, ਗਨੀ ਖਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਨੇਕ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। ਏਧਰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭੁੱਲੜ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਗਲਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਬਦੀ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ, ਅੰਤ ਬਦੀ ਦੀ ਹਾਰ ਹੋਈ ਅਤੇ ਨੇਕੀ ਦੀ ਜਿੱਤ।

ਅੱਜ ਵੈਰੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦਾ ਨਾਮੋ-ਨਿਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਗੁਰੂ ਪੰਥ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਨਾਮ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਬੰਧੀ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ, '**ਗੁਰੂ ਦਰ ਹਰ ਚਸਮ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ**' ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਹਿਤ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਖ ਦਾ ਹਰੇਕ ਸ਼ਬਦ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਮਹਾਤਮ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਇੰਜ ਹੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਆਪ ਜੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦਮਾਈ, ਵਿਗਾਸਮਈ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਸਿੱਧ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ, ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਸੰਚਾਲਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਲਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸੇਵਕਾਂ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹਨ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਹਿਯੋਗ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਸਦਕਾ ਦੇਸ-ਪ੍ਰਦੇਸ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਪੁੱਜ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਨਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ, ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ, ਸਨਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦੀ ਸੌਗਾਤ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ, ਐਸਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖ, ਅਨੰਦ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ਣ।

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਮੁੱਖ-ਸੰਪਾਦਕ

ਨੌਵੇਂ ਰਤਨ - ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਦਸੰਬਰ 2016 ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-57)

ਜਬੋਵਾਲ ਫੇਰੀ

ਲਾਹੌਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਜਬੋਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਜਾ ਕੇ ਹਰ ਕੋਈ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਫਾਈ ਸੋਧ ਤੇ ਸੁਹੱਪਣ ਦੀ ਦਾਦ ਦਿਤੇ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਸਰ ਇਕ ਸ਼ਾਂਤ ਇਕਾਂਤ ਤੇ ਸਫਾਈ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਅਲੌਕਿਕ ਸਥਾਨ ਸੀ। ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਠੀ ਪਾਸੀਂ ਰੇਤੇ ਦਾ ਮਹਾਂਬਲ ਸੀ, ਉਚੇ-ਉਚੇ ਟਿੱਬੇ ਸਨ। ਪਰ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੇ ਆ ਕੇ ਆਦਮੀ ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਰੇਤਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਪਰ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਸਥਾਨ ਹੈ। ਜਿਧਰ ਰੇਤ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਉਧਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਇਕ ਵਿੱਘਾ ਭਰ ਟਾਹਲੀਆਂ ਦੇ ਰੁੱਖ ਲਗਾ ਕੇ ਦੀਵਾਨ ਲਈ ਛਾਂ ਤੇ ਡੇਰੇ ਲਈ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਮੋਟੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਜ਼ਰੀਆ ਬਣਾ ਧਰਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਸੰਗੀ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹ ਹਰੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਭਿਆਸੀ ਸੱਜਣ ਆ ਜਾਵੇ ਤਦ ਉਹ ਇਸ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਵੱਛ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਥੇ ਕਈ ਦਿਨ ਟਿਕੇ ਰਹੇ। ਉਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਸਥਾਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੁਰਾਣੀ ਢੱਕੀ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਇਕਾਂਤ ਤੇ ਸੁਹਾਵਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਕਥਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਚਾਲੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਦੇ ਵੀ ਜੁੜਦੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮਨ ਮੇਲੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਹਾਲ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਮੁਖ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਪਰਮ ਸਤਿਕਾਰ ਸਹਿਤ ਪੇਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਏ ਸਗੋਂ ਮਨ ਦੀਆਂ ਆਤਮਕ ਤੇ ਉਤਮ ਰੁਚੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਦਿਲੋਂ ਤੇ ਮਨੋਂ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤੀਆਂ। ਹਰ ਕੋਈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਮਤਲਬ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਹ ਦਾਹਵਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਝੇ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਨੱਥ ਪਾਈ ਸੀ। ਪਰ ਅਜੇ ਵੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੈਸੇ ਬਲੀ ਕਰਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਮੁਖ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਆਪਣਾ ਦਬ-ਦਬਾ ਬਣਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕੇ ਵੀ ਅਸਰ ਕਬੂਲਦੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਦਾਹਵੇਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਸਿਆਸਤ ਵਰਗੀ ਤਲਖ ਚੀਜ਼ ਵਿਚੋਂ ਕੀ ਕੱਢਣਾ ਹੈ? ਪਰ ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹਰ ਖਿਆਲ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਕੋ ਜੇਹਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਾਇਮ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਉਹਨਾਂ

ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਵੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਵਰਕਰ ਨੂੰ ਭੀੜਾ ਪੈਂਦੀ ਸੀ, ਪੁਲਿਸ ਮਗਰ ਲੱਗੀ ਫਿਰਦੀ ਸੀ। ਉਹ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਸ਼ਰਣ ਆ ਕੇ ਚਾਰ ਦਿਨ ਅਰਾਮ ਕੱਟ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਜਬੋਵਾਲ ਤੇ ਸੰਤ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸਿੰਘ ਬੇਲਾ ਮਹਿਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਲਈ ਕਾਫੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਸੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਸ ਇਕਾਂਤ ਤੇ ਸਵੱਛ ਸਥਾਨ ਤਕ ਕੇ ਇਥੇ ਅਤੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਨ, ਉਥੇ ਉਹਨਾਂ ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸ ਟਿਕਣਾ ਵੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਸਮਝਿਆ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਣ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਸੇਵਕਾਂ ਪਰ ਵਿਹਾਰਕ ਸਦਾਚਾਰਕ ਤੇ ਲੋਕ ਵਰਤੋਂ ਵਲ ਖਾਸ ਹੀ ਧਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਇਸ ਨਿਸਚੇ ਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਧੂ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਆਮ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਪਰ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੰਤ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਵਤੀਰੇ ਤੇ ਜੁਬਾਨ ਦਾ ਅਸਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਰ ਹੈ। ਉਹ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਿਆ ਵਿਹਾਰ ਅਚਾਰ ਵਰਤੋਂ ਤੇ ਕਰਣੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਬੜੇ ਹੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸੱਚ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਤ ਮਿਲੇ ਤਦ ਕੁਝ ਸੁਣੇ ਕੁਝ ਕਹੋ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨਾਸਤਕ ਤੇ ਮਨਮੁਖ ਨਾਲ ਵਾਹ ਪਵੇ ਤਦ ਆਨੰਦ ਰਹੋ। ਭਾਵ ਚੁੱਪ ਸਾਧੋ। ਸੰਤ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਪਰਉਪਕਾਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬੋਲਣਗੇ ਭਾਵ ਉਹ ਆਤਮ ਗਿਆਨ, ਸਤਿ ਧਰਮ ਸਤਿ ਬਿਉਹਾਰ ਤੇ ਕਰਣੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਮੇਲ ਤੇ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਵਿਚੋਂ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਧਰਮ ਦਾ ਪਸਾਰ, ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਭਲਾਈ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਦਾ ਉਧਾਰ ਹੀ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਪਰ ਮੂਰਖ ਤੇ ਕੁਝ ਕੂੜੇ ਮਨੁੱਖ ਵਾਧੂ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਬੁਰੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਸੋਚਣਗੇ। ਸੇ ਸੰਤਸਰ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲ ਇਕ ਅਮਰ ਯਾਦਗਾਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਆਵੇ, ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਸਦੀ ਚਰਚਾ ਵੇਲੇ, ਜਿਸ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉ, ਉਹ ਅਨੰਦ ਦਾ ਸੋਮਾ ਹੈ, ਸਥਾਨ ਦਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਮਾਹੌਲ, ਸੰਤ ਸਮੂਹ ਇਕ ਸਥਾਨ ਪਰ ਇਕ ਹਨ, ਤੱਤ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਉਹ ਪਾਵਨ ਸਥਾਨ ਜਿਥੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਹੋਰ ਸੋਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਪਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਖੋ-ਵਖਰੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਜਬੋਵਾਲ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦਾ ਰੁਖ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਕਿਸੇ ਤਪੱਸਵੀ ਸਾਧਨ ਸੰਪੰਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਦੀ ਯਾਦ ਹੈ। ਜੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਅੰਦਰ ਰਹੇਗੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ

ਰਾੜੇ ਢੱਕੀ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕੇਵਲ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਸਮੇਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਹੁਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੀ ਚੱਲ ਪਿਆ ਹੈ। ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਉਪਰੰਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਹਾਜ਼ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਗੁਰੂ ਕੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਫਿਰ ਉਹ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਲਗਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹਨ। 1933-34 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤਕ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਜ ਲੱਖ ਤੋਂ ਉਪਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਮਹਾਨ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਮੁਤਾਸਰ ਹੋ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਹੀ ਗੁਣ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਉਹ ਨਾਮ ਮਾਤਰ ਕਟਰਪੁਣਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਹਾਂ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸਖਤੀ ਤੇ ਅਮਲ ਸਹਿਤ ਦਸਦੇ ਹਨ। ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਅੰਦਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਤਨੇ ਪਰਪੱਕ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਢਿੱਲੇ ਮੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਮੂੰਹ ਲਗਾਂਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਸਿੱਖ ਸੰਪਰਦਾਏ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਡੇਰੇ ਆ ਉਤਰਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਪਾਸੋਂ ਰਾਸ਼ਨ ਆਦਿਕ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ, ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੀ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਫੁਰਮਾਇਆ ਕਿ ਭਾਈ ਇਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤਿਆਰ-ਬਰ-ਤਿਆਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਡੇਰਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਹਰ ਪ੍ਰਾਣੀ ਮਾਤਰ ਲਈ ਹੀ ਤਿਆਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੋ ਆਦਮੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਰਹਿਤ ਮਰਿਯਾਦਾ ਨੂੰ ਹੀ ਤਲਾਂਜਲੀ ਦੇ ਬੈਠਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣਾ ਵੱਡਾ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਡਾ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਵਾਸਤਾ ਹੀ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੋਰ ਫਰਕ ਵੀ ਇਥੇ ਹੈ। ਉਥੇ ਜਾਂ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਜਿਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸਮ ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਪਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੇ ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਗਾਉ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਇਸ ਕਰਮ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਗੱਲ ਪਏ ਹੋਏ ਢੋਲ ਹੀ ਸਮਝ ਕੇ ਵਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੋਨਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਵਿਚ ਨਿਸਚੇ ਕਰਮ ਤੇ ਵਰਤਾਉ ਦੋਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਭਾਰੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤਾਂ ਪਾਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਹਾਰ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਹ ਮਹਾਨ ਦਾਤ ਜੀਵਨ ਸੁਹੇਲਾ ਕਰਨ ਹਿਤ ਹੀ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤਕ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸਤਿ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਹਿੱਸਾਦਾਰ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨਹਾਰ ਦਾ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਕਿਸੇ ਹਦ ਤੱਕ ਸੱਚ ਵੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਿੰਘ ਇਹ ਸਮਝ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦਾ ਬਾਟਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਉਸ ਪਵਿੱਤਰ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਮੋਲ ਰਤਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ, ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ

ਜਾਂ ਫਿਰ ਬਾਬਾ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿਦਕੀ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਪਾਨ ਕਰਾਉਣ ਸਮੇਂ ਹੀ ਉਹ ਗੁਰੂ ਦੇ ਰੂਪ ਅੰਦਰ ਅਭੇਦ ਹੋਵੇ ਤਦ ਇਹ ਇਕ ਐਸਾ ਮੇਲ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਹਰ ਜਗ੍ਹਾਂ ਦਿਸ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ।

ਤੱਕਣ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਾਣੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਿਸੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਾਸੋਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਨਿਸਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕਮਾਈ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਹਾਂ ਧਾਰਨ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਹੀ ਗਿਆ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ੀ ਸਿੰਘਾਂ ਪਾਸੋਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਜਿਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਸ ਮਦਰਾ ਪਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਖਲਾਕ ਚੱਲਣ ਦੀ ਉੱਚਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਿਮਰਨ ਦੀ ਇਕ ਅਚੁਕ ਲੀਹ ਪਰ ਵੀ ਤੋਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਗਲੇ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਮੇਲ ਦਾ ਹੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਦੇਹ ਨਵਿਰਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਨ ਸਮੇਂ ਦੇ ਕਰਮ ਤੇ ਸੰਜੋਗ ਹੀ ਇਹ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਰ ਕੰਵਲ ਨਿਵਾ ਕੇ ਸਤਿ ਤੇ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪਰਤੱਖ ਤਕਿਆ, ਫਿਰ ਮਨੁੱਖ ਮਾਤਰ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਤਮ ਰੂਪ ਹੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਗੱਲਾਂ ਵਾਲੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕਰਣੀ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਇਹ ਨਿਸਚਾ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੁਰੂ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਵਾਲਾ ਹੋ ਕੇ ਹੁਣ ਪਿਛਲੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਛੱਡੇਗਾ। ਇਹ ਸੰਜੋਗ ਤੇ ਰੰਗ ਰਸ ਮਤਾ ਜੀਵਨ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹਰ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪਿਛੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਨਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਕਰਮਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਬਾਹਰ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਹੀ ਲੈ ਲਈਏ ਤਦ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਸਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਭੋਗ ਸਮੇਂ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਮ ਸ਼ੀਲ ਕਰਮ ਦੇ ਧਨੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹਰ ਸਾਲ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਇਸ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ ਹੀ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜਥੇ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਯੂ.ਪੀ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਬਾਦਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਬਕਾ ਇੰਚਾਰਜ ਯੂ.ਪੀ. ਸਿੱਖ ਮਿਸ਼ਨ ਹਾਪੜ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸੌ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਜੋ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਇਕ ਸਾਲ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਕੇ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਨਾਲ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਿਛਲਾ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਜਜ਼ਬਾ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਸ਼ਰਧਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਉਹ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਇਕ ਹੀ ਦੀਵਾਨ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਤਰੇਲ ਦੇ ਤੁਪਕਿਆਂ ਤੇ ਖੇਤਾਂ ਪਰ ਉਪਰੋਂ ਹੀ ਪਾਣੀ ਦੇ ਛਿੱਟੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਚਨ ਆਮ ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਪਧਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਤਮਾਵਾਂ ਪਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਵਨ ਦੇ ਮੀਂਹ ਦਾ ਹਰ ਖੇਤ ਉੱਚਾ ਨੀਵਾਂ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਅਸਰ ਕਬੂਲਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰ ਜਾਏਗਾ, ਉਹ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬਦੀ ਤੋਂ ਤਾਂ ਹਟ ਹੀ ਜਾਏਗਾ। ਇਹ ਇਕ ਮਹਾਨ ਸਤਾ ਹੈ ਜੋ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਬਣਾ ਕੇ ਫਿਰ ਆਤਮ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਉਤਮ ਸਥਾਨ ਦੇ ਧਾਰਣੀ ਹੋਣ ਲਈ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਿਸਚੇ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਤਨਾ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਪਾ ਕੇ ਜਗਿਆਸੂ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਧੱਕਾ ਵੀ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਤ ਜੀ ਦਾ ਨੇੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਤਨਾ ਵੀ ਸਮਾਂ ਇਥੇ ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਅਧਿਕ ਲਾਭ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਦੀ ਲੱਖਤਾ ਕਰਾਉਣ ਹਿਤ ਉਹ ਜੁਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਅਮਲੀ ਤੇ ਕਰਮ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਗਿਆ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਤਿ ਕਰਮ ਸਤਿ ਬਿਉਗਾਰ ਸਤਿ ਕਰਣੀ ਸਤਿ ਰਹਿਤ ਇਹ ਇਕੋ ਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਤੱਕਣ ਹਿਤ ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਸਥਾਨ ਪਰ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਮਹਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਧੂ ਦੀ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਹੋਣ, ਫਿਰ ਉਹ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਾ, ਜ਼ਰੂਰ ਆਉਣ, ਉਹ ਹੀ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਹਿਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਈ ਵੱਡੀਆਂ-ਵੱਡੀਆਂ ਗੱਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਤਦ ਉਹ ਵੀ ਫਿਕਰਮੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਤਾਂ ਕੋਈ ਚੇਲਾ ਚਾਟੜਾ ਵਿਗੜ ਹੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਸ ਦੀ ਗੈਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਹੀ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਇਕ ਦਮ ਹੀ ਵਖਰੇ ਹੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕੇਵਲ ਇਕ ਗੱਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਣੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤੇ ਕਰਮਯੋਗ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਖਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਹੀ ਆਵੇ। ਬਾਕੀ ਮਨੁੱਖ ਤਾਂ ਆਉਣੇ ਜਾਣੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆਵੇਗਾ ਉਸ ਦੇ ਭਾਗ, ਉਹ ਸੰਗਤ ਦਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਲਏਗਾ। ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਸੰਤ ਮਹਾਰਾਜ ਵਧ ਰਹੇ ਪ੍ਰਪੰਚ ਨੂੰ ਵਧਣੋਂ ਰੋਕਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਰੋਜ਼ ਤਰੱਕੀ ਪਰ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਸ ਆਦਰਸ਼ ਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਫਿਰ ਪਿਛਲਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਿਆ, ਨਵੀਆਂ ਲੀਹਾਂ ਪਰ ਜੀਵਨ ਦੀ ਗੱਡੀ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਜੋ ਸਫਲਤਾ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਮੰਜ਼ਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮੁਰੀਦ ਜਾਂ ਫਿਰ ਮੁਰਦਾ ਹੋ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਗੋਰ ਅੰਦਰ ਸਮਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਹੰਕਾਰ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਟੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉੱਕਾ ਮਨੋ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਤੇ ਅਲੱਗ ਹੋ ਜਾਣਾ ਉਸ ਦੇ ਵਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਫਿਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਵਲ ਝਾਤ ਮਾਰਨ, ਜੋਤ ਦਾ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਹਿਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਤੇ ਆ ਗਿਆ, ਮਨੁੱਖੀ ਕੀਮਤਾਂ ਉਜਾਗਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਤਮ ਸਰੂਪ ਦੀ ਲਖਤਾ ਹੋ ਸਕਣ ਦਾ ਮੁੱਢ ਵੀ ਬੱਝਦਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਆਤਮਾ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹੋਰ ਗੱਲ ਤੋਂ ਫਰਕ ਤੇ ਪ੍ਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਗੇ ਪਰ ਜਦੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਨ ਹਿਤ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੇ, ਆਪ ਕਦੇ ਵੀ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਤੇ ਧੋਯ ਵਲ ਪਹਿਲਾ ਕਦਮ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਇਕ ਨਿਯਮਬੱਧ ਜੀਵਨ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਸਾਧਨ ਵੀ ਹੋਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੈ। ਸੋ ਹੋਰ ਹਰ ਵਿਹਾਰ ਨਾਲੋਂ ਉਤਮ ਕਰਮ ਇਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਪਰ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੀ ਅਸਰ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਗੁਰੂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ। ਗੁਰੂ ਮੰਤਰ ਹੀਣਾ ਮਨੁੱਖ ਸਿੱਖੀ ਅੰਦਰ ਅਤੀ ਨੀਵਾਂ ਤੇ ਅਧਮ ਮਨੁੱਖ ਹੈ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾਏ ਦੇ ਚਮਕਦੇ ਤੇ ਅਮੋਲ ਹੀਰੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਇਹ ਖਾਹਿਸ਼ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਰਣੀ ਤੇ ਉਤਮ ਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਲੋਕ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ, ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਯਾਦ ਹਰ ਸਮੇਂ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਰੱਖ ਸਕਣ।

ਕਰਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਤੇ ਹੋਰ ਉਪਦੇਸ਼ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਥੇ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਪਰ ਲਾਗੂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਸਿਆ ਜਾਂਦਾ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 60 'ਤੇ)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਗਮਨ (ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਚਮਤਕਾਰ)

ਪਦਮ ਭੂਸ਼ਨ-ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਨਵੰਬਰ 2016 ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-60)
(ਸਾਖੀ ਸੱਜਣ ਠੱਗ)

ਮਰਦਾਨਾ-ਸੁਬਹਾਨ ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਜੀਉ! ਪਰ ਮਾਇਆ ਗੁਜਰਾਨ ਤਾਂ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਇੰਝ ਵਗਾਹ-ਵਗਾਹ ਸੁੱਟਦੇ ਹੋ, ਜਿਵੇਂ ਮੋਏ ਸੱਪ ਨੂੰ ਸੁੱਟੀਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਮਾਇਆ ਗੁਜਰਾਨ ਹੈ, ਸੱਚ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਪੇਟ ਰੱਜਣ ਜੋਗਾ ਅੰਨ ਖਾਣਾ ਬੀ ਮਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਜੀਉਣਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਹੈ। ਹਾਂ ਪਰ ਫਾਕੇ ਕੱਟਣ ਨਾਲ ਮਾਯਾ ਦਾ ਤਿਆਗ ਬੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜਿੰਨੇ ਤਿਆਗ ਦੇ ਐਸੇ ਜਤਨ ਹਨ ਬਿਰਥੇ ਹਨ, ਹਾਂ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਲੋਭ ਦਾ ਤਿਆਗ, ਮਾਇਆ ਦਾ ਤਿਆਗ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ-ਸੁਹਣਾ ਆਖਿਆ ਨੇ, ਫੇਰ ਇਹ ਕੱਪੜੇ ਰੁਪਏ ਕਾਸਨੂੰ ਸੱਟ ਘੱਤੇ ਨੇ?

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਜੇ ਅੰਦਰ ਲੋਭ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਵਰਤਾਉ ਬੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਨਾ। ਸਾਨੂੰ ਕੱਪੜਿਆਂ ਤੇ ਰੁਪਈਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸੱਟ ਘੱਤੇ ਹਨ, ਜਦ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਟੁਰਨਾ ਲੋਭ ਹੈ। ਤੇਰੇ ਅੰਦਰ ਮਾਇਆ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੈ, ਦੇਖ ਸੱਟ ਘੱਤੀ ਬੀ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਯਾਦ ਪਈ ਪੈਂਦੀ ਏ। ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਕਹੁ ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ।

ਮਰਦਾਨਾ -ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਦੇਖ ਮਰਦਾਨੇ! ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ, ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਆਧਾਰ ਪਛਾਣ, ਜੀਉਣਾ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਸੁਹਣੇ ਮੁਖੜੇ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਾਹ ਬਸਤੀ ਵਿਚ, ਸਾਰੀ ਨਗਰੀ ਪੈਰੀਂ ਆ ਪਏਗੀ। ਤੇਰੇ ਏਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸਦਕਾ ਸਭ ਪੈਰੀਂ ਆ ਪਈ, ਮੈਂ ਨਾ ਪਛਾਤਾ ਕਿ ਭੋਜਨ, ਬਸਤ੍ਰ, ਚਾਂਦੀ, ਸੋਨਾ ਆਪ ਦੇ ਉਚਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਹੋਇ ਆਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਛਾਣਾਂ, ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਾਂ, ਹਾਂ ਤੇਰੇ ਉਚਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਚੋਟ ਬੀ ਸਹਾਰਾਂ। ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਤੇ ਜਾਤ ਦਾ ਨੀਵਾਂ ਹਾਂ, ਤੇਰੀ ਮਿਹਰ ਅਟੁੱਟ ਹੈ ਤੇ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗੂੰ ਆ ਮੁਹਾਰੀ ਵਸਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਰਬਾਬ ਵਜਾ, ਛੇੜ ਆਸਾ ਦੀ ਸੁਰ।

ਕੋਈ ਭੀਖਕੁ ਭੀਖਿਆ ਖਾਇ ॥
ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਰਹਿਆ ਸਮਾਇ ॥
ਕਿਸ ਹੀ ਮਾਨੁ ਕਿਸੈ ਅਪਮਾਨੁ ॥
ਢਾਹਿ ਉਸਾਰੇ ਧਰੇ ਧਿਆਨੁ ॥
ਤੁਝ ਤੇ ਵਡਾ ਨਾਹੀ ਕੋਇ ॥
ਕਿਸੁ ਵੇਖਾਲੀ ਚੰਗਾ ਹੋਇ ॥ ੧ ॥
ਮੈ ਤਾਂ ਨਾਮੁ ਤੇਰਾ ਆਧਾਰੁ ॥
ਤੂੰ ਦਾਤਾ ਕਰਣਹਾਰੁ ਕਰਤਾਰੁ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਵਾਟ ਨ ਪਾਵਉ ਵੀਗਾ ਜਾਉ ॥
ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਨਾਹੀ ਥਾਉ ॥
ਮਨ ਕਾ ਅੰਧੁਲਾ ਮਾਇਆ ਕਾ ਬੰਧੁ ॥
ਖੀਨ ਖਰਾਬੁ ਹੋਵੈ ਨਿਤ ਕੰਧੁ ॥
ਖਾਣ ਜੀਵਣ ਕੀ ਬਹੁਤੀ ਆਸ ॥
ਲੇਖੈ ਤੇਰੈ ਸਾਸ ਗਿਰਾਸ ॥ ੨ ॥
ਅਹਿਨਿਸਿ ਅੰਧੁਲੇ ਦੀਪਕੁ ਦੇਇ ॥
ਭਉਜਲ ਭੂਬਤ ਚਿੰਤ ਕਰੋਇ ॥
ਕਹਹਿ ਸੁਣਹਿ ਜੋ ਮਾਨਹਿ ਨਾਉ ॥
ਹਉ ਬਲਿਹਾਰੈ ਤਾ ਕੈ ਜਾਉ ॥
ਨਾਨਕੁ ਏਕ ਕਹੈ ਅਰਦਾਸਿ ॥
ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਸਭ ਤੇਰੈ ਪਾਸਿ ॥ ੩ ॥
ਜਾਂ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਜਪੀ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥
ਦਰਗਹ ਬੈਸਣ ਹੋਵੈ ਥਾਉ ॥
ਜਾਂ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਤਾ ਦੁਰਮਤਿ ਜਾਇ ॥
ਗਿਆਨ ਰਤਨੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਆਇ ॥
ਨਦਰਿ ਕਰੇ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ ॥
ਪ੍ਰਣਵਤਿ ਨਾਨਕੁ ਭਵਜਲੁ ਤਰੈ ॥ ੪ ॥ ੧੮ ॥

ਅੰਗ - ੩੫੪

ਇਲਾਹੀ ਨਾਦ, ਦੈਵੀ ਸੁਰ ਤੇ ਉੱਚੇ ਭਾਵ ਅਸਰ ਕਰ ਗਏ, ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਦਿਲ ਨੇ ਉੱਚੀ ਠੌਰ ਬੱਧੀ, ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਸੁ। ਮਰਦਾਨੇ ਦੇ ਮਨ ਸੋਝੀ ਹੋਈ ਕਿ ਇਕ ਸਾਂਈ ਦਾ ਪਿਆਰ ਸੱਚ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਸਾਂਈ ਦੀ ਯਾਦ ਹੈ ਤੇ ਯਾਦ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਅੰਦਰ ਰਸ ਰੂਪ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਨਾਮ ਰੂਪ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਕੀਰਤਨ ਰੂਪ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਬਚਨ ਰੂਪ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਜੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਨਾਮ ਜਪੇ, ਜੇ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਜਪਾਵੇ, ਲੋਭ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤੇਗਾ। ਜੇ ਲੋਭ ਵਿਚ ਵਰਤਦਾ ਦਿੱਸੇ, ਉਹ ਸਾਂਈ ਦਾ ਸੇਵਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾਮ ਦੇ ਪਿਆਰੇ ਲੋਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਰਤਦੇ ਹਨ, ਮਾਇਆ ਨੂੰ ਮੈਲ ਜਾਣਦੇ ਹਨ, ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਦੀ। ਲੋਭੀ ਦਾ ਵਿਸਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਂਈ ਦਾ

ਘੱਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਂਈ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਲੋਭ ਪਾਪ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਝੂਠ ਨਾਲ, ਦਗੇ ਨਾਲ, ਘੱਟ ਤੋਲ ਕੇ, ਵੱਢੀ ਲੈ ਕੇ, ਝੂਠੀ ਸਾਖ ਭਰ ਕੇ, ਦੂਜੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਕਰਕੇ, ਮਾਲਕ ਨਾਲ ਧਰੋਹ ਕਰਕੇ। ਅਨੇਕਾਂ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਲੋਭ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਭ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਹੀ ਪਾਪ ਆ ਛਲਦਾ ਹੈ।

ਸੱਜਣ ਦਾ ਘਰ

ਮਰਦਾਨਾ - ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਹੁਣ ਕੋਈ ਬਸਤੀ ਨੇੜੇ ਆਵੇਗੀ?

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਦੇਖ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ।

ਮਰਦਾਨਾ-ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਿਤੇ ਠੌਰ ਕਰੀਏ, ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਮਿਲੇ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਦੇਖ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ, ਠੌਰ ਬੀ ਦੇਸੀ, ਅੰਨੂ ਬੀ ਦੇਸੀ, ਪਰ ਡਾਢਾ ਮਹਿੰਗਾ। ਦੁਖ ਬੀ ਆਸੀ, ਪਰ ਕਲਿਆਣ ਹੋਸੀ, ਹੱਤਿਆ ਹਤ ਹੋਸੀ।

ਮਰਦਾਨਾ-ਜਿਵੇਂ ਤੇਰੀ ਰਜ਼ਾ, ਮੈਨੂੰ ਬਣਾ ਲਓ ਖਾਂ ਸੁਰ ਹੋਈ ਤਰਬ ਆਪਣੀ ਰਜ਼ਾ ਦੀ ਤਾਰ ਦੀ, ਮੈਂ ਵੱਖਰੀ ਟੀ-ਟੀ ਨਾ ਕਰਿਆ ਕਰਾਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਮਰਦਾਨਿਆਂ! ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਸੇਵਾ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਥੀ ਵੈਸੀ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ।

ਜਾਂ ਅੱਗੇ ਟੁਰੇ ਤਾਂ ਇਕ ਬਸਤੀ ਦਿੱਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਰਾ ਉੱਚੇ ਬਾਹਰ ਵਾਰ ਇਕ ਟਿਕਾਣਾ ਆਇਆ, ਚਾਰ ਚੁਫੇਰੇ ਵਲਗਣ ਸੀ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਿਚਕਾਰ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਤੇ ਅੱਗੇ ਡਿਉਢੀ ਸੀ, ਦੋਹੀਂ ਨੁੱਕਰੀਂ ਧਰਮ ਸਥਾਨ ਸਨ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਠਾਕੁਰ ਦੁਆਰਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਸੀਤ ਸੀ। ਡਿਉਢੀ ਲੰਘ ਕੇ ਅੱਗੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਥਾਂ ਤੇ ਫਿਰ ਹਵੇਲੀ ਸੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ, ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਠੜੀਆਂ ਤੇ ਤਹਿਖਾਨੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਲੁਕੇ ਅੰਦਰ ਖੂਹ ਸਰੀਖਾ ਥਾਉਂ ਬੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਗੁਪਤ ਸੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠਾਂ ਰਚਿਆ ਸੀ। ਹੋਰ ਕਈ ਕਮਰੇ ਸੇ। ਇਸ ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਇਕ ਮਾਲਕ ਸੀ, ਅਰ ਕਈ ਉਸ ਦੇ ਦਾਸ ਸੇਵਕ ਸਨ।

ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰੇ ਜਾ ਖਲੋਤੇ, ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਦੁਇ ਸੇਵਕ ਹੱਥ ਜੋੜ ਖਲੋਤੇ - ਆਓ ਮਹਾਰਾਜ! ਤੁਹਾਡੇ ਮੁਖ ਨੂਰ ਹੈ, ਮਾਲਕ ਤੇ ਮਾਇਆਦੀ ਮਿਹਰ ਦਾ ਝਲਕਾਉ ਹੈ। ਭਾਗਸ਼ੀਲ ਹੋ, ਆਓ, ਲੰਘ ਆਓ! ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ, ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ, ਪੈਂਡੇ ਕਰ ਥਕਤ ਦਿਸਦੇ ਹੋ, ਧੂੜ ਮੱਥੇ ਦੇ ਭਰ-ਵੱਟੇ ਚੁੰਮ ਰਹੀ ਹੈ, ਆਓ ਲੰਘ ਆਓ, ਇਹ ਅਤਿੱਥੀਆਂ ਲਈ ਆਸ਼ਰਮ ਹੈ, ਸ਼ਰਮ ਲਾਹੋ, ਥਕਾਨ ਦੂਰ ਕਰਨਾ ਸਾਡੀ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਜੀਉ ਆਏ, ਭਾਗ ਆਏ, ਕਰਮ ਆਏ, ਆਏ ਸੁਹਣੇ-ਸੁਹਣੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ, ਲੰਘ ਆਓ।

ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵੈਰਾਗ ਪੁੰਜ ਕਦਮ, ਬਸਤੀਆਂ ਘਰਾਂ

ਤੋਂ ਦੁਰੇਡੇ-ਦੁਰੇਡੇ ਟੁਰਨ ਵਾਲੇ ਕਦਮ, ਅੱਜ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧੇ। ਅੱਗੇ ਵਧ-ਵਧ ਕੇ ਬਸਤੀਆਂ ਵਲ ਰੁਖ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮਰਦਾਨਾ ਅੱਜ ਠਹਿਰਦਾ, ਠਿੰਠਬਰਦਾ, ਸਹਿਮਦਾ, ਝਿਜਕਦਾ, ਮਗਰੇ ਕਦਮ ਸੁੱਟਦਾ ਤਾਂ ਆਇਆ, ਪਰ ਧਰੇ ਪੈਰ ਅੱਗੇ ਤੇ ਪਵੇ ਪਿੱਛੇ, ਆਖਿਓਸੁ, ਸੁਹਾਣ ਤੇਰੀ ਕੁਦਰਤ ਨੂੰ, ਵੇਖਾਂ.....।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਸੁਹਣਿਆਂ! ਦੇਖ ਕਰਤਾਰ ਦੇ ਰੰਗ, ਟੁਰਿਆ ਆ ਸੁਹਣੇ ਸਾਫ ਦਿਲ ਵਾਲਿਆ! ਝਿਜਕ ਤੇਰੀ ਸੱਚੀ ਹੈ, ਪਰ ਝਿਜਕ ਨਾ, ਆ ਜਾ, ਕਹਿੰਦੇ ਜੁ ਹਨ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ, ਸਭੇ ਘਰ ਆਪਣੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਉਹ ਹੋ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਸਾਂਈ ਦੇ ਆਪਣੇ, ਲੰਘ ਆ।

ਅੱਗੇ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਸੁਹਣੇ ਸੱਜੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ, ਅਪੜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾਸ ਟੁਰ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਬੀਬੀ ਦਾਹੜੀ, ਚਿਕਨੀ ਚੋਪੜੀ ਸੂਰਤ, ਨੈਣ ਜਲਮੱਛਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਦੇਖਣਹਾਰ, ਤਰੇ ਤਰ; ਚਾਲ ਗਿਣ-ਗਿਣ ਕਦਮ ਧਰਨ ਵਾਲੀ ਠਰੁੰਮੇ ਦੀ, ਪੱਗ ਸਿੱਧੀ ਪੌੜੀਦਾਰ, ਹੱਥ ਮਾਲਾ, ਗਲ ਜਾਮਾਂ, ਤ੍ਰੇੜ ਪ੍ਰਬਲੀ ਅੰਬੂਏ ਦੀ। ਆਇਆ, ਆ ਕੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ - ਆਓ, ਜੀਉ ਆਇਆਂ ਨੂੰ, ਇਹ ਘਰ ਅਤਿੱਥੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਆਪਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਾਂਈ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਨੌਕਰ ਥਾਪਿਆ ਹੈ; ਲੋਭ ਮੋਹ ਹੱਥ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਫਕੀਰਾਂ, ਸੰਤਾਂ, ਰੱਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਟਹਿਲੀਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਪਕੜਾਂ ਦੂਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਸੱਜੇ ਹੱਥ ਪੂਜਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਖੱਬੇ ਨਮਾਜ਼, ਦੇਇ ਅੱਲਾ ਦੇ ਘਰ ਹਨ।

ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਾਸ ਗਰਮ ਜਲ ਤੇ ਸਾਫਾ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਚਰਨ ਧੋਵੀਏ?

ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਕ ਅਡੋਲ ਗੰਭੀਰ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਬੋਲੇ, ਵਾਹ.....ਭਾਈ ਲੋਕ! ਪੈਰ ਧੁਆਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਨਹੀਂ, ਚਿਤ ਐਵੇਂ ਸੁਖ ਹੈ। (ਮਾਲਕ ਵਲ) ਭਾਈ! ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਨਾਮ?

ਮਾਲਕ-ਵੈਰ ਤੋਂ ਸੱਖਣਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੀ!

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਹੈਂ! ਨਿਰਵੈਰ ਨਾਮ ਤਾਂ ਰੱਬ ਦਾ ਹੈ।

ਮਾਲਕ-ਜੀ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੂਕਰਾਂ ਦਾ ਬੀ ਕੂਕਰ ਹਾਂ, ਉਂਵ ਮੇਰਾ ਨਾਮ ਹੈ ਸੱਜਣ, ਸਭ ਦਾ ਸੱਜਣ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾ ਦੇਖੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਸੱਜਣ? ਨਾਲ ਕੀਹ, ਦਾਸ, ਰਾਮ, ਲਾਲ?

ਮਾਲਕ-ਜੀ ਨਾਮ ਤਾਂ ਮਿੱਟੀ ਦੀ ਪੰਡ ਦਾ ਮਿੱਟੀ ਚਾਹੀਦਾ, ਪਰ ਸੇਵਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ੇਖ ਸੱਜਣ ਸੱਦਦੇ ਹਨ, ਹਿੰਦੂ, ਸੱਜਣ ਰਾਮ ਸੱਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਦੁਹਾਂ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ ਇਹ ਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਤ੍ਰਬੁਕਿਆ ਤੇ ਤੱਕਿਆ ਘੂਰ ਕੇ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਨੈਣ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜ ਪਏ, ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ-ਏਥੇ ਤਾਂ ਸਹਿਮ ਹੀ ਸਹਿਮ ਹੈ, ਘਰ ਵਿਚ, ਦਰ ਵਿਚ, ਚਾਕਰ ਵਿਚ, ਠਾਕੁਰ ਵਿਚ, ਟਹਿਲ ਵਿਚ, ਗੱਲ-ਵੱਲ ਵਿਚ। ਅੱਜ ਇਸ ਮੇਰੇ ਚੋਜੀ ਮਾਲਕ ਦੇ ਕੌਤਕ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਹਨ?

ਦਾਸ ਜੋ ਪਾਣੀ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਸਨ ਮੁੜ ਗਏ। ਮਾਲਕ ਬੀ ਉੱਠ ਗਿਆ। ਜਾਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਮਗਰੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਸੀਤ ਵਲ ਗਏ ਤਾਂ ਡਿੱਠਾ ਸੱਜਣ ਨਮਾਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਓਥੋਂ ਵਿਹਲਾ ਹੋ ਆਰਤੀ ਵੇਲੇ ਠਾਕੁਰਾਂ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਦੀਵੇ ਫਿਰਾਉਣ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ, ਫੇਰ ਆਇਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਰੋਟੀ ਦਾ ਥਾਲ ਆਪ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ-ਭਈ! ਰੋਟੀ ਸੁਖ ਲਿਆਓ, ਇਕ ਰਾਤ ਕੱਟਣੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜੀਵੇਂ ਤੇ ਸੇਵੇਂ।

ਸੱਜਣ-ਘਰ ਆਉਣ ਅਤਿੱਥੀ ਤੇ ਰਹਿਣ ਭੁੱਖੇ, ਇਹ ਪਾਪ ਮੈਂ ਕਿੱਥੇ ਦਿਆਂਗਾ?

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਤੈਨੂੰ ਇਹ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਖੁਆਲੇਂਗਾ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਭਲਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸੱਜਣ (ਘਬਰਾ ਕੇ)-ਹੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਿਓ! ਅੰਨ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਬਾਦਰ ਹੈ, ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਖਾਓ ਘਰ ਤੁਹਾਡਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਾਸ ਹੈ ਹਜ਼ੂਰ ਦਾ। ਭਰਮ ਨਾ ਕਰੋ, ਮੇਰਾ ਜਨਮ ਹਿੰਦੂ ਹੈ; ਰਹਿਤ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸਾਮਾਨ ਤਾਂ ਰਾਜ ਕਰਕੇ ਹੈ, ਜਥਾ ਰਾਜਾ ਤਥਾ ਪਰਜਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਲਈਈ ਹੈ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ। (ਮਰਦਾਨੇ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ) ਕਿਉਂ ਭੁੱਖ ਹੈ?

ਮਰਦਾਨਾ-ਸਾਂਈਂ ਜੀਓ! ਅੱਜ ਤਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਭੁੱਖੇ ਕਲੇਜੇ ਨੂੰ ਬੀ ਕੋਈ ਵੱਕਣ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਚਿੜੀ ਜਿੰਨੀ ਬੀ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਸੂ।

ਸੱਜਣ-ਭਲਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਹੈ। (ਨੌਕਰਾਂ ਨੂੰ) ਲੈ ਜਾਓ ਬਈ ਅੰਨ। (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲ) ਦੁੱਧ ਤਾਂ ਛਕੋਗੇ ਨਾ?

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ। ਸੱਜਣ! ਆਰਾਮ ਕਰ। ਦੇਖ! ਜਾਲੀ ਦਾ ਜਾਲ, ਉਸ ਦਾ ਨਿਰਬਾਹ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਨ ਤੇ ਵੇਚਣ ਤੇ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਨਿਹੰਗ ਬੀ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੱਜਣ (ਤ੍ਰਬੁਕ ਕੇ)-ਇਹ ਕੀ ਆਖਿਆ ਨੇ, ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਤੇ ਚਿੰਜਗੀ ਹੈ?

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਚਿੰਜਗੀ ਫਕੀਰਾਂ ਦੀ ਮਾੜੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਮਾੜ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਆਦਰ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਟਿਕਾਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਫਿਕਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਜਾਓ ਭੋਜਨ ਕਰੋ।

ਪਹਿਰ ਰਾਤ ਬੀਤੀ ਸੱਜਣ ਫੇਰ ਆਇਆ, ਮਹਾਰਾਜ! ਬਿਸਤਰਾ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਚਲੋ ਆਰਾਮ ਕਰੋ, ਸਵੇਂ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਸੱਜਣਾ! ਤੂੰ ਸੌਂ ਉਸ ਨੀਂਦੇ ਜੋ ਸਰੀਰ ਲਈ ਸੁਖ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ ਬਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਗੋਦ ਵਿਚ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲੋਰੀਆਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜੀਉਂਦੇ ਜੀ ਗਰੀਬ ਅਮੀਰ, ਪਾਪੀ ਪੁੰਨੀ ਨੂੰ, ਇਕਸਾਰ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਏਥੇ ਹੀ ਬੈਠਾਂਗੇ, ਸੌਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਸਾਡਾ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੱਜਣ-ਕਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਸੁੱਤੇ ਬਿਨਾਂ? ਓਪਰਿਆਂਦ ਨਾ ਕਰੋ ਦਾਤਾ ਜੀ! ਆਪਣਾ ਘਰ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਇਹ।

ਗੁਰੂ ਜੀ (ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ)-ਨਾ ਕਹੁ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਸਾਡਾ, ਮਤਾਂ ਸਾਡਾ ਹੀ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਸੁਖ ਵੱਸ, ਸਾਨੂੰ ਰਾਤ ਟਿਕਾ ਕੇ ਟੋਰ ਦੇ ਸਵੇਰੇ। ਖਹਿੜੇ ਨਾ ਪਉ, ਮੌਜ ਲੈਣ ਦੇ ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਰਤਜਗੇ ਦੀ।

ਸੱਜਣ (ਬੜੀ ਨਿੰਮ੍ਰਤਾ ਦਿਖਾ ਕੇ) - ਜਿਵੇਂ ਰਜਾ; ਜਿਵੇਂ ਰਜਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਰਜਾ ਲੈਣੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਜਾਓ ਫੇਰ ਸਵੇਂ।

ਸੱਜਣ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਥੋੜ੍ਹੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਇਕ ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਗੀ ਦੀ ਫਬਨ ਵਾਲਾ ਅਮੀਰ ਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ ਤੇ ਬੰਦਨਾ ਕਰਕੇ ਬੋਲਿਆ - ਸੁਹਣਿਓ! ਮੈਂ ਬੀ ਮੁਸਾਫਰ ਹਾਂ, ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਏਥੇ ਟਿਕਿਆ ਹਾਂ, ਇਹ ਬੜਾ ਸੱਜਣ ਪੁਰਖ ਹੈ, ਸਭ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਨੀ ਵਿਚ ਧਨ ਕਮਾਇਆ ਸੂ, ਹੁਣ ਪੁੰਨ ਅਰਥੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਧਨੀ ਤੇ ਭਾਗ ਵਾਲੇ ਦਿਸਦੇ ਹੋ; ਕਿਉਂ? ਠੀਕ ਹੈ ਨਾ ਜੀ! ਧਨ ਖੱਟ ਕੇ ਆਏ ਹੋ ਪੱਲੇ ਹੀਰੇ ਪੰਨੇ ਹਨ। ਲੁਕੇ ਨਾਲ ਘਰ ਅੱਪੜ ਜਾਓ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਫਕੀਰੀ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਅਸਾਂ ਤਾੜ ਲਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਕਿਉਂ? ਤੁਹਾਡਾ ਧਨ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ। ਮੈਂ ਨਵਾਬ ਈਸੇ ਖਾਂ ਖਰਲ ਦਾ ਛੋਟਾ ਪੁੱਤਰ ਹਾਂ, ਸ਼ੌਂਕ ਹੈ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣ ਦਾ, ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਤੋਂ ਮੌਕਿਆ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ ਖੇਡਣ ਖਿਡਾਉਣ ਦਾ। ਆਓ ਜਰਾ ਦਿਲ ਪਰਚਾਈਏ, ਖੇਡੀਏ ਨੱਕੀ ਪੂਰ। ਖੱਟ ਲਓ ਕੁਛ ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਏ ਜੇ ਧਨ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਕ ਠਰਕ ਹੈ ਖੇਡਣ ਦਾ, ਹਾਰਦਾ ਹੀ ਹਾਂ ਸਦਾ, ਪਰ ਸੁਭਾਉ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ। ਸਾਂਈਂ ਦਿੱਤਾ ਬਹੁਤ ਹੈ, ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹਾਰ ਗਿਆ, ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀਦੀ, ਦਿਲ ਇਸ ਪਰਚਾਵੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਮਰਦਾਨਾ (ਘੁਰੀ ਵਟ ਕੇ)-ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਧਨ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ-ਹੈ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਪਰ ਨਾ ਸਹੀ, ਪੰਜ ਸੌ ਮੈਥੋਂ ਹੀ ਲੈ ਲਓ ਖਾਂ ਤੇ ਆਓ ਖੇਡੀਏ, ਦਿਲ ਪਰਚਾਵਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੀਹ ਸਿਆਲੇ ਦੀ ਲੰਮੀ ਰਾਤ ਬੀਤਦੀ ਨਹੀਂ, ਸੌਖੀ ਲੰਘ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਸਾਨੂੰ ਜਾਚ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੌਂਕ ਨਹੀਂ, ਧਨ ਤੋਂ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਟੁਰੇ ਹਾਂ।

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ-ਭੋਲਿਓ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਚਾਰਦੇ ਹੋ! ਮੱਥਾ ਦਮਕਦਾ ਹੈ ਕੋੜੀਏ ਵਾਂਗੂ, ਅੱਖਾਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਨੇ ਲਖੀਅਰ ਵਾਂਗੂ, ਅਸੀਂ ਸਿਆਣਦੇ ਹਾਂ ਸੈਨਤਾਂ। ਆਓ ਭਲਾ ਇਹ ਸਹੁੰ ਸਹੀ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਿੱਤੋ ਤਾਂ ਲਿਓ ਜੇ ਹਾਰੋ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਾ ਲੈਣਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਸਦਾ ਹਾਰਨ ਵਾਲਿਆ, ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆ, ਕਾਸ਼! ਤੈਨੂੰ ਸਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹਾਰ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਵੇਖਣ ਦੀ। ਜਾਹ ਸਉਂ ਖਿਆਲ ਨਾ ਪਉ ਫਕੀਰਾਂ ਦੇ।

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ - ਚਲੇ ਫਕੀਰ ਹੀ ਸਹੀ, ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ ਦਾਵਾਂ ਤੇ ਧਨ, ਐਵੇਂ ਹੀ ਖੇਡੋ ਚੌਸਰ; ਸਤਰੰਜ, ਤਾਸ; ਸਤਰੰਜ ਤਾਂ ਅਕਲ ਵਧਾਵੀਂ ਖੇਡ ਹੈ, ਲਿਆਵਾਂ ਮੁਹਰੇ/ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹਾਰ ਨਾਲ ਕੁਛ ਖਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਹੀਰੇ ਜਨਮ ਦੀ ਹਾਰ ਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰ ਨਹੀਂ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਾਰ ਨਾਲ ਪੈ ਰਹੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਕੀ ਸਾਰ?

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ-ਹੀਰਾ ਜਨਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਦੌਲਤ, ਮਾਲ, ਹਾਸਾ, ਖੇਡ ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ।

ਗੁਰੂ ਜੀ-ਹੀਰਾ ਜਨਮ ਮਨੁੱਖਾ ਦੇਹ ਹੈ ਤੇ ਵਿਗੜਦਾ ਹੈ ਇਉਂ -

ਖਸਮ ਵਿਸਾਰਿ ਕੀਏ ਰਸ ਭੋਗ ॥

ਤਾਂ ਤਨਿ ਉਠਿ ਖਲੋਏ ਰੋਗ ॥

ਅੰਗ - ੧੨੫੬

ਸ਼ਾਹਜ਼ਾਦਾ-ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਧਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਕੁੰਦੇ ਹੋ। ਚੱਲ ਬਣੀ ਮਨਾਂ! ਸਉਂ। ਕਾਹਨੂੰ ਐਵੇਂ ਸਿਰ ਰਗੜਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਧਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੇ ਮਿਹਣੇ ਸੁਣਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਣਾਉਤਾਂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਇਹ ਬੀ ਵਿਦਾ ਹੋਇਆ।

ਫੇਰ ਆਈ ਇਕ ਮਾਈ, ਪੰਜਾਹ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਦੀ ਢਲੀ ਉਮਰ ਵਾਲੀ, ਵਡੇਰੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਦਰਦਾਂ ਪਿਆਰਾਂ ਭਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੀ, ਥਾਲ ਅੱਗੇ ਧਰਿਓ ਸੁ: ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਗਈ ਲਾਲ ਜੀਓ! ਨਾ ਅੰਨ, ਨਾ ਪਾਣੀ, ਨਾ ਦੁੱਧ, ਕੇਡੇ ਕਠਨ ਵਰਤ ਧਾਰੇ ਹਨ, ਵਾਹ ਸਾਂਈਂ ਦੇ ਲਾਲ! ਤਪ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ, ਬੰਦਗੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਹ, (ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ) ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਭਾਂਡੇ ਤੱਕੇ। ਹਾਂ! ਮੈਂ ਸਦਕੇ ਜਾਵਾਂ! ਰਾਤ ਜਾਗਣਾ ਹੈ ਸਾਰੀ, ਕੁਛ ਤਾਂ ਏਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਤੁਲਾ ਦਿਓ, ਇਹ ਕੱਖਾਂ ਦਾ ਛੱਪਰ, ਤੁਲ੍ਹੇ ਬਿਨ ਕਿੰਵ ਟਿਕੇਗਾ? ਇਸ ਗੜਵੀ ਵਿਚ ਹੈ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੁਰ-ਮਪਾਨ ਜਿਸ ਦਾ ਇਕ ਘੁੱਟ ਪੀ ਕੇ ਸਿੱਧ, ਨਾਥ, ਗੋਰਖ ਆਪ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਲਿਵ ਵਿਚ ਜੁੜ ਬੈਠਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੂਜੀ ਵਿਚ ਹੈ ਸੋਮਾਂ ਰਸ, ਜੋ ਦੇਵਤੇ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਪੀ ਕੇ ਸਾਂਈਂ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

ਇਹੋ ਹੈ ਸੋਮ ਰਸ, ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੀਆਂ ਚੋਟੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਦੱਖਣ ਦੀਆਂ ਘਾਟੀਆਂ ਤੇ ਰੇਗਿਸਤਾਨਾਂ ਤੱਕ ਇਹੋ ਇਕ ਬੂਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਥਕਾਨ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਟਦੀ ਹੈ ਭੰਗ, ਹੁਣ ਬੀ ਸਾਧੂ ਲੋਕ ਘੁੱਟ ਪੀ ਕੇ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤਾੜੀ ਸਾਰੀ ਰਾਤ। ਤੇ ਇਸ ਤੀਜੀ ਵਿਚ ਹੈ ਦਿਲ ਦਾ ਦੋਸਤ, ਮਲਿਆ ਪੁਣਿਆਂ ਮਿੱਠਾ-ਮਿੱਠਾ ਮਲੰਗ ਬੇਨਵਾ ਤੇ ਹੋਰ ਚੰਗੇ-ਚੰਗੇ ਫਕੀਰ ਪੀ ਕੇ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ ਤਾਰ ਦਿਲ ਦੀ ਰੱਬ ਨਾਲ। ਇਹ ਡੱਬੀ ਹੈ ਪੋਸਤ ਦੀ ਬੋਟੀ ਚੀਨੀ-ਬੇਗਮ ਦੀ, ਜੋ ਪੀਂਦੇ ਨਹੀਂ ਉਹ ਅੱਧੀ ਕੁ ਰੱਤੀ ਇਸੇ ਦੀ ਜੀਭ ਦੀ ਨੋਕ ਨੂੰ ਲਾ ਕੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਦਾ ਉਛਾਲਾ ਖਾ ਕੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਭਜਨ ਦੀ ਲੈ ਵਿਚ। ਕੋਈ ਸ਼ੈ ਰਤਾ ਕੁ ਲੈ ਲਈ ਤੁਲ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਏ ਸਰੀਰ ਨੂੰ, ਹਾਂ ਲੰਘ ਜਾਏਗੀ ਰਾਤ ਸੁਖ ਵਿਚ!

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਹੇ ਜਗਤ ਮਾਤਾ ਦੀ ਮੂਰਤੀ! ਆਰਾਮ ਕਰ। ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਨਸ਼ੇ ਦੀ, ਹੋਛੇ ਨਸ਼ੇ ਹੋਛਿਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਾਓ ਸਵੇਂ, ਜੋ ਬਿਨ ਪੀਤੇ ਮਸਤ ਹੋਣ ਉਹ ਕਿਉਂ ਪੀਣ?

ਮਾਈ-ਵਾਹਵਾ! ਸਾਂਈਂ ਵਾਲਿਓ! ਮੈਂ ਤੇ ਦਰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤੁਸੀਂ ਦਰਦ ਤੋਂ ਬੀ ਉੱਚੇ ਹੋ, ਜੁਗ-ਜੁਗ ਜੀਓ।

ਗੁਰੂ ਜੀ - ਤੂੰ ਜੇ ਦਰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤਾਂ ਬੀ ਸਾਂਈਂ ਤੇਰਾ ਦਰਦ ਕਰੇਗਾ। ਜੇ ਬੇਦਰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੀ ਸਾਂਈਂ ਤੇਰਾ ਦਰਦ ਕਰੇਗਾ।

ਇਹ ਸੁਣ ਮਾਈ ਬੀ ਸਿਰ ਨਿਵਾ ਕੇ ਟੁਰ ਗਈ।

ਸੱਜਣ ਦੇ ਘਰ ਅੰਦਰ ਮਤੇ

ਸੱਜਣ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁਣ ਉਸ ਦੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੰਡਲੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ ਤੇ ਸੱਜਣ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਇ -

ਸੱਜਣ-ਦੱਸੋ ਫੇਰ ਇਹ ਫਕੀਰ ਹੈ, ਧਨ ਪਾੜ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੁੰਹੀਆਂ ਹੈ?

ਮੇਰੀ ਜਾਚੇ ਮਾਮੂਲੀ ਸਾਧ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਵਿਰਾਗੀ ਹੈ, ਤਪ, ਜਪ, ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਪੱਲੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੂ, ਖਹਿੜਾ ਛੋੜੇ ਸੁ ਪਰੇ, ਟੋਰੇ ਸਵੇਰੇ ਸੁਖਾਂ ਨਾਲ।

ਨਹੀਂ, ਅਮੀਰ ਹੈ, ਮੱਥੇ ਤੇ ਰੱਤੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਧਨ ਦੀ, ਨਾਲ ਚਮਕਦੀ ਹੈ ਰੱਤੀ ਰੂਪ ਦੀ ਧਨ ਪੱਲੇ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਕਦੇ ਗੱਲਾਂ ਲੱਸੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਮੱਥੇ ਦਮਕੇ ਹਨ? ਕਿਤੋਂ ਖੱਟੇ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਹੈ ਮਾਲ। ਪਾਸ ਹਨ ਇਸ ਦੇ ਮੋਤੀ, ਹੀਰੇ। ਕੋਈ ਇਕ ਡੱਬੀ ਕਿ ਰਤਨਾਂ ਦਾ ਡੱਬਾ, ਬੱਸ।

ਨਹੀਂ, ਇਹ ਗੱਲ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਆਖੀ ਹੈ ਕਿ ਮੱਛੀਆਂ ਜਾਲ ਵਿਚ ਤੇ ਕਦੇ ਮਗਰ ਮੱਛ ਜਾਲ ਵਿਚ, ਕਿਉਂ ਆਖੀ ਹੈ? ਇਹ ਪੱਕ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੁੰਹੀਏ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਜੇਇਕ ਦੋ ਦਿਨ ਰਹਿ ਕੇ ਕੋਈ ਭੇਤ ਲੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਬੱਸ ਫੇਰ ਸਾਡੀ

ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ। ਹੁਣ ਇਸ ਦੀ ਇਥੇ ਹੀ ਸਮਾਧੀ ਲੱਗੀ ਰਹੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਸੁੰਹੀਆਂ ਹੈ ਕਿਸੇ ਦਾ।

ਮਾਈ - ਸਾਰੇ ਸਿਆਣੇ ਹੋ ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਮਰਦ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤ੍ਰੀਮਤ ਦੀ ਅਕਲ ਕਦੇ ਦੂਰ ਦੇ ਪੈਂਡੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ, ਪਰ ਤਾਂ ਬੀ ਮੇਰੀ ਸੁਣ ਲੈਣੀ। ਸਾਰੇ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ-ਸਮੇਤ ਮਾਲਕ ਦੇ-ਗਲਤ ਹਨ ਇਹ ਸੁੰਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸੱਜਣ (ਗੱਲ ਟੁਕ ਕੇ)-ਫੇਰ ਮਗਰ ਮੱਛ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੂ?

ਮਾਈ- ਮੈਂ ਦੱਸਦੀ ਹਾਂ, ਸੁਣੋ। ਜ਼ਰਾ ਸੁਣ ਲਓ ਸਾਰੇ ਸਿਆਣੇ ਜੇਰਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਦੀ; ਕਈ ਇਥੇ ਆਏ ਅਮੀਰ, ਗਰੀਬ, ਚਤੁਰ, ਸਾਧ, ਫਕੀਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਤੁਸਾਂ ਤੇ ਅਸਾਂ ਸਾਰੇ ਵੇਖੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਨੁਹਾਰ ਵੱਖਰੀ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਵਾਲੀ ਨੁਹਾਰ ਇਸ ਦੇ ਮੱਥੇ ਤੇ ਨਹੀਂ, ਨੈਣ ਰਸੀਲੇ ਹਨ, ਪਰ ਤੱਕੀਏ ਤਾਂ ਠੰਢ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਕਿਤੇ ਗੁੰਮ-ਗੁੰਮ ਹੁੰਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਕੋਲ ਜਾਓ ਤਾਂ ਹੋਰਵੇਂ ਜਿਹਾ ਸਵਾਦ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਆਇਆਂ ਨਹੀਂ ਪਏ। ਫੇਰ ਜੇ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵਿਚ ਕੁਛ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ-ਹੋਰ, ਸੋਚ ਲਾ ਕੇ ਮਸਾਂ ਕੁਛ ਸਮਝ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਸੁੰਹੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੇ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮਗਰ ਮੱਛ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਦੇ ਨਾ ਕਰਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕੱਚੀ ਗੱਲ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਨਾ ਪਾਉਂਦਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਗਰ ਮੱਛ ਸਮਝ ਕੇ ਤ੍ਰਬਕ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਚੁਕੰਨੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਰੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ। ਸੁੰਹੀਏ ਆਪਾ ਨਹੀਂ ਜਣਾਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ। ਵਿਸਾਹ ਵਧਾ ਕੇ, ਭਰੋਸਾ ਜਮਾ ਕੇ ਵਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਸੁੰਹੀਏ ਤਾਂ।

ਸੱਜਣ - ਫੇਰ ਨਿਹੰਗ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

ਮਾਈ-ਇਹ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ, ਪਰ ਕੋਈ ਫਕੀਰੀ ਨਮਾਜ਼ ਹੈ, ਜੋ ਅਸੀਂ ਪਾਪੀ ਤੇ ਮਾਇਆ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕੇ। ਮੈਨੂੰ ਭੀ ਰਮਜ਼ ਮਾਰੀ ਸੂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਦਰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਦਰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਸਾਂਈਂ ਤੇਰਾ ਦਰਦ ਕਰੇਗਾ; ਜੇ ਬੇਦਰਦੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਬੀ ਸਾਂਈਂ ਤੇਰਾ ਦਰਦ ਕਰੇਗਾ। ਹੁਣ ਸੋਚ ਲਵੋ, ਇਹ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਉੱਚਾ, ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਦਾ ਰੱਬ ਵਾਲਾ ਫਕੀਰ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਅਮੀਰ, ਨਾ ਕੰਗਾਲ ਨਾ ਭੇਖੀ ਫਕੀਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਕੁਛ ਕਿਹਾ ਸਾਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਦਰਦ ਦੀ ਝਰਨਾਟ ਸੀ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਹੈ, ਇਥੇ ਮੁਖ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ। ਕਰਮ ਗਿਆਨ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਤ ਦੀ ਸਦੀਵੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਫਿਰ ਸਤਿ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੱਕ ਕੇ ਸਤਿ ਚਿੰਤਨ ਸੱਚ ਰਹਿਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੰਗਰ ਤੇ ਹੋਰ ਡੇਰੇ ਸਾਰੇ ਵਿਵਹਾਰ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਚਲਾਂਦੇ ਹਨ। ਕਦੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਕਿ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਸੱਜਣ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਗੋਂ ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੰਮਚੋਰ ਤੇ ਬੇਸਬਰਾ ਭਰਮ ਪਰ ਅਟੁੱਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਰਖਣਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਸਤਿ ਸਰੂਪ ਦੀ ਲਖਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਤਿਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦਾ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਮੁੱਢਲੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਬੜੀ ਹੀ ਕਰੜੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਬਾੜੀ ਅਤੇ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕਾਂ ਹਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ, ਇਹ ਕਰਮ ਹਨ ਜੋ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸ ਤੇ ਇਥੋਂ ਤਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਲਈ ਮੁੱਢਲੇ ਤੌਰ ਪਰ ਕਰਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਸਾਧੂ ਹੋ ਕੇ ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪੂਜਾ ਕਰਵਾਣੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਤਾਂ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬਣੇ। ਜੋ ਆਪ ਆਗਿਆ ਮੰਨ ਕੇ ਲੰਗਰ ਦਾ ਝਾੜੂ ਤੇ ਜੂਠੇ ਬਰਤਨ ਨਹੀਂ ਮਾਂਜ ਸਕਦਾ, ਉਹ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਸੇਵਾ ਦੀ ਆਸ ਕਿਉਂ ਕਰੇ। ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਸੇਵਾ ਹੀਣੇ ਹੋ ਕੇ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕਦੇ ਯਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜਾਂ ਫਿਰ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਜੋ ਵੀ ਪ੍ਰਾਣੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਕਰੇ, ਉਹ ਸਤਿ ਸੰਤੋਖ ਦਇਆ ਧਰਮ ਜੀਵਨ ਆਦਿਕ ਪਉੜੀਆਂ ਉਸੇ ਹੀ ਦਿਨ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹਨਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੰਤ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪਾਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵਿਚਲੇ ਹੀ ਪਤਿਤ ਜਾਂ ਫਿਰ ਰਹਿਤਹੀਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਥੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੇਵਲ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਤਿ ਦੇ ਮਾਰਗ ਪਰ ਤੁਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਕਰਵਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੇਵਕ ਸਾਮ੍ਰਣੇ ਕਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਤਾ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(ਗਿਆਨੀ ਮੇਹਰ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ 'ਨੌ ਰਤਨ' ਵਿਚੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ)

ਪੂਰਨ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਲਈ ਅਨੁਭਵੀ ਮਾਰਗ (A Practical Guide To Holistic Health)

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਦਸੰਬਰ 2016 ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-62)

ਅਧਿਆਇ ਛੇਵਾਂ

ਸੰਵੇਗ

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕ ਮਨ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ, ਕਾਰਜ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਮਨ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਰਥਾਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨਾ ਭਾਵ ਮਨੋਭਾਵ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਹੀਂ, ਮਨੋਭਾਵ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਕਤੀ ਛੱਡਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਸੰਵੇਦਨ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਜਿਹੜੇ ਸੰਵੇਦਨ ਰਹਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਸੰਵੇਗਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਬੁੱਧੀ ਦੇ ਸਤਰ ਤੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸੋਚ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦੇ ਥੱਲੇ ਹੀ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਦਬੀ ਪਈ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਸੰਵੇਗ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸੋਚ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਹੈ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ, ਅਭਿਅੰਜਨ, ਸੰਵੇਗ ਦੀ ਸਹੀ ਵਰਤੋਂ ਰਚਨਾਤਮਕਤਾ ਵਿਚ ਹੈ, ਸੰਵੇਗ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਨ, ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਸੰਵੇਗ ਪੱਖੋਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਇਕ ਹੈ, ਸੰਵੇਗ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਥਾਨ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੁਕ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਤਰਕ, ਵਿਚਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਟਿਕਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਬੇਬਸ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਲਾਚਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਕੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਦਮ ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਵਿਵੇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡਾ ਸਾਰਾ ਆਚਰਣ, ਮਨ, ਕ੍ਰਿਆ, ਬੋਲਣਾ ਸਭ ਕੁਝ ਆਸਧਾਰਣ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੰਵੇਗ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਤਬਾਹੀ ਲਿਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਾਰੀ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਕਤੀ ਬਰਬਾਦੀ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਸੰਵੇਗਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਅੱਡੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਵੇਗਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਲ ਸੋਧ ਦੇ ਕੇ ਪੱਖ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਕ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸਾਰੂ ਪਾਸੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਉਹ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਸੰਵੇਗਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ

ਉਹ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਸੰਵੇਗ, ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਨਿਸ਼ਠਾ ਮਿਲ ਜਾਣ ਉਹ ਵਿਸਮਾਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਡੇ ਕੰਮ, ਵੱਡੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਵਿਸਮਾਦ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਵੇਗ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ, ਮਨ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਤੁਹਾਡਾ ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਅਖਾੜਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਭਾਵੇਂ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਸਾਧਨ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਵਾਂ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਵੀ ਮੂਲ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਸੰਸਾਰਕ ਤੱਥ ਤਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ, ਰਚਨਾ, ਸਿਰਜਨਾ, ਖੋਜ ਇਹ ਮਨ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਸੰਵੇਗ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਚੇਤਨਾ ਤੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸੇਤੂ ਹੈ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਲਈ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਮਨ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ ਬੁੱਧੀ ਸਿਆਣਪਤਾ, ਸੰਵੇਗ ਤੋਂ ਵਾਂਝੀ ਬੁੱਧੀ ਇਕ ਲੰਗੜੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਮੰਜ਼ਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਦਾ। ਚੰਗੇ ਤੋਂ ਚੰਗੇ, ਵੱਡੇ ਬੁੱਧੀ ਜੀਵ ਵੀ ਇਕ ਦਮ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਦੇ ਤੁਫਾਨ ਵਿਚ ਵਹਿ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਸਾਧੇ ਬਿਨਾਂ ਸੰਵੇਗਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਹੋਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਜਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਖੋਜਣਾ ਹੈ। ਉਹ ਲੋਕ ਫੇਰ ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅੰਤਰ ਜਾਨਣ ਲਗਦੇ ਹਨ, ਸਮਝਣ ਲਗਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜ ਹੈ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨ ਦੀ। ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਟਿਕਾਉਣ ਦੀ। ਫੇਰ ਇਹ ਜਾਨਣ ਦੀ ਕਿ ਸੰਵੇਗ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਡੂੰਘਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਇਕਾਗਰ ਕਰਕੇ ਟਿਕਾਉਣ ਲਗ ਪੈਂਦੇ ਹੋ, ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਮਨ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਆਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਡੂੰਘਾ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਡੂੰਘਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਜਾਣੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਸੂਖਮ ਤੈਹਾਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕਦਾ, ਸੂਖਮ ਤੈਹਾਂ ਸਮਝਣ ਲਈ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਇਕੱਲੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੇ, ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸੰਵੇਗ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਸੰਵੇਗ ਭਾਵੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹਨ ਪਰ ਲੋੜ ਹੈ

ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਦੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸੰਵੇਗ ਝੀਲ ਵਿਚ ਮੱਛੀ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਜੀਵਨ ਝੀਲ ਹੋਵੇ, ਸੰਵੇਗ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੱਛੀ ਹਨ। ਜੇ ਝੀਲ ਵਿਚ ਤੁਫਾਨ ਹੋਵੇ ਮੱਛੀ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਮਨ ਲਗਾਤਾਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੈ, ਸੰਵੇਗ ਕਦੀ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ, ਮਨ ਤੇ ਸੰਵੇਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਨੇੜੇ ਹਨ ਪਰ ਫਰਕ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਵਖਰੇ ਹੈ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ mind ਨੂੰ ਮਨ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਵੇਗਾਂ ਨੂੰ ਭਾਵ। ਆਓ ਅਸੀਂ ਸੰਵੇਗਾਂ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਦੇਖੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਠੀਕ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਾਮ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਇੱਛਾ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੇਚੈਨੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਂਦੀ ਹੈ, ਜੀਵਨ ਦੀ ਝੀਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਹੈ। ਕਾਮ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਸੰਵੇਗਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਹੈ। ਇੱਛਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੁਆਰਥ ਨਾਲ ਮਿਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਕਾਮ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨ, ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਕਾਮ ਤੁਹਾਡਾ ਜੀਵਨ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਆਰਥੀ, ਸਵੈ ਕੇਂਦਰਤ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਮ ਤੁਹਾਡੇ, ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕੰਧ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਦਮ ਵੱਖ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਵਧ ਇਹ ਇੱਛਾ ਹੋਵੇਗੀ ਓਨੇ ਹੀ ਵੱਧ ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਉਨੀਂ ਹੀ ਵੱਧ ਤੁਹਾਡੀ ਸਖਸ਼ੀਅਤ ਤੰਗ ਹੋਵੇਗੀ, ਓਨੀਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪੱਧਰ ਵੀ ਤੰਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਚੇਤਨਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਦਾ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇੱਛਾ ਸਾਰੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੀ ਸਰੋਤ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਆ ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਾਰੇ ਤੁਹਾਡੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋ, ਫੇਰ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇੱਛਾਵਾਂ ਵੀ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕ੍ਰਿਆਸ਼ੀਲ, ਚੇਤਨ, ਅਕਾਰਤਮਕ, ਸਕਾਰਤਮਕ, ਨਕਾਰਤਮਕ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਚੇਤਨ ਮਨ ਵਿਚ, ਅਚੇਤ ਮਨ ਦੇਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇ ਇਹ ਉਭਰ ਕੇ ਉਪਰ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਫੇਰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸਾਰੀ ਸੋਚ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੋਚ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਬਹੁਤ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ, ਸਮਝਣਾ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ, ਸੰਵੇਗਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ, ਜਾਨਣਾ ਹੋਰ ਵੀ ਅਵੱਸ਼ਕ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਿਹੜੇ ਸੰਵੇਗ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਸੋਚ ਨੂੰ ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਵੋ।

ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਚਾਰ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੋਮਿਆਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਪ ਸੰਭਾਲਣਾ, ਸੌਣਾ,

ਖਾਣਾ ਤੇ ਕਾਮ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਜਾਨਵਰ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖ ਸੌਂਦੇ ਹਨ, ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਕਾਮਤੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਦਾ ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਆਤਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਜਾਨਵਰ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਐਨਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕੁਦਰਤ ਵਲੋਂ ਕੰਟਰੋਲ ਹੈ, ਮਨੁੱਖੀ- ਇੱਛਾਵਾਂ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਯਮਬੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖ ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚੋਂ ਉੱਤਮ ਹੈ।

ਚਾਰੋਂ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸੋਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲ ਹੈ, ਆਪਾ ਸੰਭਾਲ। ਲੋਕ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਡਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਬਿਪਤਾ ਵੇਲੇ, ਆਫਤ ਦੇ ਵੇਲੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਭੁਚਾਲ। ਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਆਪਾ ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਡਰ ਹੈ ਮਰਨ ਦਾ, ਇਹ ਇਕ ਡਰ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਹਰ ਸਮੇਂ ਖਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸਿਰ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਟਕਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਹੋਏਗਾ ਮੈਂ ਮਰ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਦਾ ਕੀ ਹੋਏਗਾ, ਪਤਨੀ ਮਰ ਗਈ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ? ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਸੁਰਕਸ਼ਿਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਰਨਾ ਇਕ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧ ਛਿਨ ਭੰਗਰ ਚਲਾਇਮਾਨ ਹਨ। ਇਹ ਸਤਿ ਹੈ ਜੇਕਰ ਸਤਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਸੁਰਕਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੁਰਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਜੇਕਰ ਸਤਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਰਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਸਤਿ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਸਤਿ ਨਾਲ ਜੀਓ, ਅਸੁਰਕਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਅਸੁਰਕਸ਼ਿਤ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਣ ਨਾਲ ਸਤਿ ਜਾਣ ਕੇ ਅਸੁਰਕਸ਼ਿਤ ਰਹਿਣਾ ਕਿਤੇ ਵਧ ਠੀਕ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਡਰ ਤੋਂ ਭੈ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਬਾਕੀ ਲੋਕ ਤਾਂ ਭੈ ਨਾਲ ਹੀ ਜੀਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਭੈ ਮਨ ਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਡਰ ਉਸ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੀ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਡਰ ਸਾਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝੀਏ, ਉਹ ਵਧਦੇ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਡਰ ਅੰਦਰ ਰੱਖੋਗੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਮਾਨਸਿਕ ਵਿਕਾਰ ਆ ਜਾਣਗੇ। ਸਾਰੇ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਭੈ ਹੈ, ਡਰਨ ਦੀ ਆਦਤ ਖਤਰਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਇਕ ਅਨੁਭਵ ਮੈਂ ਦਸਦਾ ਹਾਂ।

'ਚਲਦਾ.....!'

ਅਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਸਾਰੇ ਐਤਵਾਰ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਸਮਾਂ-12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - ਮਾਘ, 14 ਜਨਵਰੀ, ਦਿਨ ਵੀਰਵਾਰ (ਸਮਾਂ ਸਵੇਰੇ 5.30 ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਪੁਰਨਮਾਸ਼ੀ - 12 ਜਨਵਰੀ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ (ਸਮਾਂ - ਦੁਪਹਿਰ 12.00 ਤੋਂ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੁਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

INTERNET MEDIA AND LIVE TELECAST

Website :- www.ratwarasahib.in

Website :- www.ratwarasahib.org

Instagram : - RATWARA SAHIB (<https://instagram.com/ratwara.sahib/>)

You Tube :- <https://www.youtube.com/user/babalakhbirsingh>

Facebook:- <https://www.facebook.com/ratwarasahib1>

Twitter:- <https://mobile.twitter.com/ratwarasahib13>

Live Audio Link 1 - [https://www.awdio.com/Ratwara Sahib](https://www.awdio.com/Ratwara%20Sahib)

Live Audio Link 2 - <https://mixlr.com/ratwara-sahib>

E-mail :- sratwarasahib.in@gmail.com

Contact - 9569455861, 9417912900, 9814612900

ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ

'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਵਲ ਜਾਂ ਦਸਵੰਧ ਪੰਜਾਬ ਐਂਡ ਸਿੰਧ ਬੈਂਕ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਾਖਾ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਰਤ (INDIA)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ/ਰਿਨਿਊਵਲ ਭੇਜਣ ਲਈ

VGRMCT/Atam Marg Magazine

S/B A/C No. 12861000000003

Branch Code - C1286

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

ਦਸਵੰਧ ਭੇਜਣ ਲਈ -

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

SB A/C No. 12861000000001

Branch Code - C1286

RTGS/IFSC Code - PSIB0021286

ਵਿਦੇਸ਼ (Abroad)

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust

Punjab National Bank

SB A/C No. 0779000100179603

RTGS/IFSC Code - PUNB0077900

Branch Code - 077900

ਜੇਕਰ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਅਨੁਸਾਰ Gurudwara Ishar Parkash Ratwara Sahib, P.O. Mullanpur Garibdas. Distt SAS Nagar (Mohali) - 140901 ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਜੇਕਰ Online ਮਾਇਆ ਭੇਜਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰ: +91 98889 10777 'ਤੇ sms ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਆਪ ਜੀ ਹੁਣ ਤੱਕ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਤਾਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋ ਜੀ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਅਤੇ ਰਿਨਿਊਵਲ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਫਾਰਮ ਨੂੰ ਭਰ ਕੇ ਚੈਕ ਦੇ ਨਾਲ ਭੇਜੋ ਜੀ।

ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ "VGRMCT/ATAM MARG MAGAZINE" ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ।

ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਰਿਨਿਊਵਲ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ

within India

Foreign Membership

Subscription Period	By Ordinary Post/Cheque	By Registered Post/Cheque		Annual	Life
1 Year	Rs. 300/320		U.S.A.	60 US\$	600 US\$
3 Year	Rs. 750/770		U.K.	40 £	400 £
5 Year	Rs. 1200/1220		Euro	50 €	500 €
Life	Rs 3000/3020				

ਪੁਰਾਣੇ ਅੰਕ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ ਟਿਕ ਕਰੋ ਜੀ ਜਨਵਰੀ ਫਰਵਰੀ ਮਾਰਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਈ ਜੂਨ ਜੁਲਾਈ ਅਗਸਤ ਸਤੰਬਰ ਅਕਤੂਬਰ ਨਵੰਬਰ ਦਸੰਬਰ

ਨਾਮ/Name ਅਤੇ

ਪਤਾ/Address.....

.....Pin Code.....Phone..... E-mail :.....

ਮੈਂ.....ਦੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।

ਦਸਖਤ.....

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹਸਪਤਾਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

ਸਮਾਂ : ਸਵੇਰੇ 9.30 ਤੋਂ 2.00 ਤੱਕ (ਐਤਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ)

ਡਾਕਟਰਾਂ ਦਾ ਸਮਾਂ - ਸਵੇਰੇ 10.00 ਤੋਂ 12.00 ਤੱਕ

ਫੋਨ ਨੰ: 98786-95178, 92176-93845,

ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਨਾਮ	ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਦਿਨ
1. ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ	ਔਰਤਾਂ ਸਬੰਧੀ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਸੋਮਵਾਰ
2. ਡਾ. ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
3. ਡਾ. ਸਵੇਤਾ	ਫੀਜ਼ੀਓਥਰੈਪਿਸਟ	ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
4. ਡਾ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	ਮੰਗਲਵਾਰ
5. ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
6. ਜੇ.ਪੀ.ਆਈ ਹਸਪਤਾਲ ਮੋਹਾਲੀ ਵਲੋਂ ਡਾਕਟਰ	ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ	"
7. ਸ੍ਰੀ ਮਾਈਕਲ ਜੀ	ਐਕਸਰੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰਵਾਰ
8. ਡਾ. ਐਮ. ਐਲ. ਕਟਾਰੀਆ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਸਰਜਨ, ਐਮ.ਐਸ, ਡੀ.ਐਨ.ਬੀ., ਡੀ.ਓ.ਐਮ.ਐਸ, ਡੀ.ਐਮ.ਆਰ.ਈ, ਫੈਲੋ ਇੰਡੀਅਨ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਪੈਸ਼ਲਿਟੀਜ਼)	ਬੁੱਧਵਾਰ
9. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸੂਗਰ ਆਦਿਕ ਬੁੱਧਵਾਰ	"
10. ਡਾ. ਜੇ. ਐਸ. ਗੁਜਰਾਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	"
11. ਡਾ. ਆਰ.ਐਸ ਸੰਧੂ	ਹੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਵੀਰਵਾਰ
12. ਡਾ. ਸੰਤੋਸ਼ ਅਨੇਜਾ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
13. ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ ਬਾਂਸਲ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	ਸ਼ੁਕਰਵਾਰ
14. ਡਾ. ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ ਅਤੇ ਚਮੜੀ ਰੋਗਾਂ ਲਈ, ਏਅਰੋ ਸਪੇਸ ਮੈਡੀਸਨ	"
15. ਡਾ. ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ/ਈ.ਐਨ.ਟੀ/ਬਲੱਡ ਸੂਗਰ	ਐਤਵਾਰ
16. ਡਾ. ਜਿੰਦਲ, ਡਾ. ਗਰਗ	ਜਨਰਲ ਮੈਡੀਸਨ	"
17. ਡਾ. ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ	ਹੋਮਿਊਪੈਥਿਕ	ਬੁੱਧਵਾਰ
18. ਡਾ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਆਨੇਜਾ	ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲਿਸਟ	ਮੰਗਲਵਾਰ ਅਤੇ ਵੀਰਵਾਰ

ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ

1. ਬਲੱਡ ਟੈਸਟ, 2. ਸਾਰੇ ਬਲੱਡ ਸੈੱਲ ਕਾਊਂਟ ਟੈਸਟ 3. ਬਲੱਡ ਸੂਗਰ ਟੈਸਟ 4. ਕਿਡਨੀ ਟੈਸਟ 5. ਲਿਵਰ ਟੈਸਟ 6. ਲਿਪਿਡ ਪਰੋਫਾਈਲ ਟੈਸਟ 7. ਬਾਇਰਾਇਡ ਟੈਸਟ, 8. ਹਿਮਿਓਗਲੋਬਿਨ ਟੈਸਟ 9. ਪੇਸ਼ਾਬ ਟੈਸਟ (ਰੂਟਿਨ ਅਤੇ ਕਲਚਰ) 10. ਸਟੂਲ ਟੈਸਟ, 11. ਈ.ਸੀ.ਜੀ, 12. ਐਕਸਰੇ

* ਸਾਰੇ ਲੈਬੋਰੇਟਰੀ ਟੈਸਟ ਅੱਧੀ ਕੀਮਤ ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਨਾਂ ਮੋਖ (ਫਰੀ) ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਹਰ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਸਮਾਂ 11.00 ਤੋਂ 1.00 ਤੱਕ।
ਹਰ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਜੋ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਉਪਲੱਬਧ ਹਨ।

ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ	ਰਿੰਦੀ	ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਨਾਮ	ਪੰਜਾਬੀ
1. ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ	120/-	70/-	41. ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਅਮਰ ਨਿਧਾਨ	10/-
2. ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ	120/-	35/-	42. ਕਲਜੁਗਿ ਜਹਾਜ ਅਰਜੁਨ ਗੁਰ	100/-
3. ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ			43. ਧਰਮ ਹੇਤਿ ਸਾਕਾ	20/-
(ਸੱਤ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	400/-	400/-	44. ਮੰਝ ਗੁਰੂ ਕਾ ਬੋਹਿਥਾ	30/-
4. ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ -	400/-		45. ਜਾ ਕੈ ਮਨਿ ਗੁਰ ਕੀ ਪਰਤੀਤ	30/-
(ਤਿੰਨ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)			46. ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ	10/-
5. ਹੋਵੈ ਅਨੰਦੁ ਘਣਾ		30/-	47. ਬਾਬਾ ਬੰਦਾ ਸਿੰਘ ਬਹਾਦਰ	10/-
6. ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੈ	55/-	60/-	48. ਤ੍ਰੈ ਸ਼ਤਾਬਦੀ	20/-
7. ਸੁਰਤਿਆਂ ਉਪਜੈ ਚਾਉ	40/-	60/-		
8. ਬਾਬਾਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ	50/-	50/-	English Version	Price
9. ਸਰਬ ਪ੍ਰਿਅ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ	10/-	10/-	1. Baisakhi (ਵੈਸਾਖੀ)	. 5/-
10. ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਫੁਹਾਰ	10/-	10/-	2. How Rend The Veil of Untruth (ਕਿਵ ਕੂੜੇ ਤੁਟੈ ਪਾਲਿ)	. 70/-
11. ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ	60/-	70/-	3. Discourses on the Beyond-1 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੧)	50/-
12. ਪੁਰਾਤਨ ਟੀਕਾ - ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ	30/-		4. Discourses on the Beyond -2 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੨)	50/-
13. ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ	20/-	15/-	5. Discourses on the Beyond -3 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੩)	50/-
14. ਹਿਮਾਲਿਆ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਸੰਗ ਨਿਵਾਸ	100/-		6. Discourses on the Beyond -4 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੪)	60/-
15. ਅਮਰ ਗਾਥਾ	200/-	100/-	7. Discourses on the Beyond -5 (ਬਾਤ ਅਗੰਮ ਕੀ ਭਾਗ ੫)	60/-
16. ਧਰਮ ਯੁਧ ਕੇ ਚਾਇ	50/-		8. The way to the imperceptible (ਅਗੰਮ ਅਗੋਚਰ ਦਾ ਮਾਰਗ)	80/-
17. ਪਵਿੱਤਰ ਪੈਂਡਾ	25/-		9. The Lights Immortal (ਅਮਰ ਜੋਤਾਂ)	20/-
18. ਭਗਤ ਪ੍ਰਹਿਲਾਦ	10/-	10/-	10. Transcendental Bliss (ਚਉਥੈ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੈ)	70/-
19. ਵੈਸਾਖੀ	10/-	10/-	11. How to Know Thy Real Self-(Vol-1) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
20. ਸਾਜਨ ਚਲੇ ਪਿਆਰਿਆ			12. How to Know Thy Real Self-(Vol-2) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	80/-
21. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 1	90/-	90/-	13. How to Know Thy Real Self-(Vol-3) (ਕਿਵ ਸਚਿਆਰਾ ਹੋਈਐ)	110/-
22. ਅਬਿਨਾਸੀ ਜੋਤ ਭਾਗ - 2	90/-		14. The Dawn of Khalsa Ideals	. 10/-
23. ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ (ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਦਾ ਸੰਗ੍ਰਹਿ)	200/-		15. A Glimpse of His Holiness - Baba ji	. 5/-
(ਰੂਹਾਨੀ ਗੁਲਦਸਤਾ ਭਾਗ 1 ਅਤੇ 2)			16. Divine Word Contemplation Path', (ਸੁਰਤਿ ਸਬਦਿ ਮਾਰਗ)	150/-
24. ਸੱਤ ਤੁਮਾਰੇ ਤੁਮਾਰੇ ਪ੍ਰੀਤਮ	50/-		17. The Story of Immortality (ਅਮਰ ਗਾਥਾ)	260/-
25. ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਪਰਸੀਐ	100/-		18. Why not thy contemplate the Lord? (ਸਿਮਰਤ ਕਰਾ ਨਹੀਂ ?)	200/-
26. ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ	50/-			
27. ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ	60/-			
ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ				
28. ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	300/-			
29. ਅੰਦਰਲੀ ਖੋਜ	300/-			
30. ਸਿਮਰਤ ਕਹਾਂ ਨਹੀਂ	300/-			
31. ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਵਚਨ	35/-			
32. 'ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਜੁਗਤੀਆਂ	250/-			
33. 'ਮਾਨੁਖ ਤਨ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਜਨ'	300/-			
34. ਜੀਵਨ ਜੁਗਤਿ	440/-			
35. ਮਾਰਗ ਚੋਣ	60/-			
36. ਮਨੋਭਾਵਾਂ ਦੀ ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਰਤੋਂ	50/-			
37. ਆਤਮ ਗਿਆਨ	120/-			
38. ਜਨਮ ਪਦਾਰਥੁ ਸਫਲੁ ਹੋਇ	120/-			
39. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -1)	65/-			
40. ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ (ਭਾਗ -2)	65/-			

ਉਪਰੋਕਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਆਪ ਜੀ ਮਨੀਆਰਡਰ,ਚੈਕ ਜਾਂ ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਟਰਸਟ ਦੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੀ ਮਾਇਆ ਜਮਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਮੋਬਾਇਲ ਨੰਬਰ 9417214391, 9417214379, 8437812900 ਤੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

**A/c Name : VGRMCT / Atam Marg Magazine
Punjab & Sind Bank - S/B A/C No. 12861000000003
RTGS/IFSC Code - PSIB0021286\ Branch Code - C1286**

**Our Address: VGRMCT, Gurdwara Ishar Parkash,
Ratwara Sahib,
(Near New Chandigarh) P.o. Mullanpur Garibdas,
Teh. Kharar, Distt. S.A.S Nagar (Mohali)
140901, Ph. India**

How to Serve The Lord and Meditate on Him ?

Sant Waryam Singh Ji
English Translation: Prof. Beant Singh

(Continued from P. 79, issue Dec., 2016)

One is practice of penances, the other is devotional worship. The latter bears mighty fruit. While the fruit of penances is very meagre, the fruit of devotional worship is thousand times that of penances. So, live peacefully and normally at home. Bring up your children; do your job and look after your business. Grow food and do everything you have to educate children; practise as doctors. God's devotional worship is of nine types. It bears great fruit. The difference between God's devotional worship and practise of austerities and penances is that the former deals in diamonds, while the latter in wood. The dealer in wood has to do a lot of work. He brings wood after cutting from the forest. Then, he saws it and sells it. But if just one diamond gets sold, the dealer makes a lot of profit. Similarly, God's devotional worship bears far greater fruit than the practise of penances. The latter does bring occult powers but it does not enable man to tread on the path leading to meeting and uniting with God.

On hearing of Farid's severe penances many holy men came to see him.

One day, a 'pir' (Muslim holy man) of great spiritual merit and earning came to see Baba Farid. He wanted to see how much Farid had achieved through his practice of penances. Farid was lying there. His

hermitage was also nearby. When they learnt that such and such 'pir' (Muslim holy man) had come, they brought a chair for him and placed it near Baba Farid. After observing his state, he said, "Farid! what is the matter?" Farid said, "My body is burning -

'My body is heated like an oven and my bones burn like firewood.' P. 1384

ਤਨੁ ਤਪੈ ਤਨੁਰ ਜਿਉ ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਬਲੰਨਿ ॥

My bones are flaming like fuelwood. But I am hopeful of seeing God -

'Were my feet to tire, I would walk on my head, if I can meet with my Beloved.'

P. 1384

ਪੈਰੀ ਬਕਾਂ ਸਿਰਿ ਜੁਲਾਂ ਜੇ ਮੂੰ ਪਿਰੀ ਮਿਲੰਨਿ ॥

If I can meet my Beloved Lord, I would walk on my head were my feet to tire.' The 'Pir' (holy man) said, "Farid! you have suffered a lot of trouble, but you have not found the path. Where have you reached so far?" Farid just cast his glance towards him and his chair started flying and rose upto five feet. The 'pir' (Muslim holy man) observed that Farid possessed considerable occult powers. He struck the chair with his hand and it came down. Farid said, "Pir Ji! tell me something." He said, "O Farid! what have I to tell you? As yet, you have not reached anywhere. How long have you been engaged in penances and austerities?"

He said, "Twenty four years."

The Pir said, "So far, you have not

achieved anything. You are not looking for God where He abides. You should go into the refuge of a perfect Holy Preceptor." Guru Sahib says -

'Thou needst not burn thyself like the oven nor put in flames thy bones:

Why torture thy poor limbs? Behold the Beloved in thine own heart.' P. 1384

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੁਰ ਜਿਉ
ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਨ ਬਾਲਿ॥
ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ
ਅੰਦਰਿ ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ॥

Sitting within your self in joy, bloom and happiness, the Lord is waiting for you to see Him. There occurs an idea recorded in history. The writer has recorded it as per his own understanding and estimate. We shall interpret it in our own way. He has written that the Tenth Guru Sahib waits for his Sikh to visit Hazoor Sahib. I don't believe it. I would say that Guru Sahib is omnipresent. Many have written for three 'pehars' (quarter of a day or night) he stays there, and one 'pehar' he stays here. Everybody has his/her own faith and devotion. However, the Guru's edict is -

'The Guru is ever with and near me.' P. 394

ਗੁਰੁ ਮੇਰੈ ਸੰਗਿ ਸਦਾ ਹੈ ਨਾਲੇ॥

The Guru is by the side of everybody.

'He is the inner knower of all hearts, And knows the sorrows of all men, good or bad.' Tenth Guru, Chaupai - II

ਘਟ ਘਟ ਕੇ ਅੰਤਰ ਕੀ ਜਾਨਤ॥
ਭਲੇ ਬੁਰੇ ਕੀ ਪੀਰ ਪਛਾਨਤ॥

He knows the inner thoughts and feelings of everyone.

That 'pir' (Muslim holy man) said, "My dear! first see where God is found and met. Somebody has put you on the wrong path. You will never be able to find God in this manner. You are not looking for Him at the

place where He abides." So, Guru Sahib says -

'This body is all seat of righteousness, Bearing the holy Eternal's light.' P. 309

ਇਹੁ ਸਰੀਰੁ ਸਭੁ ਧਰਮੁ ਹੈ
ਜਿਸੁ ਅੰਦਰਿ ਸਚੇ ਕੀ ਵਿਚਿ ਜੋਤਿ॥

This body has been received by man to practise virtue and righteousness. God's Light is lodged within it. Let us accept this much at least that we don't have to search for God in the jungles -

'In it are hidden jewels, that only a God-directed devotee may dig out.' P. 309

ਗੁਰਜ ਰਤਨ ਵਿਚਿ ਲੁਕਿ ਰਹੇ
ਕੋਈ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਕੁ ਕਢੇ ਖੋਤਿ॥

By meeting the Guru-ward or God-directed and acting on his directions we can find out the being that is called God. He is very near; He is not far; He is quite close. So, at that moment, the 'pir' (Muslim holy man) said, "My dear! your path is wrong." He (Farid) said, "Pir Ji! then tell me the path before you leave." He said, "Listen carefully! this is the path you should follow-

*Refrain: Search thy heart by meeting the Guru,
For God abides within thee.*

ਧਾਰਨਾ - ਮਨ ਖੋਜ ਲੈ ਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ,
ਅੰਦਰ ਤੇਰੇ ਰੱਬ ਵਸਦਾ -2, 2.

'Thou needst not burn thyself like the oven nor put in flames thy bones:

Why torture thy poor limbs? Behold the Beloved in thine own heart.'

'I seek the Lord elsewhere -

Behold! He is here with me:

Saith Nanak, the inaccessible may not be approached,

But the Divine guide may grant sight of Him.' P. 1384

ਤਨੁ ਨ ਤਪਾਇ ਤਨੁਰ ਜਿਉ
ਬਾਲਣੁ ਹਡ ਨ ਬਾਲਿ॥
ਸਿਰਿ ਪੈਰੀ ਕਿਆ ਫੇੜਿਆ
ਅੰਦਰਿ ਪਿਰੀ ਨਿਹਾਲਿ॥

ਹਉ ਢੁਢੇਦੀ ਸਜਣਾ ਸਜਣੁ ਮੇਡੇ ਨਾਲਿ॥
ਨਾਨਕ ਅਲਖੁ ਨ ਲਖੀਐ
ਗੁਰਮੁਖਿ ਦੇਇ ਦਿਖਾਲਿ॥

'Go into the refuge of some God-directed, some Perfect Holy Preceptor. He has the key; it is not with anyone else -

'The body-roof mind's house is locked with the lock of Maya-attachment and its key is with the Guru.

Nanak, without the Guru, the mind's door is opened not, since the key is in no one else's hand.' P. 1237

ਗੁਰੁ ਕੁੰਜੀ ਪਾਹੁ ਨਿਵਲੁ ਮਨੁ ਕੋਠਾ ਤਨੁ ਛਤਿ॥
ਨਾਨਕ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਮਨ ਕਾ ਤਾਕੁ ਨ ਉਘੜੈ ਅਵਰ ਨ ਕੁੰਜੀ
ਹਥਿ॥

At that moment, Baba Farid changed his path. He got well and in a few days he was able to move about. He gained strength and started his search for the holy Preceptor. But in his mind was the notion that he would adopt the Guru after testing him. But nobody can test the Guru. Holy congregation! we do not know how a Guru is tested. The Guru knows whether the seeker who has come to him is perfect or imperfect, whether the Name-boon is to be bestowed on him or not. Wandering from place to place, Baba Farid reached Delhi, where he came to know about an exalted holy man named Bakhtiar Kaki. He was a disciple of Khwaja Moinuddin Chisti of Ajmer. In his time, he was regarded as a perfect holy Preceptor. So, Baba Farid went there and inquired about him. He was told that the Khawaja was playing with children. He threw up the ball. Baba Farid looked at it and stopped it in the air. He wondered, "Who has come to stop the ball in the air?" He noticed that it was some stranger, a new-comer. He brought the ball down and told the children to go away. The Khawaja said, "Come here! What is the matter, dear?" Baba Farid said, "Sir! I have

come to adopt you as my holy preceptor."

He said, "Is this way to adopt the Preceptor? It appears that you have come to become a preceptor and not to adopt one. This is not the way to adopt the Guru. Go away! you are not fit."

After many days, Baba Farid went again. He thought in his mind, "Now I will fall at his feet and not leave them." It was the summer month of *Jeth* (April-May). Pir Ji was sitting under a withered tree. The sun rays were falling on his body. Its shadow had declined to the other side. He thought, "The Khwaja must have sat in the shade. He is lost in '*smadhi*' (deep meditation or trance). The sun is very hot. The earth is burning." Baba Farid looked at the tree made it green. When the Khawaja felt cool, his eyes opened, and on looking up found the tree green. When he looked in front, he saw the same man standing there. He looked at the tree and made it withered and leafless as before.

He said, "What is the matter? Why have come again?"

Baba Farid said, "Sir! I have to adopt you as my Preceptor. Kindly, be merciful to me." He fell at his feet and held them. The Khawaja Ji said, "This is not the way to adopt a preceptor. If you have to adopt me as your preceptor, you will have to change your life-style. Discard all these occult powers. Empty yourself of all the knowledge you have acquired up till now. The Preceptor is not adopted in the manner you are doing."

Baba Farid said, "Sir! kindly tell me what kind of life I should lead. I have lived in jungles for twenty-four years, and I know nothing. I left home at the age of eighteen

and nobody has instructed me.”

He said, “You have been living in your pride or ego that you are practising penances to manifest and reveal God. This is not the way of meeting God -

Refrain: By becoming corpse-like can one become a disciple.

ਧਾਰਨਾ - ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਕੇ,
ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਵਣਾ -2, 2.
ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਕੇ,
ਮੁਰੀਦ ਬਣ ਜਾਵਣਾ -2, 4.

‘By becoming corpse-like (dying to the world) does one become a disciple, and not be idle prattle.

Only the patient martyr (ready to sacrifice himself) firm in faith can get rid of illusion and fear.’ Bhai Gurdas Ji, Var 1/18

ਮੁਰਦਾ ਹੋਇ ਮੁਰੀਦ ਨ ਗਲੀ ਹੋਵਣਾ।
ਸਾਬਰੁ ਸਿਦਕਿ ਸਹੀਦੁ ਭਰਮ ਭਉ ਖੋਵਣਾ।

One should have patience. Countless occult powers come to be acquired. They should not be displayed. He who preserves them is called patient and contented. Man should have faith that his preceptor is perfect; he is God Himself -

‘Deem thou the Guru and God as One.’
P. 864

ਗੁਰੁ ਪਰਮੇਸਰੁ ਏਕੋ ਜਾਣੁ ॥

‘I have churned the body ocean and I have seen an enamouring thing come to view. The Guru is God and God is the Guru, O Nanak.

There is no difference between the two.’
P. 442

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ
ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੁਪ ਦਿਖਾਈ ॥
ਗੁਰੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁੰਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ
ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ ॥

The disciple must be perfect in his faith in the Guru or Pir, in this manner -

‘A boughten slave always remains engaged in the Master’s service.

He knows neither hunger, nor sleep, nor desire for food nor rest.

He grinds grain in the hand-mill and carries water tirelessly.

He waves fan and washes the Master’s feet. He serves in all seriousness without weeping (over hard labour), or laughing (at winning the Guru’s pleasure).’

Bhai Gurdas Ji, Var 3/18

ਗੋਲਾ ਮੁਲ ਖਰੀਦੁ ਕਾਰੇ ਜੋਵਣਾ।
ਨਾ ਤਿਸੁ ਭੁਖ ਨ ਨੀਦ ਨ ਖਾਣਾ ਸੋਵਣਾ।
ਪਖੇ ਦੀ ਤਾਗੀਦ ਪਗ ਮਲਿ ਧੋਵਣਾ।
ਸੇਵਕ ਹੋਇ ਸੰਜੀਦੁ ਨ ਹਸਣ ਰੋਵਣਾ।

‘By serving the Guru obediently finds he acceptance and approval. Congratulations he receives as on Eid.’ Bhai Gurdas Ji, Var 3/18

ਦਰ ਦਰਵੇਸ ਗਸੀਦ ਪਿਰਮ ਰਸ ਭੋਵਣਾ।
ਚੰਦ ਮੁਮਾਰਖ ਈਦ ਪੁਗ ਖਲੋਵਣਾ ॥

He, who conducts himself in this manner, meets the Lord and receives felicitations. So, he said, “O Farid! if you want to follow this path, then, first accept death” -

‘Accept thou death first, abandon the hope of life, and be the dust of the feet of all. Then alone come thou to me.’ P. 1102

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੁਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੇਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

It is not simple and easy to follow Sikhism. It is not a cheap commodity. Guru Sahib says -

‘He alone is the True disciple (Sikh), friend, kinsman and brother, who follows the Guru’s will.’ P. 601

ਸੋ ਸਿਖੁ ਸਖਾ ਬੰਧਪੁ ਹੈ ਭਾਈ
ਜਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚਿ ਆਵੈ ॥

He acts as the Guru commands and does not act according to his own will -

‘He who follows his own will is from God alienated and suffers blows.’ P. 601

ਆਪਣੇ ਭਾਣੇ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥

He is not a true Sikh, who acts

according to his own will, and does not let the Guru's will to prevail.

So, Baba Farid, served his holy preceptor tirelessly for fourteen years. He assisted him to take bath. He rendered various other services also, such as, bringing fuelwood, scrubbing utensils and carrying water. Day and night, he either rendered service or practised Name meditation. Service and Name meditation are the two wings by which the devotee flies as if in an aeroplane and reaches the Divine Portal. Fourteen years passed in this manner. Every holy preceptor puts the devotees to test. If the devotees are capable, he subjects them to examination. If he finds that all are incapable, then he thinks, "Why should I waste time on them?" So, the holy preceptors abandon them. If someone asks them, whether or not they have nominated anyone to take their seat, they say that their successor will emerge automatically with time, because at that point of time, they do not see anyone fit enough to succeed them. Therefore, they do not give the test to them. If there are capable disciples, only then are they put to test.

Nizammudin Auliya was third in succession after Baba Farid. His place of worship stands in Delhi. He had not visited the city of Delhi all his life. When he saw that he was to select someone to succeed him, he saw that there were 32 disciples, one excelling the other, who claimed to be fit successors to him.

One day Hazrat Nizammudin Auliya said, "Today I have to visit Delhi, and all the 32 disciples shall accompany me. Going there, he entered the prostitutes bazaar. His disciples looked at one another in wonderment: "Doesn't the holy man know that it is the prostitutes bazaar?" But they

remained quiet, thinking that it was his sweet will and pleasure. Finally, he chose a prostitute and climbed the steps to her room. He cast his glances on her and purified her and her thinking in an instant, just as, a holy man had liberated Ganika by gifting her a parrot. She fell at his feet and said, "O Auliya! tell me what service I can render unto you." He said, "Daughter! you have to play a small drama for me."

She said, "Please let me know."

He said, "Look! I have 32 disciples who are following me. I want to get rid of them. Do you have any device by which they can be shooed away?" She said, "Auliya! it is a small thing. I will demolish their faith and devotion in a matter of minutes." He said, "It is all right." He was seated inside on a bedstead, while his disciples stood outside. The sun was about to set. She said, "Bring this wine and not that. Fetch such and snacks. Today, such an exalted holy man has come to my place. I have to serve him in the best possible manner." His disciples started talking among themselves: "Will our holy preceptor drink wine today?" Half of them were simply horrified and shocked. In the meantime, bottles of wine and snacks came. After sometime was heard this call from inside, "He is not partaking of this. Bring some other snacks. This wine is not good; it is not to his taste. Bring such and such wine." In this manner, it was 11 p.m., then 12 o'clock and then 1 a.m." The Auliya said, "Bring report from outside how things are." She said, "Sir! about a half of them have gone away." He said, "Drive away the remaining ones also."

She said, "I will drive them away; you have just to pat me."

She came and enacted similar shams. 'Auliya says - Henceforth, I will live here. I have liked your abode very much. Tell the disciples to go away from here.' By 4 a.m. all except two went away. She reported, "Sir! only two disciples are left now." He said, "Drive them too away." She played such a drama that one of the two said, "O Khusro! Let us go. There is nothing in the Auliya. He is hollow. His hypocrisy has been exposed." Khusro said that he would not leave. So the other one went away. In this way, thirty one disciples went away. It was reported inside that thirty one had left, but the one remaining was refusing to go away.

The Auliya said, "Give him a beating." She called her musclemen and told them to beat him (Khusro) and throw him out forcibly. They said, "Why don't you leave? Why are you standing in front of the door?" He was given a severe beating but in vain. They reported that he was refusing to leave. The Auliya said, "Drag him away and throw him at a distant place." They dragged him away and threw him at a distant place. But he returned. They cast him away again, but he came back even then. In the meantime, the day dawned. Auliya came out and said, "O Khusro! thirty one have gone away. Why haven't you gone?"

At that moment, tears started flowing from Khusro's eyes. He said, "O Auliya! for me it is not the prostitute's portal. It is the temple of my Master. My Master's sacred feet have consecrated it for me. I have to live where my Master shall abide, whether it is the prostitute's dwelling or any other place. Those disciples who had a place in the world where they could go, went away. but I have no abode other than my Master's

feet. If I have a place, only then can I go. In all my life, I have made only one abode, and that is your portal. I have no other refuge in the world." Recite like this -

*Refrain: Some have some others as their friends,
But Thou, O Master, are my only friend.*

**ਧਾਰਨਾ - ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਹੈ ਕੋਈ,
ਮੇਰਾ ਤੂੰ ਹੈਂ ਇਕੋ ਮਾਲਕਾ -2, 2.**

*'Others have someone to lean upon,
To me, poor and forlorn, the sole support art Thou.*

*Unless Thou take abode in my mind,
How may I not wail to distraction?'*

P. 791

**ਕਿਸ ਹੀ ਕੋਈ ਕੋਇ ਮੰਵੁ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕੁ ਤੂ ॥
ਕਿਉ ਨ ਮਗੀਜੈ ਰੋਇ
ਜਾ ਲਗੁ ਚਿਤਿ ਨ ਆਵਹੀ ॥**

'Abandoning all other portals, have I come to Thy refuge.

*Hold my arm and save my honour,
I am thy slave, O Lord.'* Rehras Sahib

**ਸਗਲ ਦੁਆਰ ਕਉ ਛਾਡਿ ਕੈ
ਗਹਿਓ ਤੁਹਾਰੋ ਦੁਆਰ ॥
ਬਾਹਿ ਗਹੇ ਕੀ ਲਾਜ ਅਸ ਗੋਬਿੰਦ ਦਾਸ ਤੁਹਾਰ ॥**

He said, "O Auliya! those who had some other place to go, went away. But for me, there is no refuge in the world other than your feet. I will abide where you do. It is all right; you may stay inside, but I will keep sitting outside at your door as your faithful dog."

At that moment, Auliya descended the stairs and took him in his embrace. With his power he bestowed upon him the Divine knowledge which nobody can get at any price and opened his inner eyes.

'The Guru has shown Thee to my eyes, O Lord.

Here and there, in every soul and in everybody Thou alone art contained, O Bewitcher.'

P. 407

ਗੁਰਗਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ ॥

ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ
ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ ॥

He afforded him a glimpse of God. So, this is called subjecting the devotee to test.

On that day, Baba Farid was put to test after fourteen years of service. For all these years, his master (holy preceptor) did not call him at all. After the first day's meeting with the holy preceptor, Baba Farid was never called. What a difference between the conduct and behaviour of those days and the one obtaining today. If we do not speak to a seeker for four-five days, he complains - 'Baba Ji seems to be annoyed with me.' Telephone calls start coming to me complaining - 'Baba Ji did not speak to me. He passed by me without taking note of my presence.' We have to take care of these things also.

So, with his spiritual power, Baba Farid's holy preceptor caused heavy rainfall in the winter month of January. When Baba Farid got up in the wee hours, it was very cold and a cold wind was blowing. Rain water had fallen where he had buried embers of fire. He was faced with the problem of heating water for the holy master's bath. He felt that his labour of 38 years would go waste if he failed to assist his master to take bath. He lived upto the age of 95 years. It was raining. 'Wherefrom to get fire? What should I do? My daily routine will be broken. Today I will fail in doing my duty', he thought.

'Farid, the lanes are muddy; the Beloved's home far;

Yet my love for Him is deep.

If I stir out, my blanket shall get wet,

If I stay back, am I false to my love.'

P. 1397

ਫਰੀਦਾ ਗਲੀਏ ਚਿਕੜੁ ਦੂਰਿ ਘਰੁ

ਨਾਲਿ ਪਿਆਰੇ ਨੇਹੁ ॥

ਚਲਾ ਤ ਭਿਜੈ ਕੰਬਲੀ ਰਹਾਂ ਤ ਤੁਟੈ ਨੇਹੁ ॥

So, Baba Farid said to himself, "If I do not go, my love shall be severed. Whatever may happen, I will go -

'Let the blanket be drenched through;

Let it rain ever so much -

Go I must to meet the Beloved,

So my love prove not false.'

P. 1379

ਭਿਜਉ ਸਿਜਉ ਕੰਬਲੀ ਅਲਹ ਵਰਸਉ ਮੇਹੁ ॥

ਜਾਇ ਮਿਲਾ ਤਿਨਾ ਸਜਣਾ ਤੁਟਉ ਨਾਹੀ ਨੇਹੁ ॥

Let me be true in my devotion and service to my holy preceptor; let my love for him not get severed today." At that moment, Baba Farid covered himself with his blanket and in that winter wind and rain set out for the city of Ajmer. Now who is awake at 1 a.m.? Either some devotee of God, or a sick person, or he who is apprehending attack from his enemy. Sant Maharaj (of Rarewaley) used to tell us: 'He who is not finding a matrimonial match for his daughter also remains awake and so does a man who is under debt.' Going into the city, Farid found light burning in a house. He knocked at the door. From within came a voice, "Who is there?" He said, "I am Farid, a disciple of the Auliya (Holy man)."

The woman said, "O Farid! this is not the place for holy men and their disciples. It is the house of a prostitute. Here one gets ticket to hell."

'Beauteous couches perfumed with sandalwood and attar scent - all these are gateway to terrible hell.'

P. 642

ਸੇਜ ਸੋਹਨੀ ਚੰਦਨੁ ਚੋਆ

ਨਰਕ ਘੋਰ ਕਾ ਦੁਆਰਾ ॥

Baba Farid said, "Daughter! today I have some work with you. May God bless you! Kindly listen to me." She came down,

opened the door and said, "What is the matter?" He said, "It is time for my holy master to take bath. A strong wind is blowing and it is raining heavily. Fire embers I had preserved have got extinguished. Kindly give me a few embers of fire. By making fire and heating water, I have to assist my holy master to take bath."

She said, "Farid! you seem to have great love for your holy master. If you have so much love, you won't get fire embers free."

He said, "Kindly tell me the price of fire embers. I will offer it to you."

She said, "You will have to give a body-part."

He said, "Daughter, it does not matter."

'The body is a bag of ordure, while God is a mine of jewels.

If He can be obtained by laying down the head,

It is a cheap bargain for sooth.'

ਤਨ ਗੰਦਗੀ ਕੀ ਕੋਠੜੀ

ਹਰਿ ਹੀਰਿਆਂ ਦੀ ਖਾਣ।

ਸਿਰ ਦਿਤਿਆਂ ਜੇ ਹਰਿ ਮਿਲੇ

ਤਾਂ ਵੀ ਸਸਤਾ ਜਾਣ।

"Tell me which body-part you wish to have."

She said, "Gouge out your eye-ball and give it to me."

How difficult it is! Recite like this -

Refrain: O my soul

The abode of love lies beyond sacrificing thy head.

ਧਾਰਨਾ - ਡੇਰਾ ਨੀ ਜਿੰਦੇ,

ਸਿਰ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲਾ -2, 2.

'If thou yearnest to play the game of love, step on to my path, with thy head placed on the palm of thy hand.

And, once, thou settest thy feet on this path, then lay down thy head and mind not public

opinion.'

P. 1412

ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ ॥

ਸਿਰ ਧਰਿ ਤਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ ॥

ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ ॥ f

ਸਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ ॥

He took out his eye-ball and gave it to her and brought fire-embers in exchange for it. He heated water and assisted his holy master to take bath. He tied a bandage over his eye. He did not make any mention of how he had managed to get fire-embers that day. If we were in his place we would have cried with pain there and then. Then he would have asked, "What has happened?" We would have responded by saying, "Today I have brought fire-embers with great difficulty." But such conduct is not that of love and devotion. Love is one thing, while pretention is another. The Perfect Guru demands love and devotion -

'Accept thou death first, abandon the hope of life, and be the dust of the feet of all. Then alone come thou to me.'

P. 1102

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੁਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ ॥

ਹੋਰੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣੁਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ ॥

The Sikh does not have any will of his own. He wishes that he should act according to the Guru's will and command-

'He who acts according to his own will is from God alienated and suffers blows.'

P. 601

ਆਪਣੈ ਭਾਣੈ ਜੋ ਚਲੈ ਭਾਈ ਵਿਛੁੜਿ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ ॥

Only he who follows the Guru's will is acceptable to him. Guru's will has been recorded in *Sri Guru Granth Sahib*. In '*Atam Marg*', the Guru's will is explained repeatedly. By following the Guru's will is crossed the world-ocean.

So, in this way, Baba Farid assisted his holy preceptor to take bath. His eye was bandaged. But he was not expressing his

pain and suffering. He was bearing it stoically, and sat with his face to the wall. It was morning. Everybody came to the Auliya, offered greetings and paid obeisance to him. He said, "Farid hasn't come?" His disciples said, "Sir, he is sitting there,"

The holy preceptor said, "Call him." He was summoned. He asked, "Farid! why have you bandaged your eye? What is the matter?"

In Panjabi language, when eyes are sore, it is said: 'Merian akhaan ayeean hoeean hun.' Idiomatically 'aayeean' means 'sore', but literally it means 'come'. So, Baba Farid said, "Sir! meri akh aye hoe hai. [My eye is 'sore' literally 'come').]"

The holy man said, "Then Farid! eyes which have 'come' are not bandaged. Those that are 'gone' are bandaged. Remove the bandage."

When the bandage was removed, the eye was intact and bigger.

He said, "This God-given eye is a little bigger than the eye gifted by the holy preceptor." Even today, his progeny living in U.P. have one eye bigger than the other. I used to say, "This eye of yours is God-given while other is given by your holy preceptor. That is why the former is bigger than the latter." This is continuing till today.

So, the holy preceptor got up and took Baba Farid in his embrace. He uttered only four words. We read or recite them daily. At that moment, he said - 'Hama adoost, Hama oosat.' They are called 'maha-waak' [Great Edicts]. As he kept uttering them, there was light before him. What did he see? That his vision had increased. He saw God pervading

in all directions. He was made complete and perfect. The holy preceptor afforded him a glimpse of the real or manifest soul beyond the five treasures, five elements, twenty five natures or tendencies, three qualities (of Maya) and three bodies - subtle, material and causal. He said, "Look Farid! this is Allah (God) who is present everywhere."

'The Infinite Lord is both within and without.

The Auspicious Master is contained in every heart.

He is in earth, sky and the underworld.

Of all the world, He is the Perfect cherisher. In forests, grass-blades and mountains, the Supreme Lord is contained.

As is His will, so are His creatures' acts.

The Lord is in wind, water and fire.

He is permeating the four quarters and the ten directions.

There is no place without Him.

By the Guru's grace, Nanak has obtained peace.'

P. 293

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ ॥

ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ ॥

ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ ॥

ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥

ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮੁ ॥

ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮੁ ॥

ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ ॥

ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ ॥

ਤਿਸ ਤੇ ਭਿੰਨ ਨਹੀ ਕੋ ਠਾਉ ॥

ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਾਨਕ ਸੁਖੁ ਪਾਉ ॥

So, the holy preceptor enabled him to glimpse the Lord God present everywhere, both within and without.

He said, "Look Farid! your devotional worship has been fully accomplished. Beyond this, you have no work to do. You have come to know all that was to be known. You have gained all the knowledge that you were to gain. Now, go hence, become liberated yourself and liberate others too.

So, in this way, Baba Farid had embarked on the spiritual journey with the persistence of the mind. Guru Sahib says, "God is attained not with the persistence of the mind. One has to go into the refuge of the Perfect Holy Preceptor." Then, how have you to deal with the Perfect Holy Preceptor? For that, there is a disciplinary code and mode of living.

Thus, we have discussed here how to become a true disciple. So, with this do I conclude.

*The Khalsa belongs to God!
Victory be to the Lord!*

Chapter - XXI

Sri Guru Nanak Dev Ji

*'To Thee may I be a sacrifice,
Thou mountain-like prop, my covering.
A million times may I be a sacrifice to him
who the curtain of doubt has lifted.
Lifted is darkness, discarded are evils, as in
the Lord is my mind's faith fixed.
As the Lord's faith I won, above obligation
to others I rose -
My life became fruitful, approved.
Invaluable, of immense worth became I;
The doors of device of liberation to me
opened.
Saith Nanak: Fear-free have I become;
The Lord is my shelter.'* P. 779-80

ਹਉ ਵਾਰੀ ਵੰਵਾ ਘੋਲੀ ਵੰਵਾ
ਤੂ ਪਰਬਤੁ ਮੇਰਾ ਓਲਾ ਰਾਮ ॥
ਹਉ ਬਲਿ ਜਾਈ ਲਖ ਲਖ ਲਖ ਬਰੀਆ
ਜਿਨਿ ਭ੍ਰਮੁ ਪਰਦਾ ਖੋਲਾ ਰਾਮ ॥
ਮਿਟੇ ਅੰਧਾਰੇ ਤਜੇ ਬਿਕਾਰੇ
ਠਾਕੁਰ ਸਿਉ ਮਨੁ ਮਾਨਾ ॥
ਪ੍ਰਭ ਜੀ ਭਾਣੀ ਭਈ ਨਿਕਾਣੀ
ਸਫਲ ਜਨਮੁ ਪਰਵਾਨਾ ॥
ਭਈ ਅਮੋਲੀ ਭਾਰਾ ਤੋਲੀ
ਮੁਕਤਿ ਜੁਗਤਿ ਦਰੁ ਖੋਲਾ ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਹਉ ਨਿਰਭਉ ਹੋਈ
ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਓਲਾ ॥

Revered congregation! concentrate the faculties and tendencies of your mind, and with your eyes contemplate the holy volume of *Sri Guru Granth Sahib*, and with your ears listen to *Gurbani* and views and opinions thereon. Use your intelligence to estimate the worth of the views expressed and then try to lodge them in your mind. When your turn comes to sing the '*shabad*' (hymn), sing loudly and energetically. When you do so, what and how much fruit will accrue unto you?

'Merit of million-fold sacrifice comes to such as listen to, and chant the Lord's Name.' P. 546

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ
ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ ॥

You will reap the fruit of millions of sacrificial feasts. Many times have I submitted that there is no man in the world who can perform a crore *yagyas* (sacrificial feasts or rituals) because, even if he performs a *yagya* daily, through the entire span of his life (100 years), he can perform 36500 *yagyas*. If man's life is a thousand years, he can perform 3,65,000 ritual feasts.

Even if his life-span is 10,000 years, he can at the most perform 36 lakh *yagayas*. In no way, can they be many crores. In this *Kaliyuga* (Dark Age), I have earlier also stated many times, Sovereign Guru Nanak Sahib was the Immanent Form of the *Akal Purkh* (Timeless One, God). There are two forms of God - transcendent and immanent. Transcendent form is that which none knows - neither the Vedas, nor Brahma, nor Shiva, nor the goddesses. They do not know because God is self-existent. Installed in His own glory and greatness, He alone knows

His self.

*'The Vedas know not God's greatness.
Brahma cannot realize His secrets.
The incarnations know not His limit.
Infinite is God, the Transcendent Lord.
His state, He Himself knows.
Others speak of Him from mere hearsay.
Pause.
Shiva knows not the Lord's way.
The gods have grown weary of searching for Him.
The goddesses know not His mystery.
Over all is the Unseen Supreme Lord.'*

P. 894

ਮਹਿਮਾ ਨ ਜਾਨਹਿ ਬੇਦ ॥
ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਦ ॥
ਅਵਤਾਰ ਨ ਜਾਨਹਿ ਅੰਤੁ ॥
ਪਰਮੇਸਰੁ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਬੇਅੰਤੁ ॥ ੧ ॥
ਅਪਨੀ ਗਤਿ ਆਪਿ ਜਾਨੈ ॥
ਸੁਣਿ ਸੁਣਿ ਅਵਰ ਵਖਾਨੈ ॥ ੧ ॥ ਰਹਾਉ ॥
ਸੰਕਰਾ ਨਹੀ ਜਾਨਹਿ ਭੇਵ ॥
ਖੋਜਤ ਹਾਰੇ ਦੇਵ ॥
ਦੇਵੀਆ ਨਹੀ ਜਾਨੈ ਮਰਮ ॥
ਸਭ ਉਪਰਿ ਅਲਖ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥

Nobody knows Him because He exists in His own self. From His own self, He creates the cosmos. The Supreme Immanent Form in this cosmos is called 'Ekamkar'. Listen attentively because such things are rarely explained. It is a matter of philosophy. From one when Waheguru (God) became many, the first manifest form He assumed was 'Ekamkar':

'Nirankar (Formless One) assuming form was called Infinite Ekamkar (Formless yet manifest one).'

ਨਿਰੰਕਾਰ ਆਕਾਰ ਹੋਏ
ਏਕੰਕਾਰ ਅਪਾਰ ਸਦਾਇਆ।

He became active as a king is. As long as the king is in his mansion, he exists as such and when he comes to the court, he rules according to the constitution. Earlier too, it was his form, but in the second role, he is active, just as when man goes to the

office. At home, his word has no power or authority, but when he goes to the office, occupies his seat, and writes something then his writing has authority. In the same manner, when Waheguru (God) acts in the immanent form, the first form He assumes is called **ੴ** (Ek Onkar). From His own self, He becomes 'Ekamkar' -

*'The Lord, of Himself created His own self and assumed He Himself the Name.
Secondly, He made the creation and seated therein, He beholds it with delight.
Thou Thyself art the Bestower and Creator and being pleased, thou bestoweth and showeth mercy.
Thou art the Knower of all,
And Thou givest and takest life with a word.
Abiding within, Thou beholdest Thy creation with delight.'*

P. 463

ਆਪੀਨੈ ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈ ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥
ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥
ਦਾਤਾ ਕਰਤਾ ਆਪਿ ਤੂੰ
ਤੁਸਿ ਦੇਵਹਿ ਕਰਹਿ ਪਸਾਉ ॥
ਤੂੰ ਜਾਣੋਈ ਸਭਸੈ ਦੇ ਲੈਸਹਿ ਜਿੰਦੁ ਕਵਾਉ ॥
ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥

From 'Ekamkar' arises 'Word melody'. That 'Word melody' is called **Onkar** [Formless yet manifest One, God] Name melody. That 'word' was 'Onkar'.

'First of all, He uttered 'Onkar', which sound permeates the entire world.'

ਪ੍ਰਥਮ ਓਅੰਕਾਰ ਤਿਨ ਕਹਾ
ਸੈਂ ਗੁਨ ਪੁਰ ਜਗਤ ਮੋ ਰਹਾ।

That 'sound' or 'melody' of the holy Word has not ceased or ended. From that Word has emerged the entire creation.

*'From the Supreme Being, Sole and Unique got Brahma his existence,
Who in mind bore the Supreme Being, Sole and Unique.*

From the Supreme Being, Sole and Unique took birth mountains and ages.

By the Supreme Being Sole and Unique were created the Vedas.' P. 930

ਓਅੰਕਾਰਿ ਬ੍ਰਹਮਾ ਉਤਪਤਿ ॥
ਓਅੰਕਾਰੁ ਕੀਆ ਜਿਨਿ ਚਿਤਿ ॥
ਓਅੰਕਾਰਿ ਸੈਲ ਜੁਗ ਭਏ ॥
ਓਅੰਕਾਰਿ ਬੇਦ ਨਿਰਮਏ ॥

Time and space emerged from the 'Onkar', the holy Word. From the holy Word also emerged knowledge, Vedas, all living beings, and Brahma - power which is creating the world. Shiva's power, countless gods and goddesses and all the visible world too emerged from the holy Word. So, in this way, when the Supreme form of God, the 'Ekamkar' becomes manifest in the world for its liberation, that is the Guru-form. We cannot know 'Ekamkar' (the Sole Supreme Being) because He has neither any form nor colour, nor delineation and distinctive marks, nor caste, nor lineage, nor abode. So, for our liberation, God wrought a miracle and sent the Guru (Holy Preceptor) as His image into the world. Of the 'Ten Sovereign Gurus', Sovereign Guru Nanak Sahib was Guru-God. There is no death of Gurus (Holy Preceptors) in the world, but only Guru Nanak Sahib has been Guru-God. The rest are the Gurus. They are teachers and instructors but to Guru Nanak Sahib, the Akal Purakh (Timeless One, God) says, "O Nanak! I am God, the Transcendent one and you are Guru-God." That Guru-God is the holy Preceptor. So, in *Kaliyuga*, what a favour and concession the Lord bestowed on us for our liberation! Time continues to pass, and it is never the same. People's ideas and opinions change with the passage of time. As comes decline and degradation, *acharyas* (teachers), holy men and saints devise newer and newer methods for the liberation of mankind. Now, it is *Kaliyuga* (Dark age).

According to Indian philosophical opinion, the period of 17,28,400 years when people's thinking was calm and stable and they spoke the truth, was called *Satyuga* (Age of truth and virtue). By leading a truthful life, they were liberated. They used to practise austerities and perform God's devotional worship.

'The life-span of a lakh years they spent in carding and twisting.'

ਲਖ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਆਰਜਾ
ਵਕਤ ਗੁਜਾਰਨ ਪਿੰਨੀ ਸਾਜੇ।

Life-spans were long, but there was no greed. But today, life-span is short, but greed or desire is endless -

'Man digs deep foundations and builds palaces thereon.' P. 692

ਗਹਰੀ ਕਰਿ ਕੈ ਨੀਵ ਖੁਦਾਈ
ਉਪਰਿ ਮੰਡਪ ਛਾਏ॥

Man builds big houses and mansions. He digs deep and strong foundations for them, so that they may withstand earthquakes. In earlier times, it was said, "Death is unpredictable. It is not known when it may come." Life was very simple. Whatever modest place they found, they put up there. Markanday had a very long life. If somebody said to him, "Mr. Markanday, build a house for yourself," he said, "What for? Life is transient -

'Is there anyone longer-lived than Markanday (a sage) who put grass blades on his head and passed his days?' P. 692

ਮਾਰਕੰਡੇ ਤੇ ਕੋ ਅਧਿਕਾਈ
ਜਿਨਿ ਤ੍ਰਿਣ ਧਰਿ ਮੁੰਡ ਬਲਾਏ ॥

He used to build a thatched shed and spent his days there. Time changed. Men's thinking was bracketed in a period of 12,96,000 years. This is called '*Treta Yuga*' (Silver Age). Then, thinking of men in a period of 8,64,000 years was bracketed, and

it was called 'Duapar Yuga' (Copper or Brass Age). Now it is *Kalyuga* (Dark Age). Its span is said to be 4,32,000 years. Men's thoughts are going to become so defiled, the environment will become so polluted and so many poisonous gases are going to mingle with the air that man's life will become very short. He is not going to survive for 4,32,000 years because owing to increase in sins and evils, man's life-span is going to become very short. In *Kalyuga* (Dark Age), man's life-span has been stipulated to be hundred years, but only very rare persons live for hundred years. They start falling off from the age of sixty years. Sometimes, even in childhood do persons die. In former ages, children did not pass away while their parents were living, because they had done great meditation and practised severe penances. Therefore, in this *Kaliyuga*, what should we do? How should we conduct ourselves? We have come into *Kaliyuga* (Dark Age) so that we may be liberated. We haven't come on our own; we have been sent here. It is because our turn to be born in this age of *Kaliyuga* (Dark Age) has come. Guru Sahib says, "Don't worry; the path of liberation has been made very simple and easy -

'If thou meditate on the Name with concentration for a single instant, Thou shalt not fall into Death's noose.'
ਏਕ ਚਿਤ ਜਿਹ ਇਕ ਛਿਨ ਧਿਆਇਓ
ਕਾਲ ਫਾਸ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਆਇਓ।

What a big concession has been given to us that if the thought of God comes into the mind for a single instant or just once, then the noose of Death shall be severed. If man renders a little service, he can reap a very big reward. This was not so in the earlier ages. Now great fruit does accrue through

Divine Name contemplation. Guru Sahib says that the age of Divine Name meditation has come -

*'Now has come Kaliyuga;
 Sow you only the Sole Name.
 For no other crop is this the season -
 Be not lost in delusions.'* P. 1185
ਅਬ ਕਲੁ ਆਇਓ ਰੇ ॥
ਇਕੁ ਨਾਮੁ ਬੋਵਹੁ ਬੋਵਹੁ ॥
ਅਨ ਰੂਤਿ ਨਾਹੀ ਨਾਹੀ ॥
ਮਤੁ ਭਰਮਿ ਭੂਲਹੁ ਭੂਲਹੁ ॥

So, learn these utterances by heart. They will stand you in good stead. In *Kaliyuga*, the crop of the Name Divine is very rich. Blessed and fortunate is he in whose lap it falls -

*'Invaluable is the Name - none its worth knows.
 Saith Nanak: Such as have good fortune recorded on their forehead,
 In joy of the Lord disport.'* P. 81
ਸਾਈ ਨਾਮੁ ਅਮੋਲੁ ਕੀਮ ਨ ਕੋਈ ਜਾਣਦੇ ॥
ਜਿਨਾ ਭਾਗ ਮਥਾਹਿ ਸੇ ਨਾਨਕ ਹਰਿ ਰੰਗੁ ਮਾਣਦੇ॥

Earlier, there was value of *yagyas* (sacrificial rituals), good and virtuous deeds. If a virtuous or charitable deed was done here, or it was done through a *Brahmgyani* (God-enlightened person), or through a perfect holy man, it bore million-fold fruit, but it had no value. In *Kaliyuga*, the greatest virtuous deed is singing God's laudation and meditating on the Name Divine -

'In Kaliyuga, the holy act is chanting Divine laudation.' P. 962
ਕਲਿ ਮਹਿ ਏਹੋ ਪੁੰਨੁ ਗੁਣ ਗੋਵਿੰਦ ਗਾਹਿ ॥

(... to be continued)

JAPU JI SAHIB

Treasure Eternal

Prof. Beant Singh
Mobile - 93160 56182

(Continued from P. 85, issue Dec., 2016)

Fifth Guru Sahib has described that 'High Abode' in the following words:

ਸਹਜ ਸਿਫਤਿ ਭਗਤਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨਾ ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਥਾਨਾ ॥
ਤਹਾ ਸੰਗਤਿ ਸਾਥ ਗੁਣ ਰਸੈ ॥
ਅਨਭਉ ਨਗਰੁ ਤਹਾ ਸਦ ਵਸੈ ॥੬॥
ਤਹ ਭਉ ਭਰਮਾ ਸੋਗੁ ਨ ਚਿੰਤਾ ॥
ਆਵਣੁ ਜਾਵਣੁ ਮਿਰਤੁ ਨ ਹੋਤਾ ॥
ਤਹ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਅਨਹਤ ਆਖਾਰੇ ॥
ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੀਰਤਨ ਆਖਾਰੇ ॥੭॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥
ਕਉਣੁ ਕਰੈ ਤਾ ਕਾ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੈ ॥
ਨਿਹਚਲ ਥਾਨੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਰੈ ॥੮॥

ਸਹਜ ਸਿਫਤਿ ਭਗਤਿ ਤਤੁ ਗਿਆਨਾ ॥
ਸਦਾ ਅਨੰਦੁ ਨਿਹਚਲੁ ਸਚੁ ਥਾਨਾ ॥
ਤਹਾ ਸੰਗਤਿ ਸਾਥ ਗੁਣ ਰਸੈ ॥
ਅਨਭਉ ਨਗਰੁ ਤਹਾ ਸਦ ਵਸੈ ॥੬॥
ਤਹ ਭਉ ਭਰਮਾ ਸੋਗੁ ਨ ਚਿੰਤਾ ॥
ਆਕਣੁ ਜਾਕਣੁ ਮਿਰਤੁ ਨ ਹੋਤਾ ॥
ਤਹ ਸਦਾ ਅਨੰਦ ਅਨਹਤ ਆਖਾਰੇ ॥
ਭਗਤ ਵਸਹਿ ਕੀਰਤਨ ਆਖਾਰੇ ॥੭॥
ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਕਾ ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਰੁ ॥
ਕਉਣੁ ਕਰੈ ਤਾ ਕਾ ਬੀਚਾਰੁ ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਜਿਸੁ ਕਿਰਪਾ ਕਰੈ ॥
ਨਿਹਚਲ ਥਾਨੁ ਸਾਧਸੰਗਿ ਤਰੈ ॥੮॥

*Sahj sifat bhagat tat gi-aanaa.
Sadaa anand nihchal sach thaanaa.
Tahaa sangat saadh gun rasai.
Anbha-o nagar tahaa sad vasai.6.
Tah bha-o bharmaa sog na chintaa.
Aavan jaavan mirat na hotaa.*

*Tah sadaa anand anhat aakhaaray.
Bhagat vaseh keertan aadhaaray.7
Paarbarahm kaa ant na paar.
Ka-un karai taa kaa beechaar.
Kaho naanak jis kirpaa karai.
Nihchal thaan saadhsang tarai.8.*

'Where exists spontaneous enlightenment,
Divine laudation, devotion and realization of
the Essence;
Where abides everlasting joy immutable,
eternal is that spot.

There is holy company with joy in God
saturated.

In that city sans fear does the Lord ever
abide.

There enters not fear, illusion, sorrow or
anxiety;

Neither occurs transmigration there nor
death.

There reigns eternal joy, in assembly of
unstruck music.

There abide God's devotees, by His
laudation sustained.

Of the Supreme Being is visible neither end
nor extent;

Who has power this to contemplate?

Saith Nanak: To whosoever He shows grace,
In the station immutable, in holy company,
liberation finds.' (S.G.G.S., P.237)

ਸੁਖ ਮਹਲ ਜਾ ਕੇ ਉਚ ਦੁਆਰੇ ॥
ਤਾ ਮਹਿ ਵਾਸਹਿ ਭਗਤ ਪਿਆਰੇ ॥੧॥
ਸਹਜ ਕਥਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਅਤਿ ਮੀਠੀ ॥
ਵਿਰਲੈ ਕਾਹੂ ਨੇਤ੍ਰੁਹੁ ਡੀਠੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥
ਤਹ ਗੀਤ ਨਾਦ ਅਖਾਰੇ ਸੰਗਾ ॥
ਊਹਾ ਸੰਤ ਕਰਹਿ ਹਰਿ ਰੰਗਾ ॥੨॥
ਤਹ ਮਰਣੁ ਨ ਜੀਵਣੁ ਸੋਗੁ ਨ ਹਰਖਾ ॥
ਸਾਚ ਨਾਮ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ ॥੩॥

ਗੁਹਜ ਕਥਾ ਇਹ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਣੀ ॥

ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬਾਣੀ ॥
 ਸੁਖ ਮਹਲ ਜਾ ਕੇ ਊਚ ਦੁਆਰੇ ॥
 ਤੇ ਮਹਿ ਵਾਸਹਿ ਭਗਤ ਪਿਆਰੇ ॥੧॥
 ਸਹਜ ਕਥਾ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਅਤਿ ਮੀਠੀ ॥
 ਵਿਰਲੈ ਕਾਹੂ ਨੇਰਹੁ ਡੀਠੀ ॥੧॥ ਰਹਾਤ ॥
 ਤਹ ਗੀਤ ਨਾਦ ਅਖਾਰੇ ਸੰਗਾ ॥
 ਊਹਾ ਸੰਤ ਕਰਹਿ ਹਰਿ ਰੰਗਾ ॥੨॥
 ਤਹ ਮਰਯੁ ਨ ਜੀਵਯੁ ਸੋਗੁ ਨ ਹਰਖਾ ॥
 ਸਾਚ ਨਾਮ ਕੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਖਾ ॥੩॥
 ਗੁਹਜ ਕਥਾ ਇਹ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਯੀ ॥
 ਨਾਨਕੁ ਬੋਲੈ ਹਰਿ ਹਰਿ ਬਾਯੀ ॥

*Sookh mahal jaa kay ooch du-aaray.
 Taa meh vaaseh bhagat pi-aaray.1.
 Sahj kathaa parabh kee at meethee.
 Virlai kaahoo naytarahu deethee.1.rahao.
 Tah geet naad akhaaray sangaa.
 Oohaa sant karahi har rangaa.2.
 Tah maran na jeevan sog na harkhaa.
 Saach naam kee amrit varkhaa.3.
 Guhaj kathaa ih gur tay jaanee.
 Naanak bolai har har banee.4.
 'He whose lofty mansions are abodes of joy -
 In those abide His beloved devotees.
 Extremely sweet is the discourse of Divine
 enlightenment,
 That a rare one with his eyes has beheld.
 There are heard song and music,
 and concourse of the holy held:
 God's devotees there have joy in the Lord.
 There is neither death nor life of the body;
 neither pain nor pleasure:
 The holy Name rains there in showers.
 This secret account from the Master is
 learnt: Nanak utters only God's own Word.'
 (S.G.G.S., P.739)*

Practically speaking, those devotees who narrate the Lord's attributes and sing His laudations find their mind and heart purified to the extent they engage in God's devotional worship. One gains closeness with the Lord whom one worships and of whose attributes one sings about. Finally, he attains to the stage where he sings at the Lord's Portal and Abode. The Lord Creator is pleased with him and showers His love on him. That is why,

Guru Sahib has said: 'But Thy praises, those especially are singing, who to Thee are greatly pleasing and dyed in Thy devotion loving'. This means that mere reading and listening is not enough. The devotee should sing the Lord's laudations with so much love and devotion that the kind and loving God may start loving him. This is the means of attaining to Lord God and gaining union with Him.

Stanza XXVIII

Introduction:

In the next four stanzas (28 to 31), Guru Sahib takes up the cult of yoga (asceticism) prevalent at that time. He considers its most salient features one by one and in their place, prescribing his ethical, mystical and devotional rules of conduct, highlights the distinctness and importance of allegiance to God. In stanza 32, he asserts that the right path of attaining union with God is Divine Name meditation. Then in stanza 33, he tells us that devotion and allegiance to God is the only method of attaining spiritual calm or equipoise. Man himself has no power to attain it.

ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ
 ਬਿਭੁਤਿ॥
 ਖਿੰਬਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ॥
 ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ ॥
 ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥
 ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥
 ਮੁੰਦਾ ਸੰਤੋਖੁ ਸਰਮੁ ਪਤੁ ਝੋਲੀ ਧਿਆਨ ਕੀ ਕਰਹਿ
 ਬਿਭੁਤਿ॥
 ਖਿੰਬਾ ਕਾਲੁ ਕੁਆਰੀ ਕਾਇਆ ਜੁਗਤਿ ਡੰਡਾ ਪਰਤੀਤਿ॥
 ਆਈ ਪੰਥੀ ਸਗਲ ਜਮਾਤੀ ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜੁਗੁ ਜੀਤੁ ॥
 ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥
 ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ॥
*Munda santokh saram pat jholi, dhyan ki
 karey bibhut.
 Khintha kaal kuari kaiya, jugat danda*

partit.

*Ai panthi sagal jamati, man jeetay jag jeet.
Ades Tisai ades! Adi anil anad anahit, jug
jug eko ves.*

Word meanings

munda: ear-rings; *santokh*: contentment; *saram*: effort, labour; *pat*: begging-bowl; *jholi*: bag; *dhyān*: contemplation; *karāih*: make; put on, *bibhut*: ashes; *khintha*: patched coat of death; *kuari kaiya*: body free from sin; pure; *jugat*: yoga's discipline; *danda*: staff, stick; *partit*: devotion; *ai panthi*: Name of a sect of yogis; *sagal jamati*: all sects; *man jeetey jag jeet*: conquer the world by conquering the mind; *ades*: salutation; *Tisai*: Him (God); *adi*: Primal; *anil*: pure; *anad*: eternal; *anahit*: immortal, that cannot be destroyed; *jug jug eko ves*: having the same form in all the ages.

Explanation:

O yogi! you should put on the ear-rings of contentment, make hard-work and effort your begging bowl and bag, and smear your body with the ash of Divine Name contemplation. You should put on the patched coat of Death's fear and to keep your body free from sins. You should follow discipline and faith in God and devotion for Him should be your staff. Thereby, the wall of untruth can be demolished. Welcome all sects and people by conquering your mind. He who conquers the mind conquers the world. Our salutations are only to one Lord God, who, in all ages, is primal, pure, eternal and immortal. Only he who regards all persons as his friends belongs to 'Ai Panth' (the best sect).

Stanza XXIX

ਭੁਗਤਿ ਗਿਆਨੁ ਦਇਆ ਭੰਡਾਰਣਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
ਨਾਦ ॥

ਆਪਿ ਨਾਥੁ ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ
ਸਾਦ ॥

ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ
ਭਾਗ ॥

ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥

ਭੁਗਤਿ ਗਿਆਨੁ ਦੜਿਆ ਭੰਡਾਰਣਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਵਾਜਹਿ
ਨਾਦ ॥

ਆਪਿ ਨਾਥੁ ਨਾਥੀ ਸਭ ਜਾ ਕੀ ਰਿਧਿ ਸਿਧਿ ਅਵਰਾ
ਸਾਦ ॥

ਸੰਜੋਗੁ ਵਿਜੋਗੁ ਦੁਇ ਕਾਰ ਚਲਾਵਹਿ ਲੇਖੇ ਆਵਹਿ
ਭਾਗ ॥

ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥

ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ
॥ ੨

*Bhugat gian daya bhandaran ghat ghat
vajaih nad.*

*Ap Nath nathi sabh jaki riddh siddh awara
sad.*

*Sanjog vijog doey kar chalaveh lekhey awaih
bhag.*

Ades Tisai ades!

Adi anil anad anahat, jug jug eko ves.

Word meanings:

bhugat: food; *gian*: enlightenment; knowledge; *daya*: compassion; *bhandaran*: one who distributes food, dispenser; *ghat ghat*: every heart; *vajaih*: ringing; *nad*: Divine music; *ap*: God Himself; *Nath*: Master; *nathi sabh jaki*: strings all; *riddh siddh*: miraculous occult powers; *awara sad*: different taste; that is not a spiritual taste; *sanjog-vijog*: union and separation; *kar chalaveh*: run the world's affairs; *lekhe awaih bhag*: one receives what is destined;

Explanation:

O yogi, if knowledge of the all-pervasiveness of the Timeless One be your food, compassion be the female- dispenser of this food, Divine notes of music be ringing in every heart, and your Master be God Himself under whose control is the entire

creation, then the wall of untruth can be demolished and the distance between you and God can be bridged. Miraculous powers obtained through yogic means and practices are worthless. They are tastes other than spiritual and lead man astray. God's powers of union and separation together run the affairs of the world. People are born as per the deeds of previous births. They meet and separate in accordance with Divine Will. They receive joys and sorrows commensurate with their deeds of earlier births or existences. If man is convinced of this, then the wall of untruth can be demolished. Therefore, to rend the veil of untruth, we should pay obeisance to the Timeless One who is primal, pure, eternal and immortal.

Commentary:

The idea is that with the blessing of Divine Name meditation, we shall gain the knowledge that God is all-pervasive. He is the Supreme Master of the entire creation. Under His Will and Ordinance, men meet here in this world, and under His command and will, do they depart for the world hereafter. When this knowledge dawns upon us, we will develop love for our fellowmen. It is a folly to regard attainment of miraculous powers through yoga as exalted life. In fact, they lead us astray.

Stanza XXX

Introduction:

The yogis were a Shiva-worshipping sect. Moved by sectarian zeal, different yogic sects belittled one another's deities and even went to the extent of insulting them. In this stanza, Guru Sahib forbids them to indulge in this evil and leads them into Timeless One's devotional worship. As stated in the Hindu scriptures, Guru Sahib tells them that

Brahma, Vishnu and Shiva are the Timeless One's own creation. Their origin being one and the same, they are entrusted with their respective tasks. In this way, all the three are acknowledged as the chief gods in the scriptures. Condemning one and praising another is contrary to our own scriptures. Giving the idea of removing this incongruity, he (Guru Sahib) exalts their thinking by telling them that they are the creation of Lord Creator Himself.

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਦੁਆਰੈ ॥
ਉਭੇ ਸੇਵਹਿ ਅਲਖ ਅਪਾਰੈ ॥
ਭ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਦੁਆਰੈ ॥
ਭ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਦੁਆਰੈ ॥

*Barahmaa bisan mahays du-aarai.
Oobhay sayveh alakh apaarai.*

'Brahma, Vishnu and Shiva at His Portal standing,

The Lord inaccessible, limitless serve.'

(S.G.G.S., P.1022)

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਦੇਵ ਉਪਾਇਆ ॥
ਭ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਦੇਵ ਉਪਾਇਆ ॥
Barahmaa bisan mahays dayv upaa-i-aa.

'It is the Lord, who created Brahma, Vishnu, Shiva and other gods.'

(S.G.G.S., P.1279)

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਰੁਦੁ ਤਿਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਵਹਿ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ॥

ਭ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਰੁਦੁ ਤਿਸ ਕੀ ਸੇਵਾ ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਪਾਵਹਿ ਅਲਖ ਅਭੇਵਾ ॥

*Barahmaa bisan rudar tis kee sayvaa.
Ant na paavahi alakh abhayvaa.*

'Brahma, Vishnu and Shiva serve Him, the Lord.

They can know not the limit of the Invisible and Inscrutable Lord.' (S.G.G.S., P. 1053)

In their make-up, there is mammonic or material element also:

ਬ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਵੀਚਾਰੀ ॥
ਤੈ ਗੁਣ ਬਧਕ ਮੁਕਤਿ ਨਿਰਾਰੀ ॥

ਭ੍ਰਹਮਾ ਬਿਸਨੁ ਮਹੇਸੁ ਕੀਚਾਰੀ ॥
 ਰੈ ਗੁਣ ਬਧਕ ਸੁਕਤਿ ਨਿਰਾਰੀ ॥
Barahmaa bisan mahays veechaaree.
Tarai gun badhak mukat niraaree.

'Brahma, Vishnu and Shiva in contemplation engaged,
 In the Three Qualities (of Maya)
 Bound, from liberation yet are far.'
 (S.G.G.S., P.1049)

Being the created ones, they cannot see the Creator; it is the Creator who oversees them. They cannot do anything by themselves and of their own volition. As pleases the Lord Creator, He makes them work. Whatever they do is in obedience to His commands. Therefore, the Lord Creator, who is primal, pure, eternal and immortal, and lives unchanged, is worthy of our salutation and devotional worship.

ਏਕਾ ਮਾਈ ਜੁਗਤਿ ਵਿਆਈ ਤਿਨਿ ਚੇਲੇ ਪਰਵਾਣੁ ॥
 ਇਕੁ ਸੰਸਾਰੀ ਇਕੁ ਭੰਡਾਰੀ ਇਕੁ ਲਾਏ ਦੀਬਾਣੁ ॥
 ਜਿਵ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਵੈ ਚਲਾਵੈ ਜਿਵ ਹੋਵੈ ਫੁਰਮਾਣੁ ॥
 ਓਹੁ ਵੇਖੈ ਓਨਾ ਨਦਰਿ ਨ ਆਵੈ ਬਹੁਤਾ ਏਹੁ ਵਿਡਾਣੁ ॥
 ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥
 ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥

एका माई जुगति विआई तिनि चेले परवाणु ॥
 इकु संसारी इकु भंडारी इकु लाए दीबाणु ॥
 जिव तिसु भावै तिवै चलावै जिव होवै फुरमाणु ॥
 ओहु वेखै ओना नदरि न आवै बहुता एहु विडाणु ॥
 आदेसु तिसै आदेसु ॥
 आदि अनीलु अनादि अनाहति जुगु जुगु एको वेसु ॥

Eka Mai jugat viyai, tin chele parvan.
Ik sansari ik bhandari, ik laey diban.
Jiv Tis bhavey, tivai chalavey, jiv hovai furman.
Oh vekhai, ohnan nadir na awai, bahuta eh vidan.
Ades Tisai ades! Adi anil anad anahat, jug jug eko ves.

Word meanings

eka: one; *Mai:* Maya, mother; *jugat:* by some manner; *viyai:* gave birth; *tin:* three;

chele: disciples; *parvan:* acknowledged gods; *Sansari:* Brahma; *Bhandari:* Vishnu; *ik laey diban:* Shiva, one who holds court to judge the souls that come to Him or His court; *jiv tis bhavey:* as pleases Him; *tivai chalavey:* He makes them work or carry out His biddings; *jiv hovai furman:* as is His will and command; *Oh vekhai:* He sees them; *ohnan nadir na awai:* But He Himself is not visible to them; *bahuta eh vidan:* it is indeed wonderful;

Explanation:

Through a mysterious union of the Primal Mother and the holy Eternal, three disciples were born. One is the householder, Brahma, the second is the cherisher, Vishnu; the third is Shiva, who holds court and punishes or rewards.

Lord God makes them work as is His wont and will. He observes or watches them. But He Himself is not visible to them. He is invisible. It is truly wonderful that He oversees them but Himself remains invisible to them. Therefore, in place of Brahma, Vishnu and Shiva, let us pay obeisance to the Timeless One, who is the beginning of all and is primal, pure, eternal and immortal, and ever remains the same. This is the sole method of removing or bridging the distance between man and the Timeless One.

Stanza XXXI

Introduction:

After giving an exalted vision of Lord God, in this stanza, Guru Sahib picks up the thread of his advice to the yogis. The yogis believe that the seat of Lord Shiva is in the 'Shivlok' (Mount Kailash), where all kinds of foods and pleasures are ever available in

full. The yogis reaching there receive them in plenty. Guru Sahib says that Lord God, Creator of Shiva and other gods, has His seat and stores in every region and world.

ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ ਭੰਡਾਰੁ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰੁ ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਕੀ ਸਾਚੀ ਕਾਰੁ ॥
ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥
ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥

ਆਸਣੁ ਲੋਇ ਲੋਇ ਭੰਡਾਰੁ ॥
ਜੋ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ ਸੁ ਏਕਾ ਵਾਰੁ ॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ ॥
ਨਾਨਕ ਸਚੇ ਕੀ ਸਾਚੀ ਕਾਰੁ ॥
ਆਦੇਸੁ ਤਿਸੈ ਆਦੇਸੁ ॥
ਆਦਿ ਅਨੀਲੁ ਅਨਾਦਿ ਅਨਾਹਤਿ ਜੁਗੁ ਜੁਗੁ ਏਕੋ ਵੇਸੁ ॥

*Asan loey loey bhandar.
Jo kichh paiya so eka var.
Ka kar vekhai sirjanhar.
Nanak sache ki sachi kar.
Ades Tisai ades!
Adi anil anad anahat, jug jug eko ves.*

Word meanings:

Asan: seat; abode; *loey loey*: every region or world; *bhandar*: stores; *jo kichh paiya so eko var*: whatever the Lord Creator has put in them was done once [that is, His stores are inexhaustible]; *kar kar*: after creating the beings; *vekhai*: looks after; *sirjanhar*: Lord Creator; *sachey*: True Creator; *Sachi kar*: True is the Creation.

Explanation:

The Timeless One's seats and stores are present in all the worlds. He filled them with the needed provisions once. This means that His stores are endless and inexhaustible. After creating the beings, the Lord Creator looks after them and cherishes them. Nanak, true is the creation of the True Creator. Therefore, we should make obeisance and offer salutations only to the

Lord Creator who is primal, pure, eternal and immortal.

Commentary:

In the preceding four stanzas (28 to 31) have been described those parts and features of Yoga which yogis of Gorakh's sect regard as salient. They are ear-rings, begging bowl and bag, ashes, death's patched coat, staff, food, dispenser, stores, whistle hanging from the neck of a yogi, Master, miraculous worldly and spiritual powers, Primal mother, Shiva. But these are not the parts of Patanjali Yoga etc. In their place, Guru Sahib has mentioned those features which bring weal and joy. They are the means of 'Sehaj Yoga' (spontaneous - not forced - and tranquil meditation), which include Patanjali Yoga also, such as, 'dhyān' (meditation or concentration). These include the elements of wonder, ecstasy, devotion, Divine knowledge and enlightenment also. Their marks, as described by Guru Nanak Sahib are - contentment, honour, deep meditation or concentration, remembrance of death, physical purity, faith, friendliness, fraternal feeling for all, control or triumph over the mind, devotional worship of the 'Primal, Pure, Eternal and Immortal' God and singing His laudations and indifference towards the attainment of miraculous and occult powers. The Lord Creator is the over-seeing Master, while Vishnu is His creation. The Lord Creator is the Giver or Donor; His gifts are inexhaustible and are bestowed on His creatures in all the regions and worlds.

(... to be continued)

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਨਵੀਂ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਅਤੇ ਰਿਨੀਊਵਲ ਅਤੇ ਪੁੱਛਗਿਛ

ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਨ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖਤ ਪੁਸਤਕਾਂ, ਗਾਇਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਦੀਆਂ ਕੈਸਟਾਂ, CD.'S, VCD.'S, DVD.'S MP3 ਦੇ ਆਪ ਜੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ Address's ਤੋਂ ਮੰਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੀ।

For all enquiries about 'Atam Marg' viz. renewal, new membership, non-receipt of the magazine etc. and also for procuring audios, videos & CDs; and books authored by Sant Waryam Singh Ji, please contact the following

England (U.K.)

For U.K. renewal of Atam Marg Magazine please forward cheque \$ 30.00 payable to A.M.S.S.E.C.T. (U.K.) 9 Elizabeth Road, Walsall, West Midlands WS5 3 PF

Atam Marg Spiritual Scientific Educational Charitable Trust (U.K.)

9 Elizabeth Rd.,

Walsall West Midlands, WS5 - 3PF U. K.

Contact : Mrs. Gurbax Kaur,
Mr. Jagtar Kulair : Tel : 0044-1212002818
Fax : 0044-1212002879
Voicemail : 0044-8701654402
Raj Mobile : 0044-7968734058
Email : info@atammarguk.com

U.S.A.

Vishav Gurmat Roohani Mission Charitable Trust, Contact : Baba Satnam Singh Ji Atwal, Po. Box No. 32845, Sanjose, CA - 95152, U.S.A.
Phone & Fax :- 001-408-263-1844,
vgrmctusa@yahoo.com

S. Baldev Singh Grewal

Fremont, U.S.A - 001-510-249-9456

Canada

Bhai Sarmukh Singh Pannu
Phone - 001-604-433-0408

Bhai Parmjit Singh Sandhu
Cell: 001-250-600-3072

Bhai Tarsem Singh Bains
Cell : 001-604-862-9525, Phone : 001-604-599-5000

IN INDIA

09417214391, 09417214379 09814612900,
Email: atammarg1@yahoo.co.in

Australia

Bibi Jaspreet Kaur

Cell : 0061-406619858

Email :- jaspreetkaur20@hotmail.com

Foreign Membership

	Annual	Life
U.S.A.	60 US\$	600 US\$
U.K.	40 £	400 £
Europ	50 Euro	500 Euro
AUS.	80 AUD\$	800 AUD\$
CAN	80 CAN \$	800 CAN \$